

שאלה א ילמדני מורי רבי דודי הר' יהודה, ס"ט ראובן נשא לאה וילדה לו בן ובת ומת ראובן ועמה באין בן לאה ורחל ובניה לדון על עזבון ראובן ויש קרקעות ומטלטלין והוציא בן לאה כתובת אמו ושטר נדונייתה ואמר לב"ד הגבו לי אלו השטרות או תעינו הזכות שיש לי בהן ותגבוהו לי ולמדתנו רבינו כי כתובת בנין דכרין נוהגת האידנא ואע"פ שאין בנכסים פדי הפתובה אם יראה לה יגבה הקרקע בן לאה בכתובה אמו ותתקיים נחלה דאורייתא במטלטלין כיון שכתובת בנין דכרין אינה נוהגת אלא בקרקע כי בן הספימו הרמ"ה וה"ר יונה וזקני ז"ל ואם תסכים לזה מה יראה לה האיך יחלקו המטלטלין האלמנה והבנים או אם תאמר כיון שאין לשם פדי כתובה שאין לגבות כתובת בנין דכרין ומה יהי דין הבת בעישור נכסי גם יש קרקעות ממשפנין מה יהי הדין בהם גם הודיעני אם יראה שדברה בזה תקנת טוליטולה הודיעני הפל באר הטב פי תורה היא וללמוד אני צריך ואם יראה לה שיטול בן לאה הקרקעות ורחל תטול המטלטלין עד כנגד הקרקעות ואם יהיה במטלטלין יחלקו כפי תקנת טוליטולה ואם לא יהיו מטלטלין כנגד הקרקעות תפסיד רחל אע"פ שלא יטול כלום בן רחל כי אני סבור כי כדומה לזה ראיתי באבן העזר א) שלא יטלו כלום בני השנייה עוד ילמדני מרי יהודית משפנה ביתה וכתנה משפן ביתו עמה בסכום ידוע שני הבתים והם קבלנין זה לזה וחקני בן יהודית שזכר הבתים הנ"ל וחתן יהודית מכר ביתו הממשפן ועמה בא השאלה ב) לגבות סכום המעות מבית יהודית והוציא פנחס בן יהודית שטר מתנה מוקדם משטר המשפנה וכתוב בשטר המתנה שנתנה יהודית לפנחס בנה כל ממנה קרקעות ומטלטלין ולא שיירה לעצמה כלום ואומר פנחס כי הבית הוא שלו ולא היתה יכולה אטו למשפן הבית מאחר שנתנה לו כל ממנה והמלנה אומר כי זה השטר הוא שטר מכרחת כי איך יתכן שהיתה אמו נוהגת לו כל אשר לה הקרקעות והמטלטלין ותמות ברעב כי לעולם נשארה בביתה דרה היא וחקני בנה השוכר איך יתכן שיהי שוכר הבית חפני בעבור אמו אם הבית הוא של פנחס אחיו ועוד כי פנחס הלך מן הארץ מחמת חוסר כל ומחמת חובות שהיו עליו ואילו, היה אמת שהשטר היה אמיתי למה ברח מן הארץ ע"כ מוכיחין הדברים כי היא קנוני' להכריח הנכסים ולמשפנם אחרי כן פדי להפסיד המעות למלנה ופנחס אומר לא כי אלא הבית הוא שלי והנה השטר בידי מקוויים הודיעני הדין עם מי עוד ילמדני מרי לאה הנה לה בית מממשפן בחצר ראובן במאתים זהו' ונפטרה והניחה שטר המשפנה לדינה בתה והיתה קטנה ומנתה אפטרופוס לשמעון ואשתקד תבע שמעון האפטרופוס ללוי כי לקח הבית בחזקה וכי תפסו קרוב לח' שנים ובקש ממנו שיחזיר לו הבית ושיפרע לו השכירות מיום שלקחו ולוי אמר כי הנה לו חוב על ראובן וכי ב"ד עשו לו שומא והכרזה והראה לפני ב"ד השומא וההכרזה ולא הראה ההורדה וגם הראה החוב ושטר חוב הוא מאןחר לשטר המשפנה של לאה ונשאר הענין כן ותבע האפטרופוס לפנינו להשלים הדין וציוינו ללוי להראות זכיותיו והראה עוד שטר מכר מראובן מאןחר על הפל וציוינו לעשות שומא והכרזה בבית פדי לגבותו לדינה ושמוהו בש"ן זהו' הודיעני אם יראה לה שחייב לוי ליתן השכירות לדינה ומאיזה זמן ואם צריך לברר בעדים באיזה זמן לקחו וכמה קבל מהשכירות ואם לא ימצא עדים אם יצטרף לישבע כמה זמן תפסו וכמה גבה או אם ישומו נ' שמאים כפי מה שהי' שנה השכירות ואם נעשה חשבון הקרן והשכירות ויעשו בו הורדה או אם יצטרף ליתן השכירות במעות מה יהי הדין בבית פי

הקרן הוא ר' זהו' ואין בו דין חלוקה הודיעני הפל באר הטב ולפני חכם ונבון כמוהו אין להאריך אלא שלומה ושלומו תורתה ושלומו סעייתך יאריך כחפצה וחפץ תלמידה אשר הקטן בן אחיה ר' שלמה זצ"ל.

תשובה אני מסופק אם נוהגת כתובת בגין דכרין לפי תקנת טוליטולה ולא שמעתי לעולם מי שתבעה ועוד נראה לי שאפ"י אם נדון אותה שאין לנו לדונה אלא כפי התלמוד עד שיניח קרקעות פשיעור שני כתובות פי אע"פ שמתקנת הגאונים נגבית הכתובה ממטלטלי לענין כתובת בגין דכרין נעמיד הדבר על דין תורה ובשאלה הג' נראה לי שלא לקחה לאה הבית של המשכונות ברשותה שהלונתה על הבית שאם הי' הבית ברשותה לא הי' ב"ד עושין בו הורדה ללוי בשטר מאןחר למשכונה וכיון שלא החזיקה בבית של המשכונה אין לה אלא דין בעל חוב שאינה יכולה לגבות השכירות של הבית ושלומו דודקה יהודה בן הרב ר' אשר ז"ל: שוב כתבתי לו שלקח הבית בחזקה והשיב לי זה לשונו: נ"ל שיש ללוי לפרוע השכירות משעה שנכנס לבית בחזקה כיון שהיתה מוחזקת בו ואפ"י השאילו לאחר בחנם כי אין חילוק בין השאילו בין השפירו כיון דמפחו דר בו ואם יש לו מעות יתן ואם לאו ישומו מותר הבית במה שחייב בשכירות כדן ש"ח בעלמא: שאלה ב למדתני רבינו יוני שובה ויוני עלי צריכין זימון וראיתי לזקני ע"ה פלל כ"ג סי' ו' ישאל שאמר לגוי מעי"ט קנה לי יונים למחר לצורך יו"ט והאריך בתשובה ובסוף דבריו כתב הילכה אם היונים גדולים שיכולים לברוח (א) חוץ לתחום אסורים משום מוקצה ואם לאו מותרים בדיעבד היכא שקנאם עכ"ל ולא ידעתי למה יהיו מותרין בדיעבד כיון שידוע שלא הי' מזומנים ועוד שמה הובאו מחוץ לתחום בשביל ישאל זה ומה חילוק בין אם יהיו גדולים בין אם יהיו קטנים כיון שלא היו מזומנים.

תשובה התשובה שכתבת אינה בידי לפי דעתי ועד שאראנה איני יכול להשיב ולכאורה נראה כאשר כתבת ואולי כשאלה יתחדש לי בה דבר ואעמוד על הטעם. שאלה ילמדני על ס"ת שכתבו בו אנפיה יתירה וחתכוהו בענין שנשאר מקום האנפיה נקוב וכתב זקני ז"ל פלל ג' סי' ו' בתשובה וח"ו לקדור האנפרות (ב) מן היריעה מוטב שישלך [היריעה] ויכתוב אחרת במקומה עכ"ל וכמדומה לי שהרצתי הדברים לפניך ואמרת לי שפל זמן שהיית מוצא ס"ת אחר לא היית קורא בו וע"פ הדברים האלה אמרתי להחליף היריעה וכן רצו לעשות והתירוה מהספר והוליקוה לטוליטולה ואמרו שאמרת להם שלא הי' צריך להחליפה וחתזירוה ותפרוה בס"ת וקוראין בו הודיעני נא דעתך.

תשובה היריעה שהראו לי נקובה לא ידעתי שקדורו השם ממנה וא"א ז"ל כתב מוטב שישלך היריעה ממה שיקדור האנפרות ואולי אם יקדור לא הי' מסלק היריעה מ"מ כיון שנעשה בה עבירה טוב להחליפה: שאלה ד עוד ילמדני מרי על פי ראיתי מכשירי נאדות של ע"א ע"י שכשוף במים ומלח ואינם משהים אותו בו אלא מעט ולפי שראיתי שכתב דודי ז"ל (ג) על שם זקני ז"ל פלל י"ט סי' כ' כי צריך להשהותו וגם על שם הרמ"ה ז"ל הודיעני היאך אתה רגיל להורות וגם אם נראה לך כיון שצריך לשהותו מעת לעת אם צריך שיהי' מלאים שאם לא כן ישאר הפל מצד אחד והצד האחר לא יגע אלא בשעת השכשוף עוד כתב דודי ז"ל שצריך שיהא תלמא מלקח ואין רגילין כן.

תשובה איני רגיל להתיר נאדות ע"א רק במילוי ועירוי כי במים ומלח צריף שיהיה ב' שלישי מלח ומלאים ושוישהו בו מעת לעת:שאלה ה עוד ילמדני מרי על ראובן שכתב גט לאשתו והחתים עליו עדים וקראוהו העדים והלכו ביחד ליתנו לאשה וקודם שהגיעו לבית האשה נתנוהו העדים לבעל והלכו ביחד לאשה ונתנו לה הבעל ולא קראוהו לאחר שפא ליד הבעל לא קודם נתינה ולא אחר נתינה ואחד מן העדים אומר שלא נעלם ממנו מעיניו עד שניתן לאשה ואע"פ שהי' ביד הבעל והשני אומר כי נעלם מעיניו בדרך לאחר שנתנו לבעל הודיעני אם תדמה אותו להכניסו תחת פנפיו פי זקני ע"ה הכשיר בהכניסו תחת פנפיו וגם הרמב"ם ז"ל וגם לא פתבו בגט דיתיבא על נהר פלוגי הודיעני אם צריכה גט שני או אם זה פשר והגיעתני תשובתה בענין הדג וכתבת שאתרו לה שמצאו בו קשקשים הודיעני אם תכשירנו לפי מה שאתרו לה והשיבני על הכל באר הטב כי תורה היא וללמוד אני צריף והשיבני באורך פדי שאבין.

נכתב ביום שני פרשת הואיל משה באר את התורה ואין להאריך אלא שלומה ושלוה תורתה ושלוה סייעתה יאריף כחפצה וכחפץ עבדה הצעיר הלמידה אשר הקטן בן ר' שלמה וצו"ל.

תשובה ובענין הגט נ"ל פיון שקראוהו ונתנוהו ליד הבעל על דעת ליתן אותו לאשה מיד והלכו עמו וגירשה בפניהם לא חיישינו לחלופי בזמן מועט פנה ודמי לעיליה לבי ידיה ואפקיה ואין לפסול הגט אם לא כתב בו שם הנהר וכמדתה לי שפה טוליטולה אין כותבין שם הנהר בגט והדג אשר פתבת כל כף תוכל לסמוך על בדיקתכם כמו על הבדיקה שבדקו בכאן ושלוה דודך יהודה בן הרא"ש ז"ל: שאלה ו ילמדני מרי ראובן נשא לאה והיה לה בית וגם הי' לה בן מאיש אחר וראובן היה דר עם אשתו בביתה והוליד ממנה בן ונפטרה לאה ונשא רחל והי' לה בית וחסר לדור עמה בביתה ונשארו דרים בבית לאה אמה ושני בניה של לאה האחד בן ראובן והשני חורגו והוצרך ראובן מעות לנשואי בתו לאה ומשפן בית לאה בסכום ידוע וחורגו ובנו בני לאה יתערכו א) בשטר המשכונה וקבלו עליהם אחריות סך המזון ורחל ילדה לראובן בן ובת ונפטר ראובן בעודן קטנים ובא המלנה לגבות חובו ואמרין בני לאה שיש לפדות הבית ממזון ראובן וישאר הבית להם פי הי' של אדם ולעולם בחזקתן וב"ד אומרים פי יש לקטן חלק בו וכיון שכתוב בשטר שהי' של ראובן ובני לאה קבלו אחריות עליהן הרי מודו שהוא הבית של אביהן וגם האלמנה אומרת שיש לה חלק בבית מהטעם שכתוב למעלה הודיעני הדין עם מי עתה ב) ילמדני מרי היאך יחלקו לפי תקנת טוליטולה יצ"ו פי האלמנה תובעת חצי הנכסים ונדונגיתה וחונתנה תובע נדונגית אמו הודיעני היאך יחלקו הנכסים והיאך יגבו הנדונגיות פיון שהבן הוא קטן והבת אם יתנו לה עישור נכסי ואם יגבו קודם החובות וגם יש חובות אחרים ואם צריף לחלק קודם עם הקטן פדי שישאר חלק הקטן שמור הודיעני הכל באר הטב ומה יהי' הדין בענין המשכונה אם יש לאשה ליקח חצי הבית של המשכונה ואם לא ישנה החצי האחר סכום המעות שהוא ממוןשפן בהם פי ראיתי תשובת זקני ז"ל פלל נ"ד ג) סי' ד' שלוקחה האשה חצי כלל קרקע וקרקע הודיעני הכל.

תשובה נ"ל שיש לקטן חלק בבית פי אע"פ שהיתה הבית של לאה בשעתה ירש ראובן החצי ובנה שהי' לה מראובן ירש החצי פתקנת טוליטולה וכשנפטר לוקחת האלמנה רביע הבית וירש בנו מלאה הרביע מחצי הבית ובנו הקטן מרחל יורש הרביע הנשאר מחצי הבית והאלמנה אינה יכולה לגבות נדונתה ולא חורגה נדונת אמו עד שיגדל הקטן והבת אין לה עישור נכסי מנכסים משועבדים ואיני יודע למה יחלקו הבית בשביל הרביע של הקטן יגבה השכירות עד שיגדל ואז תגבה אותו הקודמת בנדונתה והאשה לוקחת חצי הבית הממשכן בכתובתה ואם חצי האחר לא ישנה המעות של המשכונה יקח המלנה מה שייחסר לו מן חצי הנכסים שנשאר בנ חורין משעבוד פתובת האלמנה אם אין שטרי חובות מוקדמין: שאלה ז עוד למדני מרי ראובן תבע לשמעון מנה בשטר וטען שלא הי' לו מטלטלין כי אם קרקע ונשבע פתקנת הגאונים והזכיר שהיה לו פרמס ובית וב"ד עשו והכריזוהו שלשים יום וכאשר באו להוריד לראובן כבית בא שמעון ועשה התראה לב"ד שלא יורידו לראובן בבית פי היא העידית שבנכסין וב"ד דינו בבינונית וראובן טוען כי פיון ששמת כל ימי ההכרזה שאין לקבל עתה טענתו ויש להורידו בבית ויש בכאן מי שאומר שהדין עם ראובן ויש מי שאומר שהדין עם שמעון הודיעני הדין עם מי ואם יראה לה שצריך לחזור ולעשות שומא בבתים מי יפרע ההוצאה של השומא וההכרזה הראשונה ואחר הדברים משכן שמעון ביתו ללוי הודיעני אם יוכל לומר לוי הנחתי לה מקום לגבות ממנו או אם יאמר ראובן פיון ששמאווהו לו תחילה והכריזוהו ל' יום כדי להגבותו בחובו שיקדום הוא לגבותו בחובו הודיעני הדין עם מי.

תשובה נ"ל שהדין עם ראובן פיון ששמת כל ימי ההכרזה גילה דעתו כי הוא מחשיב את הכר מן הבית והדין נותן כי על דרך הטבע [יותר תועלת יש לאדם בכל שנה מן הפרם ממה שיש לו מן הבית ואחר שעשו לו ב"ד שומא והכרזה אינו יכול הלנה להפקיע זכותו למשכנו ללוי וליתן לו הפרם: שאלה ח עוד למדני מרי ראובן קנה שעה משמעון בהקפה ונתערב לו לוי בסך המעות ומת ראובן והניח אשה ובנים הא' גדול מאשה אחרת ושני קטן מאשה אשר היא בתיים ובא הלוי ותבע מהדיין לצוות ליהודה שיתפוס שעה שבדו שהיתה של ראובן שקנה משמעון שנתערב לוי בעבורה ושתשאר בידו עד שיפסק הדין ביניהם וכן עשה אח"כ באו היורשים ותבעו מהדיין לצוות למפור השעה מפני שהיתה מזוללת וישאר המעות ביד יהודה עד שיפסק הדין כדי שלא יפסידו היתומים בשעה וכן עשו אח"כ בא לוי ותבע ליהודה השעה כי אמר שהיתה של ראובן שנתערב הוא בעבורה ויהודה טוען כי אינו יודע מזה כלום כי קודם שנפטר ראובן נהגוהו לו פקדון אשת ראובן ובנו והוא תופס אותה בעבור שניהם ואשת ראובן אומרת כי השעה של בעלה ואינה יודעת אם היא אותה שקנה בעלה משמעון או מאחר וגם אינה יודעת אם הי' בעלה חייב לשמעון כלום וחורגה אומר אמת כי זו השעה היא שקנה אבי משמעון ונתערב לו לוי בעבורה ואני ואשת אבי נתנו השעה ליהודה פקדון כדי לפרוע לשמעון קודם שהי' לוקחים ב"ח אחרים ואשת ראובן אומרת לא כי אלא אני אקח חלקי מן השעה כמו משאר נכסי ראובן בעלי שנמצאו ברשותי הודיעני הדין עם מי והיאך יפסק הדין.

תשובה נ"ל שהדין עם האשה במה שאומרת שאינה יודעת אם בעלה היה חייב לשמעון כלום וגובה חלקה מן השעה ולא כל פמיניה דחורגה להפסיד לה בהודאתו: שאלה ט

עוד ילמדני מרי ראובן שמת וגם אשתו מתה והניחו בנים קטנים והיו חייבים מעות לגוי בשטר ושמעון ערב ובא הגוי ושמעון לגבות ממון ראובן וכדי שלא יעשה הגוי הוצאות בגביית המון הוצרכו ב"ד לתת הפל ביד שמעון וכתבו הפל והשביעוהו שבועת התורה למפון הפל וליתן חשבון מהפל כדי שיפרעו לגוי וישאר השאר לקטנים וראובן היה עם חבורת בני אדם כפי מה שרגילין לעשות חבורות לגמול חסד ואומרים בני החבורה כי ראובן הי' גזפר ונשאר בידו מעות ונפצים של בני החבורה והנפצים שאומרים נשארו בבית ראובן הודיעני אם יש להאמינם להוציא מן היתומים.

תשובה אין להאמין בני החבורה להוציא הנפצים מיד היתומים כי הם נוגעין בעדותן שאין אדם מעיד לעצמו: שאלה עוד ילמדני מרי ראובן משפן ביתו לשמעון והי' לו בנים גדולים ובנות אחת גדולה ושתיים קטנות וראובן נטה למות וצוה מחמת מיתה שיתנו הבית הממושפן לבנותיו ועתה בא שמעון לתבוע מעותיו וטוען האפוטרופוס כי הבנות הם קטנות ואין נזקקין לנכסי קטן ושמעון טוען כי כיון שהבית היה ממושפן לו לא הי' יכול ראובן ליתנו לבנותיו הקטנות, כדי לסלק שעבודו כי מה שאמרו חכמים אין נזקקין לנכסי קטן ונקא קטן שיירש אבל מי ששעבד נכסיו אין יכול ליתנם לקטן ולהעביר הנחלה מבניו הגדולים כדי להפסיד את בע"ח והאפוטרופוס אומר כי אין חילוק אלא בכל ענין אין זקקין לנכסי קטן הודיעני הדין עם מי.

תשובה נ"ל שיהדין עם שמעון כי לאו כל כמיניה דראובן להפסיד לשמעון זכותו במה שיתן אותו לקטן: שאלה י"א עוד ילמדני מרי על מה שאמרו חז"ל אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד אם יש חילוק בין אם היה בע"ד בעיר או אם יהי' חוץ לעיר כי לפי מה שנראה לי מן הפוסקים אין חילוק כי בכל ענין אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד הודיעני מה יראה לה בזה הדין ושלום נאום הקטן אשר בן אחיה ר' שלמה ז"ל.

תשובה אין מקבלין עדות אלא בפני בע"ד בין יהי' בע"ד בעיר בין לא יהי' כי לעולם אין מקבלין שלא בפני בע"ד אלא היכא דשלחו ליה ולא בא דפשע במה שלא רצה לבוא והנראה בעיני פתבתי יהודה בן הרב ר' אשר זצ"ל: שאלה י"ב גבירי ומרי דודי הר"ר יהודה נר"ו ילמדני מרי חבית של יין של ישראל שנאסרה בשתיה ע"י ניצק או ע"י מגע עובד אלילים*) ומיד הריקו ממנה היין אם צריכה מילוי ועירווי ג' ימים או אם אפשר בהקשר קל מזה כי אני סבור ששמעתיה אומר על יין של ישראל שנתנוהו בכלי של ע"א בלא מילוי ועירווי והיה יבש שאינו נאסר עד שישאר בו מעת לעת וא"כ הוא נאמר ג"כ בזה החביות שלא נאסרה הואיל ולא שקה בה יין לאחר שנאסר מעת לעת או נאמר כיון שהי' בה היין מתחילה מיד כשנאסר נאסר גם הפלוע בחביות וצריכה מילוי ועירווי.

תשובה החביות צריכה מילוי ועירווי כי כל דבר שמכניסין לקיום אפילו לפי שעה גזרו בו רבנן ואפ"ל שלנו אם ננע בהם ע"א בעוד היין טופח עליהם ואינו דומה לנאדות ע"א וישראל שם בהם יין שאינו נאסר בפחות מעת לעת: שאלה י"ג עוד ילמדני מרי אם ישראל לקח יין מחביות שלו בפד וחזר ונותן מן הפד בנאדות של ע"א והם יבשים וחזר ולקח מן הנאדות ונותן בחביות כיון שלא נאסר היין שבנאדות הואיל ולא שקה בהן מעת לעת א"כ לא נאסר היין שבחביות.

תשובה לא נאסר היין שפחביות ואפלי שפכד כל זמן שלא שקה מעת לעת: שאלה י"ד עוד ילמדני מרי ראובן הביא שטרותיו לב"ד אותם שקיו לו על שמעון וב"ד עשו שומא והכרזה בבית א' של שמעון וישמו הבית בת"ש זהובים ואחד משטרי החובות היה מת' זהו' ואמר ראובן כי עשה הוצאה על זה השטר וש' פהופאה וכתבו בשטר ביני שיטי שנגבה הורדה בת"ש זהו' ת' מהם מסכום השטר וש' פהופאה וכתבו בשטר ביני שיטי שנגבה ממנו ת' זהו' וכתבו בהורדה וכאשר ישבע ראובן שעשה בהוצאה ש' זהובים יורידו אותו בבית ובסוף השטר כתוב ומפני שנשבע ראובן שעשה בהוצאה ש' זהו' שטען הורדנוהו לבית הגזפר וחתמו הדיינים ונשארה ההורדה ביד סופר הב"ד עתה תבע ראובן לסופר שיתן לו ההורדה וסופר אומר כי נתונה בידו נאמנות עד שישבע ראובן בהוצאה כי עדיין לא נשבע ומפני זה נשארה בידו וראובן טוען כבר נשבעתי כי הם כתבו בהורדה שנשבע וחתמו ע"ז ועוד כי המחנניב שבועה אינו צריף לישבע א) ואפילו לא הייתי נשבע בפניהם הייתי יכול לישבע ביני לבינו גם טעו בזמן ההורדה וכתובה מוקדמת וכזה מודים ראובן ושמעון והדיינים לא ידענא מה אדון בזה.

תשובה הסופר לא יתן ההורדה עד שישבע על ההוצאה והדיינים לא חששו לכתוב בהורדה שנשבע כיון שהניחוה בנאמנות ביד הסופר והדיינים יכתבו בהורדה שטעו בזמן הפתוב בו ויכתבו זמן אמיתי ויחתמו פעם אחרת.

שאלה ט"ו למדתנו רבינו מקיימין השטר שלא בפני בע"ד ואפלי עומד וצונח וראיתי דודי הר"ר יעקב ז"ל שכתב בח"מ סי' ק"ח תשובת שאלה לזקני ע"ה יורש שנתן נכסי מוריש לקטן ויצא שטר חוב על מוריש מי נחתינו לנכסי קטן או לא אם השטר מקויים מורידין הבעל חוב לנכסים ואם אינו מקויים אין מורידין שאין מקיימין את השטר אלא בפני בעל דין ולא הבנתי למה גם ילמדני מרי כי ראיתי בתשובות כ"י זקני ע"ה פלל כ"ז סימן א' עשה מעשה שהיה אוגן במוצאי שבת ולא הבדיל ולא התפלל וכיום א' אחר שקברו המת התפלל תפלת שחרית והבדיל שעדיין הוא זמן הבדלה למי שלא הבדיל בלילה ובפסקי ברכות פ"ב הכריע כדבר הר"ר יהודה אלברצלוני שכתב שאין צריף להבדיל כיון שבשעת חיוב הבדלה היה פטור ולא ידעתי לישב דברי השאלות עם הפסקים ואל יהיו דברי עליה לטורח כי תורה היא וללמוד אני צריף ותאריף לי בתשובתך פגון זה פתח פיך לאילם הוא נאום תלמידך הצעיר הקטן אשר בן אחיך ר' שלמה ז"ל.

תשובה במקום שאני מוצא דברי פוסקים והש"ת סותרין זה את זה אני הולך אחר הפוסקים שהם היו אחרונים. ושלום דודך יהודה בן הרא"ש זצ"ל: שאלה ט"ז ילמדני מרי ורבי ראובן משפן חביות לשמעון בסוף ממון והסכים עמו לנכות לו דבר ידוע לשנה בשכירות ולסוף שנתים או שלשה בקש ראובן חביותיו משמעון ושמעון אומר תן לי מעותי ותנכה מהם כמה שהסכמת עמי ואתן לה החביות וראובן אומר לא כי אלא ישומו כמה נותנין בעיר לשכירות בתנכה לי כל כך והשאיר אתן ואע"פ שהסכמתי עמך סוף ידוע כמו שכתוב בשטר אני אומר שהוא רבית מאחר שמשפן מטלטלין ונשתמש בהן עד עתה והנכיתא שהסכמת עמי דבר מועט ביותר שראוה כי בשכר המתנה מעותיך נשתמשת בחביות ושמעון אומר שהסכמת עמי בסכום ידוע כאשר כתוב בשטר הוי תנאי

שְׁבַמְמוֹן וְכָל תְּנַאי שְׁבַמְמוֹן תְּנָאוּ קִינִים הַדִּין עִם מִי אִם נִרְאָה זֶה לְמַשְׁפְּנוֹת קִרְקַע וְאִם יֵשׁ הַפְּרֵשׁ בֵּין קִרְקַע לְחֻבִּיּוֹת וְלִשְׁאָר מַטְלָטְלִין הוֹדִיעַנִי הַפֶּל בְּאֵר הַטֵּב.

תְּשׁוּבָה נ"ל שֶׁהַדִּין עִם שְׁמַעוֹן וְאִין חִילּוּק בֵּין קִרְקַע לְמַטְלָטְלִין פִּינּוֹן שֵׁישׁ בּוֹ נִכִּיתָא וְגַם אִם לֹא תֵאמַר פֶּן אֶפְשֶׁר שְׁיִצְטָרֵף לְהַחְזִיר הַחֻבִּיּוֹת בְּחִנָּם אִם הִרְוִיחוּ בְּסָכוּם שְׁכִירוֹת הַמְעוֹת שֶׁל הַהֲלֵנָא וְאִזּוֹ יֵהי' לוֹ דִּין רַבִּית קְצוּצָה שְׁיִוְצָאָה בְּדִינֵינוּם פִּי כָּל סְלִיקֵי בְּלֵא זִוְזֵי אֶפּוֹקֵי מִינֵיהּ הוּא וְאֶפְשֶׁר לְהִיוֹתָהּ מֵאֲחַךְ רַבִּית שְׁאִינָה יוֹצָאָה בְּדִינֵינוּם: שְׁאֵלָה י"ז עוֹד יִלְמַדְנֵי מְרִי רְאוּבֵן תְּבַע לְשְׁמַעוֹן בְּדִין וְקִרְוֵי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים לְשְׁמַעוֹן הוּא קֶטֶן וְאִינוּ רְאוּי לְטַעוֹן עַד שְׁיִגְדִיל וְרְאוּבֵן אוֹמֵר יִשְׁבִיעוּ לָאֵם שְׁמַעוֹן שֶׁתֵּאמַר הָאֵמַת הָאֵמַת שְׁמַעוֹן הוּא גְדוֹל אוֹ קֶטֶן יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁאִין לְהֵאֱמִינָה מִפְּנֵי שְׁנֵי טַעְמִים הֵא' שֶׁהִיא קְרוּבָה וְהֵב' שְׁאִין לְהֵאֱמִין אִשָּׁה בְּשׁוּם עֵדוּת רַק בְּעֵדוּת אִשָּׁה וְיֵשׁ מִי שְׁאוֹמְרִים פִּינּוֹן שְׁאִין מִי שְׁיִוְכַל לְהִזְכֹּר עֵתָה אֵלָּא הִיא יֵשׁ לְהֵאֱמִינָה וְהִרְאוּ לִי פֶסֶק דִּין שֶׁשָּׁלַח לְכָאן דוֹן מְאִירֵי בְּן שׁוֹשָׁן ז"ל וְכָתוּב בּוֹ שֶׁהִי בְּעֵצָתוֹ וְכָתַב עַל רַחֵל שֶׁתְּבַעָה לְשְׁמַעוֹן מִנָּה בְּשִׁטְר וְהוֹצִיאָה עָלָיו מִנָּה וְשְׁמַעוֹן טַעַן שֶׁרַחֵל הִיָּתָה קֶטְנָה בְּשַׁעַת הַהוֹצָאָה שֶׁלֹּא הִיָּתָה יְכוּלָה לִישָׁבַע עַל הַהוֹצָאָה וְצוּהָ בְּכָתְבוּ שְׁאֵם יְבָרַר שְׁמַעוֹן בְּאֵם רַחֵל וּבְזַקְנָתָה אוֹ בְּאֲנָשִׁים אוֹ בְּנָשִׁים אֲחֵרִים שֶׁהִיָּתָה רַחֵל קֶטְנָה בְּזִמְן שְׁנַעֲשִׂית הַהוֹצָאָה שְׁיִפְטֹר שְׁמַעוֹן מִן הַהוֹצָאָה פִּינּוֹן שְׁבִירָר שֶׁהִיָּתָה רַחֵל קֶטְנָה וְהוֹדִיעַנִי הַדִּין וְהִטַּעַם וְאִם הוּא הַדִּין הַזֶּה נוֹהֵג לְהַעֲמִיד מְמוֹן עַל חֻזְקָתוֹ אוֹ גַם לְהוֹצִיא הַפֶּל הוֹדִיעַנִי בְּאֵר הַיֵּטֵב כִּי תוֹרָה הִיא וְלִלְמַדּוֹ אֲנִי צָרִיף.

וְדַע גְּבִירֵי כִּי יֵשׁ פָּאן בְּנֵי אָדָם שְׁאוֹמְרִים לְבַעַר מִן הָעִיר נָשִׁים מְנוֹפְקוֹת מִפְּנֵי שְׁאוֹמְרִים שְׁעוֹבְרִים עַל לֹא דְלֵא תְהִיָּה קְדוּשָׁה וְעוֹד שְׁאִין טוֹבְלוֹת וּמְכַשְׁיָלִין לְבְנֵי אָדָם בְּכַרְת וְיֵשׁ אוֹמְרִים מוֹטֵב שְׁיִשְׁאָרוּ בְּעִיר וְאֵל יִתְעַרְבוּ זֶרַע קוֹדֵשׁ בְּבָנוֹת נְכָר וְיִבּוּא לִידֵי סַפְּנַת נְפֹשׁוֹת הוֹדִיעַנִי דְּבָר מִי יִכְשֶׁר אֲשֶׁר הִקְטֵן בֶּן אַחִיף ר' שְׁלֵמָה ז"ל.

תְּשׁוּבָה נ"ל שְׁאִין לְהַשְׁפִּיעַ לָאֵם שְׁמַעוֹן וְאִם רְאוּבֵן בָּא לְהוֹצִיא מִשְׁמַעוֹן בְּטַעֲנָה שֶׁהוּא גְדוֹל וְקִרְוֵי אוֹמְרִים שֶׁהוּא קֶטֶן הַמוֹצִיא מִחֻבִּירוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה אִין הִלְכָה כִּיֵּשׁ אוֹמְרִים כִּי בְּזוּגוֹת יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לֹא וְכַרְת וּמוֹטֵב שְׁיִסְתַּפְּנוּ הַגּוֹפִים מִן הַנְּפֹשׁוֹת וְשְׁלוֹם דוֹדָה יְהוּדָא בֶּן הָרָא"ש זצ"ל: שְׁאֵלָה י"ח גְּבִירֵי וּמְרִי דוֹדֵי הַר"ר יְהוּדָה נ"ר יוֹדַע לְכַבּוֹדָה גְּבִירֵי כִּי הַשְּׁבוּעַ הָאֲחֵרַת נִשְׁאָלָה בְּכָאן שְׁאֵלָה וְנִחְלַקוּ בֵּהּ הַלּוֹמְדִים הַדְרִים בְּכָאן וְאָמַר לִי הַדִּינָן ר' יְדִידְיָה נ"י כִּי שָׁלַח לוֹ א' שְׁאֵלָה בְּעֵנִין וּמִפְּנֵי שְׁאֵנוּ סְבוּרִים שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְיָדָה אָמַר לִי שְׁאֵלָתוֹב פַּעַם אַחֲרַת רְאוּבֵן בָּא מִחוּץ לְעִיר וְשִׁיָּדָה עִם לֵאָה וְאָמַר כִּי הוּא אָדָם טוֹב וְנִשְׁבַּעָה לֵאָה שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא לִינְשָׂא לְשׁוּם אָדָם אֵלָּא לְרְאוּבֵן וְהִלְךְ רְאוּבֵן לְדַרְכּוֹ וְלֹאבָא וְעֵתָה נִתְחַרְטָה לֵאָה עַל שְׁבוּעַתָּה כִּי אוֹמְרָה שְׁאָמַר לָהּ שֶׁהוּא אָדָם טוֹב וְעַל דַּעַת כִּן נִשְׁבַּעָה וְעֵתָה יוֹדַעַת שְׁאִין אָדָם טוֹב וְגַם הִיא לֹא הִיָּה בְּדַעַתָּה שְׁיִהְיָה הוֹלָה וְנִשְׁאָר שָׁם לְעוֹלָם וְלֵאָה שְׁלַחָה אִמָּה לִב"ד לְהַתִּיר שְׁבוּעַתָּה הוֹדִיעַנִי אִם יְכוּלִין לְהַתִּיר לְלֵאָה שֶׁלֹּא בְּפִנֵי רְאוּבֵן וְאִם יְכוּלָה לְעַשׂוֹת שְׁלִיחַ לְבֵא לְפָנֵי ב"ד לְהַתִּיר שְׁבוּעַתָּה וְאִם הַשְּׁבוּעָה הִיא כְּתוּבָה אִם יְכוּלִין לְהַתִּיר הַשְּׁבוּעָה קוֹדֵם שְׁיִרְאוּ ב"ד נִסְחַ הַשְּׁבוּעָה הַשִּׁבְנֵי עַל הַפֶּל בְּאֵר הַטֵּב וְאִין לְהֵאֲרִיף וְשְׁלוֹם כְּנָפֵשׁ עַבְדָּה אֲשֶׁר הִקְטֵן בֶּן אַחִיף ר' שְׁלֵמָה ז"ל.

תְּשׁוּבָה אִין מִתִּירִין לְלֵאָה שֶׁלֹּא בְּפִנֵי רְאוּבֵן וְאִם הַתִּירוּ לָהּ שֶׁלֹּא בְּפִנֵי הוֹנָא הַתְרָה כְּדוֹחִינּוּ בְּצַדִּיקָהּוּ שֶׁאֵע"פ שְׁאָסוּר לְעַשׂוֹת הַסַּנְהֶדְרִין הַצָּרִיכוּ לְעַשׂוֹת מִפְּנֵי אֵימַת מַלְכוּת

ואם יש בכאן משום עגונא יראה שמותר לעשות ורבינו שמשון הורה דאם שלח אדם חרטת נדרו בכתב לאדם דמתיר לו שלא בפניו נמצא דיכולה לעשות שליח לבא לב"ד להתיר השבועה ואין לחוש אם פתובה השבועה פי ב"ד יתירו לה השבועה ע"פ דבורה והיא תחוש לעצמה אם תתעב את עצמה לא יועיל לה התרה ושלום דודך יהודה בן הרא"ש זצ"ל: שאלה י"ט ילמדני מרי ראובן הי' תייב מנה בשטר בנאמנות ועוד נשבע לו לפרוע לו מנה וכתוב בשטר השבועה ולא יקדר ידעי פלגי אן אנדפה אלא בתקריע הדא אל מכתוב בקרע ב"ד ועוד פתוב בו והמזון הנ"ל נתחייב ראובן לשמעון בשטר שפסומו מנה ועדיו פ' ופ' נערבים פ' ופ' וזמנו כה וכה ועתה בא שמעון לתבוע לראובן המנה בכח השטר שמראה וראובן אומר כבר פרעתי והנה שטר השבועה קרועה בידי ושמעון אומר לא פרעת אלא בקשת ממני למחול לה השבועה ונשאר השטר האחר בחזקתו הודיעני הדין עם מי גם תשלח לי תשובה על השאלות ששלחתי לה אחר המועדים ושלומה יגדל ולעד לא ידל כחפצה וחפץ עבדה צעיר תלמידך אשר בן אחיך ר' שלמה ז"ל.

תשובה דבר פשוט הוא שאע"פ שנקרע שטר השבועה השט"ח לא נתבטל בכך והוא כמו שטר חוב דעלמא בלא שבועה הגע עצמה שהיתה השבועה פתובה בתוך השטר ולא היה פתוב בה שנשבע שלא יוכל לטעון שפרע וכו' והי' אומר שקיים שבועתו ופרע אע"פ שלא היינו יכולין לפסלו משום שעבר על השבועה דשמא אמת הוא שפרע מ"מ היה צריך לפרוע השטר ולא היה נאמן לומר שפרעו וה"ה בנדון זה ושלומה יגדל לעד כחפצפה וחפץ דודך הפותב יום ד' פ' והתברכו בזרעה כל גויי הארץ יהודה בן הרא"ש זצ"ל: שאלה כ מה שכתבת שלא מצאת השאלות אשר שלחתי לכבודך אפתכם לה פעם אחרת הודיעני מה דעתך בנט"י לדבר שטיבולו במשקה ובכרה על נטילתם פי ראיתי מחלוקת בן הפוסקים גם הודיעני מה דעתך בקבר שפינו ממנו מת אם אסור לקבור בו מת אחר ואם יש חילוק בזה בין מת מצוה ובין מת אחר ואיזה קבר הוא אסור אם של קרקע עולם או דוקא של בגין ואם יש שעור לאיסורו עד כמה תופסת הכל באר הטב ומה שכתבת באות של ס"ת שצריכה כתיבה לשמה ושלא יעשה מאות אחת שתיים הודיעני אם צריך לגרור האות ולחזור ולכותבה לכתחילה או אם מועיל להעביר עליה הקולמוס והודיעני אם צריך אדם להזהר בשעת לימוד שלא לישב בגילוי הראש ושלום כנפש עבדה אשר הקטן בן אחיך ר' שלמה ז"ל.

תשובה ודבר שטיבולו במשקה א"א ז"ל (פלל מ"ח סי' נ') היה מצריך נטילה אמנם מפני המחלוקת טוב שלא לברך פי בכל מקום שיש ספק ברכות יש למעט בהם וקבר של בגין שפינו ממנו מת אסור לקבור בו מת אחר ואם אינו של בגין מותר פי קרקע עולם אינו נאסר דמת איתקש לע"ז וע"ז במקורב לא מיירא ופריה לגרור האות ולכותבה ואיני יודע מה יועיל העברת הקולמוס עליה ויצטרף לגרורה אחר כה וטוב הוא שלא לישב בגילוי הראש בשעת הלימוד למי שיוכל לסבול לפי שילמוד יותר באימה ולפעמים מפני כובד החום אינו יכול לסבול ושלום דודך יהודה בן הרא"ש זצ"ל: שאלה כ"א גבירי ומרי דודי רבי והודי הר"ר יהודה הודיעני בענין מחצלת קטנה קרויה סניד"ה ויש בה צורות משקול שהיתה בכאן תלויה בב"ה הי"ג ולפי שראיתי תשובת זקני ע"ה פלל ה' סי' ב' שהיה אוסרה הודיעתי הדבר לקצת הקהל ואסרונה הר' נתן ואני והיו מרננים על

הדבר קצת מהקהל יצ"ו ואח"כ עשו במקום המשקל צורת שושנה והתזוירה לב"ה
הי"נ הודיעני אם יישר בעיניך שתשאיר בב"ה הי"ג פנין שאין בה צורת משקל.

תשובה אשר שאלת בענין המחצלת קטנה לא ראיתי תשובת א"א ז"ל ואיני יודע מאיזה
טעם אסרה אם הוא מטעם איסור ע"ז שאולי יש בני אדם שעובדין לה א"כ בשהגיע ליד
ישראל אין לה היתר עולמית: שאלה כ"ב גם הודיעני גבירי מרי מה שפתוב בתקנת
טוליטולה שאם תמות האשה בחיי בעלה פלי זרע שיטול חצי עזבונה הבעל וחצי הנשא
הקודם לירשה זולת בעלה מה תפרש בו פי אמרו לי על שמה שיש לפרשו בענין שיקחו
יורשיה ג' חלקים ולא הבנתי דבריהם ע"כ הודיעני תוכן הדברים בענין שאבינם.

תשובה ומה שפתבת מענין תקנת טוליטולה לא הי' דברים מעולם כי מפורשת היא
שהראוי לירשה אחר בעלה שיטול החצי: שאלה כ"ג ילמדני מרי על מעשה שאירע
בכאן על פי עמדתי לקרוא בס"ת ובברכתי והתחלתי לקרוא ומצאתי בו דבק בג' מקומות
והיה הדבק מרגל הד' לתג של שיטה שלמטה הימנה וכן היו בג' או בד' מקומות רגל,
של שיטה עליונה לתג של שיטה שלמטה הימנו אז אמרתי דבק יש בכאן לא אברה על
זה הספר אז עמד מערער ואמר אני אברה בקול רם כי בעל התרומות נתן חילוק בין
היה הדבק מלמטה או למעלה ועמד וברך בקול רם וצוה לאחרים גם לעמוד ולברך וכן
עשו ואמרתי פי זקני ע"ה (פ"ל ג' סי' י"א) פתב כי הדבק פוסל בס"ת ולא נתן חילוק
בין מלמטה ובין מלמעלה ואמר פי הי' עושה כבעל התרומות ואמרתי הלכה כבתרא
וארכו דברים בינינו ואמר דלא אמרינן הלכה כבתרא אלא על האמוראים ואמרתי פי
זקני ז"ל פתב דאמרינן הלכה כבתרא גם על האחרונים והאריכו בינינו הדברים עד
שלקחתי הספר של בעל התרומות שהביא ראיה ממנו וכתוב בו ר'ושלמי חד תני דבק
פסול וחד תני דבק פשר ומפרש רבינו מלמעלה פשר מלמטה פסול ותלמוד דידן פליג
ופוסל בכל ענין ובמסכת סופרים כ' לא יקרא בו ע"כ לשון בע"הת.

תשובה כאשר אמרת בענין הדבק פן הוא ומקום שרצה להסתייע מספר התרומות
נכשל ואם פיו הכשילו לדבר על אדוני תועה הוא ימצא את עצמו ברעה כאשר לא
תעמיד לו השעוה ועל פי כתבה לא אכתוב לו דבר אבל יהיה שמור אצלי עד אמצא מקום
ובפסקי סנהדרין כתב א"א ז"ל שגם בחכמי דורו הלכה כבתרא: שאלה כ"ד ילמדני
גבירי ומרי ראובן הי' לו שטר על שמעון ויהודה וגוי ערבים והשטר עשוי בעש"ג ונפטר
המלנה והלנה ומפני שיש גוי ערב הוצרך יורש ראובן לתבוע השטר בעש"ג והשופט
גוי הנבהו בית שמוחזק בו לוי מפני שאומר יורש ראובן שהבית היה של שמעון ואחר
שהגבהו השופט בא לתבוע אותו בדיננו והראה לוי שטר משכונה שמשכנו לו שמעון
הלנה ועיין הדין ומצא שטר המשכונה מאוחר מהשטר שנעשה בעש"ג ובקש זמן להביא
ראיות ולא נפסק הדין ועתה לסוף שנה וחצי או יותר חזר יורש ראובן לתבוע הבית
כבתחלה מלוי ולוי מראה עדים שהבית הי' של אבותיו והיורש שתבע אומר פי אמת
הוא פי היה של אבותיו של לוי אבל נותן לשמעון בנשואין שהיה נשוי עם אחות לוי
ואין לו עדים בכל זה רק שאומר שאם היה הבית של לוי כמו שטוען שירשו מאביו למה
עשה שטר משכונה בשם שמעון גיסו והוא השיב פי עשאו לפנסיה בעלמא כדי להכריחו
מן המס עוד אומר התובע לנתבע תשבע שהוא כדברך שלא פרעת סכום המעות

שְׁכֵתוּבִים בְּשֹׁטֵר הַמְשִׁכּוֹנָה וְהַפֶּטֶר וְהַנְתָּבָע אוֹמֵר לֹא כִי אֵלָא תִשְׁבַּע אֶתְּהּ וְהַיּוֹרְשִׁים הַאֲחֵרִים שֶׁהֵם אֲחִיָּה וְכֵן אֲחִיָּה וְשֵׁאִין אֶתְּמָם יוֹדְעִים כִּי זֶה הַשֹּׁטֵר פְּרוּעַ וְתִקַּח הַבַּיִת וְשֹׁטֵר הַמְשִׁכּוֹנָה אֵינוֹ נִרְאֶה עִתָּה אֵלָא עֲדִים שֶׁרְאוּהוּ וְהוֹדִיעַנִי מֵהַ יִרְאֶה לָּהּ וְהוֹרְנִי הַדְּרָף אֲשֶׁר אֵלָּה בָּהּ וְאֵת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר אַעֲשֶׂה.

תְּשׁוּבָה נ"ל שֶׁהֵדִין עִם הַיּוֹרֵשׁ כִּינּוֹן שֶׁעָשָׂה בַּבַּיִת שֹׁטֵר מְשִׁכּוֹנָה לְשִׁמְעוֹן הָרִי הוֹדָה שֶׁהַבַּיִת הוּא שֶׁל שִׁמְעוֹן וְהַעֲדִים וְהַדְּיָיִן שֶׁרְאוּ הַשֹּׁטֵר שֶׁהָיָה מְאֻחָר מִן הַשֹּׁטֵר שֶׁנַּעֲשָׂה בַּעַש"ג יִסְפִּיק לְמוֹ כְּמוֹ הַשֹּׁטֵר.

שְׁאֵלָה כ"ה וְדַע גְּבִירִי, כִּי שִׁמְעָתִי עַל שִׁמְךָ שֶׁהַעוֹשֶׂה עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין בִּיּו"ט עַל תְּנָאֵי כִּי צָרִיף לְכַפֵּל תְּנָאֵי בְּיוֹם שְׁנֵי וְלֹא הַבְּנָתִי דְּבַרְיָהֶם כִּי אֵינוֹ נִרְאֶה כִּף מֵהַגָּמ' וּמֵהַפּוֹסְקִים ע"כ הוֹדִיעַנִי דַּעְתָּךְ וְשִׁלּוּם כְּנֶפֶשׁ אֲשֶׁר הִקְטַן בֶּן אֲחִיָּה ר' שְׁלֵמָה ז"ל.

תְּשׁוּבָה וְהַעוֹשֶׂה עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין בִּיּו"ט עַל תְּנָאֵי אֵינוֹ צָרִיף לְכַפֵּל תְּנָאוֹ כִּי אִם יוֹם ב' חוֹל אֵינוֹ צָרִיף עִירוּב וְשִׁלּוּם דּוֹדָה בֶּן הָרֵא"ש זצו"ל: שְׁאֵלָה כ"ו יְלַמְדֵנִי מְרִי וְדוּדֵי ר' יְהוּדָה ס"ת שֶׁקָּרְאוּ בּוֹ שִׁשָּׁה וְהוּא מְצָא בּוֹ דְּבָק אִם צָרִיכִין כָּלֵם לְחִזּוֹר וְלִקְרוֹת כָּל הַפְּרָשָׁה וְלִבְרַף תְּשׁוּבָה רְאִיתִי לְפָנַי א"א ז"ל שֶׁהוּא מְצָא טְעוֹת בַּסֶּפֶר וְהוֹצִיאוֹ אַחֵר וְקָרְאוּ בּוֹ שְׁבַעַה וְהַדְּבָקִים מִן הַפּוֹסְלִים בַּסֶּפֶר: שְׁאֵלָה כ"ז עוֹד יְלַמְדֵנִי מְרִי אִם נִפְסַל ס"ת מְפָנִי שִׁישׁ שֶׁמִּתִּיבָה חוּץ לְדָף אוֹ ג' אוֹתִיּוֹת חֲנוּן לְדָף מִתִּיבָה שֶׁל ה' אוֹתִיּוֹת אוֹ שְׁנַיִם וְחֲצֵי חוּץ לְדָף כִּי דוּדֵי הַר' יַעֲקֹב ז"ל כְּתַב א) לֹא יִכְתּוּב לְכַתְּחִלָּה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם עֹבֵר וְכַתַּב אִם נִפְסַל בַּעֲבוּר כִּף וְאִם אֵין שֶׁרְטוּט בַּסּוּף הַשִּׁיטִין לְשִׁמְעָל הַדָּף אִם נִפְסַל בַּעֲבוּר זֶה.

תְּשׁוּבָה וְתִיבָה מֵה' אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּכְתַּב רְנַבָּה חוּץ לְשִׁיטָה לֹא מְנָאוּ רַבִּי מִשָּׁה מִן הַדְּבָרִים הַפּוֹסְלִים וְאִם אֵין שֶׁרְטוּט בַּסּוּף הַשִּׁיטִין לְצַד שְׁמַאל נ"ל שֶׁאֵין לְפּוֹסְלוֹ בְּשִׁבִיל זֶה כִּינּוֹן שֶׁהוּא מְשׁוֹרְטֵט בֵּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה: שְׁאֵלָה כ"ח עוֹד יְלַמְדֵנִי מְרִי מֵהַ שְׁאֲמָרוֹ אִם קָרַב שְׁתֵּי תִיבּוֹת שֶׁנִּרְאִין כְּאַחַת אִם רִיחַק אוֹתִיּוֹת שֶׁל תִּיבָה א' שֶׁנִּרְאִין כְּשְׁתֵּים שֶׁהוּא פְּסוּל וְאֲמָרוֹ שִׁיעוֹר לְרַחֵק בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת כְּמֵלֵא אוֹת קְטַנָּה הוֹדִיעַנִי אִם נִשְׁאַר הָאוֹת כְּפִי כְּתִיבַת הַסֶּפֶר אוֹ בְּאִיזוֹ כְּתִיבָה תְּשׁוּבָה וְשִׁיעוֹר אוֹת קְטַנָּה שִׁישׁ לְהַגִּיחַ בֵּין תִּיבָה לְכַאֲרָה נ"ל שֶׁהוּא מְכַתִּיבַת הַסֶּפֶר אֲמָנָם אֵין הַסֶּפֶר נִפְסַל אִם לֹא שֶׁקָּרְבָן עַד שֶׁיִּרְאוּ כְּתִיבָה אַחַת: שְׁאֵלָה כ"ט עוֹד יְלַמְדֵנִי מִי שֶׁבָּא בַּדְּרָף רוֹצֵה לִיטוֹל יָדָיו לְאַכּוֹל וְאֵין לוֹ כְּלֵי וּמְצָא בְּרִיכָה שֶׁל מִים שֶׁאֵין בָּהּ מ' סָאָה הַאִיף יַעֲשֶׂה כִּינּוֹן שֶׁאֵין בָּהּ מ' סָאָה אֲנִי סְבוּר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִטְבִּיל בָּהּ יָדָיו גַּם אֵינוֹ מוֹעִיל לוֹ לְקַנֵּחַ בְּצָרוּר אוֹ בַּעֲפָר אֵלָא לְתַפְלָה דְּכַתִּי אֲרַחֵץ בְּנִקְיוֹן כְּפִי וְכו' אוֹ אִם יֵשׁ לוֹ לְהַגִּיחַ הָאֲכִילָה בַּעֲבוּר זֶה וְאִם יֵשׁ מִים לְפָנָיו עַד כְּמֵה צָרִיף לְהַמְתִּין.

תְּשׁוּבָה כְּאֲשֶׁר כְּתַבְתָּ בְּעִנְיַן נט"י כֵּן הוּא שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַנֵּחַם בַּעֲפָר לְאַכִּילָה וְלֹא לְהִטְבִּיל בְּפָחוֹת מִמ' סָאָה וְיָדוּעַ הוּא שִׁישׁ לוֹ לְהַמְתִּין עַד שִׁידוּעַ שִׁיְהִיָּה לוֹ מִים הֵלֵא תִרְאֶה כְּמֵה הַחֲמוּר בַּנט"י ר' עֲקִיבָא כְּשֶׁהָיָה חָבוּשׁ גַּם כִּי הָיָה מִדַּת חֲסִידוֹת גְּלִמּוּד מְפָנֵה שִׁישׁ לְאֲדָם לַעֲשׂוֹת כָּל יְכוּלָתוֹ שֶׁלֹּא יֵאָכֵל בְּלֹא גְטִילָה וְכַמְדוּמָה לִי מֵהַ שְׁאֲמָרוֹ ב) לְגַבֵּל וְלִנְטִילָה אַרְבַּע מִילִין, שֶׁהוּא לְאַכִּילָה: שְׁאֵלָה עוֹד יְלַמְדֵנִי מְרִי אִם טְעָה וְכַתַּב עִי"ן בְּמִקּוֹם ו"ו אִם יָכוֹל לְמַחֲוֹק קֶצֶת הָעִי"ן וְלְהַגִּיחַ מֵהָעִי"ן אוֹ אִם צָרִיף לְמַחֲוֹק כָּל הָעִי"ן כְּנִלָּה וְלְכַתּוּב ו"ו וְכַדוּמָה לְזֶה בְּאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת.

תשובה ולהחזיר מן העי"ן ו"ו לפי דעתי הוא תלוי במ"ש א"א ו"ל בתשובה כ"ל ג' סי' ט"ז שמחלק בין חק תוכות לחק יריכות כי צריה שיכתוב גוף האות ולא שימחק מקצת, אות וישאר הנשאר אות אחרת: שאלה לא עוד ילמדני מרי אם מותר האיש לצאת ביום שבת ברצועה קשורה בשערו תשובה ורצועה הקשורה בשערו נ"ל דאסור לצאת בה בשבת דחיישינן דלמא נפיל ואתי לאיתווי: שאלה ל"ב ילמדני מרי מביאין לכאן דג ששמו לינסיראה ונוהגין בו איסור ויש לו סנפיר ושמעתי כי ר' שאול ז"ל בדקו ומצא בו סנפיר וקשקשת והתירו ואעפ"כ נוהגין בו איסור ואני בדקתיו ומצאתי לו קשקשת אע"פ שאינה נראית לכאורה לאחר שנתביש שוב שריהיו במים ואז נראית בטוב הודיעני אם יראה לה להתירו כיון שיש בו סנפיר וקשקשת כי למדתנו רבינו עוף טהור נאכל במסורת אבל דג אני סבור שאין צריה מסורת כיון שמפנרש סימניו בתורה הנני שולח דג אחד מהם ואתה בתורה תצוה לבדקו והודיעני מה יראה לה בו ותצוה ליתן תשובה לזה הרגלי מיד ואין להאריה ושלום כנפש עבדה צעיר תלמידה אשר הקטן בן אחיה ר' שלמה ז"ל.

תשובה דבר פשוט הוא שהרג שימצא בו האדם קשקשת שהוא מותר ואין צריה לזה מסורת כמו הנהו עובדי דפ"ב דע"ז א) והדג שרו אותו במים ובדקו אותו בספין שלמה בני ואמו וקצת מן התלמידים ואמרו שמצאו לו קשקשת ושלום כנפש דודך הכותב יהודה בן הרא"ש ז"ל: שאלה ל"ג עוד ילמדני מרי ראובן הביא לי שטר על שמעון לגבות ועינתי בשטר ומצאתי בו פחצי שיטה חלק קודם שיטה אחרונה והי' במעמד לוי ואמרתי תעיד היאך הוא זה השטר שחסר ממנו פחצי שיטה אז לקח ראובן השטר והלה לו ולאחר זמן הביא ראובן השטר ומצאתי פתוב כולו ובמקום החלק הי' פתוב והפל מקניים ושריר ושאלתי לסופר ואמר כי הוא פתבו כי כן דרפם לכתוב בשטרות ולהניח מקום חלק לראות אם דבר ביני שיטי או על הגרר ואפשר שבבעבור זה נשאר זה המקום חלק ועל זה כשהוליה לו ראובן השטר ראה כי לא הי' שום דבר ביני שיטי ועל הגרר וכתב במקום החלק הפל שריר וקניים הודיעני הדין בזה ושלום לה ולתורתה כנפש עבדה צעיר תלמידה אשר הקטן בן אחיה ר' שלמה ז"ל.

תשובה כיון שנראה לפניך השטר לגבותו והיה בו חלק חצי שיטה אין לה לגבות בו אט"כ ע"י שריר וקניים יהודה בן הרא"ש זצ"ל: שאלה ל"ד אדוני ומרי הר' יהודה ישמרך האל יודע לכבודך שהגיעני תשובותיה ולא הבנתי מה שכתבת לי בענין נאדות ע"א כי פתבת לי שצריכין מילוי ועירוי שאתה דן אותם כלי שמכניסו לקיום כיון שהצרכתם מילוי ועירוי וכן קראם זקני ז"ל בתשובת שאלה כ"ל סי' י"א ושוב פתבת לי וזה לשונה החביות צריה עירוי כי כל דבר שמכניסו לקיום אפי' לפי שעה גזרו בי' נאפי' שלנו אם נגע בהן ע"א בעוד היין טופח עליהן ואין דומה לנאדות ע"א וישאל שם בהן יין שאינו נאסר בפחות מעת לעת עכ"ל משמע מתוך דבריך שנאדות ע"א אין נקראים מכניסו לקיום כיון שאתה אומר דאין דומה חביות לנאדות גם בפסקי ע"ז של זקני ז"ל על נאדות ע"א וישאל שם בהן יין פתב שאין נאסר היין בפחות מעת לעת ולא הבנתי בו חילוק בין מכניסו לקיום ובין אין מכניסו לקיום כי פתב דין אחד לנאדות ולקננים בלי שום חילוק ודודי הר' יעקב ז"ל כתב על שם זקני ז"ל ב) כי אין מכניסו לקיום צריה מעת לעת וכתב במכניסו לקיום מתוך דברי רש"י ז"ל יראה שאוסרו מיד

ואנא מרי אל יהי דברי לטורח עליה פי תורה היא וללמוד אני צריה ואני מתחטא לפניה
כבן לפני אביו ואין להאריה אלא בשלום תורתה פנפש צעיר תלמידה אשר הקטן בן
אחיה ר' שלמה ז"ל תשובה נאדות של ע"א מי שמצריכו עירוי חשיבי לי מכניסו לקיום
וכן הוא דעת א"א ז"ל אבל אם נתן בהם ישראל ז"ל שאינו נאסר בתורה מעת לעת
ונאדות של ישראל שנתן בהם ע"א ז"ל אפילו לפי שעה גזרו בהם רבנן ואין חילוק בין
נאדות לקננים כי שניהם מכניסו לקיום: שאלה ל"ה ילמדני מרי ראובן מתי אשתו
והניחה בנים קטנים וכאו קרובי האשה ותבעו ממני ומחברי לעיין על מה ששואר מבגדי
אשת ראובן ולברור אפטרופוס וליתן הכל ביד האפוטר' ולתבוע לראובן חצי הגדוניה
כפי תקנת טוליטולה יצ"ו ואומרים פי ראובן אינו הולך בדרך ישר שיאבד חלק היתומים
ואנו לא עשינו כלום בענין עד שהיינו שואלים את פיה פי ראובן תשובת שאלה לזקני
ע"ה פ"ז סי' א' פי כתב פי מי שיש לו אב אין לב"ד ליזקק לנכסיו ולא לזקק אחר
מעשה האב והאריה בראיות אנא גבירי הורנו הדרך אשר נלך בה ואם יש חילוק בין
אם יראה לדיין אם האב הולך בדרך ישר אם לאו לי אינע בכאן שני מעשים.

תשובה נ"ל שאם האב אינו הולך בדרך ישר שחייבין ב"ד להשתדל לתועלת
הקטן: שאלה ל"ו עוד ילמדני מרי פי יש כאן תקנה והוטל עליה חרם וכתוב בה מי שיפה
לשום אדם שיפרע סכום ידוע ויהיה נאמן המוכה בשבועתו ומי שאין לו סכום הקנס
שישאר תפוס יום לזהוב עד תשלום הקנס כדי שינסרו מי שאין לו כמי שיש לו וכתוב
בה ומתחלק הקנס על זה הדרך שיקח המחרעם שלישי אחד ולב"ד שלישי ולהקדש שלישי
ועכשיו י"א פי אין לדיין לתפוס למי שאין לו הסכום אלא בעבור חלק ההקדש וי"א פי
התקנה דברה בסתם וע"כ יש לתפסן גם על חלק האחרים וגם התפוס אומר שיעשה
שטר על עצמו בסכום הקנס וכאשר יזמן לו שיפרע י"א הדין עמו וי"א פי אין לדיין
לעשות זה שא"כ כל מי שאין לו יעשה שטר ע"ע ומה הועילו בתקנתם עוד כתוב בתקנה
כל מי שיעשה דבר שנתחייב עליו קנס בב"ה הי"ג שיפרע הקנס כפול בין יהיה מתרעם
בדבר או לא יהי מתרעם בדבר י"א פי אין לדיין לבקש על הענין ולקבל עדויות על
הענין וי"א פי הדיין מוכרח לקבל עדויות ולגבות הקנס עוד כתוב בתקנה כל מי שיחתוך
בשר בקצבות זולת הקצב שיפרע ה' זהובים ובא ראובן וחתך פחל מבהמה ואומר פי
אינו בשר ואין לו לפרוע כלום ויש אומרים פי יש לו לפרוע הודיעני מה יראה לך.

תשובה פיון שהתקנה כתובה סתם יש לתפסו על כל הקנס אם לא יתצו האחרים
להוציאו ולא יחושו לחלקם דהנה לי כאלו אמרו התקבלנו ולהקדש אינו יכול לעשות
שטר ולאחרים יכול לעשות אם ירצו הם ליפרע מפרעו בשטר במקום מעות והעושה דבר
בב"ה הי"ג שנתחייב כפל הקנס נ"ל שעל הדיין לתבעו מפני עלבון ב"ה הי"ג ותועלת
ההקדש ואיני יודע למה לא יהיה הפחל בכלל בשר אם לא יוכיח פן מתוך התקנה: שאלה
ל"ז עוד ילמדני מרי על מ"ש זקני ז"ל בענין שהיינו של ר"ה וטוב ליקח פרי חדש
ידעת גבירי פי הורגלנו בזאת הארץ לקדש בבי"ה הודיעני אם יש למנוע לומר שהיינו
בליל שני של ראש השנה פיון שאין לו לשום פ"ח או אם טוב להניחם ע"פ מנהגם ואל
שנה אדם מפני המחלוקת ואנא גבירי תצנה להשיבני מהרה באורך.

תשובה ושהחיינו בליל ר"ה אל תשנה המנהג: שאלה ל"ח עוד ילמדני מרי ב"ד שהצריכו להגבות למלנה קרקע של לנה ובכרו ג' שמאים לשום קרקע ונמצאו ב' מן השמאים קרובים זה לזה התבטל בעבור זה השומא ואם תאמר שלא תתבטל אם צריה לזהר לכתחילה שלא יהיו קרובים ושלום.

תשובה נ"ל שאין צריה לזהר שלא יהי מן השמאים קרובים זה לזה כי מה שהדיינין קרובים פסולין לדין הוא בגזרת הפתוב ושומא אינו דין וכן מוכח בפ"ק דסנהדרין א) גבי נטע רבעי בג' דקאמר בגמ' דאפי' איש ושני נשיו יספיק נכתב בפרשת וכל הבת תחיון יהודה בן הרא"ש זצ"ל: ט"ל תשובת שאלה הפיר ציר רב אלפס לא הביא דברי ריש לקיש שאומר שצריה הפיר ציר וכן נוהגין שאין פריה הפיר ציר וא"א ו"ל הביא בפסקיו דברי רמ"ה ו"ל שהיה תמה על רב אלפס שהשמיט מימרא דריש לקיש ושלום כנפש הכותב בפרשת בהעלותה יהודה בן הרא"ש ז"ל: מ לאחר כתבי זאת הגיעה לי שאלתה בענין החרם ונ"ל שהדין עמה כי הוא חמור בעיני המשביע לחבירו חנם מהתובע לו ממון שלא פדין ואף אם יקחנו ממנו שלא פדין אפשר בחזרה משא"כ במשביעו הגם שעובר על לאו דלא תשא וכו' ואי אפשר בחזרה כי אם הוא יודע שהוא חייב לו ומשביעו הוא משביעו לשוא ועונשו גדול וע"כ ראוי להחרים שלא להשביע חנם יותר ממה שראוי להחרים כשבתעו ממון חנם: מ"א נאשר פתבת פשהתחילו להתפלל בעשרה ויצאו מהם אם יכולין להשלים בירושלמי אמר בהדיא שמשלימין ואפשר שהר' יעקב ז"ל הי' מפרש אותו בקדיש אבל בירושלמי אומר בסתם שמשלימין, שאלה מ"ב מה יראה לה אם יוכל אדם לפדות הבן ביום שבת מן הפהן.

תשובה כבר פתבתי לר' ידידיה שנ"ל שאין לפדות הבן בשבת כמו שאין מקדישין בשבת פה אין פודין בשבת וכן עשינו מעשה בכאן שדחינו פדיון הבן ליום הראשון: שאלה מ"ג גם הודיעני מה יראה לה ראובן נטה למות והיו לו בנים גדולים וכן קטן ואמר לשמעון הנה אני מניח לה חפצים וטמון שתתנם לבני קטן פשיה' בן י"ח שנה או לכשינשא ועתה הגדיל הבן ותובע לשמעון ואומר כי הי' לשם פשצנה אביו לשמעון וכי אמר אביו שיתנו לו הטמון והחפצים פשיה' בן י"ג שנה וכן אמרות אמו וקרוביו ושמעון אומר כי רוצה לקיים דברי המת באשר הבין אותם והקרובים והבן אמרים לשמעון או תן לנו הטמון כמו שציונה ראובן ליתנו לבנו פשיה' בן י"ג שנה כי פה אנו יודעין בברור שציונה ראובן או יטילו חרם מי שיש בידו מנכסי בן ראובן שיודה שלא תורה א) על מנת פן נמסר לה הטמון ונתנו לה ראובן במתנה עד שיגיע הזמן ליתנו לבנו פדי שתוכל לישבע שבע שהוא שלח ועתה אם אתה אומר שלא הגיע הזמן עדיין ליתנו לבנו הרי הוא שלח כפי המתנה והתנאי שאנו אמרים עוד טוען שמעון ואומר כי היה רוצה ליתנם ליד הנער אע"פ שלא הגיע הזמן לולי שמתירא שיבואו החפצים והטמון ליד קרובי הנער.

ויאבדום ולא תתקיים דעת ראובן ועתה גבירי הודיעני אם חייב שמעון להחזיר הנכסים לבן קודם בן י"ח שנה ואם אינו מחוייב להחזירם אם יוכל לישבע על הטמון ועל החפצים שהם שלו כיון שניתן לו במתנה.

תשובה שמעון מצווה לקיים דברי המת כמו שיודע באמת שאמר לו אמנם אם יראה לב"ד רודפי צדק שהוא תועלת הבן שיתן לו הטמון אחר שהגדיל יתן על פיהם ידוע הוא

שלא היתה המתנה רק להבריחנו מן המס ואינה מתנה ואם פשרו הקהל לממון שמעון ממון הפקדון אינו בכלל ושלומה יגדל כפפצה ונפץ דודך הכותב יהודה בן הרא"ש ז"ל: מ"ד תשובת שאלה (והיא ב) בהאחין שחלקו ובא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהם מיירי שהם גדולים ומה שנוטל חלק אחד מיירי שעשה אביהם אותו השדה אפותיקי או מטעם שאין לו לב"ח ליקח שלישי שדה או חצי מכל א' אלא יגבה חובו משדה אחד והוא יחזור ויגבה מאחיו חלק מכל אחד ושלוש דודך הכותב תיכף הגיע לי כתבה יהודה בן הרא"ש זצ"ל: שאלה מ"ה גבירי ומרי הר' יהודה יודע לכבודך שהגיעני כתבה היקר ולא השבתני על מה שכתבתי ששאלתי לה אם יראה לה אם יש להכריח לראובן הממשכן ביתו ודר בו לפרוע השכירות עבור שמעון שהשפיר הבית כדי לעשות חסר עם ראובן עוד כתבתי לה שאלה אחרת ולא השבתני עלי' והנה אכתבנה פעם אחרת ראובן משכן ביתו בסך ידוע לשמעון ונטה למות והיו לו בנים ובנות וחלק נכסיו ע"פ ונתן לבנותיו הבית הממשכן וגם קרקעות אחרים והניח ללוי אפטרופוס על בנותיו והאחת היא גדולה ומת ומכרו הבית הבת הגדולה והאפוט' ונכנס לבית יהודה הקונה וכאשר ידע שמעון בא לדין והראה לו שטר המשכונה ובקש ממנו להוציא ליהודה מן הבית פיון שהיה מממשכן ביד שמעון וכן עשה ושמעון אומר ליהודה כדי לעשות חסד עמו שישאר בבית מחמתו עד ח' ימים ונשאר בבית ובתוך כך הגיע זמן לברור דיינים אחרים ונסתלקו הדיינים הראשונים ותבע שמעון ליהודה לפני הדיינים לצאת מביתו פיון שהיה מוחזק בו ע"י דיין הראשון וע"י שטר המשכונה וכיחש יהודה וביגר שמעון דבריו בעדים וצווי הדיינים ליהודה לצאת מן הבית ע"פ הדברים האלה ויחזר יהודה ותבע ללוי האפוט' לסלק לשמעון מן הבית פיון שקבל עליו אחריות והאפוט' טוען כי לא בדין הורידו לשמעון פיון שהיתומים קטנים ואין גיזקין לנכסי קטן וע"כ אין לו לסלק ליהודה פיון שהורידוהו לבית שלא פדין כי י"א כי בדין הוריד הדיין לשמעון לבית חזא כי אין זה חוב אלא שהיה מממשכן ביד שמעון ואין לומר בזה אין גיזקין לנכסי קטן עוד אומרים כי אלו הבנות אינם יורשות אלא שניתן להם במתנה וע"כ גיזקין לנכסיהם וי"א שהורידוהו שלא פדין מפני שהיו קטנות הודיעני מה יראה לה בדין ואם שמעון אינו רוצה לקבל מעותיו עד תשלום שנה פי כן כתוב בשטר מה יהי' הדין בין לוי האפוט' ובין יהודה הודיעני הפל באר הטב ושלוש פנפוש עבדה צעיר תלמידך אשר הקטן בן אחיה ר' שלמה ז"ל.

תשובה דע שהשבתני לה על כל שאלותיה ואולי לא נתת ליבה ואם שמעון עשה שטר
** (א) טעות המעתיק כאן. (ב) בתרא ק"ז א')**.

שכירות למלנה על עצמו יפרע הוא שטרו אבל אין כופין לראובן לפרוע שכירות למלנה כי לאו ב"ד דידיה הוא בענין השכירות ואם יהיה לשמעון שום תביעה על ראובן כאשר יתבענו ישלימו לו דין ודע כי כל משכונה שאינה ברשות המלנה אין דנין אותה בכאן אלא פדין מלנה בלא משכון ואין גיזקין בה לנכסי קטן ואין חילוק בין קטן היורש למקבל מתנה אמנם בגידון זה כתבת שהאחת היא גדולה ומורידין לנכסיה ואם לוי קבל אחריות השכירות על עצמו ישלם מה שקבל עליו: שאלה מ"ו עוד ילמדני מרי הר' יהודה ישצ"ו, ראובן תבע לשמעון לפני הדיין ואמר אתה משכנת ביתך ובקשת ממני להשפיר הבית מלוי שממשכנתו לו ואני שכרתי הבית ואתה נשאת דר בביתך ופרעתי

השכירות בעבורך ועתה נשאר שטר השכירות עלי בעבור שנשאר קצת מן השכירות לפרוע ועתה תובע ראובן לשמעון ליתן לו מה שנשאר מהשפי' פדי לפדות שטר השכירות ושמעון משיב כי יפרענו לזמנו וכאשר טענו לפני נ"ל הדבר מן הער הרבה כי שניהם מודים כי שמעון נותן השכירות לראובן שיתנו ללוי כי נראית ריבית קצוצה אלא שהיה ע"י שליח ונתיעצתי בענין עם הדיינין בכאן ומקצת אנשים מהקהל וקצתם הודו לדברי וקצת נחלקו עלי ונשאר הדבר עד שתודיעני הדרך אשר נלך בה והמעשה אשר נעשה הן כמה שנגבה פבר הן כמה שנשאר לגבות והרפה שטרות נאמר לי שיש בעיר כגון זה גם כי אומר א) כי הם של הקדש לתלמוד תורה, ושל יתומים גם הודיעני אם תאמר בכאן מה שעשוי עשוי אם תתיר לעשות כן מכאן ואילך ואם יש להכריח לשמעון ליתן מעות השכירות לראובן לפדות שטר השכירות עוד ילמדני מרי ראובן תבע ליורשי שמעון ואמר אני נצרכתי למשכן ביתי ללוי ואביכם הנצרה גם למעות ובקש ממני למשכן ביתי גם בעבורו וכן עשיתי משכנתי ביתי במאתים זהובים ולקח הוא ק' ואני ק' ושמעון אביכם עשה שטר על השכירות גם הודה בפני הסופר ועד אחד כי הוא חייב הק' זהובים מהמשכונה ונשארה ההודאה ביז הסופר בנאמנות שיתבע לו מעותיו שיראה הסופר ההודאה פדי שיפרע אביכם הק' זהובים גם זה נ"ל מן הער הרבה כי נ"ל ריבית קצוצה ומה שלא כתבתי לה טענת היורשין מפני שעדיין לא השיבו רק מפני שיקשה לי הדבר הרבה שיהא פורע שכירות מקבל המעות לא יכלתי להתאפק מלכתוב לה הענין מיד אם יראה לה מן הדין לגבות מהק' זהו שנתן שמעון השכירות שנתן ותבאר לי הכל באר הטב.

תשובה דע כי בכל אשר כתבת לי אינו ריבית קצוצה כיון שהמשכנות הם בנכיתא אבל מן הער הדבר ובכאן בטוליטלה היו נוהגין לעשות כן ולאחר פטירת א"א ז"ל עשינו תקנה שלא ימשכן אדם ביתו וישאר דר בו וכן נוהגין עתה וטוב הוא שתעשו כן גם אתם ואם לכה נוקפה לדון בשטרות האלו תמשוה ידך מלדון כי יש שם דיינים אחרים: שאלה מ"ז עוד ילמדני מרי אם אני חייב להעניש למי שיעדתי שעבר עבירה קודם שבררוני לדיין ואם הוא אומר שעשה תשובה בינו לבין עצמו כיון שהעבירה היתה בינו למקום ב"ה נאנא גבירי תצנה במהרה להשיבני ושלום כחפצה וחפץ עבדה ומלמידה אשר הקטן בן אחיה ר' שלמה ז"ל: תשובה אדם שעבר עבירה קודם הדיינות שלה אם יש עדים בדבר והיא עבירה שראוי להעניש עליה לא תמנע בשביל שלא היה בזמן הדיינות שלה ואם יתברר לה שעשה תשובה נכונה תניחנו ושלום דודך יהודה בן הרא"ש זצו"ל: שאלה מח ילמדני דודי מרי שי יורשים שחלקו חצר ולא עשו פותל ביניהם לאחר זמן רצו לעשות הפותל והמרוזב שיוצאין בו המים של החצר בא לחלק אחד מהם ואומר מי שבא בחלקו המרוזב שאינו רוצה להניח המים של חלק חבירו לעבור דרך חלקו ונחבירו אומר פבר החזקתי בו כי זה כמה שנים ולא מחיצה הדין עם טי וראיתי תשובה לגאון דב' חצרות אם יש לדמותו לזה ודודי הר' יעקב פתב בחושן המשפט ב) גם כתב ע"ש זקני ע"ה בדבר ששניהם נזוקין אין יכולין להחזיק אחד על חבירו ובדבר שהא' מזיק והא' נזקם כאילו המים אנא גבירי הודיעני מה יראה לה בענין זה ושלום כנפיש עבדה ומלמידה אשר הקטן בן אחיה ר' שלמה ז"ל.

תשובה נ"ל שיש לו לסלק המים שלא יעברו על חצר חבירו כי האחין שחלקו אין להם אמת המים זה על זה ואע"פ שהחזיק אין עמה טענה וגם כל זמן שלא עשו כותל ביניהם לא חשש לערער יהודה בן הרא"ש זצ"ל.

(הובאה תשובה זו בב"י י"ד סי' ל"ט) שאלה מ"ט ילמדני מרי אירע פאן מעשה בראובן שהוא טבח הקהל יצ"ו שחט בהמה ובדקה ואמר שהיתה ספק והלה לו בנתים שהיו מפשיטין אותה ובכנתים פא שמעון שהוא ג"כ טבח ומצא בה בועה בשפולי ריאה ואמר להניחה עד שיבא ראובן חבירו והלה לו ובנתים עברו דרך הקצבים לוי ויהודה שהם מהלומדים בעיר והראו להם הריאה ונפחו אותה לפניהם והספימו ביניהם שלא הי' בשור מקיף את הבועה והלכו להם אח"כ פאו ראובן ושמעון הטבחים נפחו אותה לפניהם והספימו ביניהם והכשירו הבהמה וקרעו הבועה וכאשר נודע ללוי ויהודה שהכשירו הטבחים הבהמה שלחו אחריהם ואמרו מאיזה טעם הכשירו הבהמה אמרו כי הנה כשר מקיף את הבועה אמרו להם אנו בדקנוה בתחילה וראינו שלא הנה בשור מקיף הבועה אמרו אפ"כ לא שפח אותה לפניכם לא הנה לו פח להעלות בנפיחתו הבשר ומי שפח אותה לפנינו הנה חזק ונראה הבשר מקיף את הבועה והעיד יששכר שראה אותה כשנפחו הריאה לפני הלומדים וכשנפחו אותה לפני הטבחים שלא היתה הבועה מקפת בשור וכי לא עלתה בנפיחה שני' כלל יותר מבראשונה ונתקבצו הלומדים והזקנים יצ"ו על הענין וכת מן הלומדים התירוה פיון שהעידו הטבחים שהנה הבשר מקיף אותה כי אומרים שיש לסמוך על הטבחים כי הם בקיאים יותר מכל אדם והאוסרים אומרים כי אין לסמוך על הטבחים יותר מעל הלומדים בדבר שהוא נראה לעין ועוד כי הלומדים בחורים והזקנים בטלים ואין לסמוך על ראית הזקנים אצל הבחורים ולא רצו לקבל אלו מאלו ויצאו בלי הסכמה אלו אוסרין ואלו מתירין ומי שהי' לו מן הבשר רצה לקבל מן המתירין ולא מן האוסרין כי מקלו יגיד לו הודיעני מרי איזה יכשר הנה או זה ואם תאסר הבשר הצריך לשבר הפלים שנתבשל בו גם אומרים המתירין כי פיון שלא אמרו לוי ויהודה כשנפחוה שהיתה טריפה נר' שסמכו על הטבחים והאוסרין אומרים פיון שאמרו שלא הי' בשור מקיף את הבועה אין לה טריפות גדולה מזו הרי הוא כאילו אמרו שהיתה טריפה ולוי אומר שאמר לקצב שהיתה טריפה והקפב מכחיש ואין עד בדבר ושולם כנפש עבדה צעיר תלמידך אשר הקטן בן אחיה ר' שלמה ז"ל.

תשובה אם הייתי שם לא הייתי אוכל מן הבשר פיון ששנים מן הלומדים העידו שלא הנה הבשר מקיף אותה וגם הטבחים עשו שלא פדין מה שקרעו הבועה אם קרעוה במתכונן אבל לא הייתי משבר הפלים שנתבשל בהם הבשר פיון שאין האיסור בעין וגם בועה בשפולי ריאה אין טריפותה מנזכר בתלמוד אלא שהגאונים אסרוה ועוד דאוקי תרי בהדי תרי ואוקי בהמה בחזקתה כשנשחטה בחזקת היתר עומדת ולא נודע כמה נטרפה פיון שב' אומרים שהבשר הנה מקיף אותה הייתי סומך עליהם שלא לשבר הפלים נאום יהודה, בן הרא"ש זצ"ל: שאלה נ ילמדני מרי ורבי הר' יהודה נ"י ראובן שהנה עבדן ואשתו מתעסקת עמו והיא נושאת ונותנת בבית ויש עליהם שט"ח ליהודים ולע"א ונפטר ראובן ולסוף ז' ימים נפטרה אשתו וצויתי לכתוב מה שנמצא בבית והשבעתי לקצת בני אדם והקרובים לאמר מה שבא לידם ממזון הנזכר מפני שהניחו יתום קטן וגם השבעתי לשמעון שיאמר מה שבא לידי ממזון הנזכר מפני ששמעון הנה

עָרַב לַע"א בַשׁט"ה שְׁהִיָּה לַע"א עַל רְאוּבֵן וּבְשָׁבִיל זֶה לָקַח חֲפָצִים מִבֵּית רְאוּבֵן וְעוֹד צוּיָתִי לְהַכְרִיז ע"פ חֲרָם כָּל מִי שֵׁיִשׁ לוֹ שׁוּם דְּבָר מֵאוֹתוֹ הַמָּמוֹן הַנִּזְכָּר שִׁיּוֹדִיעַ הָעֲנָן לִפְנֵי סוֹפֵר ב"ד וּקְצַת מֵהַקְרוּבִים הוֹדוּ שֶׁבִּיָּדָם חֲפָצִים מִשָּׁל רְאוּבֵן וּבְכָלֵל הַחֲפָצִים מְעוֹת שָׁל רְאוּבֵן אָבֵל אוֹמְרִים כִּי אֲשֶׁת רְאוּבֵן נִתְּנָה לָהֶם הַחֲפָצִים לְאַחַר מִיתַת רְאוּבֵן בְּסִכּוּם מְעוֹת שֶׁהָיוּ חֲזָקִים לָהֶם וְגַם שֶׁמְעוֹן הוֹדָה שֶׁקָּבַל מֵאֲשֶׁת רְאוּבֵן לְאַחַר פְּטִירַת בַּעֲלָהּ עוֹרוֹת אָבֵל אוֹמֵר שֶׁקָּבַל מִחֻבוֹת שֶׁהָיוּ חֲזָקִים לוֹ וְנִסְתַּפְּקוּתִי בְּעֲנָן אִם מוֹעִיל מֵה שֶׁבִּיָּדָם שֶׁהֵם מְוַחֲזָקִים בּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה הָיְתָה נוֹשְׂאָת וְנוֹחֶנֶת בְּבֵית אוֹ אִם נֹאמֵר כִּיֹּן שֶׁהָיָה לֹא נִשְׁבָּעָה שֶׁבּוֹעַת אֶלמָנָה אִינוּ מוֹעִיל מֵה שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם כִּיֹּן שֶׁהֵם מוֹדִים שֶׁקָּבְלוּ אוֹתוֹ מִיַּד הָאִשָּׁה לְאַחַר פְּטִירַת רְאוּבֵן עוֹד יִלְמְדֵנִי מְרִי תוֹבְעִים לְוִי וְיִהוּדָה שֶׁנִּתְּנוּ חֲפָצִים בְּפִקְדוֹן בְּיַד רְאוּבֵן וְאִין עַד בְּדָבָר אֶלֶּא שֶׁקְרוּבֵי הָאִשָּׁה אוֹמְרִים שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים הָעֲנָן בְּבִירוֹר וְגַם אוֹמְרִים הַקְרוּבִים שֶׁאֲמָרָה הָאִשָּׁה בְּחֻלְיָה אֵל תִּשְׁתַּמְּשׁוּ בְּאֵילוֹ הַחֲפָצִים כִּי הֵם שָׁל לְוִי וְיִהוּדָה וּבְכָל זֶה אִין עַד אֶלֶּא נְשִׁים קְרוֹבוֹת וְאִישׁ קְרוֹב גַּם יוֹדִיעֵנִי מְרִי אִם יֵשׁ לָהּ שֶׁטֶר נְדוּנָיָה לְאַשֶׁת רְאוּבֵן אִם יוֹעִילוּ בְּעִבּוֹר זֶה מֵה שֶׁנִּתְּנָה לְבַע"ח כִּי יֹאמְרוּ הַמְּוַחֲזָקִים בְּחֲפָצִים כִּי הָיְתָה יְכוּלָה לְתוֹפְסֵם בְּעִבּוֹר שֶׁטֶר נְדוּנָיָה אוֹ נֹאמֵר אִין נִכְרַעִין מֵהִיתוּמִים אֶלֶּא בִּשְׁבוּעָה וְאִם יֵשׁ נְאֻמָּנוֹת בְּנְדוּנָיָה מֵה יְהִיָּה הַדִּין הַיּוֹדִיעֵנִי הַכֹּל בְּאֵר הַטֵּב וְשָׁלוֹם כְּנִפְשׁ עֲבָדְךָ אֲשֶׁר הִקְטַן בֶּן אַחִיָּה ר' שְׁלֵמָה ז"ל.

תְּשׁוּבָה אִפִּי אִם בְּעֲלֵי חוֹבוֹת לֹא קָבְלוּ מִיַּד הָאִשָּׁה כְּלוּם אֶלֶּא שֶׁלְקַחוּ מֵעֲצָמָם הַחֲפָצִים לְאַחַר מִיתָהּ לֹא הָיוּ מְחֻזְרִין אוֹתָן וְנְאֻמָּנִים לְאֹמֵר שֶׁתוֹפְסִים אוֹתָם בְּחוֹבָם כְּמִגוֹ שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים לֹא לְקַחְנוּ כְּלוּם כִּיֹּן שֶׁתִּפְסוּ בְּלֹא עֲדִים כ"ש שֶׁהָאִשָּׁה נִתְּנָה אוֹתָם וְהָיְתָה נוֹשְׂאָת וְנוֹחֶנֶת בְּבֵית וּבְתַבִּיעַת לְוִי וְיִהוּדָה אִין לְהוֹצִיא מִמּוֹן מְחֻזְקַת הִיתוּמִים אֶלֶּא בְּעֵדוֹת רְחוּקִים וּכְשָׂרִים וְאִין צוֹרֵךְ בְּכָאן לְנְדוּנָיָה אֲשֶׁת רְאוּבֵן וְאִם הָיָה צוֹרֵךְ לָהּ הָיָה מוֹעִיל תְּפִיסָה אִם לֹא הִי בְּעֵדִים בְּסִגֵּי דְאִי בְּעֵי אֲמָרָה שֶׁאִין בִּידָה כְּלוּם אָבֵל בְּנְאֻמָּנוֹת אִינוּ מוֹעִיל לְגַבֵּי יְתוּמִים קְטַנִּים הַנִּרְאָה בְּעֵינֵי כְּתַבְתִּי יְהוּדָה בֶּן הָרֵא"ש זצו"ל: שֶׁאֵלֶּה נ"א יִלְמְדֵנִי מְרִי הַר"ר יְהוּדָה נ"י הַסִּפְּמָה שֶׁנִּשְׁעִשִׁית בְּכָאן עַל יַד דוֹן יוֹסֵף בֶּן וְקָאֵר וְהִטִּיל עָלֶיהָ חֲרָם בְּהַסִּפְּמָה שֶׁיִּבְרָרוּ הַקְהָל יצ"ו ב' אֲנָשִׁים וְאֵלוֹ הַב' אֲנָשִׁים יִבְרִירוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים שִׁיעֵינּוּ בְּעֲנָן הַקְהָל יצ"ו וְיִשְׁבְּעוּ שֶׁבּוֹעָה בְּתוֹרָה לְעֲשׂוֹת עֲנִיָּה לַש"ש וּמֵה שִׁיעֵשׂוּ אֵלוֹ הָעֲשָׂרָה אוֹ רֹבֵם שֶׁיְהִיָּה מְקוּיָיִם עַל הַקְהָל יצ"ו וְשִׁיְהִיָּה זֶה נוֹהֵג עַד עֲשָׂרָה שָׁנִים הַכֹּל כְּמוֹ שִׁיעֵיַע תוֹפְסָה וְזוֹ הַשָּׁנָה שֶׁבִּירָרוּ הִיוּ ד' אֲנָשִׁים הָיָה הַא' מֵהֶם חוּץ לְעִיר וְנִשְׁבְּעוּ הַח' הַנִּמְצָאִים בְּעִיר וּב' לֹא נִשְׁבְּעוּ אֶחָד שֶׁהָיָה מְחוּץ לְעִיר וְאֶחָד שֶׁהָיָה בְּעִיר וְהָאֲנָשִׁים עֲשׂוּ תִקְנָה בְּעֲנָן פְּרַעוֹן הַמַּס וְגַם עֲשׂוּ פְּנֻקָס עַל רֹב הַקְהָל וְרֹב הַקְהָל נִתְרַעַמוּ מֵאוֹתוֹ פְּנֻקָס וּמֵאוֹתָהּ תִקְנָה וְרָצוּ לְבַטְלָהּ אַע"פ שֶׁהִטִּילוּ חֲרָם כִּי אוֹמְרִים כִּי אוֹתָם הָאֲנָשִׁים לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְעֲשׂוֹת כְּלוּם בְּעֲנָן הַקְהָל יצ"ו עַד שֶׁיְהִיוּ נִשְׁבְּעִין הָעֲשָׂרָה כִּי לֹא נִיתַן לָהֶם כַּח בְּעֲנָן אַחַר וְהָרֵא"י כִּי כְּתוּב בְּתַחֲלִילָה שִׁיעֵשְׁבְּעוּ הָעֲשָׂרָה וְאַח"כּ סִתְּם כִּי מֵה שִׁיעֵשׂוּ הִיוּ ד' אוֹ רֹבֵם שֶׁיְהִיָּה קִיָּים וְאִם הָיָה רְצוֹנָם לֹאמֵר שִׁיעֵיל בִּשְׁבוּעַת רֹבֵם הָיוּ לוֹ לְהַזְכִּיר אוֹתוֹ כְּפִי שֶׁהַזְכִּיר בְּסוֹפּוֹ וִי"א כִּיֹּן שֶׁנִּשְׁבְּעוּ הַח' הָיוּ יְכוּלִין לְעֲשׂוֹת תִקְנָתָם כְּמוֹ שֶׁאֵילוֹ נִשְׁבְּעוּ הִיוּ ד' כִּי רֹבֵם כְּכֹלָם עוֹד כְּתוּב בְּהַסִּפְּמָה שֶׁהַפְּשָׂרָה שִׁיעֵשׂוּ בְּעֲנָן שֶׁלֹּא יִשְׁאָר חוֹב עַל קְהָל בְּסוֹף הַשָּׁנָה וְהַתִּקְנָה שֶׁעֲשׂוּ הַח' כְּתוּב בָּהּ שֶׁיִשְׁאָר חוֹב עַל הַקְהָל יצ"ו סְכוּם מְעוֹת עַד חוֹדֶשׁ א' סוֹף הַשָּׁנָה וְזֶהוּ הַפָּדָה מִן הַהַסִּפְּמָה וְאֵנָּה גְבִירִי תַעֲיִין בְּהַסִּפְּמָה וְהוֹדִיעֵנִי דְבָר

מי יכשר ומאיזה טעם תתקיים התקנדה או תתבטל גם הודיעני מה יראה לה בענין תקנות שעשו העשרה של שנה שעברה ואין כתוב בהן שנעשו כפי הסכמה מקצתן אומרים שעשו כפי הסכמה ומקצתן אומרים שלא נעשה כפי הסכמה עוד כתוב בהסכמה שיתקצו כ"א מג' בתי פנסיות הי"ג ושיעשו לשם תקנתם וכולם מודים כי התקנות שעשו לא הי' הקבוצ' כ"א מג' ב"כ הי"ג הודיעני אם יש באילו ב' הטעמים לסתור התקנות והשיבני על הכל באר הטב.

תשובה נ"ל שכל זמן שלא נשבעו העשרה אין יכולת בח' שנשבעו לעשות כלום ואפי' אם יש לפקפק באותו שלא היה בעיר ולומר שאין לחוש לשבועתו כיון שאפילו אם היה נשבע כל זמן שאינו בעיר מה שיעשו האחרים הוא קיים מ"מ הוא בטל בשביל הא' שהיה בעיר ולא נשבע שפיון שהוא בעיר כל מה שיעשו זולתו אינו כלום והוא אינו יכול להיות עוסק בענין הקהל עד שישבע נמצא כל מה שעשו מפח אותו הברירות אינו כלום ואם היו נשבעין אף כי הניחו חוב על הקהל לא היו מעשיהם בטל בכך פי דבר זה אינו אלא שמפרש בהסכמה מה הטילו על הברורים לעשות לא שיתבטל ברירותם אם לא יעשו כן ואע"פ שבתקנה שעשו הי"ד אשתקד אינו כתוב שעשו כפי ההסכמה אין לבטלה מטעם זה והאומר שלא עשו עליו הראיה שלא עשו כפי ההסכמה ושהוא דבר שיעכב אם לא לעשות כפי ההסכמה ואם לא נתקצו כ"א מבתי פנסיות לא הייתי מבטל מעשיהם בכך כי אין המקום גורם אם המעשה נכון ושלום דודך יהודה בן הרא"ש זצ"ל: שאלה נ"ב גבירי קהל שעשו הסכמה לברר דייגין על זה הסגנון ברו לראובן ושמעון לברוך י"ב בני אדם שיברירו כל אחד מהם ג' דייגים שנים מהם מפורעי המס הקביציא בעיר וג' מעייגין ג"כ בזה הסגנון ויכתוב כל אחד מהם הו' בני אדם שיברור בפיתקא ויתגנה לב' ברורים ונשבעו הי"ב בני אדם, על פכה ובררו ללוי ויהודה לקבל הפתקות והנה רוב הפתקות בירו לישישכר זבלון ונפתלי שהם מפורעי המס בעיר ולוי ויהודה הברורים לקבל הפתקות אמרו לקהל כי נבררו ישישכר זבלון ונפתלי אז אמרו הקהל כי אילו הג' הם מפורעי המס בעיר ולא נבררו כפי המכמתן אלא אמרו אברורים לעיין בפתקות ומי שימצאו מאותם שאינם מפורעי המס בעיר שיבררו אותן רוב הפתקות שיהא דייגין וא' מג' שהם ישישכר זבלון ונפתלי שיעיינו מי שיש לו פחות פתקות שיחליפנו עם אותו שאינו פורע מס בעיר וכן עשו ומצאו כי נפתלי היו לו פחות פתקות ואשר אינו פורע מס בעיר היו לו רוב פתקות והוכרחו הברורים לאמר להקהל כי אשר הוברר לפי שאמרו שפך היתה הסכמתם ואשר טוען כי אע"פ שהושבעו.

הי"ב בני אדם לברוך ב' מפורעי המס בעיר וא' מפורעי המס חוץ לעיר וכן עשו כיון שלא אמרו בהסכמתם שמקבלי הפתקות יבררו ב' מפורעי המס בעיר וא' מאותם שאינם פורעים המס בעיר אלא הניחו הדבר סתם אם כן נשאר הדבר כמו הסכמת הקהלות יצ"ו שכתוב בה שמי שייסכמו בו רוב הפתקות שיהיה דייגין ולפי זה הם דייגים הג' שהם ישישכר זבלון ונפתלי אף כי הם מפורעי המס והקהל יצ"ו אומרים כי כיון שהזכירו בהסכמתם בשבועת הי"ב בני אדם שיהיו מפורעי המס בעיר ב' וא' שאינו פורע בעיר כי כך היתה פוננתם שיהיו ב' מפורעי המס בעיר וא' מאותם שאינם פורעים וכן הורגלו ושיתר מי' שנים ואשר אומר כי דברים שבלב אינם דברים ואין לדון אלא כפי הסכמת

הקהלות פאָשר פֿתבתי שײַש לנו לילה אחר רוב הפתקות בין שײַה' מפורעי המס בעיר בין שלא יקה מפורעי המס בעיר עוד טוען אָשר כי הי דעתו.

לילה מן העיר ונתרצה לישב בעיר בעבור בקשתם והנה עשו עמו תנאי באותה שעה לבל יבררו אותו דיין לא בעבור הקהל יצ"ו ולא בשום דין והבט והבטיחוהו ע"כ ועל תנאי זה נשאר בעיר והנה הם מודים בזה הודיעני הדין עם מי ומהר תשובתה גבירי כי יש בדבר מכשול חרמות השם יצילנו מהם נאום עבדה צעיר תלמידה אָשר הקטן בן אחיה ר' שלמה ז"ל.

תשובה נשאנו ונתנו בדבר בענין. הר' משה בן נחמיש ור' אברהם בן קסי נר"ו ואני והספמנו שהדין עם הקהל יצ"ו ושלום יהודה בן הרב ר' אָשר זצ"ל: שאלה נ"ג על מעשה שאירע בכאן יהודה הלך למחנה אלנו'רה בהיותה במצור ולא נודע מה הנה לו אם נשבה אם נהרג ונשאל דודי ז"ל אם יכולין למנות ב"ד אפטרופוס על נכסיו וזה נוסח תשובתו שהועתק מכתובתו.

תשובה אע"ג דגרסינו בכתובות בפ' נערה שגפיתה (א) א"ר חסדא אמר ר' עקיבא מי שגשמתה ב"ד יורדין לנכסיו וננין ומפרנסין אשתו ובניו ובנותיו ודבר אחר א"ל רבינא לר' אשי מ"ש מהאי דתנינו מי שהלך למדינת הים ב"ד יורדין לנכסין וננין ומפרנסין אשתו אבל לא בניו ובנותיו ולא דבר אחר א"ל ולא שני לה בין יוצא לדעת ליוצא שלא מדעת ור' יהודה זה יצא לדעת א"כ גרד לנכסיו לזון לבניו וי"ל דהברייתא לא דברה אלא בהולך למ"ה שהוא דרף רחוקה ומקום סכנה ואין השעירות מצויות ועל דעת כן יצא שילך למקום סכנה ודרף אדם כשהולך כ"כ דרף רחוקה שהוא מתקן עניניו ומצוה לביתו ודימו אותו רז"ל ליוצא בקולר שאמר כתבו גט לאשתי ולא אמר תנו שנותנין מפני שהוא בהול אבל בנידון שלפניו שהלך למחנה אלמ'רה שהשעירות מצויות והולכין ובאין בכל יום לאלפים ולרבות אדם הולך עמהם בטוח כמו שהולך לארצו ממקום למקום אין דרף לצוות לביתו כשיוצא לדרף כזה ואם אירע מקרה שנהרג או נשבה אין לב"ד לזון לבניו בשביל שלא צוה לביתו בצאתו מעירו ואדרבה דומה למי שגשמתה פתאום ויצא מדעתו שלא לדעת שב"ד יורדין לנכסיו, וננין אשתו ובניו ואע"פ שאם הוא חי ר' יהודה בשכר אין ב"ד חייבין למנות אפטרופוס על נכסיו כדאיתא בב"מ פ' המפקיד (ב) אפטרופוס לדיקנני לא מוקמינו והרא"ש ז"ל פ"י הטעם לפי שלא ימצאו ב"ד מי שירצה להשתדל בענין אבל בנידון זה יש מי שישתדל בענין לתועלת הקטנים אם מת ר' יהודה הנזכר וילתועלתו אם הוא חי ב"ד חייבים למנות אפטרופוס על הנכסים לעשות חסד עם החיים ועם המתים: ב"ד תשובה לשון חר' יהודה ז"ל שהועתק מכתבת ידו שמעתי שאתם אומרים מפני שנתרבה המחלוקת בין פוסקי הדינים ומורי הוראות זה אומר בכה וזה אומר בכה שאתם מסכימים לפסוק ולהורות ע"פ ספרי הרמב"ם ז"ל זולתי במה שחולק עליו א"א ז"ל שיעשו בדבריו ואני משבח לכם על שאתם מכפדים לא אאמנם נפלאתי על שאתם מכניסים ראשיכם בין הרים גדולים בין הרמב"ם ובין הראב"ד ז"ל ורבים אָשר השיבו על רבינו בחיי ואחריו ואיך לא תיראו מלהיות נכויים בנחלתו ועקיצתו עקיצת עקרב ולחישתו לחישת שרף ועוד אם תבטלו דעת ר' משה מפני דעת א"א ז"ל איך לא תבטלו דעתכם מפני דעתו כי לפי מ"ש בפסקיו לא תוכלו

לעשות הסכמה זו כי הוא ז"ל פתב בפסקי סנהדרין (א) ז"ל והיכא שנגחלקו ב' גדולים בפסק הלכה לא יאמר הדיין אפסוק כמו שארצה ואם עשה פן זה דין שקר אלא אם חכם גדול הוא וגמר וסביר ונדע להכריע פדברי האחד בראיות ברורות ונכוחות הרשות בידו ואפי' אם פסק גדול אחד יכול לסתור דבריו (ב) בראיות ולחלוק עליו פאשר כתבתי למעלה כ"ש אם יש לו סיוע מאחד מן החולקים ואי לאו בר הכי הוא לא יוציא ממון מספק עכ"ל הנה פתב בהדיא שבמקום שיש מחלוקת בין הפוסקים שאין רשות לאדם לפסוק מדעתו, כא' מהם בלי ראיות וכי תאמרו מאחר שצדקו רוב דבריו ובלא מחלוקת לא נישח למיעוט דבריו שנגחלקו עליו כי הפתוב אומר אחרי רבים להטות זה אינו שהפסוק אינו מדבר אלא בדין שנגחלקו בו רבים ויחיד שנעשה פרבים אכל מי שמחבר ספר בענין דינין והוראות שאם רובו פדין גלף אחר פולו חלילה וחס שאין לה אדם אפילו בזמן הזה שהלכות אטומת אם נפתחו קצת בתלמוד ויחבר חיבור בו שלא יהי רוב פסקיו פדין ובמיעוטו שטעה יש חרובן עולם להטות משפטים וחקוקים ולעבור על פרייתות ומיתות ב"ד וחלילה וחס לדבר בעד רבנו משה ז"ל כי הוא אמת ותורתו אמת אבל כתבתי הענין הזה להראות שבענין ספר שנתחבר בענין הדינין שאין להביא ראיה מרובו על מיעוטו ועוד יש טעמים המונעים הסכמתם שאין רצוני להאריך בהם עתה וכי תאמרו כבר עשו פן במקום אחר בספר אין לכם לתמוד מאחרים ואדרבה אחרים יש להם לתמוד מכם כי טוליטולה היא עיר ואם בישראל ונדולי' הם גדולי גולת אריאל ואשר אמרתם שיש מחלוקת בין פוסקי הדינין מהיום ארבעים שנה לא הי' כ"כ מעט מחלוקת בין הפוסקים כמו עתה ובכל פעם שאנו מתקבצים אנו מסכימין לדעת א' ש"ל וא"כ אם ייטיב בעיניכם לא תחושו ליתן לנו מורה לצדקה פן יהי' למכשול ולפוקה ואולי תקוו למשפט והנה מספח לצדקה והנה צעקה ולא תרצו שיהיה משא פל העם הזה עליכם כי חטאת הקהל הוא פגדויליהם אשר להם פח שהנהגותיהם ואשמם בראשם ואם ח"ו בשלי הצער הגדול הזה שלחוני מאתכם ואסע מזה גם כי אני מאמין שאע"פ ששמעתם מוציא דבה עלי ולפעמים בעת הפעס אתם אומרים אותו בפניכם שאינו פן על לבכם כי אתם עדי וגם פל הקהל יצ"ו כי מן היום אשר בחרתם בי לישוב על פסא א"א ז"ל שלא נשאתי פנים לשום אדם בדין ואפטר שבשגגה טעיתי כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי אמנם אם במרד ואם במעל ובמזיד עשיתי עול לשום אדם לא יאבה ה' סלוח לי וע"כ קשה עלי מאד שחושדין אותי בשום דבר מזה ומעתה פל האומר ועושה פנגדי בדבר הזה להבאישני ביושב הארץ והוא אדם גדול שאין לו דיין בארץ לדון עליו ישפוט ה' ביני ובינו והיה ה' לדיין להשיב לו אוננו: שאלה נ"ה ראובן נפטר והניח אשה וג' בנות והניח פל אשר לו לאשתו ונתן לבנותיו דבר מועט לאחר פטירתו התחילו חתניה ובנותיה לערער עליה ונפל הפשרה ביניהם שנשבועה בה' אלהי ישראל על דעת פ' ופ' ופ' ובנותיה שלא תארו ולא תנשא פל ימי חיייה ובכלל השבועה שאם תעבור על שום דבר מכל הנזכר שתפרע לכל א' מבנותיה כף וכף בקנס ואע"פ שתפרע הקנס הנזכר שתשלים ותקיים השבועה הנזכרת אח"כ התחילו בני אדם לדבר בנישואיה והלכו שני חתניה ונשותיהון ודברו עמה שתקבל הקדושין מאת חתנה (א) כדי למנוע בני אדם לדבר בה וכן עשתה אח"כ נתגלגלו הדברים ונהנרשה ממנו ונשאת לאחר ועשו לה התרה על הדרך הזה שגרה ב' בני אדם לא מבנותיה ואמרו לה אמה היא רוצה לינשא רצונה

שִׁיעֶשֶׂה לָהּ הַתְּרָה אֲמָרָה כֵּן הִיא רוֹצֵה הִלְכוּ לְשִׁנְיָה וְאָמְרוּ לָהּ כְּדַבְּרִים הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיבָה
תַּעֲשֶׂה בְּשַׁעַה טוֹבָה כְּשֶׁאָמְרוּ לְשִׁלִּישִׁית כְּדַבְּרִים הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיבָה הַעֲשֶׂה בְּשַׁעַה טוֹבָרָח
כְּשֶׁאֶטְרוּ לְשִׁלִּישִׁית כְּדַבְּרִים הָאֵלֶּה שְׁתַּקָּה וְעַתָּה יֵשׁ לְשֶׁאוֹל הַתּוֹעִיל הַתְּרָה זֶה אִם לֹא
תְּשׁוּבָה יִרְאֶה לִי שֶׁהֲנִדָּר שֶׁהֲנִדָּר ע"ד רַבִּים וְחָל הֲנִדָּר שְׁעָה אַחַת שׁוֹב אֵין לוֹ הִיתָר פֶּלֶל
וְאִפְּי' מְדַעְתֶּם אִם לֹא לְדַבֵּר מְצֻנָּה וְכֵן יִרְאֶה מְדַבְּרֵי הֶרֶמְב"ם ו"ל שֶׁפְּתַב נָדָר אוֹ נִשְׁבַּע
ע"ד רַבִּים אֵין מִתִּירִין לוֹ לְעוֹלָם אֲלֵא לְדַבֵּר מְצֻנָּה מִשְׁמַע שְׂאֵין לוֹ הַתְּרָה פֶּלֶל וְאִפְּי'
מְדַעְתֶּם מְדַלָּא פִי' דְּבָרֵינוּ כִּי לֹא בָּא לְסִתּוֹם אֲלֵא לְפָרֵשׁ וְהֶרָאָב"ד לֹא הִשִּׁיג עָלָיו בְּזֶה וְכֵן
פָּסַק רַבֵּינוּ יַעֲקֹב בְּתְּשׁוּבָה דַּע"ד רַבִּים אֵין לוֹ הַתְּרָה דְּלֵאִסּוּר שׁוֹינְהוּ שְׁלוּחִים וְלֹא לְהִתִּיר
וְכֵן יִרְאֶה מִן הַלְּשׁוֹן שֶׁנִּדָּר ע"ד רַבִּים מִשְׁמַע שְׁתַּלָּה הֲנִדָּר בְּדַעְתֶּם וְלֹא הַתְּרָה וְלֹא עֵיקָר
הַמַּעֲשֶׂה שְׂאֵם הִנֵּה דַעְתּוֹ לְתַלּוֹת ד"א בְּדַעְתֶּם הִנֵּה יְכוּל לַעֲשׂוֹת בְּעַנְיָן שְׂלֵא הִנֵּה צָרִיף
לְשׁוֹם הַתְּרָה שְׁיִתְּנָה שְׂאֵימְתִי שְׂלֵא יִתְּנוּ לוֹ רְשׁוֹת שְׂלֵא יִקְיִים עוֹד הַדְּבָר הַהוּא שְׁיִוְעִיל
רְשׁוֹתֶם אֲלֵא וְדָאֵי לֹא תַלָּה בְּדַעְתֶּם רַק עֵיקָר הֲנִדָּר וְלֹא ד"א וְעוֹד נ"ל לְהִבִּיא רֵאִי'
מִפְּלוּגְמָתָא דַּר' יְהוּדָה וְרַבֵּנוּ בְּגִיטִין בַּפ' הַשּׁוֹלַח ב) דְּסָבַר ר' יְהוּדָה נָדָר שֶׁהֲנִדָּר בְּרַבִּים אֵין
לוֹ הַתְּרָה וְלִילִיף לָהּ מוּלָא הַכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי נִשְׁבַּעוּ לָהֶם נִשְׂאֵי הַעֲדָה וְנָדָר שֶׁהֲנִדָּר
בְּרַבִּים לַר' יְהוּדָה כְּנִדָּר ע"ד רַבִּים לְרַבְּנוּ וְאִם אֵימָתָא דָּאֵית לִי הַתְּרָה מְדַעְתֶּם לְמָה לֹא
יִסְכְּימוּ הַרַבִּים לְהִתִּיר שְׁבוּעָתֶם: שְׂאֵלָה נ"ו צְדִיק יִסוּד עוֹלָם גָּבַר אֲשֶׁר מְעוֹלָם מְשִׁיב
מִלְחָמָה שְׁעָרָה לְתַעוּדָה וּלְתוֹרָה נַר אֱלֹהִים מְגַמָּה כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֲשֶׁר אַחֲרָיו כְּמַהִים יִמְלָא
הָאֵל רְצוּנָה וְכָל מִשְׂאֵלוֹתֶיהָ כְּאֲשֶׁר בְּלִבָּבָהּ וּכְנִפְשָׁהּ תַּחֲלַת הַפְּלִתִי וְתַחֲנַנְתִּי לְבַל תֵּאֲשִׁימֵנִי
בְּקוֹנָצֵר תַּהֲלוּתֶיהָ כִּי לָהּ דוּמְיָה תַּחֲלָה וְאִם אוֹסִיף אֲגַרְע אַף כִּי כָּבֵד פָּה וְכָבֵד לְשׁוֹן עַבְדָּךָ
וְעַתָּה בְּעוֹנֻתֵינוּ נִשְׁתַּפְּחָה תוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל וְאֵין מִבֵּין הַגְּמָרָא כְּהַלְכָתָהּ וְגַם הַאֲחָרִים
בְּמִקוּמוֹת הָאֲרִיכוּ וּבְמִקוּמוֹת לֹא כְּתוּבוּ כָּל הַצְּנוּרָה תִּלְמֵדְנוּ רַבֵּינוּ הַשּׁוֹחֵט בַּחֲלָדָה חֲצִי קָנָה
אוֹ פָּחוֹת אִם דֵּינוּ כְּמוּצָא חֲצִי קָנָה פְּגוּם אוֹ אִם נֹאמַר כִּינּוּן שֶׁהַתְּחִיל לַעֲשׂוֹת הַכָּשֵׁר שְׁחִיטָה
וְעֲשָׂאָה בְּפִיסוּל פְּסוּלָה ג) רַבֵּינוּ בְּדַרְסָה לֹא נֹאמַר אֲלֵא הַתִּיז אֶת הַרְאֵשׁ בְּבַת אַחַת
וְרַבּוֹתֵינוּ ו"ל חִילְקוּ בְּהַגְרָמָה וּבַחֲלָדָה וּכְשֶׁהִנֵּי' אֲכַל בְּדַרְסָה לֹא הִזְכִּירוּ שְׁיַעוּרָה וְלֹא
חִילּוּקָה גַם לֹא הִזְכִּירוּ אִם יֵשׁ חִילּוּק בֵּין קָנָה לְנוֹשֵׁט תִּלְמֵדְנוּ אִם דֵּינָה בְּמַשְׁהוּ פַּחֲלָדָה
אוֹ אִם כִּינּוּן שְׁפִיטִים וְשַׁחַט וּמִשְׁחָה אִפְּי' עֲשֶׂה הַרּוּב בְּדַרְסָה אֵין חוֹשֵׁשׁ אוֹ אִם תַּחֲלוּק בְּזֶה
בֵּין קָנָה לְנוֹשֵׁט גַם הַהוּא בַּר אֲנוּנָא דְהִנֵּה מִמְסַמֵּס קוֹעֵה דְמָא ד) הָאֵיף יְהִישַׁכ עִם מְצָא חֲצִי
קָנָה פְּגוּם וְהַשְּׁלִימוּ כְּשֶׁרָה וּלְפִי שְׁיִטַּת רִיב"א נִיחָא אֲבָל לְפִי שְׁיִטַּת רַבֵּינוּ שְׁלֵמָה ו"ל
לְמָה לֹא נִיחַשׁ בְּבִהֶמָה לְנִקִּיבַת הַנּוֹשֵׁט וְתַנּוּ וְנוֹשֵׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבְּחוּץ לְפִי שְׁיִטַּתוֹ הָאֵיף
נִכְשִׁיר מוּצָא חֲצִי קָנָה פְּגוּם נִיחַשׁ לְנוֹשֵׁט כִּי הַהוּא בַּר אֲנוּנָא וְכו' וְאוּלַי כִּי תַנּוּקוֹת שְׁל
בֵּית רַבֵּן יוֹדְעִין זֶה [מ"מ] תוֹרָה הִיא וְלִלְמוּד אֲנִי צָרִיף אֲנָא אֲדוּנִי לְכַתּוּב מִיַּד הַתְּשׁוּבָה
בְּבִירוֹר בְּרֵאוֹת מִן הַגְּמָרָא וּמְדַבְּרֵי הַמַּחְבְּרִים ו"ל חַתּוּמָה בְּכַתֵּב יָדָה לְהִיּוֹת לִי לַעֲדָה
אֲשֶׁרִי הַדוֹר אֲשֶׁר אֶתָּה שְׁרוּי בְּתוֹכוֹ וְאֲשֶׁרִי אֲנִישִׁיף וְאֲשֶׁרִי עַבְדָּיָה הַעוֹמְדִים לְפָנָיָה לְשִׁמּוּעַ
חַכְמָתָהּ הַגְּדֵל וְתַאֲדָר תוֹרָתָהּ וְרַחֲבָהּ וְנִסְבָּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְשְׁלוּמָהּ וְשְׁלוּם נְטַעֵי נְעַמְנִים
כְּשִׁתִּילִי זֵיתִים אַחֲזִי וְרַעֵי בְּנֵיךָ וְשְׁלוּם אֱלוֹפֵי כָּל אֲנָשִׁי מִשְׁמַעְתָּהּ יִפְרָה וְיִשְׁגָּא בְּעוֹד צִיץ
פוֹרַח וְסוּס פוֹרַח וְרַב שְׁלוּם עַד בְּלִי יִרַח נְאֻם הַמִּשְׁתַּחֲנָה מִמְקוֹמוֹ הַכּוֹתֵב בְּעַט הַתְּשׁוּקָה
מִשָּׁה כו פִּיג"ה תְּשׁוּבָה שְׂשִׂאלָתָה אִם הַשּׁוֹחֵט כַּחֲלָדָה פָּחוֹת מְחֲצִי קָנָה אִם הוּא כְּשֶׁר דְּבָר
פְּשׁוּט שְׂפִשֶׁר מִיַּד דְּהִנֵּה הַשּׁוֹחֵט חֲצִי קָנָה בְּעוֹף וְשָׂהָה בּוֹ שְׁהוּא כְּשֶׁר וְשְׂשִׂאלָתָה בְּעַנְיָן

דְרָסָה בְּאִיזָה שִׁיעוּר נִפְסֵל בְּהַשְׁחִיטָה אִם שְׁחַט בְּהוֹלָכָה בְּלֹא הוֹבָאָה אוּ בְהִפָּךְ וַיֵּשׁ
בְּסִפִּין חוּץ לְצִנּוּר כְּמִלָּא צִנּוּר אֲפִילוּ שְׁחַט הָרוּב קוֹדֵם שְׁהוֹלִיךְ כֹּל אֲנָרָה הַצִּנּוּר כְּשֶׁרָה
וּבְלִבְד שְׁלֹא יתְפֹסֵס הַסִּפִּין בְּמִזִּיד בְּמִקוֹם א' וַיִּשְׁחֹט בְּדְרָסָה קוֹדֵם שְׁשְׁחַט הָרוּב וְאִם חָתַף
בְּלֹא הוֹלָכָה וּבְלֹא הוֹבָאָה אֱלָא כְּחוֹתֵף דְלַעַת פְּחוֹת מַחְצֵי קֶנֶה נ"ל שֶׁהוּא פְּשׁוּחַט חֲצֵי קֶנֶה
וְשָׁהָה וּמָה שְׁהוֹקְשָׁה לָהּ בְּהָהוּא בַר אַנּוּזָא דְמַסְמַס קוֹעֵיָה דְמָא הֵיאָה יִתְיָשֵׁב עִם הֵהִיא
דְמַצָּא חֲצֵי קֶנֶה פְּגוּם לְרִשׁ"י ז"ל לְמָה לֹא נִיחַשׁ לְבִהְמָה לְנִקְיַבְתָּ הַנּוֹשֵׁט פִּינּוּ דְאִם נִיְקַב
דָּאִין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ כְּמוֹ שְׁלִפְנִי רִיב"א לְגַת חִישִׁינִין לְנִקְיַבָּה הֵיכָא דְתַלְיִנּוּ (א) כֹּן לְרִשׁ"י
לֹא חִישִׁינִין אֱלָא הֵיכָא דְמַסְמַס קוֹעֵי דְמָא אֲבָל בְּחֲצֵי קֶנֶה פְּגוּם וְלֹא מַסְמַס קוֹעֵי לֹא
חִישִׁינִין: נ"ז תְּשׁוּבַת שְׁאֵלָה אֲנָדֵם פְּטוּדָה אוֹצֵר כֹּל פְּלִי חַמְדָּה פְּתָר וְגוּלָה לְכֹל הַגּוּלָה
יִשְׁמָרָה אֵל עֲלִיוֹן וַיִּשְׁלַח עֲזָרָה מִצִּיּוֹן הַגִּיעֵנִי כְּתָבָהּ וְאֲשֶׁר כְּבָר כְּתָבָהּ לִי שְׁפָסְקִיתִי אֶף
לְהוֹסִיף וְאֶפְנִי מִטַּלְטְלֵי דַע אֲחִי שְׁכָל מָה שְׁכַתְבִּיתִי לֹא הָיָה דַעֲתִי רַק שְׁיִתְּנּוּ חֵלֶק לְבָנוֹת
אֲע"פ שְׁלֹא הִנִּיחַ קַרְקָעוֹת וְעַל זֶה כְּתָבִיתִי פִּינּוּ שְׁהֵשִׂיא בָנוֹת וְנָתַן עִם אַחַת ו' אֲלֵפִים זֶהוּ
מִן הָרְאוּי שְׁיִתְּנּוּ גַם לְאֵלוֹ הַבָּנוֹת ו' אֲלֵפִים זֶהוּ לְכֹל אַחַת גַּם כִּי לֹא הִנִּיחַ קַרְקָעוֹת אֲבָל
לֹא יִרְדֵּתִי לְזֶה שְׁיִתְּנּוּ לְכֹל א' יוֹתֵר מִעֵישׂוֹר נְכָסֵי כִי לֹא יִדַעֲתִי כְּמָה נְכָסִים הִנִּיחַ וְכֵן מוֹכַח
לְשׁוֹן הַתְּשׁוּבָה שְׁכַתְבִּיתִי כִי כֹל הַנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן שְׁלִי בְּהָ אֵינּוּ רַק עַל הֵהִיא דְפָסְקִינּוּ בְּגִמְרָא
(ב) הַלְכָתָא לְפָרְנָסָה מִמְקַרְקָעֵי וְלֹא מִמְטַלְטְלֵי וְעַל זֶה הִבְאֵתִי תְקִנַת הַגְּאוּנִים וּמ"ש א"א
הָרָא"ש ז"ל וְאִם הָיָה עוֹלָה עַל דַעֲתִי שְׁהִיּוּ פּוֹסְקִין לְבָנוֹת יוֹתֵר מִשְׁלֵישׁ הַנְּכָסִים כְּמוֹ
שְׁכַתְבִּיתִי הֵייתִי כּוֹתֵב בְּהִדְיָא שְׁלֹא יִתְּנוּ לְכֹל אַחַת יוֹתֵר מִן הָעֵישׂוֹר כִּמ"ש א"א הָרָא"ש
ז"ל בְּהִדְיָא וְז"ל וְכִינּוּ דְאִיכָא פְּלֹגְתָא בְּרַבּוֹתָא לֹא מִפְקִינּוּ מִיְתְּמֵי טְפִי מִעֵישׂוֹר נְכָסֵי
עכ"ל וְכִינּוּ דְאִפִּי בְּמַקְרָקֵי לֹא מִפְקִינּוּ טְפִי מִעֵישׂוֹר נְכָסֵי כ"ש בְּמַטַּלְטְלֵי וְגַם לְפִי
סְבָרְתֵם אֵינִי יוֹדַע לְמָה חֲזָרוּ מִן הַפָּסֶק הָרָאשׁוֹן לְאַחַר שְׁמַת הַבֵּן כִּי יוֹתֵר הָיָה מָה שְׁנָתְנוּ
לְבַת ג' שְׁנָה ו' אֲלֵפִים זֶהוּ מִמָּה שְׁנָתְנוּ לְגְדוּלָה הָעוֹמְדָת לִינְשָׂא ו' אֲלֵפִים וּמָה שְׁיִרְאָה לִי
הַדִּין הָרְאוּי לְדוֹן לְכַתְחִילָה גְדוֹן זֶה הוּא שְׁיִתְּנּוּ לְגְדוּלָה עֵישׂוֹר נְכָסֵי אֲע"פ שְׁלֹא הִנִּיחַ
קַרְקָע וּמִן הַט' חֵלְקִים הַנְּשֹׂאֲרִים יוֹצִיאֻו לְקַטְנָה עֵישׂוֹר נְכָסֵי לְצִנּוּרָה גִישׁוּאָיָה וַיִּקְחוּ
הָאֲחִים הָרִינוּחַ וַיִּשְׂאֵר הַקְּרוֹן קִיָּים לְפָרִי גִישׁוּאֵי וְאִם נָתְנוּ לְגְדוּלָה יוֹתֵר מִעֵישׂוֹר אֵינּוּ לְמַעַט
חֵלֶק הַקַּטְנָה בְּשִׁבִיל כֹּף אֲמָנָם פִּינּוּ שְׁהוֹרָה הַר' מִזְשָׁה הַפְּהֵן נר"ו לְתַת לְכֹל אַחַת שְׁשֵׁת
אֲלֵפִים וְהוּ' לְפִי שְׁנָתֵן הָאֵב לְכֹל אַחַת מִבְּנוֹתֵי בְּנִישׁוּאֵין יוֹתֵר מִזֶּה הַסֵּף וְגַם אֲמָדוּ דַעֲתוֹ
שְׁאִם הִי הָאֵב חִי וְהָיָה לוֹ פְּשִׁיעוּר הַמָּמוֹן שְׁעֻזָּב שְׁהִי נוֹתֵן לְכֹל א' זֶה הַסֵּף וְכִבֵּר נָתְנוּ
הַמְעַוֹת לִיתוּמוֹת אוּ לְבָאֵי כּוֹחֵן ע"פ הוֹרָאָתוֹ אֲנִי אוֹמֵר כְּפֵר הוֹרָה זְקוּן וְדָמִי לְהָא דְגָרְסִין
כִּפ' זֶה בּוֹרֵר ג) הֵהוּא דְהִנָּה קָרוּ לִי עִכְבָּרָא דְשְׁכִיב אֲדִינְרֵי כִי קָא שְׁכִיב אֲמַר פ' וּפ' מִסְקִי
כִי זְנוּי אֲתִי תְּבַעוּ לִיּוֹרְשֵׁין קַמְיָה דַר' יִשְׁמַעְאֵל בַּר יוֹסִי אֲמַר לְהוּ כִי אֲמַרִינּוּ אָדָם עֲשׂוּי
שְׁלֹא לְהַשְׁבִּיעַ א"ע ה"מ בְּחִיּוֹ אֲבָל לְאַחַר מוֹתוֹ לֹא וְנִלָּא פָרְעוּ פִלְגָא אִידָהּ פִּלְגָא ד) אָתוּ
קַמִּי דַר' הִי"א אֲמַר לְהוּ כְּשֵׁם שְׁאָדָם עֲשׂוּי שְׁלֹא לְהַשְׁבִּיעַ עֲצָמוּ כֹף עֲשׂוּי שְׁלֹא לְהַשְׁבִּיעַ
בְּנִי אֲמַרִי לִי גִיזוּל גִּיזוּר (א"ל) כְּבָר הוֹרָה זְקוּן וְכִיּוּצָא בְּזָה גְרָסִין בִּירוּשְׁלַמִי אַרִיסִי
דְּבַר זִינָא אֲפָקִיד גְּבִי חַד בַּר נִשׁ לִיטְרָא דְדַהְבָּא מִית בַּר ווִיא וּמַת אַרִיסִי אָתָא עוֹבְדָא
קַמִּי דַר' יִשְׁמַעְאֵל בַּר יוֹסִי אֲמַר מֵאן לֹא יִדַע דְכֹל מָאִי דְאִית לִי לְאַרִיסִי דְבַר זִינָא הוּא
אֲתוּתְבוּ לְבִנוּי דְבַר זִינָא הָוִי לִי לְבַר זִינָא בְּנִין רַבְרַבִּין וְדַקִּיקִין אֲמַר יְסַבִּין רַבְרַבִּין פִּלְגָא
וּמִן דַּקִּיקָא דְכֹן יְסַבִּין פִּלְגָא דְמָה ר' יִשְׁמַעְאֵל בַּר יוֹסִי אָתָא עוֹבְרָא קַמְיָה דַר' חֲזִיא אֲמַר

מן הָדָא לית אַתְּ שְׁמַע פְּלוּם אִיהִיהֲבִין לְכַבּוּי דְאַרְיִסְיָא א"ל מרי' דְּפַקְדוּנָא פְּכָר יְהִיבִית
פְּלַגָא א"ל מה שְׁנַתַּת ע"פ ב"ד נְתַתְּ מַה שְׁאַתָּה נוֹתֵן ע"פ ב"ד אַתָּה נוֹתֵן מַהוּ דִּינִימְרוּן
בְּנוּי דְאַרְיִסָא לְבִנוּי דְבַר זִינָא הָבוּ לָן מְאִי דְנִסְבְּתוּן יְכַלִּין לְמִימַר לְהוּ מַה שְׁנַעֲשֵׂה ע"פ
ב"ד נַעֲשֵׂה וְאִין לֹאמַר זֶהוּ דְוָקָא בְּדָבָר שְׁלֵא קָדַם לְהֵם מְחַלְוֹקָת אֶלְא נְחַלְקוּ בְּסִבְרַת עֲצָמָם
וְאִין פִּתְחָא לְהַחְזִיר דְבָרֵי חֲבִירוֹ וְלַהּוֹכִיחַ שְׁטַעְהָ אַבְל בְּדָבָר שְׁיֵישׁ בּוּ מְחַלְוֹקָת וְלֹא נִפְסַק
הַלְכָה פְּמִי אִין נוֹהֵג דִּין זֶה אִין הַדְבָר כֵּן פְּדַמוּכַח בְּשַׁבּוּעוֹת בִּפ' פֶּל הַנְּשַׁבְּעִין ה) דְגֵרְסִינוּ
הַתָּם א"ר חָמָא הַשְׁתָּא דְלֹא אַתְמַר לָא פְּרַב וּשְׁמוּאֵל וְלֹא כִר' אֶלְעֶזֶר הַאי דִּינָא דְעֶבֶד
פְּרַב וּשְׁמוּאֵל עֶבֶד דְעֶבֶד כִּר' אֶלְעֶזֶר עֶבֶד.

וְאִין לֹאמַר זֶהוּ דְוָקָא בְּדָבָר שְׁמִפְנֵי רֵשׁ בְּתַלְמוּד בְּהַדְלִי דְעֶבֶד פְּמִר עֶבֶד וְדְעֶבֶד פְּמִר עֶבֶד
אַבְל בְּדָבָר שֶׁהוּא מְחַלְוֹקָתָבִין הַגְּאוּנִים אוּ פּוֹסְקִים אַחְרוּנִים אִינוּ נוֹהֵג דִּין, זֶה גַּם זֶה אִינוּ
כְּמוֹ שְׁמוּכַח מִתּוֹךְ שְׁפַתָּב א"א ז"ל בְּפִסְקֵי סְנֵהֲדָרִין פ' א' דִּינֵי מְמוּנוֹת וְז"ל וְהִיכָא שְׁנַחֲלִקוּ
ב' גְּדוּלִים בְּפִסְק הַהַלְכָה לֹא יֹאמַר הַדִּין אֶפְסוּק הַלְכָה כְּמוֹ שְׁאַרְצָה וְאִם עֲשֵׂה כֵּן זֶהוּ דִין
שְׁקֵר אֶלְא אִם חָכָם גְּדוּל גְּמִיר וְסָבִיר וְיֹדַע לְהַכְרִיעַ פְּדָבָרֵי הָאֶחָד בְּרֵאוּת בְּרוּרוֹת
וּנְכוּחוֹת הֶרְשׁוֹת בְּיָדוֹ דְאַפִּי אִם פּוֹסֵק גְּדוּל אֶחָד יְכוּל הָאֶדָם לְסַתּוֹר דְבָרֵיו א) וְלַחֲלוֹק
עֲלֵיו כ"ש אִם יֵישׁ לוֹ סִיּוּעַ מֵאַחַר מִן הַחֹלְקִים וְאִי לֹא בְּר' הָכִי הוּא לֹא יוֹצִיא מִמּוֹן מְסַפֵּק
כְּדָאמְרִינוּ בִּפ' חֻזְקַת הַלְכָתָא פְּרַבָּה בְּאַרְעָא הַלְכָתָא כִּר' יוֹסִי בְּזוּזֵי הִיכָא דְקַיִמָא אַרְעָא
תִּיקַר הִיכָא דְקַיִמָא זוּזֵי לְמַקְמֵי אֶלְמָא פֶּל סְפִיקָא דִּינָא אִין מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוַחֲזָק וְאִם
לֹא יָדַע הַפּוֹסֵק בְּמְחַלְוֹקָת הַגְּאוּנִים וְאַח"כּ נֹדַע לוֹ וְהוּא לֹא בְּר' הָכִי הוּא שְׁיִיכַל לְהַכְרִיעַ
אוּ שְׁאִינוּ יֹדַע לְהַכְרִיעַ אִם נִרְאִין דְבָרֵי הָא' לְרוּב הַחֲכָמִים וְאִיהוּ עֶבִיד פְּאִידָךְ הִינּוּ טוֹעָה
בְּשִׁיקוּל הַדַּעַת וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְעַמּוּד עַל הַדְבָר אִין פְּאֵן טְעוּת וְמַה שְׁפִסְק עִכ"ל
וְנִגְדוּן שְׁלַפְנִינוּ יֵישׁ מְחַלְוֹקָת בֵּין הַפּוֹסְקִים וְיֵישׁ מִן הַגְּאוּנִים שְׁפִסְקוּ שְׁאִין הוֹלְכִין אַחַר
אוּמְדִין דַּעַת הָאֵב רַק לְפַחוֹת מַעֲשִׂיאוֹר נְכִסֵּי וְיֵישׁ מֵהֵם שְׁפִסְקוּ שֶׁהוֹלְכִין אַחַר אוּמְדִין דַּעַת
הָאֵב אַף לְהוֹסִיף וְהִר' מִשֶּׁהַ הַפְּהֵן נִר' ו' לֹא יִמְנַע מֵא' מְכ' דְבָרִים אִם יָדַע זֶה הַמְּחַלְוֹקָת אוּ
לֹא יָדַע בְּשַׁעֲהָ שְׁפִסְק הַדִּין אִם לֹא יָדַע הִרִי אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְעַמּוּד עַל הַדְבָר כְּמִי הַלְכָה וְמַה
שְׁפִסְק פִּסְק וְאִם יָדַע הַמְּחַלְוֹקָת וְהוּא הַקְּרוּב לְנֹדַעִי לֹא הִיָּה דֵּן לִיתָן יוֹתֵר מַעֲשִׂיאוֹר נְכִסֵּי
אִם לֹא הִיָּה לוֹ רֵאוּיָה בְּרוּרָה לְפִי דַּעַתוֹ וְשִׁכַּח לְאֵל הוּא גְּמִיר וְסָבִיר וְיֵישׁ לוֹ דַּעַת נְכוּנָה
וְיִשְׁרָה לְסַמּוּךְ עַל דַּעַתוֹ וְה' לְמַעַן רַחֲמֵי וְחֻסְדֵּי יִצְיָלְנוּ מַעוֹנֵשׁ הַדִּין וְיִזְכְּנוּ לְהוֹצִיא פֶּל
דִּין לְאִימָתוֹ וְלֹאסִיק שְׁמַעְתָּתָא אֶלִּיבָא דְהַלְכָתָא: נ"ח תְּשׁוּבַת שְׁאֵלָה הַמְּשַׁכְּלִילִים רַבֵּי
פְּעֻלִים הַזְּקָנִים הַנְּכַבְּדִים אֲשֶׁר בְּקוֹרְטוּבָה יצ"ו יְשַׁמְּרְכֶם הַשׁוֹמֵר אֶמֶת לְעוֹלָם כְּחַפְצְכֶם
וְחַפְצֵי הָבָא עַל הַחַתוּם דּוֹרֵשׁ שְׁלוּמְכֶם וְטוֹבְתְכֶם הַגִּיעֵנִי כַּתְּבֶכֶם בְּעֵגְנֵי הַהַפְּאוֹת שֶׁהִפָּה
שְׁאוּל לְיִצְחָק וְהַעֲדִיּוֹת שְׁיִצְאוּ עֲלָיו בְּעֵגְנֵי הַהַפְּאָה וְהַטְּעוּנוֹת שְׁטַעַן שְׁאוּל כְּנֶגֶד הַעֲדִים
וְהַעֲדִיּוֹת שְׁיִצְאוּ עֲלָיו וְהַטְּעוּנוֹת שֶׁל זְכוּתוֹ בְּעֵגְנֵי שְׁאָר עֲבִירוֹת שְׁנַחֲשַׁד בְּהֵם אַבְל הַעֲדִיּוֹת
שְׁיִצְאוּ עֲלָיו בְּשְׁאָר עֲבִירוֹת לֹא הַגִּיעוּ לְיָדֵי אוּלֵי מִשְׁנָה הוּא וְנִרְאָה לְכֶם לְהַתְנַעֵץ עִמִּי
בְּעֵגְנֵי וּבְקִשְׁתֶּם מִמֶּנִּי שְׁאַכְתוּב לְכֶם מַה יִּרְאָה לִי שְׁיִהְיֶה עוֹנֵשׁוֹ וְאִם יֵישׁ לְכֶם לְחַפֵּשׂ אִם
יִתְאַמְהוּ דְבָרֵי שְׁאוּל אֲשֶׁר בְּכַתְּבוּ עַל הַעֲדִים שֶׁהַעֲדוּ עֲלָיו וְאִם יִתְאַמְתוּ הַדְבָרִים אִם
יִתְבַטֵּל עֲדוּתָם בְּשִׁבְלֵי כֶּף וְאִנִּי אִינִי כְּדָאִי שְׁאַתֶּם שׁוֹלְחִים לִי אַבְל לְמַלְאוֹת מְצוּתְכֶם לֹא
אוּכַל לְהַשִּׁיב פְּנִיכֶם דְבָר יָדוּעַ הוּא כִּי מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר גָּלְתָה סְנֵהֲדָרִין מִלְּשַׁפְּתַת הַגְּזִית בְּטָלוּ
דִּינֵי נְפֻשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל וְכָל מַה שֶׁהָדִין עָתָה הוּא לְגִדּוֹר פְּרַצַּת הַדּוֹר וּבְרוּךְ ה' אֲשֶׁר נָתַן

כזאת בלב מלכי הארץ הזאת לתת פח לישראל לדון ולבער עושי רשעה לולי זה לא הי' קיום לישראל בארץ הזאת וגם כמה אנשים מישראל ימלטו דיני ישראל שהיו נהרגין ע"י שופטי ע"א והדינין שאנו דנין בדיני נפשות אינם פולם ע"פ התורה לכן אכתוב לכם מה שיראה לי מקו הינושר לפי מה שראיתי דנין בעיר הזאת תחילת הענין יש לנו לחפש אם יתאמתו דברי שאול בענין העדים ואין לכם להטיל חרם כל מי שיודע על אחד מן העדים שנתקדש בשום עברה שיבוא ויעיד כי זאת היא פשקו"א ואין לעשותה על שום אדם אבל אם יבא לפניכם אנשים ידועים שיעידו על שום א' מהם תטילו חרם בפניהם שיעידו האמת ותקבלו עדותם ואם יצא על שום א' מהם שעבר על לאו מלאני התורה הידועים הוא פסול לעדות ואל תבימו אל עדותו ואם עבר על דבר שהוא נפסל בו מדרכנו הוא פסול לעדות אבל העדות שהעיד הוא עדות פי צריף שיקריזו עליו בב"ד קודם העדות וכל מה שהעיר קודם ההכרזה אין לפסול אותו ועתה נוהגין לקבל עדות כל אדם כל זמן שלא נפסל באחד מן הדרכים הפוסלים אותו וסמכינו על הא דגרסינו בתגיגה בפ' חומר בקודש ב) אמר רב פפא כמאן מקבלינו האינדנא סהדותא מע"ה כר' יוסי ועל זה הדף יתברר לכם איזה עדות יש לכם להכשיר ואשר שאלתם מה יראה לי שהרבה מאוד לפשוט להכות ליהודי מכת אכזרי ובשביל שמהפשוטים שדבר מפורסם הוא שיהיה ההפאה שמת ממנה ההרוג והוא הודה בדבר וגם בריחתו הוא עדות עליו וגם הוציא הוצאות על רפואתו ודקדקתי בעדותומצאתי כי משה פישיליש ואברהם חלול העידו שראו שהכהו המכה שמת ממנה יוסף בן עביד ויצחק בן יום טוב העיד שראה אותם מתקוטטים והלכו להם וחרו עוד וראו ליצחק מוטל בארץ מוכה בראשו והדם שותת ושאר עדות אין בהם עדות מספיק לענין שעת ההפאה יוסף עביד ויצחק יום טוב הם בני אחיות וחסובים פעד אחד ועדות שאר העדים אינם נפסלים בכך כי מה שאנו אומרים נמצא אחד מהן קרוב או פסול שכל העדות בטלה זהו דוקא כשבאים להעיד מעצמם אבל כשמעידין ע"י הטלת חרם שפולם מוכרחים לבא להעיד אין העדות מתבטל אם נמצא א' מהם קרוב או פסול כ"כ א"א ז"ל א) ובענין עונש שאול יראה לי שראוי להיות על א' מה' דרכים לפי מה שרגילין עתה לדון בדיני נפשות אם תתקיים עדות משה ואברהם שראוי להרג ואם תתקיים עדות אחד מהם עם עדות יוסף או יצחק שראוי לחתוך שתי ידיו ואם תתקיים עדות א' מהם ותבטל עדות יוסף ויצחק שראוי לחתוך ידו הימנית בעדות משה או אברהם לבד עם מה שנתפרסם עליו שהוא הפאה ההפאה שמת ממנה ואם תבטל עדות משה ואברהם ותתקיים עדות יוסף ויצחק שראוי לחתוך ידו השמאלית בעדות אחד מהם וגם מה שנתפרסם עליו שהפאה ואם יתבטלו כל העדיות שראוי לחייבו גלות על שנתפרסם עליו שהוא הרגו לקיים מה שנאמר ובערף הרע מקרבו: נ"ט תשובת שאלה כף הי' מעשה שמרת שמחה אלמנת ר' יוסף הלוי (ע"ז) השיאה בתה לר' שמואל בן ר' שושאן ס"ט ופסקה ליתן לו עמה ה' אלפים זהובים במעות ואח"כ הספימה לתת לו אלף זהו' ובמקום הד' אלפים עשיתה לו ולבתה שטר מתנה שהיה לה וכתבה חצי הבית על שם בתה והחצי על שם ר' שמואל הנזכר והתנתה בעיקר המתנה שלא יחול על החצי שנתב בשמו שום שעבוד רק שעבוד כתובת אשתו ומתה האשה בחיי בעלה ובאו יורשי האשה מכח תקנת הנישואין ליקח חצי הבתים והבעל אומר שאין להם ליקח רק חצי מן חצי הבתים הכתובים בשמה אבל חצי הבתים הכתובים בשמו

הוא ממון כשאר ממונו ולא דברה בו התקנה ואני לפי ענ"ד נ"ל שהדין עם יורשי האשה כי התקנה דברה בכל מה שניתן עם הבת בנישואי ותחילה אני אומר כי התקנה קוראה ממון האשה כל מה שניתן עמה בנישואי ואפי' המעות גם כי הבעל יכול להוציאם ולעשות בהם כל חפצו ואין האשה יכולה למחות בו והראיה על זה מלשון התקנה באחד משעריה שמפרשת פשימות הבעל בחיי אשתו שאינו יכולה לגבות רק חצי נכסיו בין יספיק לכתובתה בין לא יספיק ויש בה זה הלשון זה בממונו וקנינו אבל ממון נדוניתא ומה שהכניסה לו או מה שיפול לה בירושא מקרקע לאחר נישואיה או מה שקנתה בשמה ומת בעלה יחזור פלו בעינו לה לבדה כי אין זה התקון אלא במה שישודע שהוא ממון הבעל וקנינו הגה שמה שהכניסה לו בנישואי אינו נקרא בתקנה ממון הבעל וקנינו וכיון שאינו נקרא ממון הבעל נקרא ממון האשה כי אינו הפקר לכל מה שנשאר אחרי מותה ממה שהכניסה לו בנישואי וכמו שנקרא בתקנה בחיי' ממנה כד נקרא בתקנה עזבונה ואחרי שהוכחתי שמה שהכניסה לו בנישואיה נקרא עזבונה וממנה אני אומר כי המעות שנותנים לאדם עם אשתו בנישואי הם מפורשין בתקנה שישלקו אותם יורשי האשה עם הבעל ואם היה הלשון שהוא מפורש כדי שיזכה הזוכה בירושתה בחצי מה שימצא שנשאר מעזבונה שהוא עיקר נדוניתא ומה שהכניסה לו בנישואיה קרקע או טלטלי ועוד אומר בתקנה זה הלשון והוא ענין התקון במה שימצא שנשאר בענין ממון האשה וכבר הוכחתי שכל מה שניתן עמה בנישואי נקרא בתקנה ממון האשה ועוד אומר בתקנה זה הלשון זהו במה שניתן בנישואי הבת או מה שתקנה לעצמה ובשמה ממנה הרי מפורש שהתקנה מדברת במה שניתן בנשואי הבת בסתם והמעות בכלל מה שניתן בנשואי הם ואדרבה הם העיקר שבשבילם נעשים הנישואין ויש שרוצים לומר בנדפתא ב"ד ב"ד אדא אינו רוצה לומר רק בגדים שלובשת ויוצאה בהם וכמה תשובות בדבר חדא שלא יתכן לפרש אחרי קרקע או טלטלי ועוד כי לאחר מכן בתקנה אומר לשון כזה על מי שיש להאם בחיים ולא יתכן לפרש רק לשון שהכניסה לה האם ועוד שהתקנה לא באת לפחות ליורשי האשה ממה שמפורש למעלה שפירש בגדי שיואר שלה ואת ש ברנת הא ר"ל בגדים שיוצאה בהם הרי באתה לפחות כל כלי הבית וכל התקנה מוכחת שבאת להרבות ליורשי האשה כ"ש למעלה שקוראה כל אלה שניתן בנישואי ממנה ויש שרוצים לומר שהתקנה לא דברה רק בקרקע שקנוי בשמה וזה אינו נכון שהמעות הם בכלל התקנה אע"פ שיכול להוציאם בעל כרחה ולהפקיעם משעבוד כתובתה ה"ה קרקע הפתוב בשמו ואדרבא כ"ש הוא שאינו יכול להבריחו משעבודה ועדיפי טפי מזווי לענין התקנה ועוד ראיה מלשון התקנה עצמה שא"א לומר כן שאומרת בא' משערי' זה הלשון זהו ענין התקון במה שימצא בעין ממון האשה ברשות הבעל בין קרקע בין טלטלי אפילו אם היה כבר יוצא אותו קרקע בשעבוד או בהברחה ממנו שלא בקנין האשה ע"ב ואם איתא שהתקנה לא דברה רק בקרקע הקנוי בשמה לא יתכן שיצא אותו קרקע ממנו בשעבוד או בהברחה כי אינו יכול למכרו פנין שאין הגוף שלו ואין לומר ששעבוד אותו לפירות כי אין הבעל יכול למכור נכסי מלוג של אשתו לפירות דגרסינן בכתובות פ' האשה שנפלו לה נכסים א) איבעיא להו בעל שמכר קרקע אשתו לפירות מהו מי אמרינן מאי דאקני ליה אקנינהו או דלמא משום רוח ביתא אבל לזביני לא ומסקינן והלקתא בעל שמכר לפירות לא עשה ולא כלום ואין לומר שמכר אותם בטובת הנאה שאם תמות

בְּחַיּוֹ יִקְחֶם הַלּוֹקֶחַ וְאִם תִּתְאָלְמַן אוֹ תִתְגַּרְשׁ תִּקְחֶם הִיא וְלְעוֹלָם לֹא דְבָרָה הַתִּקְנָה אֲלֵא
בְּקִרְקַע הַפְּתוּב בְּשִׁמְהָ חֲדָא שְׁאִינוּ נוֹפֵל בְּזֶה לְשׁוֹן הַבְּרָחָה פִּי הַהַבְּרָחָה הִיא וְדָאִי וְהִיא
מִיּוֹם עֲשִׂיית הַשְּׁטֵר אֲבָל זֶה הוּא סִפְקָא שְׁמָא תִתְאָלְמַן אוֹ תִתְגַּרְשׁ וְאִם תָּמוּת בְּחַיּוֹ
אִינוּ חָל עַד לְאַחַר מוֹתָהּ וְעוֹד פִּינּוֹן דָּאִין לְבַעַל בְּהֶם אֲלֵא פִירוֹת וְאוֹתָם אִינוּ יְכוּל לְמַפְנֹר
כְּמוֹ שֶׁהוֹכְחֵנוּ וּבְגוּף אִין לֹא כְּלוּם אִינוּ יְכוּל לְמַפְנֹר הַגּוּף שִׁיְהִי מְכוּר לְאַחַר מוֹתוֹ כִּי אִין
אָדָם מוֹכֵר דְּבָר שֶׁלֹּב"ל דְּקִי"ל דְּהָאוּמָר לְחַבְרֵירוּ מַה שְׁאִירֵשׁ מֵאַבָּא מְכוּר לָהּ לֹא אָמַר
כְּלוּם וְאִינוּ דוּמָה לְכוֹתֵב נְכָסִיו מֵהַיּוֹם וְלְאַחַר מִיתָהּ שְׁאִם מְכָר הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב שְׁקֵנָה
הַלּוֹקֶחַ לְכַשְׂיָמוֹת הָאָב בְּחַיֵּי הַבֵּן לְדַבְדְּבֵי הַכֹּל דְּהִתְם הַגּוּף שֶׁל הַבֵּן מֵהַיּוֹם וְנִתְפַּשׁ בּוֹ הַמּוֹכֵר
אֲבָל הֵכָא אִין לְבַעַל בְּגוּף הַנְּכָסִים בְּחַיֵּי הָאִשָּׁה כְּלוּם וְאִינוּ דוּמָה לְאִשָּׁה שְׁמוּכְרָת כְּתוּבָתָהּ
בְּטוֹבַת הַנְּאֻה דְּהִתְם הִיא יֵשׁ לָהּ שֵׁט"ח עַל בַּעְלָהּ אֲלֵא שְׁלֵא הִגִּיעַ זְמַן טְרַיְפָתוֹ וַיְכוּלָהּ
לְמַכְרוֹ כְּמוֹ כָּל הַמּוֹכֵר שֵׁט"ח לְחַבְרֵירוֹ אֲבָל בְּכָאֵן בְּגוּף שֶׁהוּא מְזַכֵּר אִין לֹא בּוֹ כְּלוּם הָרִי
הוֹכְחֵתִי שֶׁא"א לְתִקְנָה לְדַבְרֵי רַק בְּקִרְקַע הַפְּתוּב בְּשִׁמּוֹ וְעַל זֶה הַיְצָרְכָה לְפָרֵשׁ שֶׁאֵע"פ
שְׁפָתוֹב בְּשִׁמּוֹ פִּינּוֹן שְׁנֵיתָן עֵמָה בְּנִשְׁוֹאִי' שְׁנִקְרָא בְּתִקְנָה מְמוֹן הָאִשָּׁה כְּמוֹ שֶׁהוֹכְחֵתִי
וְהַשְׁעִיבּוֹד אוֹ הַהַבְּרָחָה לֹא נַעֲשִׂית בְּקִנְיָנָה שִׁיְנֵהֵג בּוֹ דִּין הַתִּקְנָה וַיְחַלְקוּ יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה עִם
הַבַּעַל וַיֵּשׁ שְׁרוּצִים לֹאמַר שְׁלִשׁוֹן אֶתָּא תָּא א הָאוּמָר בְּתִקְנָה שְׁאִינוּ רוּצָה לֹאמַר כָּל טַלְטַל
רַק כְּלֵי הַבַּיִת וְלֹא יִתְכּוֹן חֲדָא שֶׁהוּא הַפָּדָה קִרְקַע הַנִּזְכָּר עִמּוֹ וְעוֹד שֶׁהַתִּקְנָה דְּבָרָה בְּכָל
מְמוֹן הָאִשָּׁה כְּמוֹ שֶׁהוֹכְחֵתִי וְעוֹד שְׁמִזְכִּיר זֶה הַלְשׁוֹן בְּעַצְמוֹ בְּאַחַד מִשְׁעָרֵי הַתִּקְנָה וְזֶה
לְשׁוֹנוֹ וְכִישְׁפֵּטֵר הַבַּעַל בְּעוֹדוֹ נִשְׁוִי עִם אִשְׁתּוֹ וְהוֹצִיאָהּ שְׁטֵר כְּתוּבָתָהּ בְּדִין כָּל הָאֲלֻמְנוֹת
אִין לָהּ לְגַבּוֹת מַה שִׁיְתַקְנִים לָהּ מִסְכּוּם כְּתוּבָתָהּ אֲלֵא מִמַּחְצִית מֵהַנְּכָסִים קִרְקַע וְטַלְטַל
וְאוּמָר לְשׁוֹן אֶתָּא תָּא וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שְׁלוֹקְחוֹת הַחֲצִי מִכָּל הַמַּטְלָטְלִין כְּלֵי הַבַּיִת וְזוֹלָתָם
וַיֵּשׁ בְּהַתִּקְנָה לְשׁוֹן זֶה נִזְכָּחוּ וְאִם לֹא תִנִּיחַ מִמֶּנּוּ זָרַע שֶׁל קִיּוּמָא כְּמוֹ שְׁזַכְּרֵנוּ יֵה"ל כָּל מַה
שְׁבִיְאָרְנוּ מִמִּינֵי עֲזוּבָנָה הַנְּמַצָּאִים בְּעֵין בֵּין הַבַּעַל וּבֵין הַזּוֹכִים בִּירְוִשְׁתָּהּ זוֹלָתוֹ וַיְחַזִּיר
הַחֲצִי הַנִּזְכָּר מִמֶּנּוּ שֶׁהִ"ל רְאוּי לִירֵשׁ אוֹתוֹ מִן הַדִּין לְאַשֶׁר יֵה"ל לֹא דִין קְדִימָה בִּירְוִשְׁתָּהּ
וּשְׁאָר יוֹרְשֵׁיהָ אִם הִנֵּה הוּא נְפֻטֵר בְּחַיֵּיהָ ע"כ וַיֵּשׁ שְׁרוּצִים לְדַקְדַּק מִזֶּה הַלְשׁוֹן שְׁלֵא בְּאֵת
הַתִּקְנָה לְתַת לְיוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה בְּמָקוֹם הַבַּעַל אֲלֵא מִמָּה שְׁבָא לֹא בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה וְהוּא בְּעֵין
כְּגוֹן נְכָסֵי מְלוֹג אוֹ נְכָסֵי צֵאֵן בְּרִזָּל וְכִמָּה תְּשׁוּבוֹת בְּדַבְרֵי חֲדָא שְׁמִפְנֹרֵשׁ בְּכִמָּה מְקוּמוֹת
בְּתִקְנָה שְׁמִדְבָרָת בְּכָל מַה שְׁנֵיתָן עֵמָה בְּנִשְׁוֹאִין וְעוֹד כִּי בְּזֶה הַמְּקוֹם לֹא בְּאֵת הַתִּקְנָה
לְפָרֵשׁ מַה יִּירָשׁוּ יוֹרְשֵׁי' כִּי הוּא מְפֹנְרֵשׁ לְמַעְלָה וְלֹא נִכְתַּב זֶה הַלְשׁוֹן בְּמָקוֹם זֶה בְּתִקְנָה
רַק לְבַרֵּר כְּשֵׁלֵא תִנִּיחַ מִמֶּנּוּ זָרַע שֶׁ"ק מִיּוֹרְשֵׁי' יִירָשׁוּ הַחֲצִי שֶׁהִ"ל לֹא לְזָרַע לִירֵשׁ וְלִכֵּן
לֹא פָּרֻשָׁה שִׁיְחַזֵּר הַחֲצִי מִמֶּנּוּ שֶׁהִנֵּה לְזָרַע אוֹתוֹ לְאַשֶׁר יְהִי לֹא דִין קְדִימָה בִּירְוִשְׁתָּהּ
אִם הִנֵּה מֵת בְּחַיֵּי' אֲבָל לֹא לְפָרֵשׁ מַה יֵה"ל הַנְּכָסִים שִׁיְיִרָשׁוּ וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר שֶׁאֵע"פ שְׁאִם
לֹא נַעֲשִׂית תִּקְנָה לֹא הִ"ל נוֹפֵל לְשׁוֹן שֶׁהִ"ל לֹא לִירֵשׁ אוֹתוֹ מִן הַדִּין עַל מְעוֹת אוֹ קִרְקַע
הַנּוֹתֵן עִם הַבַּת בְּנִשְׁוֹאִיָּהּ פִּינּוֹן שְׁלֵא בָּא לֹא בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה אֲחֵר שְׁבָאֵת הַתִּקְנָה וְסִלְקָהּ
מִמֶּנּוּ חֲצִי מִכָּל מַה שְׁנֵיתָן עֵמָה בְּנִשְׁוֹאִי' כְּמוֹ שֶׁהוֹכְחֵתִי מִכְּמָה מְקוּמוֹת נוֹפֵל בְּטוֹב הַלְשׁוֹן
שֶׁהִנֵּה לֹא לִירֵשׁ אוֹתוֹ מִן הַדִּין לְזָרַע לְזָרַע לְזָרַע לְזָרַע לְזָרַע לְזָרַע לְזָרַע לְזָרַע לְזָרַע לְזָרַע לְזָרַע
עֵתָהּ מִמֶּנּוּ נוֹפֵל בּוֹ הַלְשׁוֹן שֶׁהִנֵּה לֹא לִירֵשׁ מִן הַדִּין וְעוֹד אֲחֵרֵי שֶׁהוֹכְחֵתִי שְׁמָה שֶׁהַכְּנִיסָה
לֹא נִקְרָא בְּתִקְנָה מְמוֹנָה וְעֲזוּבָנָה א"א לְעֲזוּבוֹן לְבֵא אֲחֵרֵיהָ לִיד שׁוּם אָדָם אִם לֹא יִירָשׁוּנוּ
מִמֶּנּוּ לְכָד נוֹפֵל הַלְשׁוֹן שֶׁהִ"ל לֹא לִירֵשׁ אוֹתוֹ מִן הַדִּין לְבַד לְשׁוֹן הַתִּקְנָה שְׁנִקְרָא מְמוֹנָה

זהו מה שנ"ל מן הדין לענ"ד מלשון התקנה וכן ה"ה וכן מקדם כמו שהעידו כמה בני אדם ולא נתברר על שום ד"ן שדן הפך מזה ואמרו על ר' אברהם בן מוח ס"ט שדן ע"פ א"א הרא"ש ז"ל בזה לר' שלמה בר' דוד בן יעיש נר"ו ושאלתי פי ר' אברהם הנזכר ואמר שלא נזכר לענין ואחרים אמרו לי שלא עמד בפניהם דין רק השלימו ביניהם בפשרה שוב העידו לי שגפסק הדין כמו שפתי ויש שרוצים לומר בנדון שלפנינו אין לירשי האשה כלום בחצי שנכתב על שמו שכתוב בשטר המתנה שלא יחול עליו רק שעבוד פתובה אלמא שהוציאו אותו מכלל התקנה שאם הי' בכלל התקנה איך יחול עליו שעבוד הפתובה מפת התקנה תטרוף אותו תוספת על פתובה ואין זו ראיה חדא שגם התקנה היא שעבוד פתובה ואפי' לא כתב לה נמצא שהתקנה היא בכלל שעבוד פתובה ועוד אם גירשה או נשא אשה אחרת עליה שאז נתחייב לפרוע לה פתובה ובה לא דברה התקנה או תטרוף חצי הבית מפת שעבוד פתובה ולא תוספת על פתובה ועוד בשביל שכתב שלא יחול עליו שום שעבוד פתובה פי כן דרף לכתוב שלא יטעה אדם ויאמר שגם שעבוד הפתובה לא יחול ויש שרוצים לומר שכל התקנה אינה מדברת רק בקרקע שנכתב בכתובה וקבל אותו הבעל ע"ע דומיא דנדוניא שכותב ודא נדוניא דהנעלת ליה בגדים ותכשיטין ושימשי ערסי וכו' ומביא לזה שתי ראיות מלשון התקנה האחת ממה שאומר בה ואם יש לה אז אם בחיים ויתבאר באר הטב שהמזון שהניחה הי' ממה שנתנה לה האם והזכיר בכתובה מה שנתנה לה פלונית אמה או פיוצא בזה ובאמרו והזכיר בכתובה מה שנתנה לה פלונית אמה יראה דעת התקנה דמה שיחלוק הבעל עם יורשי האשה הוא במה שישאר בעין ממה שנתחזק עליו בכתובה ולא זולת זה והראיה השנית אמרו בסוף התקנה במיתת האשה בחיי בעלה ואין תובעין מן הבעל לפרוע מה שיכתוב אותו ע"ע לאשתו מעסקי נדוניא לפי שרוב בני אדם כותבין עליהם יותר ממה שנוטלין פנונתם דרף כבוד ואין לו עיקר ואשר יהי' ממנו ויכתוב אותו ע"ע ויזקוף לה ממון ע"ע בכתובה אינו חייב באחריותו כשתפס בעודנה תחתיו אלא יתבעו ממנו חצי הנמצא מנדוניא האמיתית קרקע יהי' או טלטל ואין לחוש למה שנכתב מזה בכתובה ואמר פי הוא ראי' שהחלוקה בין הבעל ויורשי האשה היא במה שימצא בעין ממה שכתב ע"ע בכתובה מן הקרקע וטלטל ואמר שיראה לו שבזמן התקנה הי' מנהג ליתן עם השיואר בנישואי הבת קרקעות וכותבין אותם בכתובה עם השיואר וראה פתובה שכתוב בה ודא נדוניא דהנעלת לי שדה במקום פ' וכרם במקום פ' ע"כ ענין דבריו ואני משיב על דבריו ואומר פי אדרבא מן המנהג שכתב הוא סיוע לדברי פי בזמן התקנה היו נוהגין עם הבת בנישואי קרקעות ושיואר במקום שנותנין בז"הז מעות ושיואר והנה דעת מתקני התקנה שיקחו יורשי' החצי מכל מה שניתן עמה בנישואי א"כ גם עתה יש להם להמעות דין קרקעות שבזמן ההוא פי המעות במקום קרקעות הם ובשביל שהארץ לעולם עומדת ומצרני' ידועים נכתבין בפירוש בכתובה פי מפת הפתובה יוכלו לעמוד על אמיתת החלוקה כשיבואו לחלוק משא"כ במעות שהולכים יכלים וניתנו להוצאה ואין התקנה מדברת רק במה שישאר בעין או מה שניתן עמה בנישואי א"א לפרש המעות בכתובה בפירוש פי לא יספיק פירוש לעמוד על אמיתת החלוקה כשפא לחלוק ולפי התקנה הי' להם לירשי' מן הדין ליקח מן הבעל חצי הנדוניא שכתב עליו בכתובה והודה שפך קבל עליו מה שהביאה מבית אביה לכך

הנזכרו לפרש בתקנה שלא יתבעו ממנו רק חצי הנדונייה מנדוניית האמיתית קרקע או טלטל ואין לחוש למה שנכתב מזה בתקנה הנה אפי' לדבריו הוכחתי כי ליורשי האשה יש ליקח מן הבעל החצי מה שנשאר ממה שניתן עמה בנשואי' ועתה אני משיב על דבריו ואומר שהתקנה מדברת במה שניתן עמה בנשואי' ואפילו לא נכתב בתקנה מכמה טעמים הדין לא הונזרה בהתקנה וקבלה כלל ועוד פיון שהטעם הוא כדי שלא תשוב הנחלה מיורשי' מה לי נכתב בתקנה מה לי לא נכתב ועוד שאין טעם לחלק בדבר אפילו אם נכתב וקבלו עליו בתקנה אם אינו בעין בשעת מיתה או אם נתקלקל או הונז אינו חייב באחריותו כי אין התקנה מדברת רק במה שנשאר בעין ממה שניתן עמה בנשואייה וכיון שצריך שיהי' בעין בשעת חלוקה מאי נפקא מינה אם נכתב בתקנה אם לאו אחרי שאינו חייב באחריותו ומה שהביא ראי' מהיכא שיש לה אם בחיים שצריך לפרש בתקנה שהמזון הוא ממה שניתן לה מן האם אינה ראי' שמתקני התקנה לא רצו להסיר הנחלה מיורשי', האשה מצד האב שהם יורשים מן התורה ונתן אותה לאמה שהיא נבררת לירושתה אם לא שנתברר ברור גמור שהמזון הי' שלה מתחילה ולא רצו לסמוך על שום ברור אם לא שהי' מפונש בתקנה או פיוצא בו ולא הונזרה פתיבה זאת בשביל עיקר התקנה ר"ל לסלק הנחלה מן הבעל רק כדי ליתנה לאם ואדרב' יש לפע"ד לחלוק ולומר מה הנזכר לפרש גבי אם שקבל עליו בתקנה מפלל דהיכא דאין לה אם אינו צריך לקבל עליו בתחילה בתקנה דאל"כ מה הנזכר לפרש אותו גבי אם ואין לומר ילמוד סתום מן המפונש דאם יפרש אותו ביורשי' מצד האב ובתחילת התקנה וכ"ש גבי אם ודאי שאני מן הטעם שכתבתי וכמ"ש שאין צורך בכתובה לסלק הנחלה מן הבעל כי בלא פתיבה בתקנה היא מסולקת ממנו זאת הפתיבה לסלק מיורשי' האב וליתנה לאם אם פירש בתקנה שמה שניתנה לבעלה הוא ממה שנתנה לו פ' אמה מעתה אין ראי' הראשונה ראי' וגם השני' אינה ראי' שלא תאמר אחרי שכתבתי שכל מה שנתשאר שניתן עמה בנשואי' יחלקו יורשי האשה עם הבעל מעתה לא נבקש אחר מה שניתן עמה בנשואי' ודאי רק אחר מה שהודנה בתקנה שהכניסה לו בנשואי' וידונו עליו לתת ליורשי' החצי ממה שנשאר מן הסכום שהוא לכה הנזכרו לפרש שלא יתבעו ממנו רק מה שנשאר בנדוניית האמיתית קרקע או טלטל ואין לחוש למה שנכתב מזה בתקנה ולפי דבריו ק' מה שאומר בתקנה שיזכה הזוכה בירושתה בחצי מה שימצא שישאר מעזבונה שהוא עיקר נדוניית א"כ מה קרקע שמזכיר אח"כ או טלטלי ונדחק לפרש עיקר נדוניית שהוא קרקע נדוניית שהכניסה לי בנשואי' וטלטל ר"ל השואל וזה ק' חזק שמוחק הו"ו של ומה שהכניסה ועוד שיואר מאן דכר שמיה במקום הנה בתקנה שמפרש טלטל ר"ל שיואר ועוד שלשון קרקע או טלטל משמע דאיירי בענין אחר ואין דינן שנה כי הקרקע הוא ברשות הבעל לעשות בו כרצונו ולמכרו משא"כ בטלטל שהוא שיואר לדבריו שאינו ברשות הבעל לא למכרו ולא למשכנו ולפי מ"ש ניחא כי מה שהכניסה לו לנשואי' קרקע או טלטל הוא כל מה שניתן לבעל מלבד השיואר והוא ברשות הבעל לעשות בו כרצונו: ס תשובת שאלה נראה כי הדין עם ראובן מכמה טעמים הא' כי הוציא עליו שטר ערבות בעדים ובקנין שנתחייב לפרוע כל מה שיצטרף להוציא בעסק הדין שהיה בינו ובין לוי שיעריכם הדין שייגמור הדין על פיו ועד עתה לא נתברר שהי' לו דין אחר עמו רק זה הדין שלקח עליו סילקא זו ואם

לוי אומר שערב לו בשביל דין אחר עליו להביא ראיה כי זה הדין הוא ידוע ומה שטוען דברים בעלמא ועוד אני אומר שאין צריף לכל זה פינון שהסופר כתב הערבות תחת הסלקא ודאי חוזר הערבות על הסלקא הכתובה למעלה כי קי"ל אין העדים חותמין על שטר אא"כ נעשה גדול ר"ל מסתמא אין העדים חותמין על שום שטר אא"כ דקדקו בו שנעשה כל עניניו פדין וכהוגן והיאך היו חותמין פאן דבריהם ולא היה מפרשין על איזה דין הי' הערבות אלא ודאי הדין חוזר על הסלקא הכתובה למעלה וע"כ אמרו בעסק הדין שהיה בין ראובן ושמעון הדין הידוע וילמוד הסתתון מעליון ועוד כי העדים בעצמם יכולין לקבר דבריהם ואינו מגיד וחוזר ומגיד כי אינו רק ביאור עדות ועוד כי כבר נתברר ע"פ עדות אנשים שהיו שם אע"פ שלא הוזמנו לשם עדים ולא אמר אתם עדי אלא בהודאה פדי שלא יאמר משטה אני בך אבל כשמעידין על מעשה שארע אין צריף לומר אתם עדי אע"פ שאינו מן העדים המיוחדין להעיד אינן כפולם שלא נפסלו שאר העדים אלא בחתימה אבל בראיית עדים ושיקפלו ב"ד עדותן ויחטמו עליהם לא נפסלו ומה שטוען להפטר מן הערבות מחמת שלא נשתעבד בדבר קצוב דע כי א"א ו"ל לא הי' פוסק בהרמב"ם ו"ל ואפ"י לדברי ר"מ ו"ל יש לחלק דשאני הכא שאינו יכול להשתעבד בדבר קצב ומצומצם כי זה תלוי בדעת אחר שהוא הדין שיפסוק עליו ההוצאה גם כי הוא יכול לשעבד עצמו בסכום גדול ומן הסכום שהוא ולמטה כל מה שייחייבנו הדין מ"מ בדבר קצב ומצומצם אי אפשר ונאמר דלא איירי ר"מ ו"ל בדבר הזה ומה שאמר שילף לתבוע ללנה תחילה ואף כי הוא במקום רחוק כמ"ש רבינו יעקב ו"ל א) שצריף המלנה לילף אחר הלנה קודם שיתבע לערב זה אינו כי כן הוא דין הערב אפילו אין קרקע ללנה לא יפרע מן הערב אלא יתבע הלנה לדין אולי יתן לו מטלטלין ואם אינו פאן מודיעין אותו וממתינין לו פדין המפונרש בהגוזל בתרא ב) ואם הוא במדינת הים או אם הוא גברא אלמא ולא ציינת דינא יפרע מן הערב אבל אין המלנה זקוק לרדוף אחר הלנה לארץ מרחקים לתובעו תחילה: ס"א גרסינן בבבא מציעא פ' איזהו נשף ג) המלנה את חבירו לא ידור בתצירו חנם ולא ישפוך הימנו בפחות מפני שהוא ריבית וכ' רש"י ו"ל יש ללמוד מכאן שאסור ללוות על בית ולדור בו אפילו בנכייטא דתנן ולא ישפוך ממנו בפחות ולא דמי למשכנתא דכרם דהתם זמנין דלא שקיל בי' מידי ואפ"ה מנכה לו נמצא קונה הפירות בנכייטא זו על הספק אבל זה נהנה תמיד ואין פאן ספק נמצא שוכר בפחות ור"ת נחלק עליו וכ' דבית נמי או נופל או נשרף אי נמי זמנין שאינו צריף לאותו בית ופי' טעם המשנה שלא ישפוך ממנו בפחות הוא מפני שאין הבית ממושפן ללנה דלא קתני הלנהו על תצירו הלכך כשדר בו בחנם או שוכר בפחות מחוי פריבית אבל אם הלנהו על תצירו שאין תציר בתזקתו של לנה ואינה ברשותו להשפירה לאחרים שהמלנה יעכב על ידו כל מה שהלנה נותן לו בשכר הרינוח הוא הן רב הן מעט ור"י חולק על ר"ת ומ"מ פסק בנותי' ולא מטעמיה אלא משום דמשכנתא היא פעין מכר הלכך התירו חכמים לאכול בנכייטא בין פרים בין בית אבל מתניתין דלא הוי משכנתא אם ישפוך ממנו בפחות הוי ריבית והרמב"ם ו"ל הסכים לדעת רש"י ו"ל הנה כל משכנתא של בית לרש"י ו"ל ולהרמב"ם ו"ל אוסרין אפילו בנכייטא וגם לר"ת אינו מתיר בית במשפונה אלא מטעם זמנין שאינו צריף לאותו בית וזה לא שייף אלא כשמלנה על הבית לצורף דירתו ולפעמים שלא יצטרף לדור בו אז מלנה עליו ומשפירו לאחרים

בְּשִׁוּיוֹ בֵּין בְּזוּל בֵּין בִּיּוֹקֵר לְפִי הַשָּׁנִים אֲבָל מִשְׁפָּנְתָא בְּנִכְיִיתָא פְּרוּטָה אוּ ב' לְשָׁנָה וְהַבֵּית נִשְׂאָר בְּרִשׁוֹת הַלְּוָה וְהַלְּוָה נוֹתֵן לוֹ שׁוֹכֵר שְׂיִתֵּן לוֹ שְׂכִירוֹת בְּבֵית דְּבָר קְצוּב בְּשָׁנָה בֵּין יִשְׁכַּר הַבֵּית בֵּין לֹא יִשְׁכַּר וְלִפְעָמִים שְׂשׁוֹכֵר אוֹתָם בְּכִפְלֵי כִפְלָיִם מִשְׁוִיּוֹ זֶה לֹא עָלָה עַל מְפָרֵשׁ שְׂיִהָא מְוֹתֵר כִּי הַלְּוָה נוֹתֵן רִיבֵית קְצוּצָה לְמַלְוָה עַל יַד הַשׁוֹכֵר שֶׁהוּא שְׁלוּחֹו וְכ"נ לְרַב אֶלְפֶס ז"ל שֶׁפָּסַק שֶׁכָּל מִשְׁפָּנְתָא אֲסוּרָה אִפִּי' בְּנִכְיִיתָא חוּץ מִשְׁפָּנְתָא דְסוּרָא שְׂכֵתָב בָּהּ בְּמִשְׁלֵם שְׂנִיָּא הָאִילָן תִּפּוּק אֲרַעָא דָּא בְּלֹא כֶסֶף וְלֹא יִדְעָתִי מֵאִין פֶּשֶׁט זֶה הַקְּיָתֵר בְּאַרְץ הַזֹּאת לְהַלּוּוֹת עַל בֵּית הַשׁוֹכֵר אֲבָל מֵה שְׂיִרְאָה לִי הוּא שְׂבִימִי קָדָם בְּהִיּוֹת הַיְהוּדִים בְּתַנְקָף עֲשָׂרָם לֹא הִ' אֲחָד יָכוֹל לְמַצּוֹא בֵּית לְקַנּוֹת אֲפִילוֹ לְדִירְתוֹ אִם לֹא בְדוֹחַק גְּדוּל וְכֹאשֶׁר הִ' מוֹצֵא לְהַלּוּוֹת עַל בֵּית לְצוֹרֵף דִּירְתוֹ נִרְאָה שֶׁהִ' מְגִיעַ לְשָׁמַיִם וְהִ' מְעוֹתָיו בְּטוּחִים בּוֹ וְדָר בְּתוֹכוֹ בְּנִכְיִיתָא וְזֶה הִ' מְוֹתֵר לְדַבְּרֵי ר"ת וְלְדַבְּרֵי ר"י וְכֹאשֶׁר יָרְדוּ מִנְכֻסֵיהֶן וְהוֹזְלוּ הַבָּתִּים וְרָאוּ שְׂאֵם הָיוּ הַמְּלוּיִם לְוִקְחִים הַבָּתִּים וּמִשְׁפִּירִים אוֹתָם לֹא הָיוּ מְרוֹיחִים כ"כ הַתְּחִילוֹ לְהַקְלֵל רֵאשִׁים וּלְבַקֵּשׁ שׁוֹכֵר לְשִׁפּוֹר מִמֶּנּוּ הַבֵּית בְּדָבָר קְצוּב יַחְשׁוּבוּ שְׂאִין אִיסוּר בְּדָבָר כִּינּוֹן שְׂאִין וְהַרִיבֵית בָּאָה מִיַּד לְוָה לְמַלְוָה בְּלֹא מְכָרִיעַ וְאִין הַדָּבָר כֵּן כִּי הַשׁוֹכֵר שְׁלִיחוֹת דְּלוּוָה קַעֲבִיד וְלוֹקֵחַ מִזֶּה וְנוֹתֵן לְזֶה וּבְזֶה יֵשׁ שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה וְשׁוֹב כֹּאשֶׁר רָאוּ שֶׁהַשׁוֹכְרִים נִמְנְעוּ מִלְּפָרוֹעַ הַשְׂכִּירוֹת וְלֹא הָיוּ חוֹשְׁשִׁים עַל עֵיקַר הֵן יִשׁוּוּ רַב הֵן מְעַט אוֹ אִם יִפְלוּ אוֹ לֹא כִי כָּל הַסְּמָךְ שְׁלֵהֶם בְּשְׂכִירוֹת לֹא הָיָה רַק עַל שְׁבוּעַת הַשׁוֹכֵר שְׁוֹדָאֵי יְקִיִּים שְׁבוּעָתוֹ וְעֵיקַר הַסְּמָךְ שְׁלֵהֶם בְּקֶרֶן הוּא עַל כָּל נִכְסֵי הַלְּוָה וּבְזֶה הָיָה לָהֶם לְפִי דְעָתִי עֲדִינּוֹן קְצַת הַקְּיָתֵר בְּדָבָר כִּי לִפְעָמִים שְׁלֹא הִ' נִגְבָּה הַשְׂכִּירוֹת כִּמוֹ אִם יְמוֹת הַשׁוֹכֵר אוֹ יַעֲנִי שְׁלֹא יוֹכֵל לְקִיִּים שְׁבוּעָתוֹ אוֹ אִם יִמְצָא שֶׁהַבֵּית הִמְמֻשָּׁכָן לֹא הָיָה שֶׁל הַלְּוָה אוֹ אִם יָבֵא בְּעַל חוֹב מְוֹקֵדֵם וְיִגְבָּה הַבֵּית בְּחוּבוֹ שְׂאֵז יִפְטֹר הַשׁוֹכֵר מִן הַשְׂכִּירוֹת גַּם כִּי אוֹלֵי הַצְּדָדִים הֵם דְּחֻקִּים לֹא יִצָּא הָעֲנִינּוֹן מִכָּל קְרוֹב לְשַׁבֵּר וְרַחוּק לְהַפְסֵד וּמַעוֹת יְתוּמִים מְוֹתֵר לְהַלְוֵתוֹ קְרוֹב לְשַׁבֵּר וְרַחוּק לְהַפְסֵד אֲבָל מֵה שְׁנֵהֲגוּ עֲכָשׁוֹ לִיתָן מַעוֹת יְתוּמִים וְהַקְדָּשׁ מִשְׁפּוּנָה בְּנִכְיִיתָא וְאִינָם נוֹתְנִים הַמַּעוֹת עַד שְׂיִתְנוּ מִשְׁפּוּנִים מִשְׁטַלְטֵלִין בְּסִכּוּם הַמַּעוֹת וְיֹתֵר וּמִשְׁבִּיעֵין הַשׁוֹכֵר לְפָרוֹעַ הַשְׂכִּירוֹת בְּכָל חוֹדֵשׁ אוֹ שְׁנֵי חֳדָשִׁים וּמִשְׁבִּיעֵין הַלְּוָה שְׂיִפְרַע הַמִּשְׁכּוּנִים לְזִמְן קְצוּב וְעוֹד מְעָרִימִין לְבַקֵּשׁ מִן הַלְּוָה לִיתָן מִשְׁפּוּנִים בְּמַתְנָה גְּמוּרָה כְּדִי שְׂיִוְכְלוּ לְמוֹכְרָם בְּשִׁבְיֵיל הַפִּירוֹת אִם יִצְטָרְכוּ סוּף דָּבָר עֵיקַר סְמִיכַת הַמַּלְוָה בֵּין בְּקֶרֶן בֵּין בְּרִינּוֹחַ אִינוּ רַק עַל הַמִּשְׁפּוּנִים וּמִשְׁפּוּנֹת הַקְּרָקַע וְהַשׁוֹכֵר אִינוּ אֵלָא לְפִטוּמֵי מִיָּלִי קָדָם בְּרִיִּיתָא אִין בְּזֶה סָפַק שֶׁהוּא אִיסוּר גְּמוּר אִפִּי' בְּמַעוֹת יְתוּמִים כִּי יְתוּמִים דְּאָכְלוּ דְלֹאוּ דִידֵהוּ לִיזְלוּ בְּתֵר שְׂבָקִיָּהוּ וְכ"ש בְּמַעוֹת הַקְּדָשׁ שְׁלֹא מְצִינוּ מְפָרֵשׁ שְׁמוֹתֵר לְהַלְוֵתוֹ קְרוֹב לְשַׁבֵּר וְרַחוּק לְהַפְסֵד אֵלָא שְׂאֵנוּ לוֹמְדִים מַעוֹת הַקְּדָשׁ מִמַּעוֹת יְתוּמִים וְדִיּוֹ לְבֹא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּפִדוֹן וְזֶה אִינוּ אֲבָק רִיבֵית אֲבָל יִצָּא מִכָּל אֲבָק רִיבֵית כִּי הֵם מְלוּיִם מַעוֹת עַל מִשְׁפּוּנִים וְקוֹצְצִים לִיקַח רִיבֵית מִן הַלְּוָה ע"י שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה וְרֵאוי לְכָל יוֹדְעֵי דֵת וְדִין וְאֲשֶׁר לָהֶם הַפֶּחַ לְהָרִים מְכָשׁוּל מְדָרָף עֲמוֹ לְבַל יִכְשְׁלוּ עוֹד בְּדָבָר הָרַע הַזֶּה וְרֵאוי לָהֶם לְגָדוֹר הַפְּרָצָה הַזֹּו וּלְתַקֵּן שְׂמִכָּאן וְאִילָף לֹא יִגְבָּה שׁוּם מַלְוָה מִפִּירוֹתָיו שׁוּם פִּירוֹת בְּשִׂישׁ לוֹ מִשְׁטַלְטֵלִין בְּקֶרֶן בֵּין בָּאוּ בְּיָדוֹ בְּתוֹרַת מִשְׁפּוּנִים בֵּין בָּאוּ בְּתוֹרַת מַתְנָה כִּי הַלֵּב יוֹדַע שְׂאִין לְעַקֵּל אֵלָא לְעַקֵּלְלוֹת וְקָמִי שְׂמִיָּא גְּלִיָּא וְכָל שִׂישׁ בְּיָדוֹ לְמַחֹת וְאִינוּ מוֹחָה הַחוּטָאִים בְּעוֹנָם יְמוֹתוֹ וְרוֹעִיָּהֶם יְבוֹקְשׁוּ וְכָל הַמְּזַכָּה אֵת הַרְבִּים וְרַבִּים הַשִּׁיב מְעוֹן זְכוֹת הַרְבִּים תְּלוּי בּוֹ וְצַדִּיקָתוֹ לֹא תְסוּף מְזַרְעוֹ: ס"ב תְּשׁוּבַת

שאלה כה היא מעשה שראובן הי' חייב ממון לכני אדם ונתן לו שמעון בית במתנה וקבל עליו שמעון אחריות והתנה שלא יחול על הבית שום שעבוד וראובן ירד לבית וכה בו בנינים ועתה באים הבע"ח לגבות מהבית ואומר ראובן שלא חל על הבית שעבודם כי ע"מ פן נתן לו ועוד אומרים הבע"ח לפחות נגבה ממה שפניית מממונה כי ממונה הי' משועבד לנו וראובן אומר פיון שלא נשתעבד הבית הפל בכלל הדין עם הבע"ח שרוצים לגבות פל השבח של הבנין דגרסינו בפ"ק דבב"מ א) אומר שמואל בע"ח גובה השבח פ"א בין שבתא דאמי ממילא בין שבתא דאמי מחמת הוצאה משום שלא תנעול דלת בפני לווין אלמיה רבנו לשעבודא דבע"ח שלא יפסיד פלוס במה שמכר הלנה השרקע המשועבדת לו ונגבה השבח מן הלוקח כמו שהי' גובה אלו הי' השדה ביד הלנה שהי' גם הוא עמל בה ומשפחה הילקף אפי' הוצאה לא מיהדר לי' ואע"ג דלוקח מגזלו מחזיר לו הנגזל ההוצאה תקנה היא לבע"ח כדפרישית וכיון שהבע"ח גובה השבח אפי' מן הלוקח שלא תנעול דלת בפני לווין כ"ש שיגבה אותו מן הלנה עצמו וכ"ת הא דבע"ח גובה מן השבח היינו דוקא היכא דגובה קרקע ואגב השרקע גובה את [השבח] אבל היכא דאין לבע"ח חלק בקרקע פיוצא בו במתנה זו לא יגבה השבח זה אינו דהא דאמרין דבע"ח גובה את השבח מן הלוקח אינו גובה פל השבח אלא חצי השבח דגובה בלבד דמסקינן בבבא בתרא בס"פ מי שמת ב) דגובה חצי השבח לפי שהשבח הוא משועבד ללוקח כמו לבע"ח והוי הלוקח והבע"ח לגבי שבח לנה ולנה ואם"כ קנה דקי"ל דחולקין בשנה אלמא אע"פ שאין ללוקח חלק בגוף השרקע גובה השבח בחובו ה"נ גובין הבע"ח השבח בחובן אפי' לא יגבו גוף השרקע ואע"ג דקי"ל דאין בע"ח גובה השבח ממקבל מתנה והכא מקבל מתנה הוא אפי"ה גובים בע"ח ממנו חזק דמתנה זו יש בה אחריות ודינה כמוכר ועוד אפי' אם לא הי' בה אחריות בע"ח גובין ממנו דמה שאין בע"ח גובה השבח ממקבל מתנה הטעם הוא פיון שאין לו על מי לחזור דשלא באחריות הוא אין לא להפסיד במה שקיבל מתנה ולפרוע חובותיו של הנותן אבל בכאן שהמקבל מתנה הוא הלנה פשיט' שיגבה השבח ואין ללנה להרויח במה שקיבל מתנה שיפקיע שעבוד חובותיו והראיה לזה דפריה תלמודא בפ"ק דבב"מ על ההיא דאמרין דבע"ח גובה את השבח מלוקח ולא ממקבל מתנה וכי יפה פח מתנה מפח מכר שהי' תמי' איך ניפה פח מקבל מתנה מפח לוקח אלא שמתרץ הספר אין יפה ויפה פ"א פיון שיש טעם בדבר כדפרישית כדאמר א) גבי מוכר בור ודות שלא מכר לו הדרה ונותן נותן הדרה משום דנותן בעין יפה הוא נותן אלמא שאין אנו מיפין מתנה ממכר בלא טעם אבל בכאן אין טעם ליפות פח מקבל מתנה מפח לוקח ואדרבה יש לנו לגרוע פחו מלוקח דעלמא פיון שהוא הלנה בעצמו ופריעת בע"ח מצנה עליו לפרוע חובותיו שלא יפקע שעבוד בע"ח מן המעות שהיו משועבדים במה שהוציאם בבנין שלו ואף אם ניתן לו קרקע במתנה ע"מ שלא יפול עליו שעבוד ולא שייה' לחלק במתנה זו בין באחריות בין לשלא באחריות פיון שהיא בעצמו הלנה: ע"כ פתיבת מרי דודי הר' יהודה ז"ל וכן פל תשובה שפתיבתי בזה הספר סתם העתקתי מכת"י שוב מצאתי מפתיבת מרי דודי הר' יעקב תשובה אחרת בצידה של זו על זה המעשה ונ' שהספיקו שניהם עלי' כי כתבה בלשון רבים גם אני מצאתי בה הגהות מפתיבת מרי הר' יהודה ז"ל: יראה לנו שבע"ח גובים מן הבתים גם כי כתב מורנו הרא"ש ז"ל כלל ע"ד סי' ד' על ראובן שנתן מתנה על תנאי שלא יחול

עלי' שום שעבוד לא כתובה ולא שעבוד בע"ח נשהיא מתנה ואין שום שעבוד חל עלי' נר' דדוקא מתנה אבל במקר שמכר ראובן לשמעון על זה התנאי המכר קיים אבל שעבוד כתובה אשתו ושאר בע"ח חלים עלי' שהיא נתן טעם לדבר שאם הי' בע"ח טורפה א"כ לא נתקיים התנאי, ונתבטלה המתנה מעיקרה והקרא ארעא למרה ונמצא הוא לוקח ממון אחרים בחובו וזה לא שייך אלא במתנה שאם יתבטל התנאי יחזיר אליו בחנם וגם זכותו היא שתבטל המתנה ותחזור אליו אבל המכר שאם יתבטל המכר הוא צריך להחזיר המעות ודאי הוא רוצה שיתבטל התנאי כדי שלא יחזיר המעות ונמצא חזר להיות מכר גמור נאפי' את"ל שאי אפשר לו לשנות במקר ממה שהתנה תחלה ועתה פשפא בע"ח נתבטל המכר והקרא ארעא למרה כמ"ש מורינו הרא"ש ז"ל במתנה א"כ המעות שקבל הם הלוואה לגכ"י ונמצא הוא חייב לבע"ח מדר' נתן וכדין הוא טרף מן הקרקע אף אם נתבטל המכר וגם לפי הטעם האחר שכ' מורנו הרא"ש ז"ל הטעם במתנה שהמקבל לא קנה המתנה אלא לפי דעת הנותן ולא קנה אותה אלא על תנאי שלא יחול עליו שעבוד היינה דוקא בנותן שנתן לפי דעתו והנה דעתו להתנות לנה ליתן לו מתנה ולהחליטה עוד בידי שלא יחול עליה שעבוד אבל במקר אינו מוכר אלא כדי לגבות מעותיו ואינו חושש לזה התנאי אלא ודאי הוא שלוקח הוא שפייסו בזה התנאי לאו כל כמיניה דלוקח לבלבל הדבר כדי להפקיע שעבוד בע"ח וכיון שהוכחנו שאין דין מכר במתנה א"כ במתנה זו שנתן באחריות דינה כמכר לכל דבר שהדבר ידוע שאין נותן מתנה מקבל עליו אחריות אם לא שקבל דמיה וא"כ חשוב כמכר וכן אמרו רבותינו שדינה כמכר לענין דינא דבר מצרא ולענין חזרת יובל וכ"ש בנידון זה שהדבר ידוע שמכר גמור הי' מכל ההוכחות שכתב בשאלה ולא עשה שטר מתנה אלא בשביל קנוני' להפקיע השעבוד שלא תועיל לו הקנוני שלו ובע"ח גובים ממנו: ס"ג תשובת שאלה אמת ויציב פי כל דין שפין אדם לחבירו כגון הודאות והלואות וכיוצא בהם אינו צריך לדיין לידע פי הם הנידונים פי משפט אחד לכל ואדרבא יותר טוב הוא שלא ידע מי הם פי אולי יטה לבו לא' מהם אבל יש כמה ענינים שאין דנים אותם בזה הזמן מדין תורה כמו דיני נפשות שצריכין סנהדרין וכמה דיני הנייתלין מהם ומה שאנו דנין אותם בזמן הזה הוא מפני שני דברים והן כדי שלא ידונו אותם הע"א פי כמה בני אדם ניצולין בדינינו שהיו נהרגין בדיניהם וכדי להרוג המחוייבין בדינינו כגון המוסרין וכיוצא בהן שלא היו נהרגין בדיניהם וכן סייגות שצריכין לעשות בכל דור ודור לפי פרצת הזמן ניתן פח בידי ב"ד לעשות כמו שיראה להם לפי שעה לגדור הפרץ כמ"ש במס' סנהדרין ב) שב"ד מפין ועונשין שלא מן הדין לא לעבור עלד"ת אלא כדי לעשות סג לתורה ומעשה באחד שרכב על הסוס בשבת ונהביאוהו לב"ד וסקלוהו לא בשביל שחייב מיתה פי מדרכנן הוא שאין רוכבין על הבהמה אלא שהי' הענין בזמן שגזרו יונים שמד על ישראל והיו המצות קלות בעיניהם ומזולזלין בהם וכדי לגדור הפרצה ההיא סקלוהו מפאן אנו לומדים שכל ב"ד שכוונתם לש"ש ולרדוף אחר הצדק בלבד שיש להם רשות להכות ולהעניש בכל זמן וזמן כפי צורך השעה ולגדור פרץ בשביל שהנשארים ישמעו וייראו וגם אם העון שעשה אינו כ"כ גדול שראוי להענישו בשביל העונש ההוא וכן הבא על ע"א הוא עונשו מסור לשמים ולא לבני אדם אחר שיעשה העבירה פי בשעת עבירה קנאים פוגעים בו כמו שעשה פנחס לזמרי אבל כדי שלא יתא הדור פרוץ בקר כדי שלא יבואו ישראל עם

הע"א לידי ספנה ע"כ ראוי לכל ב"ד להעניש לבעל העבירה ההיא בענין שיגדור הפרץ ותסור הספנה ודבר זה תלוי לפי מה שהוא עבריןן יש מי שיספיק שינתרו בו שאם יסתר עם שום ע"א אפי' בעד אחד שיהי' גופו מסור למלכות ויקבל עליו התראה זו וישמור עצמו מאז והלאה ואם יראה לו שיוכל לעמוד ע"ע הרי טוב ואם לאו ילך לו מן העיר ואם יראה לב"ד שלא תספיק לו ההתראה ההיא אם לא יגרשוהו מן העיר ומפל ארץ השר יעשו או אם יראה לב"ד דרבים אחרים מלבד אלה יעשו מלבד בענין שיסור העון והספנה רק את נפשו ישמרו כל זמן שלא יודע אמיתת הענין על בוריו והספנה שיבא מן הענין ושלא יהא לו תקנה אלא בקרקע ומפני כל אלה הדברים הוא שאמרנו לשואל שלא יוכלנו להשיב על הדבר כל זמן שהי' סתום ואתה תבין מכתב זה שהדין עמנו והעונש הראוי לעשות לעבריינין והשם תקננו בעצה טובה מלפניו וידריכנו בדברך ישרה להרים מכשול מדרך עמנו ושלא תבא תקלה ע"י כמו שנאמר שגיאות מי יבין מנסתרות נקני גם מזדים חשיף עבדך: שאלה ס"ד גאון התכמה והתעודה אשר לא יעדה הר' יהודה ישמרהו ה' ויאריו ימיו פטוב ובנעימים פרצונו וכרצון יראוי התתומים השואלים מפיו משפטים צדיקים ומפל פשע מנוקים עשירים וסמוכים ותורה [היא] וללמוד אנו צריכים כף הי' שנתן אדוננו המלך נר"ו לדון פיךרו בנו עיר אחת שמונה ימים קודם המתנה הזאת באו לדור שם בתוך הדרים יהודים ממקומות אחרים לשמע אוןן ששמעו שהי' נותן לו העיר עם כל הדרים שם באותו היום בין ע"א בין יהודים בענין שיהי' לו למס ואותם היהודים הבאים לשם אמרו בפני עדים ע"א וישואלים ובפני סופר ע"א ובשטר פתוב וחתום שהיו רוצים לדור שם מהיום שהוא והלאה כשאר דרי העיר ולקחו להם בתים לדור שם והביאו עמם כל אנשי ביתם ודרו לשם מהיום שהוא והלאה ג' שנים או יותר ולאחר ח' או עשר ימים שבאו לדור אלו היהודים בא כתב המתנה הנז' מאדוננו המלך י"ע שהיה נותן לבנו העיר עם כל הדרים שם באותו יום בין ע"א בין יהודים ושיהיו לו למס וכשהרגישו בדבר קהלות הבאים נתנו לבם תוף הח' או הי' ימים הנזכרים וגם אח"כ להחרים ולקנס בשם הבאים שילכו מיד לקהלתיהם כדי לתופשם ולכופם שלא ישתדלו ללכת בזה הענין אלא ישארו פורעי מס עם קהלותיהם כבתחילה ואילו היהודים הבאים פשראו פוננתם לא רצו ללכת אל המקום אשר היה שם פורעים מס בתחילה ולא חששו לחרם ולקנס לפי שאמרו שלא היו יכולין לקהלות להחריםם ולא לקנסם מאחר שלא היו פורעים מס עמם כפי שאמר אדוננו המלך וגם אפי' תוף הח' ימים הנז' קודם באת המתנה כשהיו עדיין בחזקת פורעי המס שלהם לא היו רשאים להחריםם שהרי לא הי' חייבים עדיין להם שום מס בעולם וגם הקהלות לא הסכימו אלא למי שחייב שום מס וגם מן התורה כדכתיב כל אשר לא יבא לשלשת הימים וכו' זהו על המורדים בדין ושהו כבית דינו של עזרא לאפקועי ממונא כמו שאמרו הו"ל אבל אלו הקהלות המתרימין על הנאת עצמן בלבד בלי שום חיוב ממונ בעולם ולא שום מרד ולא אלימא לאפקועי ממונא איך היו רשאים לקלל אדם מישראל על לא חמס בכפן ונלא פתוב לא תקלל חרש הזרה למקלל אדם מישראל כ"ש ת"ח ומגידי הלכה בכל מקום וכ"ש שמשרו ממונם בידי ע"א בקנסות הנז' וכתרום מנוחה הדריכום עד אשר הענישום באחד מאלף זהו וכ"ש אחר ביאת כתב המתנה שלא עשו אלו הידורים אלא כמאמר המלך ואלו הקהלות אומרים שהרשות בידם להחריםם ולקנסם בכל עתשירצו

בין שיהיו חייבין להם בין שלא יהי חייבין בין קודם ביאת המתנה בין לאחר ביאת המתנה שאדוננו לא נתן אלא הדרים שם באותו יום כפי שכתוב בשטר המתנה ואלו היהודים הבאים מאחר שמיום ביאתם ועד יום ביאת המתנה היה פחות מל' יום ואותם היהודים הבאים אחרים שאינם ראויים להיות פורעים מס עמהם לפי שכתוב בשטר אדוננו המלך שאומר כל הדר שם באותו יום והם היו דרים שם באותו יום וקודם וגם דרו ימים רבים אח"כ ונתגלה הדבר למפרע שדירת אותו יום היתה להם דירת קבע ואין לפרש דברי המלך ולעשות פה לפי דדינא דמלכותא דינא ע"כ משמעות טענותם בזה הענין וגם נסתפקו בענין המורדים מלפרוע המסים באומרים שאין לאל ידם לפרוע כל הסכום שמטילין עליהם קהלותם ויש קהלות שנוהגין להחרימם לחלוטין בלי שום תנאי וסומכין על הסכמות הקהלות שמצוה להחרימם סתם בשם המסרוב לפרוע המסים ויש קהלות שמחרימים על תנאי אם ידו משגת לפרוע הסכום שמטילין עליו כפי ממונו בערה ממון קהל אם יש רשות לשום קהל מן הדין או בכח ההסכמה להחרימם סתם לחלוטין בלי שום תנאי ועתה אדוננו עיני כל ישראל עליה להגיד להם דת ודין ע"כ אנו מחלים פני כבודך שתעניקנו מברכותיך ומשפע נדיבותיך והודיענו בג' ענינים אלה פנונתך אם הי' להם רשות לאלו הקהלות להחרימם ולקנוס לאלו הת"ח הבאים לדור לאותה העיר הנז' אע"פ שלא חייבים לקהלותם שום מס ואם לא היה להם רשות לקהלות האלו להחרימם ולקנוסם מה יהיה עונשם וגם אלו הבאים אם חייבים לפרוע המס באותה העיר המתנה כפי פח כתב אדוננו המלך גר"ו מהמתנה הנז' או אם חייבים לפרוע המס קהלותם כבתחילה וגם אם יש רשות מן הדין לשום קהל להחרימם בשם המורדין לפרוע המסים לחלוטין בלי שום תנאי ואדוננו יחתום בידו תשובתו בצידו ואין לנו להאריך אלא שיגדיל השם תורתו ויאדיר כרצונו וכרצון עבדיו החותמים שלמה ב"ר דוד גבאי יעקב בן ממל.

תשובה יראה לי שהדין עם האנשים שהיו דרים שם בעיר המתנה בזמן שנקטב כתב המלך פנין שלקחו בתים לדור בהם והעידו עליהם יהודים וע"א שרוצים לדור שם מהיום והלאה ורא' מהא דאמרינן בפ"ק דבתרא א) כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר י"ב חודש וכו' והכא הרי הוא כאנשי העיר מיד והטעם הוא פנין שקנה בית דירה סתמא דעתו לדור שם כ"ש בכאן שלקחו בתים לדור שם והעידו עליהם עדים שרצו לדור שם ונעשו שמיום ההוא והלאה הם מדרי העיר וכן ע"י מקצת המפרשים דכל היכא דידעין דנדאי בא להשתקע שם אפילו לא קנה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר ומתניתין אפילו לא ירד להשתקע אלא לגור שם מדפריה עלי' והיא דהסמרת והגמלת העוברות ממקום למקום ואחרי שנסתלקו מלפרוע במקומות שהיו פורעים תחילה לא הי' פח ורשות לקהלות ההם להחרימם כי לא היו פורעין עמהם אמנם יש לחפש להם שום צד זכות כי היו סבורין שמן הדין היה להם לפרוע עמהם ולא היו מזידין אלא שוגגין: ס"ה תשובת שאלה יראה לי מה שהטבח היה רגיל להטריף אנפא לאומא אין זה מנהג לבטל המנהג שנהגו היתר כי לא ידעו הקהל שהי' רגיל לעשות פן וכשנודע להם מיחו בו ורוצים לנהוג היתר כמנהגם הראשון ואינם צריכין התרה והשנים המעידים שהספימו הקהל לנהוג כמנהג טוליטולה איני רואה להם צד היתר כי שויה זה אנפשייהו טרפות דאנפא לאומא חתיכה דאיסורא ויש גאוני עולם מטריפין אותם אבל שאר הקהל אינם חוששין

לעדוּתן אחר כי רבים בשעת המעשה אמרו שלא קבלו רק הנמצא כְּתוּב ומְכַחֵשִׁין אותם אוקמא אחזקה ונלך אחר המנהג שהיו נוהגין בו היתר ועוד שהכתב מסעינים שפירשו בו לעצם ולבשר ולא כתב מאננא לאומא או שהיו כותבין סתם מנהג טוליטולה ובשאלה השנית יראה לי שבעל הדין נאמן לומר לא טענתי טענה זו ואין הדיין חשׁוב אלא כעד אחר ואפ' אם אינו מכחישו בטענות אין הדיין נאמן לומר זכיתי לפלוני אלא כשבעלי דינין עומדין לפניו ובשודא דדייני כדגרסינו בקדושיין בפרקא בתרא (ב): ס"ו תשובת שאלה נ"ל שהדין עם שמעון פינן ששטרו קודם לשל לוי ושעבד שלומטלטלי אגב מקרקעי ויכול לגבות מעותיו לכשירצה אמנם בכאן בטוליטולה נהגו שאין המלנה יכול לתפוע ללנה שיעודה המשפונה בתוך כל שנה ושנה מן המשפונה אם לא כתב תביעה בשטר בסוף כל שנה ושנה שלפני התביעה ואם אתם נוהגין פן נמצא שמעון אינו יכול לתפוע מעותיו ולא למפור הפרם עד תחילת דיזימרי ולוי כבר עבר שטרו ויכול לגבות מיז ולפי זה יקח אלו המעות המזוננים כי עדיין לא הגיע זמנו של שמעון לגבות שטרו וכשיגיע הזמן אם ירצה לגבות שטרו ימפור הפרם ויפרע ממעותיו: ס"ז תשובת שאלה שראובן אינו יכול לתפוע לשמעון אם לא יראה שטר שיש לו על לוי כי הוא אמר שנתחייב לו בקנין בנאמנות א"כ מסתמא הי' לו שטר עליו וכל זמן שלא יראה השטר עליו אינו יכול לתפוע לשמעון כי אולי פרוע הוא כי פרועו לו (א) ולקח שטרו ואפ' אם יראה ראובן השטר אין לו אצל שמעון כלום כי לא הי' יכול למשכנו ללוי כלי אומנתו ומה שאמר שלוי נתנם לו אין זו טענה כי בצווי הדיין נתנם לו והדיין הלה למשכנו והאיש (אשר) היה נושה בו כי הוציא העבוט החוצה ואם לא שאומר הדיין למשכנו לא היה נותן המשכונן מעצמו ולכן בשביל מה שהבטיחו ליתן לו החפצים או השמן אינו חייב ליתן לו כלום פינן שמן הדין הי' לו להחזיר החפצים ואין שיהיה להזכיר מעמד שלשתן אלא היכא שראובן אומר לשמעון מה שיש לי בידך תניהו ללוי ותקנו חז"ל שאם הוא במעמד שלשתן שהוא קונה וזה אין ענינו לדין זה וכל זה הדין הוא אם מי שהבטיחו לא היה דיין אבל בנידון שהדיין הבטיחו להחזיר לו החפצים או השמן נ"ל שלא היתה ההבטחה אלא בעודו דיין שיכולת בידו למשכנו ולא עלתה על דעתו שיניח הדבר עד שיצא מן הדיינות ולא יהיה לו פח עליו כי מה לו ולצרה להתעבר על ריב לא לו ולצאת ליתן לו דבר שלא נתחייב לו אלא ודאי על דעת שיוכל למשכנו מפח הדיינות הבטיחו זה נראה בעיני: סח תשובת שאלה אחר שנשאתי בענין נ"ל שהדין עם הקהל המונעים אותו מלהרחיב החלון ממה שהי' תחלה אם הי' רוצה לעשות המקום עזרת נשים ולהקדישו והיה נעשה לו פניסה חוץ לביתו היה רצון הקהל ותועלת הנשים אבל שיבנה לו מקום ויפתחונו לב"הכ ויעברו הנשים הבאות להתפלל דרך ביתו ומתי שיראה לו או למי שיראה לו ימנע אותם מלעבור עליו אין זה כבוד צבור ונשים (ב) עוברות עליו כשירצה וכשיחפץ למנעם ומנעם היו יכולין למונעו מלפתחו כמו שהי' מתחלה היו עושין פדין למנעו אבל אחרי שאי אפשר להם למנעו מלפתחו כמו שהיה בתחלה מנעו מלהרחיבו כי אי אפשר שלא ע"י הרחבתו (לא) יסתכלו במקומות שלא הי' מסתכלין קודם ושנינו בבבא בתרא (ג) לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח פתח וסלון פתח סלון הי' קטן לא יעשנו גדול וקאמר עליה בגמרא סבר רמי בר חמי למימר בר ארבע לא לעביד בר תמניא דקא שקיל תמני' בחצר אבל בר תרתי שרי למעבד בר

ארבע א"ל רבה יכול למימר לי בפתחא זוטא מצינא לאיצטנועי מנף בפתחא רבה לא מצינא לאיצטנועי מינף וכן בנידן זה יש מקומות שיהיו נראין פשיה' הסלון רחב ולא הי' נראין פשיה' צר וגם בלשון התקנה יר' פן ו"ל ולא יהא רשות לר' יוסף הנז' ולא לבאי פחו לבנות עד פותל ב"הכ בנינו עכ"ל וכל זמן שלא הקדיש המקום בנינו הוא פי ברשותו הוא למפנר ולהשפיר בכל אשר נחפץ וקרי הוא בונה עד הפותל של הב"הכ ומוסיף בו אסרגיבו"ש שלא הי' מתחילה וכ"ש אם ישים קורה גדולה על הסרגיבו"ש כמו שיאות לו לעשות לצורך חיזוק הבנין שהוא מכביד על הפותל ומחזיק הבנין: שאלה ס"ט ראובן היה חייב ממון והיה נשוי אשה ומת ראובן ובאו בע"ח לגבות חובותם והוציאה האשה גט וכתובה ואומרת שיש לה לגבות כל כתובתה פינו שנתגרשה קודם מיתתו הרבה והפעלי חובות אומרים שלא תגבה אלא מחצי הנכסים עד כדי כתובתה פינו שהיתה בחזקת נשואה פשמת ונתאבלה עליו אין לה דין גרושה אלא תגבה חצי הנכסים כדין כל האלמנות והשאר יגבו הם בחובם.

ד) תשובה החסיד העניו מאושר בכל עניניו ארי שכתובה משיב מלחמה השערה הרב הגדול הר' אברהם נר"ו ישמרה אל עליון וישלח עזרה מציון כחפצה וספץ הבא בחתום דורש שלומה וטובתה ושמח ברכותיה ראיתי שאלתה ואיני פדאי שתשלח לשאול ממני אבל ענותנותה הביאה למדה הזו (לידע) ואני נ"ל לפע"ד שהדין עם הפעלי חובות פי דבר זה לא עשתה אלא להברית (מן) הנכסים מבע"ח וקיי"ל בשמואל דאמר א) אני מורה הוראות אני ואם יבא שטר מברחת לידי אקרענו וההוכחה על הענין שהוא הברחה פי לעולם לא יצא עליה קול גרושין וישבה תחתיו כדין אשה עם בעלה ושמשותו בחייו ובמותו וגדולה חזקה ששורפין וסוקלין ע"י וגם נתאבלה עליו כדין האשה המתאבלת על בעלה במותו ולא דמי להיא דערכין ב) דלא מהדרינן ליה דאמרינן בערכין שהוא גברא דזבנינהו לנכסי וגרשה לדביתהו שלח ר' יוסף קמיה דר"פ ערב תנו הקדש תנו לוקח מאי א"ל תנא פי רוקלא לחשיב וליזל נהרדעי אמרי דתנו תנו דלא תנו לא תנו א"ר משרשיא מ"ט דנהרדעי בשלמא הקדש משום רוחא דהקדש מהדרינן לי ערב נמי מצוה היא דעבד ולא מידי חסרין אלא לוקח מפדי מידע ידע דכל חד וחד איפא עלי' כתובה אמאי נזיל וניזבין אינהו דאפסידו אנפשייהו וקי"ל פנותייהו לא דמי דהתם הגרושין היו ידועים ולאחר שנתגרשה גבתה כתובתה כדין כל גרושה ואין לנו לחוש שהגרושין היו הערמה שיחזירנה לאחר שתגבה כתובתה להפסיד ללקוחות דאינהו דאפסידו אנפשייהו שלקחו מהאיש בעוד האשה תחת בעלה אבל כאן שלא יצא עלי' קול גרושין ודאי להברחה נעשית ועוד דאפילו אם נאמר שנתגרשה בגט זה צריכא להביא ראי' מתי בא הגט לידה פינו שבאה להפסיד לבע"ח ורא' מההיא דפירש"י בגיטין בפ' המביא תבין ג) בהלכה מפני מה תקנו זמן בגיטין ר' יוחנן אמר משום בת אחותו ופירש"י ז"ל דלענין פירות לא מהני זמן פתיבת הגט דכי אתיא למטרף בעי לאתויי סהדי מפי מטא גטה לידה גם בכאן צריכה להביא ראי' מתי בא הגט לידה ואע"פ שחלקו עליו בפעלי התוספות ואמרו פי כל אשה אינה צריכה להביא ראי' מתי בא הגט לידה פי אנו תולין ביום שנכתב ניתן בגט פנה שיש כמה הוכחות שלא ניתן ביום הפתיכה צריכא להביא ראי' מתי בא הגט לידה ורא' מהא דתנא בפ"ק דמציעא ד) מצא גט אשה בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה ופריה וניחש שמה כתב בניסן ולא נתן עד תשרי ומפקא לגט

דכתוב בניסן ואתי למטרף לקוחות שלא פדין ומשני פי אתי למטרף אמרינו לה זיל
אייתי ראי' אימתי מטא גיטא ליךד ומפרשין התוספות דבהוא דאיטרע בנפילה חיישינו
טפי משאר גיטין דעלמא כ"ש בזה הגט שיש כמה הוכחות שלא בא ליךד ביום שנכתב
שצריכה להביא ראי' מתי בא ליךד ועוד אפ"ל אם היו עדים שנתגרש ביום שנכתב הגט
כיון שקודם שגבתה פתובתה החזירה אין הגט מועיל להפסיד לבע"ח פי שנינו בפרק
האשה שנפלו ה) גרשה והחזירה על מנת פתובתה הראשונה החזירה ותנו נמי התם ו)
פתובה וגט ומיתה אין לה אלא פתובה אחת ואע"פ שאין כאן עדים שנסאת עמו לאחר
הגט כיון שעד יום מותו היתה תחתיו ומשמשתו כדרך אשה לבעלה ונתאבלה עליו במותו
אין לה עדות גדולה מזו ועדיפא מהא דתנו בפרק הזורק ז) המגרש את אשתו ולנה עמו
בפונדקי שב"ה אומרים שצריכה ממנו גט דאמרינו עידי יחוד הן הן עידי ביאה כ"ש
בכאן שכל בני העיר מעידין שצרה עמו ביחוד כדרך איש עם אשתו: ע תשובת שאלה
החקמים המשפילים דיני קהל, קדוש וטהור אשר בניליאריא"ל ח) יצ"ו ישמרכם
השומר אמת לעולם הגיעני לידי הגליונות אשר שלחתם על ענין הטענות שעברו לפניכם
בין ר' שמואל אלבגל ור' משה סהלון בענין התביעות שתבעו זה לזה לפניכם על השטר
שנתחייבו לע"א אחד וסכומו ו' אלפים ות"ן זהובים ונקראו לפני ועמדתי על לשון
התקנה שכתוב בה שאם לא יהיה מצוי אחד מן הדיינים שיושיבו א' מן הקהל במקומו
(כפי מה שיראה לחביריו בענין שיהי' נ' ב"ד ט) ומשמע מזה הלשון שלדין אחד לא
נתנו פת לברור שנים וגם משמע מענין התקנה שהצריכו לכל דין ב"ד של ג' ואין א' או
ב' יכולים לדון פי זה הוא דעת מתקני התקנה וא"כ אם שנים מן הדיינים לא יהיו מצויין
או אם יהי' האחד או השנים קרובים לא' מן הפתות מה יהי' על הדין ההוא ומי ידון אותו
ע"כ נ"ל שיש לנו לילך בדרך זה אחר דעת מתקני התקנה הוא בהוונה ובמפוי פי מצוי
הוא שלא יהי' א' מן הדיינים מצוי ונתנה פת לנשארים לברור א' מן הקהל כדי לדון בג'
פדין תורה גם פי היו א' או ב' יכולין לדון ע"פ ההסכמה רצו להעמיד דבריהם בדרך זה
על דין תורה ויפה עשו ונלמוד מזה שאם לא יהי' מצויין שני הדיינים או יהי' הא' או הב'
קרובים לא' מן הפתות שיברור הנשאר שנים עמו כדי לדון בג' כד"ת כיון שע"פ
ההסכמה הי' יכול לדון לבדו וגם נלמוד מזה כיון שדעת מתקני התקנה היתה לדון כל
הדיינים בג' ולא בפחות א"כ כל מה שעבר לפני ר' אברהם ולפני ר' משה אינו פלוג כיון
שלא ביררו שלישי עמהם וא"ת כיון שהתקנה אינה מדברת כשא' מהדיינים קרוב לא'
מן הפתות שהנשארים יבררו א' במקומו נאמר שהנשארים לבדם יכולין לדון א"כ גם
כשהלך ר' משה הי' לו לר' אברהם לדון לבדו כיון שהתקנה אינה מדברת בדרך זה ולמה
ישתנה דין זה שהיחיד או השנים יכולין לדון משאר כל הדיינים שאינם נידונים בפחות
מג' ועוד אם נאמר שלא נלך רק אחר לשון התקנה בלבד א"כ בכל דין שלא ימצאו ב'
מן הדיינים בעיר ידון הנשאר לבדו כיון שאין התקנה מדברת רק כשלא ימצא רק אחד
מן הדיינים ואינה מדברת כשלא ימצאו ב' מהם וזה לא יתכן שיהי' מקצת הדיינים נידונים
ביחיד ומקצתן בג' אלא ודאי דברה כשלא יהיה מצוי א' מן הדיינים א) ה"ה ג"כ פשיהי'
אחד מן הדיינים או הב' קרובים לא' מן הפתות או נאמר כשאחד מן הדיינים קרוב לא' מן
הפתות הוא בכלל לשון אם לא יהי' מצוי הפתות שתקנה שפיון שאינו יכול לדון דין זה
אינו מצוי קרינא בי' ע"כ נ"ל כמ"ש וגם נלמוד מזה שכל מה שעשה ר' משה ור' אשר

ב) אחר שנסתלק ר' נתן מלהצטרף עמיהם אינו פלום פיון שלא נשארו רק שנים וינראה לי שר' שמואל בן אלבגל ור' משה סהלון יחזרו לטעון טענותיהם בפני ב"ד שלא טענו ע"ע פלום פיון שלא טענו בפני ב"ד של ג' פדין תורה וכדעת מתקני התקנה ואין לדיינין לעכב בידם שט"ח זה פיון שאין בטענות שטענו ע"ע פלום אלא יחזירו למי שנתנו להם ועל הנראה בעיני חתמתי יהודה בן הרא"ש ו"ל: שאלה ע"א ילמדנו רבינו ראובן הפקיד אצל שמעון שק ובתוכו משי וקבל שמעון הפקדון בלי מדה ומשקל ומנין גם בלי עדים אח"כ הוצרה שמעון ושלח יד ולקח ה' לטרין מן המשי ומכרן ונשתמש בהן ובא ראובן המפקיד ושאל לו שאלו ואמר שמעון אני שלחתי יד באמת ולקחתי מהמשי כף וכף אחזיר לה המשי או דמיו והשאר היינו לפניך השיב ראובן כי יותר מה' לטרין חסרו מהמשי ויותר הפקיד בידו כי הי' המשי כ' לטרין והוא לא מצא רק יו"ד וה' שלקח הרי ט"ו ועדיין יחסרו ה' והשיב שמעון איני יודע מה הפקדת כי בלי משקל קבלתים אמנם פריא לי שלא לקחתי משלך יותר מה' לטרין ילמדנו רבינו מהו עיקר הדין עוד ילמדנו רבינו כף הי' שראובן הי' שחוק בקוביא ומתקוטט עם אשתו ומכה אותה תמיד עד שפרחה לבית אביה ובאו אנשים לעשות שלום ביניהם ועשו עמו תקנה בענין זה שאסר ע"ע הנאת תשמיש מאשתו עליו אם שפא יצחק לשום צחוק בעולם עד זמן ידוע ואיסור זה הוציאו בלשון נדר וכל מיני קיום שבעולם גם (פי) נשבע שפא יצחק מכאן ועד הזמן הידוע שיגרש את אשתו פלונית בגט פשר מוסף על איסורו גם התנה שלא תשנה לו שום התרה בעולם לזאת השבועה גם התנה שלא יוכל לצאת מן העיר או סביב לה ט"ו פרסאות רק במאמר אשתו ואם שפא יעבור קבל ע"ע מה שקבל על השחוק ובעת האיסור והשבועה הודיעוהו שלא יהיה אשתו יכולה לחזור אליו עד עבור ימי מספר מפני שהיתה צריכה לתקן ענינה בבית אביה ובתוך אלו הימים נפלה קטטה חדשה ביניהם ואמר ראובן לחמיו ולאנשים אשר היו עמו בעת האיסור והשבועה מאחר שאשתי אינה חוזרת עמי ולא נתקן ענינינו פראוי אני מבקש מכם שתחזירו לי אותו הפתב על השבועה והאיסור ושיהא בטל לגמרי מה עשה חמיו לקח טופס מהאיסור והשבועה כמו שהיה כתוב והחתים עליו עדים פשרים ואח"כ החזיר הגוף לראובן וקרע אותו אחר זה הלך ראובן ושחק או עבר התחום הנז' ואח"כ באה אשתו ומראה אותו טופס וטוענת כי אביה לא הי' יכול לבטל השבועה הנז' והשבועה שנעשית אי אפשר שאינה נעשית וע"כ היא רוצה מב"ד שיכופו את ראובן לגרשה כאשר קיבל ונשבע לפי שהיא אסורה עליו ואינה חוששת אם יראה הוא גוף השבועה והאיסור קרוע פי בזה לא יתבטלו האיסור והשבועה עתה תחילת כל דבר צריך אני לדעת אם יכריחו אותו ב"ד על השבועה והאיסור לגרש ואם נאמר שאין כופין אלא לאותן השנויין במשנתנו או אם נאמר דאגב אונסי' שאינו יכול לשמש עמה ומצוה לקיים שבועתו גמר ומגרש כדאמר עלה דהיהיא א) וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה ואמרין בגמרא מאי עד שיאמר רוצה עד דמבטל מודעי' ואמרין טעמא דאגב אונסי' ומצוה לשמוע דברי חכמים גמר ומגרש וכופין אותו והנה יש בכאן אונס ומצוה אחר זה צריך אני לדעת אם זה שהוא מראה עכשיו בידו גוף האיסור והשבועה קרוע אם תבטל השבועה או האיסור בעבור זה מאחר שיש ביד האשה הטופס עוד צריך אני לדעת בריש זבחים ב) גבי כל הזבחים שזנבחו שלא לשמן וכו' ואמרין בגמרא אלמא דמינה מחריב בה דלאו מינה לא

מחריב בה ורמינהו כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול וכו' ומשני התם דל גוי' מינה הו"ל סתמא וסתמא פסול קדשים דל חולין מינה הו"ל סתמא וסתמא פשר אנא אדוני תרחיב לי בזה הפירוש שפירש"י ז"ל גם לשון הגמרא שהוא נראה שהי' לו להיות בהפך פי לשון רש"י ז"ל בטוב הי' בא לולי הגמ' יהי פנהר שלומה ויוסיף האל ימי עלומה פנפש שבועה ונפש קטן מקטני תלמידה עקביא ב"ר משה בר יצחק בר יהודה בר שמואל בן הנשיא ר' יצחק קאף ז"ל.

תשובה יקבל החכם תשובתי מה שכתבת שאודיעה עיקר הדין איני יודע מהוא אבל אודיעה דעתי פי השם למען רחמיו יסכים על ידי לאמת ואליבא דהלכתא בשאלה ראשונה נראה לי שהנפקד גם פי לפי דבריו עשה שלא פהוגן ושלח יד במלאכת רעהו שיהוא נאמן בשבועתו במגו שהוא אמר כמה שהנחת אתה נוטל פינן שלא נתנו לו במשקל ואין אדם נפסל לשבועה אם לא יעידו עדים שעשה דבר שנפסל בעבורו ובשאלה ב' נ"ל פי השבועה אינה תלי' בכתב של השבועה אם יהי' קנים אם לאו אפי' אם לא נכתב מעולם אם יש עדים בשבועה ושללא הנה בתנאי קנימת היא ועוד אפילו אם היתה בטלה השבועה בתורת הכתב אין פח ביד האב לחייב לבתו שלא מדעתה וע"כ השבועה היא קנימת וכינון ששחק והלה חויץ לתחומו הרי הוא מושבע ועומד לגרשה ויש לב"ד לכופו לקיים שבועתו והגט שיתן בכפייה זו הוא גט שכל דבר המוטל על האדם לעשותו כופין אותו לעשותו והמעשה קנים ודמי לתלוי' וזבין דזבינה זבין משום דאגב אונסין אמר ומקנה הואיל ומקבל זוזי ומזה הטעם אנו אומרים גט המעושה בישראל פשר ודבר שאינו מוטל על האדם לעשותו וכפו אותו עד שעשאו אין המעשה ההוא פלום ודמי לתלוי' ויהב דאין מתנתו מתנה ומזה הטעם אנו אומרים גט המעושה בע"א אפילו כדן אינו פשר משום דלאו בני עשוויי גינהו וההיא דריש זבחים מבואר פי ג) הגמרא וגם פירש"י פי סברת התלמוד לפי מאי דס"ד מעיקרא דדבר שהוא מינו דהיינה קדשים לעקור שמו ממונו ומקשה מכל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול ואפי' נכתב לשם גויה ופירש"י שמדקדק מדקתני שלא לשם אשה ר"ל דהנה משמע האשה הידועה והו' מצי לפרש שהיא ישראלית בת מינה של אשתו ומשני התם דל גויה מינה ותאמר משום דלאו מינה הוא לא מחריב בה הנה גט פסול משום דאלו נכתב בסתם ונאנן בעינן וכתב לה לשמה וסתמא לאו לשמה קאי כדאיתא בגמרא לעיל הכא דל חולין מנייהו משום דלאו מינה הוא ולא מחריב בה הו"ל סתמא וסתם זבחים לשמן הם עומדין כדאי' בגמ' לעיל ולפי המשנה אין הטעם של הקדשים מסבא דמינה מחריב בה דלאו מינה לא מחריב אלא מקרא יליף לה ולא יחללו את קדשי בני ישראל אין חולין מחללין קדשים ושלומה יגדל כחפץ [דורש] שלומה וטובתה יהודה בן ה"ה ר' אשר ז"ל: ע"ב תשובת שאלה גלוי וידוע הוא שר' יוסף ארני' נ"ע הנה אחד מן העשירים הגדולים שבמלכות ובצאתו הניח כל אשר לו לאשתו קרקע ומטלטלין ושטרות ולא נתן לה רשות למכור קרקע והנה לה פרמים רבים וקנתה מרתף לאסוף בו יין שתאסוף מפרמיה והיא כמו אשה נכפדת לא יצאה מביתה לעשות שטר ולא לגבותו ובניה היו משתדלים בשבילה כמו הבנים הנושאים ונותנים בבית אביהם ובשביל שר' יצחק בנה הי' משפיל וזריז מאד עזבה רוב אשר לה בידו ואם הצליח וקנה נכסים מאשר לאביו עשה כל החיל ההוא ואם אמרה

בטענותי שנתנה לו לגבות שטרות שסכומם כ"ו אלפים זהו ידוע הוא שהיתה אמורה בכפלי כפלים וידוע כי בכל שנה הי' ר' יצחק בנה אוצר במרתף, שקנתה אמו יין שגדל בכרמים שלה וגם היה משים שם תבואה שהיה גובה מן השטרות שלה וכל התבואה שהיתה לה היתה במרתף ההוא מן היום שגדל אוצר התבואה שהי' לה בבית כפי מה שהגידו לי ובנה ר' יצחק הי' משתדל במקירת יין ובנתינת התבואה ובמכירתה וממנה היו טוחנים ואוכלין והוא נפטר בלא צואה ואולי הי' בעיניו שהיה מתרפא מחליו ולא רצה לגלות ענינו אחר הדברים האלה והאמת אני אומר שיש לדקדק מאד בענין דין זה ולהוציא לאמתו כי הוא דין מרומה והוא דין יתומים ליתומים כי יתומי ר' אברהם אחיו של יצחק הנז' יש להם חלק ונחלה בשל זקנתם מה שלא עשו הדיינים שום דבר מזה ואדרבא עשו הפכו בעניניהם הראשון במינוי האפוסטרופוס שמינו לזקנם של יתומים כי הוא חפץ בטובת בתו ובטובת ניניו וישיאנה היום או מחר, וכן נכון לו כי היא בחורה יחידה לאביה ויחזיק בעלה השני בכל ממון בעלה הראשון ולא יחישו בתקנת היתומים ובממונם ועוד כי הדיינים הוציאו המרתף מרשות האם שהיתה יושבת בו היא ובנה מפחה טרם שטענו טענותי ועוד שהדיינים קיבלו העדויות בענין המרתף וכל אשר בו טרם עמד לפניהם הנתבע לדין וכבר ידוע הוא שאין מקבלין עדות אלא בפני בע"ד ופסקו הפסקנים שאם קיבל עדות שלא בפני בע"ד שאין דנין ע"פ אותו עדות כ"ש שאם נתקבלו קודם ששמעו דברי התובע והנתבע שאין לדון כלל ע"פ אותו עדות לד"ה ועוד שגראה מתוך העדויות שלא העידו כ"כ עדות אמיתית כי שנים מהם עיקר העדויות העידו זה כזה בלא גרעון תיבה אחת על חברו ובלא תוספת ואינו בטבע שיוכלו לכוין לשון א' בדקדוק אם לא הספיקו ע"כ ואם ב' נביאים לא נתבאו בלשון א' ק"ו וח"ל הדיוטי דהדיוטי כ"ש אם הם רקים ופוחזים שיש לחוש יותר לעדותן וכיוצא בזה ש בירושלמי רב פד הוא חמי סהדי מכווני הוא חקר פד הוא חמי סהדי הכין והכין הוא מכוין פ"א פשהיה רואה עדים שאומרים עדותן בכינון בלשון אחד הי' חושש שמא שקרנין הן ובעצה אחת פונונו לשונם והי' חוקר ודורש אותם אבל אם לא הי' אומרים ממש בלשון אחד זה אומר בכה וזה אומר בכה לא הי' חוקר אלא רק שהדא עדות מכוונת בלא הכחשה ועוד שכל הטענות היו בין שתי האלמנות ועוד שתשבע דוני' קלרא על כותבתה לא בעלת דברים של חמותה היא כי הממון של יתומים והאפוסטרופוס הי' לו לטעון ועוד כי המרתף וכל אשר בו הוא בחזקת דוני' אורושול כי היא קנתה אותו ובניה אצרו בכל שנה בו יין של כרמים והחיתה שגבו מן השטרות שלה ואפי' אם הבנים הכניסו לשם שום דבר משלהם היה טפל ושל אמם היה עיקר והיה תשמישם בו כמשמש בחצר של חברו גם כי לא היה כמשמשין שלא ברשות לגמרי לפי שהי' משל אמם אלא אגב תשמישם בשל אמם היו משימים שם פעמים קצת מעניניהם וכאשר חלה ר' יצחק בנה שהי' כד' חדשים לפני מותו נתנה המפתח לר' יעקב בנה והיה משתדל במרתף בתיקון היין ובמכירתו ואם היו מביאין חטה הוא הי' מקבל אותה ומשימה במרתף ואם היו נותנין ממנה השטרות הוא הי' הנותן כי נושא נותן בשל אמו כאשר עשה ר' יצחק פשה' בריא והפל ברשות אמו ומצותה ומה יועילו לה העדים שהעידו שהיה ר' יצחק משתדל במרתף מכניס ומוציא שם חטה ויין ואמו מודת לו בדבר הזה והודאת בע"ד כמאה עדים דמי ומה שהיא אומרת שהחטה והיין שהיה משתדל בהם במרתף שהי' שלה בזה אין העדים יכולין להכחיש

כי גם אם הי' ר' יצחק אומר שהי' הפל' שלו והיא מכחישתו היתה נאמנת פינון שהמרתף
שלה וברשותה וכאשר ממפתח אשר הי' ביד ר' יעקב משעה שחלה ר' יצחק אחיו
והשתמשותו בו אינה הוכחהשכל מה שהיה במרתף היה שלו פן מה שנשתמש בו ר'
יצחק ומה שהיה המפתח בידו אינה הוכחה שכל מה שהיה במרתף היה שלו ומתי שהיתה
רוצה לסגור מפתחה על כל אשר בו לומר שכל אשר בו היה שלה או שקנתה מבניה או
שהיתה לה בידה או בשיווי היתה נאמנת כמו כל אדם כמה שיש ברשותו שנאמן עליו
בשבועתו והממע"ה ובשביל שמשכנה המרתף לא יצא מרשותה כי לא החזיק בו המלנה
וע"כ נ"ל שייחזרו הפל' למרתף כמו שהי' קודם שהתחילו הדיינין לדבר בדין זה
ונשתבע דוניה אורושול שכל מה שהי' במרתף הוא שלה או שהי' לה ביד בנה בסכום
מה שהי' בו ותקח וגם בענין השטרות יש לעשות דרישה נחקירה ולהשביע שבועות
חמורות לידע אם נשארו מן השטרות שהיו על שם יוסף ארני' ברשות יורש ר' יצחק
בנו ושיעשו גדר שלא יוכלו לגבות לפני השופטים בלא ידיעת מי שיש לו זכות בדין מן
הדין זהו מה שנ"ל בדין זה אמנם מפני שאחד מבעלי הדין הוא אחי הר' אליקים לא יתכן
לדון דין זה: שאלה ע"ג מעשה שהיה כף היה שגרש אנדיו בנגדין מבראי לאשתו מרת
אסתר בת גאסתירוק קראבידא די גורניא ובשעת פתיבת הגט, ונתינתו ביטל מודעי
דמודעי וביטל כל עדים שיעידו בנגד זה וכל דבר שגורם פיסול על הגט והב"ד קרעו
את הגט ועשו לה מעשה ב"ד ושם קבלו עדות מן העדים שהוא ביטל כל מודעי דמודעי
וכל דבר שגורם פיסול על הגט הזה כמ"ש במעשה ב"ד בלשון הזה ובאו לפנינו עדים
החתומים בתוך הגט שמואל הלוי ב"ר יצחק ק הלוי ודוד ב"ר ואדי קשלארי והעידו
לפנינו שבפניהם בטל ר' דוד ב"ר יום טוב הנזכר כל מודעי ומודעי דמודעי שמכר על
הגט שגרש בו מרת אסתר הנז' וכל דבר הגורם פיסול על הגט הנזכר הן שמסר אותן
המודעות ואותן הביטולין בפני עדי ישראל הן בפני עדי אומות העולם הן בשטר הן
בע"פ הן בלשון עברי הן בלשון נכרי או בשאר לשון וכן העידו בפנינו שבפניהם פיסל
ר', דוד הנז' עד שיעיד שהוא מסר שום מודעי או שום ביטול או שום דבר גורם פיסול
על הגט הנז' לפי שהוא פיסל מעתה כל העדים שיעידו ויאמרו שהוא מסר מודעא כדי
לבטל הגט הנז' ונתן הגט ההוא נאח"פ הוציא אנדיו בנגדין שטר חתום בעדים שהוא
מסר מודעא על הגט וזהו נוסחו בפנינו אנו עדים ח"מ בא אנדיו בנגדין דלבראי וכף
אמר לנו אתם ידעתם פי ריב לי עם אשתי אסתר בת ר' חנניא ב"ר אברהם דמתקרי
אנשתרוק קראבידא די גורניא זה ג' שנים יותר כאשר מרדה עלי ורוצה להשמיט מתחתי
וגם אתם ידעתם פי היא נאמה דוניה עפבו בידן פלי כסף וכלי זהב ומלבושין ותכשיטין
וכלי בית וכלי חכמה וספרים שהפקדתי ושלחתי אצלן כאשר ישלח כל אדם לביתו זאת
אשתו נאמנת רוחו כמעט שלא הי' דבר נחמד וכלי יקר אצלי שלא שלחתי לידן והפקדתי
אצלן וכי מרדה בי אסתר אשתי הנז' כבשו היא נאמה תחת ידן כל מה שיש לי אצלן ולא
רצו להשיב לי דבר ותבעתי אותן ע"ז כמה פעמים ולא יכולתי להוציאן מת"י והנה
אומרות לי דאף שאם אתבע אותם לדין שיכפרו בהם או שיענו שמפורין הם אצלם או
ממושכנין ושלא אוציאן לעולם מת"י עד שאפגע לעשות רצונן לגרש לאשתי הנז' כי
ידעו שיש שם ספרים וכלים ומטלטלין יקרים בעיני מאד וכמעט שלא יוכלו לאנוס
ולכונן אותי במין ממיני הכפיי' גדול מזה להיחתי חסר מהם מאד לפי ענייני ורצוני וכוספי

עליהם מאוד כי הם מחמדי הטובים ולזה כי ראיתי אני שאין עצה להוציא המטלטלין מת"י אם לא שאפגע ליתן גט לאשתי הנז' כי מי יוכל לדון עם מי שתקיר ממנו הודיתי אף דבר שפתים ליתן לה גט למען הציל המטלטלין מידן ולמען יחשבו שאני מתרצה בלב שלם בגט הקשיתי לשאול ממון רב על הפרידה אמנם לא היה בדעתי להתרצות לעולם מהפרידה בשום ממין שיתנו לי אף באונס כבישת המטלטלין ופחדתי מהפסידם לגמרי ומחסרוני אליהם ותשוקתי אליהם מפני כל אלו הסבות דאנוס מהם הודיתי ליתן גט לאשתי אסתר הנז' ולזה אני מוסר מודעא לפניכם ומגלה דעתי לפניכם שכל גט שאצנה לכתוב ושאמן לאשתי אסתר הנז' או לשלוחה או לשלוחי להוליה לה איני מצנה לכתבו ולתנו לה או לשלוחה או לשלוחי ברצון נפשי רק אנוס ומוכרח מאד ומעושה מחמת כבישת המטלטלין הנז' ת"י וגם פי תמן לי האשה כופר רב על הפרידה ואקחנו או יקחנו אחר בעבורי לא תחשבו ולא יחשוב אדם שאני מתרצה בעד הממון שהוא שתתגרש ממני כי לולי אונס כבישת המטלטלין הנז' לא הייתי נותן לה גט לעולם בשום ממון אף אתם ידעתם שהמטלטלין ההם יקרים הם בעיני מאד וקצתם נחמדים אצלי מזהב ומפז רב וחביבים עלי כגופו ולזה לא מרצוני אצנה לכתוב גט ואמן לאסתר אשתי הנז' או לשלוחה או לשלוחי אף למען אוכל להוציא מת"י (מן) המטלטלין ההם ולא תכפשם ולא תעכבם עוד ולזה אני מגלה דעתי אליכם שכל גט שאמן לאשתי הנז' קודם שיגיעו המטלטלין לידי שאני אנוס ומוכרח ומעושה מהאונס הנז' על פתיבתו ונתינתו ומפני שאני אנוס עליו אני רוצה שיהי' הגט בטל ושיהי' פתור הנשבר וכדבר שאינו וגם אני מגלה דעתי בפניכם ומוסר מודע שכל ביטול מודע ומודע דמודע ודנפק מגו מודע ע"ס כל מודע שאעשנו קודם פתיבת הגט וקודם נתינתו שכל אותן הביטולים אעשה אותם אנוס ומוכרח מצד האונס הנז' כי אתם ידעתם שלא ישיב לי שליח האשה המטלטלין הנז' אם לא אמן הגט כמנהג ואם לא אבטל בכתיבתו ונתינתו כל מודע ומודע דמודע ע"ס כל מודע הלא תראו שהשליח מהנשים הנז' אם לא אמן הגט כמנהג בקש תיור מאת האדון המושל ממלא מקום אדוננו הפלך יר"ה שלא אוכל לעכב המטלטלין אשר שלחו הנה הנשים הנז' אף שיוכלו, להשיבם לארצם ולביתם אם לא אמן הגט כאשר ישאלו והוצרכתי להודות בזה התיור אף לא מרצוני ומלבי אמנם אנוס כי לא ישלחו הנה המטלטלין אם לא אעשה להם התיור הנז' ושאודה בו וגם בפרט התנו שאבטל כל מודעי וכפי נוסח מה שהביאו בידם ואף אם הפקידו המטלטלין בידי הנעלה או נתן והרשוהו בשטר לעשות מהם כרצונו ופטרתי מהם הלא ידעתם באמת כי הנעלה או נתן לא ישיבם לי אם לא אגרש אשתי אסתר הנז' ככל אשר ישאלו כי כן הבטיחם או נתן ובהבטחתו ואמיתו במסירה הם נשענים ובידו השלישו הפטורים עד שאגרש מצורף עם בטחונם בתיור כנז' ולמה כי גם המטלטלין בידי הנעלה או נתן שיעשה בהם כרצונו הלא ידעתם כי אין מרצונו להשיבם לי עד שאגרש וכה דבר וכה ענני בפני רבים כאשר ידעתם ועל זה איני ניצול מהם מהאונס הנז' וע"ז אין דעתי בשום פנים באיזה גט שאצנה לכתוב ושאמן לאשתי אסתר הנז' או לשלוחה או לשלוחי שתתגרש בו אמנם אני נותן אותו אנוס גמור מהאונס הנז' וגם כל מודעי שאבטל ומודעי דמודעי ע"ס כל מודעי הפל כשאבטלם אבטלם אנוס ומוכרח מהאונס הנז' ואני רוצה שאינה ביטול מודעא שאעשה על הגט שאמן לאשתי אסתר הנז' או לשלוחה או לשלוחי שיהא הפל

בטל אם לא אומר בפניכם בפרט שאני מבטל מודעה זו שעשיתי בפניכם היום הנה ואם [איני] אומר בפניכם שאני מבטל מודע שעשיתי בפניכם רק שאומר בכלל שאני מבטל כל מודעי ומודעי דמודעי ע"ס כל מודעי איני רוצה שיהי' זה הביטול כלום מפני שגם על הביטול הנה או על הביטולים אני אנוס מהאונס הנז' ולזה הווי עלי עדים שאני מגלה דעתי בפניכם שאני אנוס מן האונס הנז' על פתיבת הגט ונתינתו וגם אני אנוס מהאונס הנז' על כל בטול מידעי ומודעי דמודעי וביטול מודעי דנפקי מגו מודעי ע"ס כל מודעי שפ'ל הדבר שאומר שיקיים בו הגט ויבטלו כל מודעי ומודעי דמודעי דנפקא מגו מודעי ע"ס כל מודעי אני רוצה שיהי' הכל בטל וכאילו לא נאמר לפי שאני אנוס מהאונס הנז' על כל שאומר אותו וגם כי אומר בפני עדי פתיבת הגט ועדי מסירתו או עדים אחרים דברים שיהי' משמעון שאני מבטל כל מה שאמרתי שיבטל בו הגט בשום פנים ושאני מבטל כל דבר שגורם פשיטתקיימו אותן הדברים ביטול לגט זה ושאני מעיד על עצמי שלא מסרתי שום דבר על הגט שיבטל הגט מחמתו ושאני פוסל כל עדים או עד שיעידו שסרתי או שאמרתי שום דבר שיבטל מחמתו גם זה או שירע פחו של גט זה מחמת אותו מודע או אותו דיבור גם כי אומר כל אלה הדברים בפני עדים קודם פתיבת הגט ונתינתו דעו באמת שאני אומר כן מחמת אונס הנז' לפי שפן התנו המבקשים הגט ואם לא אתן הכי ע"פ התנאי שישאלו ולא אומר כל הדברים הנזכרים או רובם קודם פתיבת הגט וקודם נתינתו לא ישיבו לו דבר מן המטלטלין הנה הנז' ולזה אני מגלה דעתי לפניכם שפ'ל מה שאומר אותו לקיום הגט לבטל כל מודעי ומה שאומר לבטל כל מה שאמרתי ג"כ לפסול כל עד או עדים שיעידו על מה שאמרתי לבטל גט זה ולגרוע פחו מהכל אני אנוס עליו לאומרו מהאונס הנזכר ואני ארצה שיהיה לשאמר כאילו לא נאמר לפי שאין רצוני חלילה שאומר דבר שתבטל בו מודע זו אם לאכאשר אמרתי לפניכם גם אין רצוני לפסול איזה עד או עדים שיעידו עליו ועל מה שיעזור לבטל זה אמנם אני מקיים אותם ומעיד על פשרותם וגם כי יתנו לי מלבד השבת המטלטלין ממון רב על הפרידה דעו שאיני רוצה ומתפייס בנתינת הגט בשום פנים אבל אני נוהגו אנוס מאונס פבישת המטלטלין הנז' וגם כי אשאל ושאלתי פיטור מהם מהפתיבה ומפ'ל דבר וגם כי פיטרתי אותם מן המטלטלין ושאלתי שישבו לי הפתיבות וגם אל יחשוב אדם שאני גומר בלבי לגרש אשתי נאסתר הנזכרת כי אין זאת חלילה רק אני אומר כן למען יחשבו שגמרתי בלבי לגרש אשתי נאסתר הנז' שאם יפנס זה הספק בלבם לא ישיבו לי המטלטלין הנז' ונאנחנו ח"מ שמענו אנדיו בנגדין הנז' אנוס בכתיבת הגט ובנתינתו ובכל ביטול מודעי שיעשה בו ובכל מה שיאמר לקיים הגט ולבטל זו המודעה ושירע בו פחה ובכל מה שאמר לפסול עד או עדים שיעידו על מה שאמר לבטל זה ולגרוע פחו מהכל ידענו שהיא אנוס מהאונס הנזכר מכבישת המטלטלין הנז' כי ידענו באמת ונתברר לנו כי גם שהרשו בשטר לנעלה או נתן להשיבם לאנדיו בנגדין ופטרם אנדיו בנגדין מהמטלטלין לא ישיבם לו הנעלה או נתן אם לא יגרש אשתו בנגדין הנז' בכל אשר ישאלו המקבלים הגט או הוברר לנו שפ'ל הפטורין השלישו ביד הנעלה או נתן קדי שאם ימאן אנדיו בנגדין שישב להם הנעלה או נתן המטלטלין הנז' וישבר הפטורין ולבקשת אנדיו בנגדין הנזכר פתבנו דבריו כאשר אמר לפנינו ודברים אלו שדבר אנדיו בנגדין הנז' ומודעה זו שמסר לפנינו וגילוי דעתו שגילה לנו הי' בשני בשפת קודם

פתיבת הגט ונתינתו בא' לחודש אב שנת ה' אלפים ותשעים ושבע לפרט האלף הששי למנין שאנו מונין בפה במגרש פורפינין פתבנו וחתמנו ונתנו ביד אנדיו בנגדין הנז' להיות לו לעדות ולראי' ולזכות והכל שריר וקיים יעקב ב"ר שלמה ז"ל ב"ר אלעזר המכונה יעקב די גומשי יהוסף הפהן ב"ר יהושע הפהן הנק' בן ארסיר ע"כ אח"כ העיד אחד מעידי מסירת מודעא שלא ידע האונס הנז' אם אמת הוא אם לא כי הוא לא ראה המטלטלין מה הם או אם מכרן אנדיו הנז' או אם משפנם או הי' זכות לפוכשים אותם עליהם וכל מה שהעיד בשטר המודעא שנתברר שאנדיו בנגדין ה'יה אנוס בכתיבת הגט ונתינתו וכל מה שהעיד במסירת המודעא הכל לא נתברר אצלו אלא מפי אנדיו הנז' והוא הי' מאמין לו ולכן העיד שנתברר לו שהי' אנוס אף לא ה'יה יודע האונס הנז' ידיעה אחרת רק מפיו ע"כ תנרף עדותו ועיקר דבריו למדנו רבנו אשה זו מה תהא עליה.

תשובה לפי שבגיטין מסירת מודעא מהניא ואע"ג דלא ידעי' באונסי' כמו שמבואר בפ' חזקת הבתים א) אדון על מסירת מודעא ועל ביטולה פאילו היתה מודעא גרידא ואח"כ אדון על דברי העדים על בירור האונס דבר ברור הוא היכא דמסירת מודעא מבטל לי' לגיטה כי מבטל לה למודעי' מודעתו נמי בטילה והגט קיים כדאמר התם בהדיא בפ' האומר משקלי עלי ב) מאי עד שיאמר עד דמבטל לה למודעא ולא תימא דהיינו דווקא במסירת מודעא לחודה בהאי סגי פיון דמבטל לה אבל כל מה שמסר מודעי על ביטול מודעתו ועל כל מה שיאמר בשעת מסירת הגט שיהא קיים הגט וביטל דבריו הראשונים כגון זה בנידון זה תו לית לי' תקנתא לפי שאי אפשר לומר דבר בשעת נתינת הגט שלא קדמה לה מודעא דלא היא אלא כל מה שאמר בשעת נתינת הגט שהוא מבטל כל מודעא שמסר כנגד הגט או כדי לבטל הגט מהני דלעולם דבורו האחרון מבטל דבורו הראשון דאיתי דבור ומבטל דיבור וראי' ברורה לזה מההיא דערכין ג) דגבי מתניתין דקתני וכו' אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני גרסינן אמר ר' ששת האי מאן דמסר מודעי אגיטא מודעי' מודעא ואמרינן פשיטא לא צריכא דעשיזה ואירצי מהו דתימא ביטולי בטלי' קמ"ל דא"כ ליתני עד שיתן מאי עד שיאמר עד דמבטל לי' למודעי' מדקאמר תלמודא האי לשנא א"כ לתני עד שיתן מאי עד שיאמר עד דמבטל למודעי' משמע דאמתניתין קיימא דקתני וכו' בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני דבההיא נמי שפופין אותו לגרש בעי נמי דמבטיל לי' למודעי' אע"פ שלא ידענו שמסר מודעא לעולם וטעמא דמלתא משום דכל מגרש מתוך האונס איכא למיחש למודע שאין לה אדם שאונסין אותו בדבר שלא יבקש כל הצדדין והתחבולות שיוכל כדי לבטל מה שאונסין אותו עליו ולהכי מסתמא בעינן דמבטל לי' למודעי' ואי אמרת כל שמסר מודעא תחלה על כל ביטול מודעות שיעשה ועל כל מה שיאמר בו הגט לית לי' תקנתא מה הועילו חכמים בתקנתו כשתקנו לזה שמגרש מתוך כפי' דמבטל לי' למודעי' שהרי יש לחוש שמסר מודעתו בענין שאין לה ביטול מאחר שאונסין אותו על נתינת הגט וכדאמרן אלא ש"מ כדכתבתי ואי קשה להאי פרושא דמפרשינן דכל שכופין על הגט צריף ביטול מודעי ש"מ דאטו מסירת מודעי מי הוי אלא גילוי הדעת שהוא אנוס על נתינת הגט פיון שהוא מאותן שכופין להוציא ואנן פייפינן לי' להדיא מה צריף שייבטל מודעתו לא היא דאע"ג דכופין להוציא פיון דאין האיש מוציא אלא לרצונו צריף שיאמר רוצה אני וכי אמר הכי אמרינן דאגב אונסי' ומצוה לשמוע דברי חכמים גמר ומגרש הלכא כל דמסר

מוֹדְעָא מְעִיקְרָא אִילוּ לֹא בִיטְלָהּ בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה פִּינּוֹן דְּמִתּוּף פְּפִינִי הוּא מְגַרֵּשׁ אַע"ג דְּאָמַר רוּצָה אֲנִי חֲשַׁבִּינּוּ לִי כְּאִילוּ אָמַר אֲנִי רוּצָה וְלִהְיֵי צָרִיף שְׂיִבְטַל הַמּוֹדְעָא וְשִׁמְעִינּוּ נְפִי מִינִי דְּכָל שְׂיִאמַר שֶׁהוּא מְבַטֵּל כָּל מוֹדְעֵי שְׁמֶסֶר פְּנֵגֵד הֶגֶט בְּהִכִּי מְהִנִּי וְלֹא בְּעִינּוּ דְּלִימָא שְׂיִבְטַל מוֹדְעֵי וּמוֹדְעֵי דְּמוֹדְעֵי דְּהָא הֵתֵם לֹא קָאמַר אֱלָא מַאי עַד שְׂיִאמַר רוּצָה אֲנִי עַד שְׂיִבְטַל לָהּ לְמוֹדְעֵי מְשַׁמַּע דְּבַלְשׁוֹן בִּיטּוּל מוֹדְעָא לְחוּד מִיבְטְלִי כַּמָּה מוֹדְעֵי לְפִי שְׁהַלְשׁוֹן, הִזָּה הוּא לְשׁוֹן כּוֹלָל וְנִכְלָל בּוּ בִּיטּוּל כָּל מְסִירַת מוֹדְעָא לְחוּד מִיבְטְלִי כַּמָּה מוֹדְעֵי לְפִי שְׁהַלְשׁוֹן, אֱלָא שְׁהַרְמַב"ם ו"ל א) חֲשַׁשׁ לְדַבְרֵי שְׁהַצְרִיף לֹאמַר בְּשַׁעַת נְתִינַת הֶגֶט שֶׁהוּא מְבַטֵּל כָּל דְּבָרִים שְׁמֶסֶר שְׁגוֹרְמִין כְּשִׁיתְקַיְיֵמוּ בִּיטּוּל לִגְט זֶה הָא בְּבִיטּוּל מוֹדְעָא לְחוּדָא אִם מְסִיר מוֹדְעָא תְּחִילָה עַל בִּיטּוּל מוֹדְעָתוֹ לֹא מְהִנִּי מ"מ בְּנִידוֹן זֶה אִי הָאִי מוֹדְעָא חֲשִׁיבִי מוֹדְעָא גְרִידָא בְּלֹא בְּרוּר אֲוֹנְסוֹ יְצִאנּוּ מִיַּדִּי כָּל סְפֵק בְּבִיטּוּל הַמּוֹדְעֵי שְׁהַרִי נְתִיבְטְלָהּ בְּפִירוּשׁ כָּל מַה שְׁעֲשֵׂה אוֹ אָמַר שְׂיִפְסוֹל בּוּ הֶגֶט אוֹ שְׂיֹרַע כַּחוֹ וְכִר מִן דִּין בְּהָאִי מוֹדְעָא הִיא מוֹדְעָא גְרִידָא הוּא פְּדֹאמְרָן לֹא כְּלוּם הִיא וַא"כ לֹא נְתִיבְטְלָהּ בְּפִי שְׂרַבְנוּ שְׂמוּאֵל ו"ל כְּתַב בְּפ' חֲזַקַת הַבְּתִים ב) בְּהָא דְּאֲמַרִּינּוּ גְבִי מְלִיתִיָּהּ דְּנִהְרְדַעֵי דְּאֲמַרִּי כָּל מוֹדְעָא דְּלֹא כְּתוּב בְּהָ אֲנִי סִדְדֵי יְדַעִינּוּ בְּאֲוֹנְסֵי דְּפִלְגִיָּא לֹא מוֹדְעֵי הִיא וְאֲמַרִּינּוּ מוֹדְעֵי דְּמֵאֵן אִי גִימָא מִתְנַתָּא גִילוּי מְלִתָּא בְּעֵלְמָא הוּא וּפְרַשְׁב"ם ו"ל גִּילוּי מְלִתָּא בְּעֵלְמָא הוּא כְּלוּמַר הֶרְבֵּה בְּנִי אָדָם יוֹכְלוּ לִידַע אֲוֹנְסוֹ דְּכִינּוּ דְּאִינוּ מְקַבֵּל מְמוֹן בְּגִט זֶה וּבְמִתְנָה שְׁנַתָּן אִם אִיתָּא דְּנִיחָא לִי לִיתְנָה מִדַּעְתּוֹ לְפָה לִי לְמִסוֹר מוֹדְעָא עַכ"ל מְפָלֵל דְּכָל שְׁמַקְבֵּל מְמוֹן עַל כֹּף אִין מְסִירַת מוֹדְעֵי רֵאִי עַל אֲוֹנְסוֹ כָּל שְׂלֵא נְתִיבְטְלָהּ אַחַר אֲדַרְבֵּה אֲמַרִּינּוּ שְׁחַפֵּץ הוּא בְּנִתְנִינַת הֶגֶט מְחַמַת הַמְמוֹן שְׁנַתָּנוּ לוֹ אֱלָא שְׁמֶסֶר הַמּוֹדְעָא כְּדִי שְׂיִתְנּוּ וְיִחְזְרוּ וְיִתְנוּ וּבְנִדְאִי שְׁהַעֲנִין מְוֹכְרַע מַעֲצָמוּ דְּלִיכָּא הָאִי פִירוּשָׁא אַחְרִינָא בֵּין מְכָר לִגְט וּמִתְנָה אֱלָא דְּבִמְכָר כָּל שְׂלֵא נְתִיבְטְלָהּ אֲוֹנְסוֹ אֲנִי תוֹלִין שְׁמֶרְוָה הוּא בְּכֹף מְשׁוּם זִוְיִ דְּצָרִיכִי לִי אֱלָא שְׂרוּצָה לְמִסוֹר מוֹדְעָא כְּדִי שְׂפִל שְׂיִזְדַּמְנוּ לוֹ מַעוֹת יְבַטֵּל הַמְכָר וּבְגִט וּבְמִתְנָה דְּלֹא מְקַבֵּל זִוְיִ וְנִדְאִי קוּשְׁטָא קָאמַר דְּאִנִּים דְּמַאי לִימָא בּוּ פִּינּוֹן דְּלֹא מְקַבֵּל זִוְיִ הִילְכֵּהּ בְּנִידוֹן זֶה שְׁקִיבֵל מְמוֹן בְּעַל הֶגֶט אִין מְסִירַת מוֹדְעָתוֹ רֵאִי עַל הָאֲוֹנְסֵי כָּל שְׂלֵא נְתִיבְטְלָהּ אֲוֹנְסוֹ מְמָקוּם אַחַר וְלִיכָּא לְמִימַר דְּבִנְטָה וּמִתְנָה אִפִּי בְּלֹא אֲוֹנְסֵי נְפִי מוֹדְעֵי מוֹדְעָא כָּל שְׁגִילָה בְּדַעְתּוֹ מִתְחִילָה שְׂאִינוּ רוּצָה בְּדַבְרֵי וְהִינּוּ דְּאֲמַרִּינּוּ גִילוּי מְלִתָּא בְּעֵלְמָא הוּא וּכְמוֹ שְׁכַתְבֵּי הֶרַב בְּעַל הַעֵיטוֹר ו"ל שְׁכַתְבֵּי דַּע"ג דְּלִיכָּא אֲוֹנְסָא אַחְרִינָא אֱלָא דְּלֹא גָמַר בְּדַעְתּוֹ דְּלֹא הִיא דְּכִינּוּ דְּקִי"ל בְּפ' הָאִישׁ מְקַדָּשׁ ג) דְּבָרִים שְׂפִלְבֵּי אִינּוּ דְּבָרִים כִּי לֹא גָמַר בְּדַעְתּוֹ מַאי הוּא דַּע"ג דְּגִט מְעוֹשָׂה בַּע"א פְּסוּל מְשׁוּם דְּבָרִים שְׂפִלְבֵּי הֵתֵם לֹא דְּבָרִים שְׂפִלְבֵּי מִיְקָרוּ דְּכָל שְׁעוֹשָׂה הַדְּבָר ע"י פְּפִיָּה אִין הוֹדְאָתוֹ הוֹדְאָה וְתִלְמוּדָא הוּא דְּבַעֵי מְעִיקְרָא בְּהִכִּי כְּדַבְעִינּוּ לְאוּכוּחֵי הֵתֵם בְּפ' הָאִישׁ מְקַדָּשׁ מִדַּתְנָן וְכֵן אַתָּה אוֹמַר בְּגִיטֵי נְשִׁים כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שְׂיִאמַר רוּצָה אֲנִי דְּדְּבָרִים שְׂפִלְבֵּי אִינּוּ דְּבָרִים וְקָא בְּעִי לְמִימַר דְּמַש"ה הוּא גִט אַע"פ שְׂפִלְבֵּי לֹא נִיחָא לִי וּלְכּוּם קוּשְׁטָא דְּמִלְתָּא לֹא הוּא הִכִּי דְּהֵתֵם וְנִדְאִי לֹא דְּבָרִים שְׂפִלְבֵּי מִיְקָרוּ פִּינּוֹן דְּמִתּוּף פְּפִינִי מְגַרֵּשׁ דְּאִי דְּבָרִים שְׂפִלְבֵּי מִיְקָרוּ מַאי טַעְמָא בַּע"א פְּסוּל וּבְדִין הוּא דְּהוּ"ל לְמִימַר תִּלְמוּדָא הֵתֵם וּלְטַעְמָה אֲמַאי בַּע"א פְּסוּל אֱלָא דְּאִיכָּא תִּלְמוּדָא בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי דְּמַצִּי לְמִימַר וּלְטַעְמָה וְלֹא אָמַר וְשִׁנִּי לִי מַאי דְּהוּא קוּשְׁטָא דְּמִלְתָּא אֲפִילוּ לְדִין דְּאִית לָן דְּבָרִים שְׂפִלְבֵּי אִינּוּ דְּבָרִים ד"ת דְּטַעְמָא מְשׁוּם מְצָנָה לְשִׁמוּעַ דְּבָרֵי חֲכָמִים הָא לֹא מַאי הוֹדְאָתוֹ פִּינּוֹן דְּמִתּוּף פְּפִינִי הִיא לֹא הוֹדְאָה וַא"ע ג' דְּבַדְרָה דְּחִינִי קָאמַר לָהּ לְמִימַרָא דְּמִהְכָּא לֹא תִפְשׁוּט

דאָפּשער דדברים הוויין דברים ודאי דקושטא דמלתא דטעמא משום מצוה לשמוע הוא אפי' לדין והיינה דנקט לה בבבא בתרא ובגיטין ובכמה דוכתי מהאי טעמא וכן כתב ר' אהרן הלוי ז"ל ומ"מ שמעינו מהאי סוגי' דכינן דאפי' במגרש מתוך אונס הנה קס"ד למימר דמאי דבליבין לא ניחא ליה הווי דברים שבלב ולא הווי דברים דנדאי לדין לפום מסקנא כ"ש שאין שם אונס כלל אלא דבליבין לא ניחא לי' דמיקרו דברים שבלב, לא הווי דברים וברור הוא וכי תימא דכי מוסר מודעי מעיקרא לאו דברים שבלב נינהו אלא דברים שבלב פינן דקיי"לן כר' יוחנן דאמר אתי דיבור ומבטל דיבור א) וכ"ש היכא דאיכא מעשה דהיינו נתינת הגט ליד האשה דמיקרי מעשה לכ"ע וכדאימא התם דכי יתיב לי' לגיטא מדעתיה בלא כפייה בטל ליה לדיבורין קמא והו"ל דברים שבלב לחוד וא"כ ביטול מודעא למה לי אלא ש"מ דבגט ובמתנה טעמא דמודע גרידא מהניא משום דכינן דלאו זויי מקבל כי מסר מודעא וקאמר אנוס אע"ג דלא מסדר לאונסי' מהמנינן לי' דאנוס דמאי טעמא לימא דאנוס אי לאו קושטא דמלתא הכי הילכף בנידון זה דקיבל זויי אין מסירת מודעתו ראי' על אונסו כל שלא נתברר האונס ממקום אחר וכדכתבתי.

מעשה אנו צריכין לדון על ברור האונס אי מיקרי האי ידעינן באונסי' דנדאי מדאמרין רבה ורב יוסף בפ' חזקת הבתים ב) דלא פתבי' מודעא אלא למאן דלא ציינת דינא שמעינן דלא אפשר למהוי ידעי' באונסי' אלא א"כ ידעו העדים באותו אונס (הילכף שאם יודע ל מה שיודעין בו יוכלו ב"ד להצילו מן הדין מאותו אונס היינו דכי ציינת דינא לא פתבינן מודעא לפי שבידו להנצל מן האונס ע"י ב"ד דהיא דרבה ורב יוסף ודאי בדידעי' באונסי' מיירא דאי לא פשיטא דלא פתבינן מודעא אמאן דצינית דינא דמדלא אזיל לב"ד אחולי אחיל משמע דאונסו הוא דמצו ב"ד לאצולי מיני' דאי לא פי אזול וקבול מאי מהני' אלא ש"מ פדכת' ואע"ג דאביי ורבא פליגי התם ואמרי דכתבי' אפי' אמאן דצינית דינא היינו משום דדילמא לא מודקקי לי', פי דינא וכ"כ הר' שמואל ז"ל דזימנין דלא מודמני ב"ד מיד ע"כ א"נ דאיהו חניש דילמא לא בעו למיצת לדינא ומקבל עלי' שמתא דבי דינא ולא מצי למעבד מלתא אחריתי דליכא למימר דלאביי ורבא אע"ג דמצו ב"ד לאצולי הוי אונס והיינו דכתבי' מודעי אמאן דצינית דינא דלא משמע דפליגי אביי ורבא בהדי רבה ור' יוסף מהו נקרא אונס פלומר מקרי דינא אונס ב) כל שיוכלו להצילו בדיינים אי אינש דצינית דינא הוא ולמר מקרי אונס אע"ג שאינו יכול להוציא בדיינים דנדאי מדמר אמר לא פתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציינת דינא ואביי ורבא אמרי אפי' עלי ועליה מהאי לישנא משמע שעל עושי האונס בלבד נחלקו על מי כותבין ועל מי אין כותבין הילכף מדלרבה ור' יוסף לא מיקרי ידעינן באונסי' כל שאין ב"ד יכולין לעמוד על ברורו של דבר דאי לא פי ציינתי הוי מיני לאביי ורבא נמי דלא מקרי ידעינן באונסו כל שאין ב"ד יכולין לעמוד על ברורו של דבר וזה נר' ברור ועל צד הסברא נר' הענין מוכרע מעצמו שאין דרוך לנטות ימין ושמאל דהיכא מצי אינש לאסהודי ולמימר דאיהו ידע באונסי' או אפילו ידע באונסי' כל מה דהוא ידע באותו אונס ולא יכלו מן הדין להצילו מן האונס ההוא דמאיזה טעם ב"ד לא יוכלו להצילו מאותו אונס בדין אי אינש דצינית דינא הוא לפי שאין הדבר מבורר להם ואפשר שיהיה הענין חילופו מן הטעם הזה בעצמו העדים ההם אין פח בידם לומר דינעו באונסי' שאין הידיעה ההיא ידיעה ברורה פינן דאילו ידעי' לה ב"ד לא מצי לחיובי' בדינא ופשוט הוא הילכף בנידון זה (דמי) איני

מוצא צד שיוכלו העדים לדעת בבירור שהוא אנוס בעת כבישת המטלטלין בענין שאם יודע לב"ד באותו אנוס כל מה שהם יודעים שיוכלו להשיב לו המטלטלין שאם הנה פן היו צריכין העדים לדעת ידיעה ברורה שהמטלטלין הם שלו ושהמחזיק בהן עכשיו יודע פן ושעליו להחזירם לו ואינו רוצה להחזירם לו אלא א"כ יגרש ולא תמצא זה בכל לשון המודעא שידעו העדים ידיעה ברורה שהמטלטלין הים היו שלו וכיון שפן אין פאן ידיעה באונסי דאפילו יש לו עדים שהיו שלו כל התופס נאמן עליהם שלקוחין הן בידו כל שאינן פלים העשוין להשאיל ולהשפיר דבמטלטלין תפיסתן ראיה על לקיחתן וכ"ש בגידון זה שלותה אשתו במזונותי ופרנסתה אלפים דינר ויותר שהי' לה זכות בכבישת המטלטלין ולא היתה תופסת בהן היא ולא שלוחה שלא פדין מאי אמרת פינון שהעידו העדים שנתברר להם אנוס מכבישת המטלטלין אע"פ שלא ברוו באינה צד נתברר להם יש לנו לומר ולתלות פדי לאמת דבריו שהעדים ידעו שהוא מזוקק לפרוע מה שלותה ולא רצה השליח עד שיגרש אפילו הנה הענין פן אין זה ראוי ליקרא אנוס משום דנדאי השליח אין לו רשות לתתם אלי' מן הדין דלאו בעד"ד הוא ואילו היתה אשתו עמו בעיר שהיא בעלת דברים ידיעה בשעת העדאת עדים אולי הנה מקום לטענה זו אבל עכשיו נאמר שהנה אנוס על נתינת הגט לפי שזה השליח לא עשה מה שלא הי' יכול לכופו בב"ד כ"כ הא נדאי לא אפשר מאי אי אמרת בכלל עדותן שהם ידעו שהוא שאל לאשתו פעם אחרת שתשיב לו מטלטלין ונענה שלא תשיב אם לא יגרש ליתא שאין בעדותן שיעידו שהנה אנוס אלא שהוא אנוס וכמשמעות הלשון שעכשיו יש לו אותו אנוס וזה אי אפשר שהנה להם ידיעה ברורה ע"ז דשפא אם עכשיו הי' תובע ממנה המטלטלין היתה משיבה אותם לו בנתינת מעותי' מה שלותה ואכלה או אולי בלא מעות ועוד מי יוכל לדעת אם אותן המטלטלין הים היום שלו אם לאו דאפי' ראו אותם פעם אחרת ביד אשתו והודת שהי' של בעלה אולי השיבבה לו אח"כ ואחר זה מכרן או נתנן בענין שאין לו בהם פלוס שהרי מי שהנה מחזיק בהן באותה שעה הוא נאמן לומר שלקח ממי שיאמר וכי תימא פינון שהעדים מעידים שהוא אנוס מכבישת המטלטלין בכלל עדותו שהשליח או מי שהנה מחזיק בכבישת המטלטלין הודה בפניהם שהמטלטלין הים היו של המגרש ואעפ"כ לא יחזירם אא"כ יגרש שאל"כ לא הנה האנוס ברור להם לא היא שאם בהודאתו אמר שהוא שליח האשה ומחמתה מחזיק בהם לאו כ"כ להודות דמצי אמר לי' לתקוני שדרתך וקלא לעותי וכ"ש במקום זה שלא עשתו שליח אלא לקבל גיטה הילכך אפי' יודע דבר זה לב"ד לא ישיבו לו מטלטלין מחמת הודאה זו שאי אמרת שפא הודה מחמת עצמו ולא בשליחות האשה שהמטלטלין הים עליו להחזירן ולתתם לו שהוא בעל דברים דידי' באותם מטלטלין ולא הנשים ובנדאי מאחר שהמטלטלין שהם בידו נאמן הנה בכך כמו שהנה נאמן לומר לקוחים הם בידו לא היא שאין בכל המודעא שום לשון שיורה שיש לו דו"ד עם השליח בענין אותם המטלטלין מחמת עצמו אלא כשליח הנשים שפן פתיב בלשון המודעי פי ידעתם פי לא ישיב לי שליח האשה המטלטלין הנז' אם לא אתן הגט פמנהג ואם לא אבטל בכתיבתו ונתינתו כל מודעי ומודעי דמודעי ע"ס כל מודעי הלא תראו שהשליח מהאשה והנשים הנז' בקשו תיור מאת האדון המושל ממלא מקום אדוננו המלך יר"ה שלא אוכל לעכב המטלטלין אשר ישלחו הנה הנשים הנז' אף שיוכלו להשיבם לארצם ולביתם אם לא אתן הגט פאשר ישאלו

והוכרתי להודות בזה התיור אף לא מלבי אמנם אנוס כי ראיתי כי לא ישלחו לי המטלטלין הנה אם לא פשיעשה להם התיור הנז' ע"כ הרי עיני מכלל לשונו שאין לו דין ודברים מחמת השליח עצמו אלא מצד שליחות הנשים ושהוא מודה שמצד שליחותו הביא המטלטלין שם במקום נתינת הגט וכי תימא אע"פ שהוא לא מסר אלא עליהן שאונסות אותו על הגט מחמת כבישת המטלטלין כיון שהעדים מעידין שהוא אנוס אינו נאמן שנתברר להם מתוך הודאות השליח שאמר שהמטלטלין הם של המגרש שאינם בידו מצד הנשים ואפע"כ לא ימסרו לידו אא"כ יגרש ליתא שהרי בעדות העדים הוא הלשון הזה ונתברר לנו שאנדיו בנגדין הנז' אנוס בכתיבת הגט ונתינתו ובכל ביטול מודעי וכו' מהפל ידענו שהוא אנוס מהאונס הנז' מכבישת המטלטלין הנז' מדקאמר מן האונס הנז' מכבישת המטלטלין הנז' משמע שהם אינם מעידים על שום אונס מחדש על האונס שטען הוא בעצמו וכיון שהוא לא טען על השליח אונס של פלום אלא על הנשים ואותו האונס א"א שיודע לעדים בשום צד באותה שעה בענין שאם ידעו בו ב"ד ישיבו לו מטלטלין אין כאן אונס ברור סוף דבר חזרתי על צדדי המודעי ולאמצאתי שיוכלו העדים לדעת באותה כבישת המטלטלין שום דבר שיהא האונס ברור להם ועוד מצאתי בלשון המודעא לשון שאין לפקפק בו והוא זה גם ידעתם כי היא ואמה גבונא דונא עפבו בידן כלי כסף וכלי זהב ומלבושין ותכשיטין וכלי בית וכלי חמדה וספרים שהפקדתי ושלחתי אצלן כאשר ישלח כל אדם אל ביתו זו אשתו נאמנת ריחו כמעט שלא הי' דבר נחמד וכלי יקר אצלי שלא שלחתי אצלן והפקדתי אליהן וכי מרדה בי אסתר אשתי כבשו היא ואמה ת"י וכו' והנה אומרות לי דאני שאם אפגע אותם לדין שיכפרו בהן אי יטענו שמכורין הן אצלן או ממנושפנין ושללא אוציאן לעולם מתחת ידן עד שאכנע לעשות רצונם לגרש אשתי הנז' כי ידוע שיש שם ספרים וכלים ומטלטלין יקרים מאוד וכמעט שלא [יוכלו] לאנוס ולכוף אותי במין ממני כפייות גדול מזה להיותי חסר מהם כפי עניני וכוספי אליהם מאד כי הם מחמדי הטובים ולזה ראיתי כי אין עצה להוציא המטלטלין מהם מת"י מא אם לא פשאכנע ליתן גט לאשתי אסתר הנז' כי מי יוכל לדון עם מי שתקיר ממנו הודיתי אף דבר שפתיים ליתן לה גט וכו' עכ"ד הנה אלו עיקר דברי המודעא ונהרי הם המנסודים על טענה זו שהם היו מיראים אותו שאם תבעם בדין יכפרו אותם או יטענו שמכורין הן או ממנושפנין וכן מתוך דבריו שהוא בעצמו יודה שאין לו עדות ולא ראיה ברורה שיוכל להוציאם מהם בדיינין שאילו הנה בידו עדות או ראיות מספיקות הנה תובע אותן בב"ד וכיון שכן גם העדים א"א שיהי' אונס ברור להם שאין האונס יכול להיות ברור להם אא"כ ידעו שהמטלטלין הם שלו בלי ספק ולא יוכלו לטעון לו בעדן שום טענה ואילו העדים הנה להם ידיעה זו לא הי' לו במה שירא שאם הי' תובען לב"ד יכפרו אותו או יאמרו שהן מכורין וכיון שהוא מודה בזה גם העדים כשמעידין שנתברר להם האונס אינם מעידין אלא על האונס הנזכר כדבריו לא על אונס אחר שלא העיד הוא הילכך אין לה עדות העדים גדול מזה שיש בדברי עצמו שאין בעדות העדים שום ברור אונס כלל וזה מבואר לדעתי.

מעמה אחר שהוכחנו שאין בעדות העדים שום ברור אונס שא"א שיהי' האונס ברור להם חזרה המודעא כמודעא גרידא ונהרי נתבטלה תכלית הביטול כמו שהוכחנו ושוב אין בדבר בית מיוחד ועוד אני חוכך לדון שאפילו הנה מקום לספק בענין שיוכלו העדים

לדעת בירור האונס אין לנו לחוש שיהי' אנוס מחמת מה שהעידו העדים שנתברר להם שהוא אנוס כיון שלא ביררו באיזה ענין נתברר להם האונס משום דלעולם לא מתקרי ידעי' באונסו כשפותמין העדים דבריהם ואומרים אנו ידענו שהוא אנוס ולא יבארו באיזה ענין הוא האונס אלא צריכין לבאר שפ' אנס את פ' על ענין כף וכף לפי שעדים הם ולא דיינין ורוב המצוין אצל עדות לאו דינא גמיר שיצעו באיזה ענין נקרא אונס מבןרר ובאיזה אינו מבןרר וזימנין דאינהו סברי שהוא אונס ברור ואינו כן וע"כ צריכין לבאר דבריהם מה שהם יודעים בענין האונס באיזה ענין הם יודעים כדי שיוכלו ב"ד מתוך דבריהם לדון דין אמת לאמתו דאנו לעולם לא סמכינן אסופרים אלא במלתא דאינהו אית להו למידע דלימא שהוא דבר שעל הסופרים מוטל לדעת מצד אומנותם כמו חזקה על העדים שאין מעידין על השטר אא"כ נעשה גדול וכדומה לזה אבל מלתא אחריתי דספרי לא שייכי בה לא סמכינן עליהו כלל דאפילו במידי דשייכי בה קצת כי לא הויא מלתא פשיטא מתמיהינן אמאי סמכינן עליהו כדאמרינן בפ' יש נוטלין ח) אקנייה וקנינא מיניה לא צריף קניינא מינ' ואקניי' צריף ואמרינן מי איפא דאנו לא ידעינן וספרי ידעי שיילינהו לספרי דאפיי וידעי לספרי דרבא וידעי וכיון דאפי' במלתא דאינהו שייכי בה מתמיהינן היכי סמכינן עליהו כ"ש במלתא דלא שייכי בה דלית לן למסמך עליהו אע"פ שאמרו סתם שנתברר להם שהוא אנוס אא"כ שייאמרו האונס הילכף בגדון זה אע"פ שהעדים יאמרו שנתברר להם כיון שאינם מבררין באיזה ענין מבןרר להם לא סמכינן עליהו ואין כאן ידיעה באנס' אלא תלינן שמחמת שהם הפירו מאז המטלטלין שהיו שלו וכסבורין שהוא נאמן עליהו שלא מכרן ומשכנן ושעל הטוען שמכרן עליו להביא ראיה מש"ה קאמרי שנתברר להם שהוא אנוס וכ"ש במקום הזה שחזר העד האחר והעיד שלא ידע אם מכר אנדיו הנזכר אותה מטלטלין דאינשי לא בקיאי בה שפיר איפא למתלי דטעו בהכי כיון דאינהו מבארי מלתייהו דנהי דנדאי לעד לא מהמנינן לי' במאי דהדר ואמר שמה שהעיד שנתברר אצלו האונס הוא מפי אנדיו בגדין לבד ושהוא הנה מאמין בו משום דבהא שייף למימר שפיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד דאע"ג דקיי"ל כמר בר רב אשי דאמר בפ' האשה שנתארמלה א) ובפ' חז"ה ב) דהעדים שאמרו מודעא היו דברינו נאמנים וכמו שפסקו רוב הפוסקים דהיא פשאין כ"י יוצא במקום אחר וכן פ' ר"י הזקן וכל המפרשים ז"ל וכדמוכחא פולה סוגיא דהתם דאין דרף לנטות ממנה כלל הוא בכ"י יוצא במקום אחר אפי' מר בר רב אשי מודה דאין נאמנים ואע"ג דמודעא ניתן לכתב וכן נמי היה דהתם דתנאי הי' דברינו מפרשי לה נמי בכי האי גוונא דאין כתב ידו יוצא ממ"א הא בשכ"י יוצא לא מהמני דהו"ל כחוזרין ומגידין וכ"ש בגדון זה שכ"י יוצא ממ"א שאחר שהעידו שנתברר להם האונס לאו כ"כ לחזור ולומר שמפיו לבד נתברר להם דבהא לא עביד אינשי דטעו אבל בבירור האונס בהא איפא למימר דטעו כיון דאינהו מבארי שלא ידעו אם מכר אנדיו המטלטלין ההם או משכנן דבהא אפשר למטעי דמפני שיצעו מאז שהמטלטלין היו שלו סבורין שגם עכשיו הוא נאמן עליהם שרוב בני אדם שלא ידעו בטיב דיני ממונות חושבין כן מחמת דיני האומות שהוא כף וכף וכיון שכן סומכין על ביאורו של העד שהרי מבארינן באיזה צד נתברר להם וכדכתבתי וכ"ת כיון דאיפא לספוקי בלשנא דסהדי אי בריר להו אונסא שפיר אי לא א"כ הו"ל ספק מגורשת ונעמידנה על חזקתה בחזקת א"א היתה לא היא

דְּהָא אִיפָּא סְהַדֵּי דְמִסְהַדֵּי עֲלֵהּ שְׁנַתְגַּרְשָׁה דְּהֵינּוּ עַדֵּי הַגֵּט וְעַדֵּי מְסִירָתוֹ וְהִיא עֲדוֹת בְּרוּרָה שְׁבִשְׁבִילָה הַתִּירוּקָה ב"ד לִינְשָׂא וְעֲדוֹת הַמוֹדְעָא אֵינּוּ עֲדוֹת מְבֻנָּאָר מְאָחַר שְׂאִינְס מְבֻנָּאָרִים בְּאִיזָה עֵנִין נוֹדַע לְהֵם שְׁהִיָּה אָנוּס ע"כ וְכַדְכַת' וְכִינּוּן שְׁפֹן עֲדוֹת זֶה הָאֲחֵרוֹן שְׂאִינּוּ בְּרוּר אֵינּוּ יָכִיל לְגַרְוֵע פָּחוּ שֶׁל הָא' שְׁבִשְׁבִילוֹ הַתִּירוּקָה ב"ד לִינְשָׂא דְכִינּוּן שְׁהַתִּירוּקָה לִינְשָׂא אֲזִיל לָהּ חֲזַקָת אִיסוּר שְׁלָהּ וְקַמְתָּ לָהּ בְּחֻזְקַת הַתֵּר וְדַמְיָא הָא מְלַתָּא קַצָּת לְמַאי דְאֲמַרִינּוּ בַפ' הָאֲשָׁה שְׁלוֹם ג) דָּאָם עַד א' אוֹמַר מֵת וְהַתִּירוּקָה לִינְשָׂא וְכָא אַחַר וְאָמַר לֹא מֵת הָרִי זֶה לֹא תַצָּא מִהַתִּירוּקָה הָרֵאשׁוֹן וְאֲמַרִינּוּ טַעֲמָא הָתָם מְשׁוּם דְּבְכָל מְקוּם שְׁהֶאֱמִינָה תוֹרָה עַד א' הָרִי כָּאֵן שְׁנִים וְאֵין דְּבְרִיו שֶׁל אַחַד בְּמְקוּם שְׁנִים וְהָא הָתָם דְּבְחֻזְקַת א"א הֵיִתָּה וְאֵי אֲתִי עַד שְׁנֵי קוֹדֵם שְׁהַתִּירוּקָה לִינְשָׂא הו"ל עַד רֵאשׁוֹן עַד א' בְּהַכְחָשָׁה וְלֹא כְּלוּם וְאִפ"ה כִּי אֲתָא אַחַר שְׁהַתִּירוּקָה לִינְשָׂא לֹא תַצָּא מִהַתִּירוּקָה הָרֵאשׁוֹן דְּהו"ל כְּחַד בְּמְקוּם ב' ה"נ פִּינּוּן שְׁהַתִּירוּקָה ב"ד לִינְשָׂא ע"פ עֲדִים הָרֵאשׁוֹנִים וְעֲדוֹת אֱלוֹ אַחֲרוֹנִים אֵינּוּ עֲדוֹת מְבֻנָּרָר לֹא תַצָּא מִהַתִּירוּקָה הָרֵאשׁוֹן דְּעֲדוֹת שְׂאִינּוּ מְבֻנָּרָר בְּמְקוּם עֲדוֹת מְבֻנָּרָר הו"ל כִּי הֵיִתָּה דְקָרִי לִי חַד בְּמְקוּם ב' וְגַרְע מִינָהּ וְכ"ש אַחַר שְׁהִגִּיד א' מִן הָעֲדִים שְׁהוּא לֹא יָדַע אִם הַמְטַלְטְלִין הֵהֱם הָיוּ שְׁלוֹ שֶׁל הַמְגַרְשׁ אוֹ הִיָּה זְכוּת לְכּוֹבְשִׁים עֲלֵיהֶם דְּבָהָא וְדָאִי פְּשִׁיטָא דְלֹא חוֹזֵר וּמַגִּיד הוּא וְאֵין בְּעֲדוֹת שׁוּם מְשִׁשׁ לְאֲנוּסָרָה אַחַר שְׁפֻכְרָה הַתֵּרָה ע"פ עֲדוֹת הָרֵאשׁוֹן שְׁהוּא עֲדוֹת בְּרוּר דְלִיכָא לְמִימַר בְּכַה"ג דְּהָא אִיפָּא סְהַדֵּי דִיְדַעֵי דָּאָנוּס הוּא דְּהֵינּוּ עַדֵּי הַמוֹדְעָא וְאִם לֹא בִיָּאָרוּ בְּשִׁטְר הַמוֹדְעֵי יְבֻאָרוּ עַכְשָׁיו אִיךָ נִתְבָּרַר לְהֵם דְּהָא לֹא נִפְקָה אִי קָלָא אֲלֵא מִתּוֹךְ עֲדוֹתָן שֶׁל הָעֲדִים וְכִינּוּן שֶׁהָא' בִּיָּאָר עֲדוֹתוֹ בְּעֵנִין שֶׁא"א מִתּוֹךְ עֲדוֹתָן שְׁיָהָא הָאָנוּס בְּרוּר לְהֵם תּוֹ לִיכָא לְמִיחַשׁ לְהוּ וְכ"ש כָּאֵן בְּנִידוֹן זֶה שְׁהַעֲדִים הֵם בְּמְקוּמוֹ שֶׁל הַמְגַרְשׁ וְהוּא מִתְרַחֵק הַיּוֹם לְהִבִּיא עֲצוֹת מְרַחוּק לְאֲנוּסָרָה וְלַעֲגָנָה שְׂאֵם הִיָּה לוֹ עֲדוֹת אַחֲרַת מְבֻנָּאָר מְזָה הִיָּה מְגַלָּה אוֹתוֹ וּמְפַרְסְמוֹ מְצוּרָרָה לְזֶה שְׂאִילוֹ הָיוּ הָעֲדִים יְכוּלִין לְדַעַת יְדִיעָה בְּרוּרָה שְׁהַמְטַלְטְלִין הֵהֱם הֵם שְׁלוֹ בְּעֵנִין שְׁיֻכַּל לְהוֹצִיאָם בְּכ"ד שׁוּב אֵין לוֹ טַעֲנַת אָנוּס פִּינּוּן דְלֹא אֲזִיל קַבִּיל בְּבִי דִינָא אַחֲוִילִי אַחֲוִיל וְאֵע"ג דַּס"ל לְאַבְיִי וְרָבָא דְכְּתַבִּינּוּ מוֹדְעָא אַמְאֵן דְּצִיִּית דִּינָא הָא אֲמַרְן דְּטַעֲמָא מְשׁוּם דְּאִיפָּא דְחִיִּישׁ דְלָמָּא לֹא מוֹדְקִי לִי בִי דִינָא וְכַמ"ש רַבְּנוּ שְׁמוּאֵל ז"ל אוֹ מְשׁוּם דְּב"ד לֹא כְּפִי אֲלֵא בְּשִׁמְתָא וְאִיהוּ חִיִּישׁ דְלָמָּא אִיהוּ לֹא קַפִּיד בְּשִׁמְתָא דְרַבְּנָן אַבְל הִיכָא דִּישׁ כְּפִיָּה גְמוּרָה וְיִוֵּרְדִין לְנִכְסֵיו כְּמוֹ בְּמְקוּמוֹתֵינוּ אֲלֵה שְׁיִישׁ בְּכָל קַהֵל וְקַהֵל אֲנָשִׁים מְמוֹנִים לְתַת דִּין בֵּין אָדָם לְחַבְרֵיו וְכוּפִין כָּל א' וְא' ע"כ בְּגוּפוֹ וּבְמִמוֹנוֹ וְיִוֵּרְדִין לְנִכְסֵיו כְּכִי הָאֵי וְדָאִי לֹא מְצִי לְמַטְעֵן טַעֲנַת אָנוּס וְכַדְאָמַר ר' יוֹסֵף בַּפ' הַנְּזַקִין דָּאֵין דִּיוֹזָה נְאָמַר וְלֹא סְבָרוּ בְּהָ שׁוּם חוֹלֵק בְּגַמ' דְאַפִּיל אַבְיִי וְרָבָא מוֹדוֹ וְטַעֲמִי כְּדִאֲמַרְן דְּבִי דוֹנָר עֲדִיר טְפִי מַב"ד שְׁיִישׁ כַּח בְּיָדוֹ לְכוּף בְּגוּפוֹ וּבְמִמוֹנוֹ וְכִי קַבִּילְתִּי מְפֻרְשׁ מְפִי רַבּוּתִי ז"ל וְכֵן בְּשִׁיטַת אַבָּא מְאָרִי ז"ל הִקְלִיבְךָ אַרְב"ד שְׁלָנוּ הַמְמוֹנִין הַיּוֹם בְּקַהֲלוֹת אֲלֵה בִי דוֹנָר חֲשִׁיבִי שְׁיִישׁ כַּח לְהֵם לְכוּף בְּגוּף וּמְמוֹן וְכִינּוּן דְלֹא אֲזִיל וְקַבִּיל אַחֲוִילִי אַחֲוִיל וְאֵע"פ שְׁיִישׁ לְדַחּוֹת דְלֹא אֲמַרִינּוּ הִכִּי אֲלֵא הִיכָא שְׁלֹא מְסַר מוֹדְעָא אַבְל הִכִּי דְמְסַר מוֹדְעָא הָא חוֹזִינּוּ דְלֹא אַחֲוִיל מִיָּדִי דְהוּא אַתְלוֹ' וְנִבְיָן זְבִינְגִי' זְבִינְגִי מְשׁוּם דְאַגַּב אָנוּסִי דְזוּזִי גָמַר וּמְקַנֵּי וְאִפ"ה מְסַר מוֹדְעָא מוֹדְעֵי מוֹדְעֵי וְכַדְמוּכַח מִהֵיָּא דְאֲמַרִינּוּ א) מֵאֵן דְחַתְּם אַמוֹדְעָא שְׁפִיר חַתְּם וּמֵאֵן דְחַתְּם אַאֲשֻׁקְלַתָּא שְׁפִיר [חַתְּם] לֹא דְמִי דְשִׁאֲנִי הָתָם דְכִינּוּן דְחֻזְקָתֵינוּ לִי דְאָנִיס וְאֵין לוֹ צַד לְהַנְצִיל מִן הָאָנוּס אִיפָּא לְמִימַר דְלֹא גָמַר וּמְזַבְּן אֵע"ג דְאִיפָּא זוּזִי פִינּוּן דְמְסַר מוֹדְעָא אַבְל הִיכָא שְׁפִידוֹ לְהַנְצִיל מִן הָאָנוּס וְלֹא אֲזִיל וְקַבִּיל וְדָאִי

אחולי אחיל אלא אעפ"כ מסר מודעא דסבר הוא אפוס החבל בשתי ראשיו כדי שיתנו ויחזרו ויתנו אלא שאין אנו צריכין לזה מן הטעמים שפכתבתי.

ועוד אפשר לנו לדון ולומר שאפ"י הנה עדותן של עדים אלו על האונס מבןרר פיון שבשעת נתינת הגט פוסל כל עדים שיעידו על שום דבר שיתבטל בו הגט ושירע פחו שוב אין חוששין לעדותן וכ"כ הרשב"א ו"ל על ביטול המודעות ו"ל נאני אומר להוציא ידי כל ספק שיבטל כל מודעא ועוד שיפסול כל עד שיעיד שמסר מודעא לפניו וא"ת ומה יועיל לגבי איסורא אם יעידו עדים כבר העידו אני אומר כל שהוא פוסל עדים אף הוא מבטל כל מודעא לגמרי וכאותה שאמרו בפ' מי שאחזו ב) וליחוש שמה בא באומר נאמנת עלי שלא באתי וליחוש שמה פייס באומר נאמנת עלי שלא פייסתי אלמא כל שאינה מאמינה אינו טורח לבא ולפייס וטעמא דמלתא דכיון שאינו יכול לקלקלה בב"ד אינו מצי לקלקלה בידי שמים וכדאי בירושלמי בריש מכילתין וה"נ פיון שהוא פוסל עדיו ואינו יכול לקלקלה בב"ד אף הוא גומר בלבו ומבטל כל מודעות שקדמו לו שאינו מצוי לקלקלה בידי שמים ע"כ.

ונאני רוצה לדקדק אחר ראיותיו אע"פ שיש לדון עליהם כבר הורה זקן ופשוטה הוראה זו בכל גלילותינו ועושין בה מעשה וכ"ת האי טעמא לא מהני אלא למסירת מודעא גרידתא הא הוא דקאמר לה רבינו ז"ל אבל היכי שנתברר אונסו מאי מהני פיסול עדים אם אנו יודעים שמתוך אונס הוא מגרש לא היא דהתם ה"נ איכא למימר פיון שהוא פוסל עדיו ואינו יכול לקלקלה בב"ד אף הוא גומר בלבו ומגרש בלב שלם אע"פ שאונסין אותו ע"כ וליכא למימר דכיון דמתוך האונס פיסל עדיו האי פיסל עדים גופא לא מהני מידי דא"כ במסירת מודעא לחודה אמאי קאמר רבינו ז"ל דמהני פיסול עדים דהא מסירת מודעא היינו דאנו מהמנינו לי דאנוס הילכף אי מהמנינו לי דאנוס פיסול עדים מאי מהני הרי מתוך אונס פוסל אותם ואי לא מהמנינו דאנוס א"כ אין ממש במודעתו ואפ"י ביטול לא צריך דליכא למימר דמסירת מודעא דגיטא ומתנתא לאו היינה דאנוס אלא דבליבה לא ניקחא לי שפכר הוכחתי למעלה דאי לאו דאנוס אלא דבלבי לא ניקחא לי דברים שבלב ניהו ואפ"י ביטול מודעה לא צריך ואף הרשב"א ו"ל עצמו כ"כ דמודעא דגיטא ומתנתא מטעם אנוס אתיא עלי עוד כתב בפ' השולח ו"ל מודעא דמאן אילימא דגיטא ומתנתא גילוי מלתא בעלמא הוא ואפילו תולה מודעתו בדבר ונמצא שאותו דבר לא היה מעולם וכיחש לעדים אפ"ה הגט בטל מפיון שהוא אמר שהוא אנוס ואיכא גילוי דעת שהוא אנוס שיהי הוא מבטל והרי יש כאן גילוי דעת שאם אינו אנוס בכף למה מגרש אם אינו רוצה לגרשה לא יגרש אלא נדאי אנוס הוא אלא שמתירא לגלות אונסו או שרוצה לכסותו ותולה אותו בדבר אחר ע"כ הפותב דורש שלום אהביו ורבותיו הצעיר בבית אביו חסדאי בן הר' יהודה בר' חסדאי זלה"ה.

תשובה תחילה נדון על מסירת מודעא וביטולה ואח"כ נדון על האונס גרסינו בפ' חזקת (ג) רבה ורב יוסף דאמרי תרנוייהו לא כתבינו מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא ופי' ר"י בן מגיש ור' מאיר הלוי ז"ל דאייירא בפשרה כגון ראובן תובע לשמעון וא"ל תולי כ"כ וכ' שיש לי בידך וא"ל להד"מ והוצרך לעשות עמו פשרה וקודם הפשרה מסר מודעא וס"ל

רבה ור' יוסף דמי צייתי דינא לא פתבינן דה"ל פמודעא דזביני היכי דלא ידעי בה סהדי דאניסי אפני רבא דאמרי תרנויהו אפי' עלי ועליה דאע"ג דציית דינא פיון דיקול למפרי ולאשתבועי בשקרא אין לה אונס גדול מזה אמרי בהרדעי כל מודעי דלא פתוב בה אנו סהדי ידעי באונסי' לאו מודעא היא [מודעא] דמאי אילימא דגט ומתנתא גילוי מלתא בעלמא היא ופירש"י הרבה בני אדם יוכלו לידע אונסו דכיון דאינו מקבל ממון בגט זה שנותן אם נתנו מדעתו למה מסר מודעא והק' מור"מ מרוטנבורג ז"ל דילמא בגט נמי זוי אנסוהו שנותנין לו קרובי אשה לגרשה ובמתנה אינו אנוס אונס גמור אלא אדם גדול ביקש ממנו מתנה ואינו רשאי להשיב פניו ופי' הוא ז"ל אי גט ומתנה גילוי מלתא בעלמא הוא אמאי קאמר אי לאו ידעי באונסי' דלאו מודעי היא כלל והגט כשר לינשא בו לכתחילה ובמתנה גובה אותה לכתחילה והא הרבה נותני גט ומתנה אנוסי אונס גמור א"כ אפי' לא הי' מפ' אונסי' הנה לו למיחש דילמא אנוס ולכל הפחות לגבי נט לא נתיירה לעלמא בלא נט שני ואם קבלה קדושין מאחר תצטרף גט משניהם ובמתנה לא יגבה בשטר זה וזה הפי' הוא דחוק ולפי ענ"ד אינו קשה לפירש"י כי אפילו אם קבל מעות בגט מקרובי האשה אינו דומה למעות שמקבל במכר כי במכר עיקר מכירתו הוא בשביל המעות כי אין אדם מוכר דבר אלא בשביל חפצו למעות ולא בשביל סבה אחרת והן הן האונסין אותו למכור ולאונס זה אינו מועיל לבטל המקח הילכף אין לפרש במודעא שהפירו אונסו שלא היה בסתם מוכר דזוי אנסוהו אכל בגט אפילו אם יתנו לו מעות דבר ידוע שאינו, סבת הגט שאם הי' ביניהם אהבה ושלום כמו שראוי להיות בין איש לאשתו אפי' יתנו לו כל הון ביתו באהבה בוזי כבוד להם אלא מחמת קטטה שביניהם או שנאה ששונאתו גורמות הגרושין והמעות אינן אלא טפלים לדברים אחרים הגורמין לגט הילכף לא דמי למעות המכר דנימא גמר ומקנה משום הכי פריה גילוי מלתא בעלמא הוא שהוא אנוס פיון שמוסר מודעא דכיון דאינו מקבל ממון בגט ר"ל כמו במכר כי אין קבלת ממון של הגט דומה לקבלת ממון של מכר וגם במכר נמי אם אנסוהו למכור חפץ בפחות משונויו אין מכירתו מכירה דהא דאמר ר"ה תלוהו וזבין זביניה זביני דאגב אונסי' גמר ומקנה הינה דוקא דלא איזל גבי' אלא כדי אונאה וכן משמע הלשון וזבין כדיון מכר ואם איזל גבי' טפי מאונאה דמיא לתלוהו ונהיב וכן כתב הר' יונה ז"ל דהוי זביני במקרקעי אפילו לא נתן לו כל שונויו לפי שאין אונאה לקרקע ותורת מכר בכך ומכרו קנים אכל במטלטלין פיון שיש שם אונאה כדי ביטול מקח אין פאן מכר ואני אומר כי גם במקרקעי אם יש שם אונאה עד פלג דהוי ביטול מקח בקרקעות לדברי התוספות וכן פסק א"א ז"ל הנה הוכחנו שאין נתינת הממון גורם אלא שונויו של מקח גורם קיומו וא"כ בגט נתינת הממון אינו גורם קיומו אם אינו נותנו לרצונו בלא ממון הילכף פריה גילוי מלתא בעלמא הוא אילימא מודעא דזביני והא אמר רבא לא פתבינן מודעא אזביני מודה רבא היכא דאניס פההוא מעשה דפרדיסא דההוא גברא דמשפן לי' פרדיסא לחברי' בתר דאכלי' תלת שנין א"ל אי מזבנת לי' ניהלני' מוטב ואי לא כבישנא לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בנדי פגון האי ודאי פיון דמסר מודעא פתבינן אם חבירו אונסו ופירש"י ז"ל פגון דאמר לעדים אתבענו לפניכם והוא יאמר שפכרתי' לו ואינו חייב לי כלום ואח"כ יאמר לי בסתר שאכתוב לו שטר שלא בפניו ושאתנה לו ויתן לי הדמים וכן עשה וקודם פתיבת השטר אמר לעדים אתם שמעתם

שְׁאָמַר שֶׁהִיא מְכוּרָה בְּיָדוֹ זֶה ג' שָׁנִים וְאָנִי צָרִיךְ לְכַתּוֹב לוֹ שְׁטַר מְכִירָה וְהֵרַנִּי מוֹסֵר מוֹדְעָא בְּפִנְיֶכֶם שְׁאִינִי מוֹכְרוֹ בְּרִצּוֹן נַפְשִׁי אֶלָּא מִשׁוּם דְּכַפָּה בְּמִשְׁפּוּנָה כה"ג פּוֹתְבִין שְׂיִדְעוּ אֹנְסוֹ וְאֶפְּלוּ אִם הָיָה ב"ד יוֹדְעִים כָּל מָה שְׂיִדְעוּ הָעֵדִים לֹא הָיוּ יְכוּלִין לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַפְּרָדָס כִּי הִי יְכוּל לְטַעוֹן אֲמַת הוּא שֶׁהוּא הָיָה קְנוֹי בְּיָדִי וְאֶבְדְּתִי שְׁטָרִי וּבִקְשָׁתִי מִמֶּנּוּ שְׂיַעֲשֶׂה לִּי שְׁטַר מְכִירָה שְׁנִית דְּאֲמִינָא אֲזַבּוֹן דִּידִי וְאֶפ"ה פִּינּוֹן שְׂיִשׁ הוֹכְחָה שְׁרָאוֹי לוֹ לְמוֹכֵר לִירָא עַל הַפְּסָד הַפְּרָדָס פּוֹתְבִין בְּמוֹדְעָא שֶׁהִפִּיר בְּאֹנְסוֹ וּכ"כ ר"ת דְּטָפִי מִשְׁנֵי חֻזְקָה מִשְׁכַּן לוֹ הַפְּרָדָס אֶפ"ה פִּינּוֹן שֶׁהִתָּה בְּיָדוֹ לְגֵרוֹם לוֹ הַפְּסָד כְּמוֹ שֶׁהוּא אָנוֹס עֲלֵי רָאוֹי לְזָה לִירָא מְדַבְּרִי וְלַחֹוֹשׁ וְלַמְפּוֹר לוֹ מִחֻמַּת אֹנְסֵי אִימַת הַהַפְּסָד וּכְמֵאֵן דִּידְעֵי בְּאֹנְסֵי דְמִי וְלַעֲנִין בִּיטוּל מוֹדְעָא שֶׁל מְכַרְהִיכָא שֶׁהִפִּירוּ אֹנְסוֹ וּכְפוּוֹהוּ עַד שֶׁבִּיטַל הַמוֹדְעָא יִשׁ מִחֻלְקַת בֵּין הַפּוֹסְקִים רַבְּנּוֹ יִצְחָק בַּעַל הַתּוֹ' כ' דְּמַהֲנֵי הַבִּיטוּל וְהִבִּיא רָאָה מַהִּיא דְעַרְכִּין דְּמַהֲנֵי בִיטוּל מוֹדְעָא בְּגֵט וְאֶע"ג שְׁכָפוּ אוֹתוֹ עַד שֶׁבִּיטַל הַמוֹדְעָא וְאֶע"פ שְׁאָמַר בַּשְּׁעֵת מְסִירַת מוֹדְעָא כָּל מָה שְׁאֶבְטַל לֹא יִהְיֶה בְּטַל אִינוֹ מוֹעִיל דְּאָמַר לְבַסּוֹף כְּשִׁיכּוּפוּ אוֹתוֹ לְבַטַל כָּל מָה שְׁאָמַר קוֹדֵם בְּטַל הַפֶּל דְּאֶגַּב אֹנְסֵי' גְּמַר וּמְבַטַל וּר"י אֶלְפָּסִי ז"ל חוֹלַק וְאָמַר שְׁאִינִי גֵט דְּמִדִּינָא מְחַיִּיב לִיתֵּן גֵּט וְכִי מַעֲשִׂינָן לִיה פְּדִין מַעֲשִׂינָן לִי מִיָּדֵי דְהָהּ אַעֲלוֹת וְשְׁלָמִים הִילְכָהּ מְהֵנֵי הַבִּיטוּל אֲבָל זְבִינֵי דְלֹא מְחַיִּיב מִדִּינָא לְזַבּוּנֵי כִּי בְּטַלִּי לְמוֹדְעָא בְּאֹנְסֵי לֹא הָיָה בִיטוּל וּכ"כ רַבְּנּוֹ הֵאֵן ז"ל הִיכָא דְמָסַר מוֹדְעָא אֲזַבּוּנֵי, אֶפֶ"י פְּרָשׁ בַּשְּׁטַר זְבּוּנֵי דֵהוּא אֹנְסֵי' דְאֶנְסִיָּה אַעֲקִיר זְבִינֵי אִיבְטַלְהָ נְמִי אוֹדִיתִי בְּבִיטוּל מוֹדְעָא וְעוֹד, כ' כִּי הִיכִי דְמוֹדְעָא דְזַבּוּנֵי' לֹא מִתְקַיִּים עַד דְּמִתְבָּרִיר אֹנְסֵי' כְּמָה דְּמִתְבָּרִיר מוֹדְעָא ה"נ לֹא אִיבְטַל עַד דְּמִתְבָּרִיר דְאִיִּסְתַּלַּק אֹנְסֵי' כְּמָה דְאִיִּתְבָּרִיר בִּיטוּל מוֹדְעֵי' וּכ"כ ר"מ הֵלְוִי דְלֹא מְהֵנֵי בִיטוּל מוֹדְעָא בְּזַבּוּנֵי' עַד שְׂיַעֲיָדוּ עֵדִים שְׂיִדְעוּ בְּסִילּוֹק אֹנְסוֹ עוֹד כ' ז"ל וְהַשְׁתָּא דְאִיִּתְבָּרִיר טַעֲמָא דְמִלְתָּא גְּבִי גֵט דֹּאֶע"ג דְּבִטְלֵי' לְמוֹדְעֵי' מִגּוֹ אֹנְסוֹ הָהּ בִּיטוּל מִשׁוּם דְעַשְׂוִיָּה כְּגוֹן גְּבִי זְבִינֵי דְלֹא הָהּ בִּיטוּל מִשׁוּם דְאֶנְסוּוְהוּ לְזַבּוּנֵי שְׁלֹא פְדִין דְגֵט וְזַבּוּנֵי כְּהִדְדִי לַעֲנִין בִּיטוּל חַד דִּינָא נִינְהוּ דְכָל הִיכָא דְאֶנְסוּוְהוּ פְדִין בֵּין בְּזַבּוּנֵי אֶע"ג דְּבִטְלֵי' לְמוֹדְעָא מִגּוֹ אֹנְסֵי' הָוִי בִּיטוּל וְהָהּ כְּאוֹמֵר רוּצָה אֲנִי וְכָל הִיכָא דְאֶנְסוּוְהוּ לְמַהִיב גִּיטָא אוֹ לְזַבּוּנֵי' שְׁלֹא פְדִין לֹא הָהּ בִּיטוּל עַד דְּמִתְבָּרִיר כְּרַעוֹת נַפְשִׁי' בְּתַר דְאִיִּסְתַּלַּק אֹנְסֵי' וְא"א ז"ל לֹא הִבִּיא בְּפִסְקֵי אֶלָּא דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת.

וְעַתָּה בְּנִדּוֹן זֶה שְׁלַפְנִינוּ שֶׁהִעִידוּ עֵדִים שְׂיִדְעוּ שֶׁהָיָה אָנוֹס וְכֵן מוֹכִיחַ מִן הָעֲנָן שְׁלֹא רָצוּ לְשַׁלֵּחַ הַחֲפָצִים עַד שֶׁהִנְצִיחַ לְהוֹדוֹת שְׁלֹא לַעֲכָב הַמְטַלְטְלִין אֲשֶׁר יִשְׁלַחוּ הַנְּשִׂים וְשִׂיכְלוּ לְהַשִּׁיבָם אִם לֹא יִתֵּן הַגֵּט יִרְאֶה שֶׁהַמוֹדְעָא הִתָּה פְדִין וְהַבִּיטוּל הִי בְּאֹנְסֵי וְלַדְעַת הַתּוֹסְפוֹת מוֹעִיל הַבִּיטוּל וְלַדְעַת שְׁאֵר הַפּוֹסְקִים אִינוֹ מוֹעִיל פִּינּוֹן שְׁלֹא נִתְבָּרֵר סִילּוֹק הָאֹנְסֵי וְכֵן יִרְאֶה שֶׁהוּא דְעַתָּה פִּינּוֹן שֶׁהִנְצִיחַ לְהַחֲזִיר הַמוֹדְעָא מוֹדְעָא גְּרִידָא בְּלִי אֹנְסֵי מִחֻמַּת שְׁלֹא נִתְבָּרֵר לָהּ שִׂיכְלוּ הָעֵדִים לִידַע אֲמִיתַת הָאֹנְסֵי וְהָאֲמַת כְּהָ דְעַתָּה נוֹטָה דֹּאֶל"כ מָה הוֹעִילוּ חֻכְמִים בְּתַקְנָתָם שֶׁתִּקְנוּ מְסִירַת מוֹדְעָא עַד לְבַטַל הָאֹנְסֵי כִּי יָדוּעַ הוּא כִּי כְּמוֹ שֶׁהָאֹנְסֵי אֹנְסוֹ לְמַפְּוֹר כְּהָ יִאָּנֵס אוֹתוֹ לְבַטַל הַמוֹדְעָא שְׁמָסַר כ"ש לְגְּבִי גֵט דְאִיכָּא צַד מְמָזְרוֹת מִי יְכַנִּים רֹאשׁוֹ בְּמַחְלוֹקוֹת שְׂיִשׁ בֵּין גְּאוּנֵי עוֹלָם וְלַהֲקַל הַדְּבָר וְאִם הָיָה מַעֲשֶׂה בָּא לִידְנוּ הִי נֹר' לְהַצְרִיכָהּ גֵּט מְסַפֵּק אֲמָנָם לְסַבְּרָתָהּ לְפִי שְׁלֹא נִתְבָּרֵר הָאֹנְסֵי לַעֲדִים וְהִיא מוֹדְעָא גְּרִידָא וּמְהֵנֵי בִיטוּל וְלַדְעַת הַפְּסָק שֶׁל א"א ז"ל אֶפֶ"י אִם הִפִּירוּ הָעֵדִים הָאֹנְסֵי מוֹעִיל בִּיטוּל הַמוֹדְעָא כְּמוֹ דְמַהֲנֵי בִיטוּל מוֹדְעָא בְּמִכְרָה הִיכָא שֶׁהִפִּירוּ אֹנְסוֹ וְהַגֵּט גֵּט וְאֲשֶׁר

כַּתְּבֵת פִּינּוֹן דְּאִיפָא לְסַפּוּקֵי בְּלִישְׁנָא דְסִהְדֵי אִי בְּרִיר לְהוּ אֲוֹנָסָא שְׁפִיר אוּ לָא א"כ הָוִיא
לֵה סַפֵּק מְגוֹרְנִישַׁת וְהַעֲמִידְנָה עַל חֻזְקָתָהּ וּבְחֻזְקָתָהּ אִישׁ הֵיחֵה וּדְחִית סְבָרָה זֹו מְשׁוּם
שְׁיֵישׁ עֵדוּת בְּרוּרָה שְׁנִתְגַּרְשָׁה כְּרֵאוּי וּבְשִׁבְלֵיהָ הִתִּירוּהָ לְנִשְׂאָ וְעֵדוּת הַמוֹדְעָא אִינוּ בְּרוּר
וְעֵדוּת הָאֲחֵרוֹן שְׁאִינוּ בְּרוּר אִינוּ מְבֹטֵל עֵדוּת רֵאוּשׁוֹן הַבְּרוּר אִינִי מְבִין דְּחִיל זֹו פִּי אֲדַרְבָּא
הַמוֹדְעָא חֲתוּמָה בְּעֵדִים הוּא עֵדוּת הֵרֵאוּשׁוֹן וְאִם הֵיחֵה הָעֵדוּת מְבֹרָר לְפִי דְעֵתָהּ הֵיחֵה
מְבֹטֵלֵת הֵגֵט הֵבֵא אֲחֵרֵי עֵתָהּ שֶׁהוּא סַפֵּק בְּרוּר וְהוּא סַפֵּק אִם בְּיִטְלָהּ הֵגֵט שְׁאֲחֵרָה אִם
לָאוּ הַעֲמִידְנָה בְּחֻזְקָתָהּ שֶׁהִיא אִישׁ וְדָמִי לְהָא דְאֲמַרִּינוּ (א) טָבֵל וְעֵלָה וְנִמְצָא עָלָיו
דְּבָר חוּצָץ אַע"פ שְׁנִתְעַסַּק בְּאוֹתוֹ הַמִּין כָּל הַיּוֹם כִּי לֹא עָלְתָהּ לוֹ טְבִילָה אַע"פ שְׁנִדְּאִי
טָבֵל וְהַסַּפֵּק נוֹלַד אַח"כ וְאֲפֹשֶׁר שְׁאֲחֵר הַטְּבִילָה בָּא עָלָיו מִמָּה שְׁנִתְעַסַּק בּוֹ אַפ"ה פִּינּוֹן
שְׁנוֹלַד בְּזֶה רַעוּתָא אֲמַרִּינוּ הַעֲמִידְהוּ עַל חֻזְקָתוֹ וְאֲמַרִּינוּ לֹא טָבֵל טְבִילָה הוֹגְגַת כ"ש
בְּגִדוֹן זֶה שְׁנוֹדַע דְּאִתִּילַד בִּי רֵיעוּתָא קוֹדָם כְּתִיבַת הֵגֵט וְאֲפֹשֶׁר שְׁנִתְבֹטֵל הֵגֵט מֵעִיקָרוֹ
שְׁנִתְבֹטֵל הַעֲמֵד אֲשֶׁה עַל חֻזְקָתָהּ וְאִימּוֹר לֹא נִתְגַּרְשָׁה כִּי כָּל א"א בְּחֻזְקָתָהּ עוֹמְדַת עַד
שְׁיִנְדַע לָהּ שְׁנִתְגַּרְשָׁה גְרוּשִׁין גְּמוּרִין וְאֲשֶׁר כְּתִיבַת שְׁאֲפִי הֵיחֵה עֵדוּתוֹן שֶׁל עֵדִים עַל הָאוֹנָס
מְבֹרָר פִּינּוֹן שְׁבִשְׁעַת נִתְיַנַּת הֵגֵט פֶּסֶל כָּל הָעֵדִים שְׁיַעֲיֵדוּ עַל שׁוּם דְּבָר שְׁיִתְבֹטֵל בּוֹ הֵגֵט
שׁוּב אִין חוּשְׁשִׁין לְעֵדוּתוֹן וְכַמ"ש הַרְשָׁב"א ז"ל וְכִי תִימָא אִיךָ יוּכַל שׁוּם אָדָם לְפִסְלוֹ
עֵדִים כְּשֵׁרִים וְלָאוּ כָּל כְּמִינֵי וְדִאִי לְעִנְיָן מְמוֹן דְּבָר שֶׁהוּא חוֹבְתוֹ הוֹדָאָת בַּע"ד כְּמֵאָה
עֵדִים דְּמִי יוּכַל לְפִסְלוֹ כָּל אָדָם לְחוֹבְתוֹ אֲבָל לְעִנְיָן אִיסוּר אִינוּ יוּכַל לְפִסְלוֹ שׁוּם עַד
לְפַע"ד וְאֲפִי לְפִי דְבָרֵי בְּלִישׁוֹן זֶה אִינוּ יוּכַל לְפִסְלוֹ שׁוּם עֵדִים דְּכִינּוֹן דִּידְעֵי אוֹנָסוֹ וְנִתְבְּרָר
לְהֵם א"כ מָה שְׁפּוֹסֵל עֵדִי לֹא מְהִי מִיָּדִי וְלֹא דְמִי לְמוֹדְעָא גְרִידְתָּא דְכִינּוֹן שְׁלֹא הִפִּירוּ
אוֹנָסוֹ וּמְבֹטֵל הַמוֹדְעֵי וּפּוֹסֵל עֵדִי פִּינּוֹן שְׁבִיטוּל הַמוֹדְעָא מוֹעִיל לְבֹטֵל הַמוֹדְעָא הָרִי נִסְתַּלַּק
הָאוֹנָס כִּי דִיבּוּר הָאֲחֵרוֹן מְבֹטֵל הֵרֵאוּשׁוֹן וּמִש"ה יוּכַל לְפִסְלוֹ כָּל מָה שְׁיִרְצָה אֲבָל בְּגִדוֹן
זֶה שְׁלֹא נִסְתַּלַּק הָאוֹנָס קוֹדָם בְּיִטּוּל הַמוֹדְעָא גַם פֶּסוּל הָעֵדִים [אִינוּ כִּי מִחֲמַת הָאוֹנָס הוּא
פּוֹסֵלֵם וְהַשֵּׁם יִצְיָלְנוּ מֵעוֹנֶשׁ הַדִּין וְשְׁלוֹם מַעֲלָתָהּ מַעֲלָה וְרַחֲבָה וְנִסְבָּה לְמַעֲלָה
כְּחֻצָּה וְחֻצָּצֵי נְאֻמֵי מַעֲלָתָהּ דּוֹרְשֵׁי שְׁלוּמָהּ וְטוֹבָתָהּ וּמִתְפַּלְלִים בְּעֵדָה לְאַלְהֵי קֳדָם מְעוֹנָה
הַבָּאִים בְּחֲתוּם וְכוּרְתִים אֲמָנָה בְּאֲמוּנָה הִיוּ דְבָרֵינוּ דְבָרֵי הַיּוֹשְׁבִים בְּגִנָּים חֲבָרִים בְּפָרְשַׁת
הֵם הַמְדַבְּרִים אִין זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲבָל הוּא סֵפֶר מְקַנָּה הַחֲתוּם וְהַגְּלוּי מוֹדַעַת בְּכָל הָאָרֶץ
יִנְשֶׁר אֲמָרִים הִנֵּה אֱלֹהִים עוֹלִים מִן הָאָרֶץ הָאָרֶץ הַאִירָה מְכַבְּדוֹ וְכוּכְבֵי עֶרֶץ וְאָרֶץ
אֵל עֲלִיוֹן קוֹנֵה אֲמָנָם עוֹלָם חֶסֶד יְבִנָּה בּוֹ חֲכָמָה וּבִינָה וּמִשְׁפָּט יִתְאוּשְׁשׁוּ חֶסֶד וְאֲמַת נִפְגְּשׁוּ
וּבוֹ לִימוּדֵי ה' לֹא יִחְסְרוּ כָּל טוֹב וְכֹתֵר מַלְכוּת לְבָשׁוּ עוֹז וּמִשְׁפָּט וְחֲטָאָת יְהוּדָה כְּתוּבָה
בְּחֶסֶד וְאֲמַת יִכְפֹּר וְתִיטֵב לֵה' מִשׁוּר פֶּר חֶסֶדֵי הוּא וְחֶסֶדֵינוּ מִיָּלִי וְכִינּוֹר מְהַלְלֵי מְנַגֵּן
מֵאִילֵי רוּחַ ה' נְשָׁבָה בּוֹ רוּחַ צְפוֹן תְּחוֹלֵל מְצַפְּנֵי חֲכָמַת לְכַבּוֹ אֲמָנָם כִּי אֲתָם עִם וְעַמְכֶם
תְּמוֹת חֲכָמָה וְנִחְנּוּ מִה מוּל הָרִים הַגְּבוּהִים וּבַעֲבוּר נְסוּת אוֹתְנוּ בָּא הָאֱלֹהִים וְעֵנוּתוֹ
וְאִתְּבָתוֹ מְקַלְקֵלֵת הַשׁוּרָה לְדַעַת דְּעַתְנוּ הַקְּצָרָה הֵלֵא הִיא נִגְדַת דְּעַתוֹ הַרְחֵבָה לְכֹלֵא חֲשִׁיבָא
וְכַתְּבָנוּ לָהּ דְּעַתְנוּ וְאִתָּהּ תְּבַחַר וְלֹא אָנוּ וְעַל זֶה חֲתָם הַר' יַעֲקֹב וְהַר' יְהוּדָה בְּנֵי הָרֵא"ש
ז"ל.

מִי אֲשֶׁר יָבֵא אֲחֵרֵי הַמְּלָכִים אֲשֶׁר כָּבַר עֲשׂוּהוּ מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר עָרַב לְבוֹ לְגִשַׁת אֱלֹהִים
לְחַלּוֹק עַל דְּבָרֵיהֶם אֲשֶׁר בְּרֵאוּת בְּרוּרוֹת דְּבָרֵיהֶם מוֹכִיחִים שְׁפָתִים יִשַׁק מְשִׁיב דְּבָרִים
נְכוֹחִים עֲאֵכ"ו צְעִיר כְּמוֹנֵי אֲשֶׁר הִזְמִן מֵאָרֶץ מוֹלְדֵתִי הוֹצִיאֵנִי וְטוֹלִיטוּלָה טְלִטוּלֵי גְבַר

טלטלני טרם למדתי חקמה וגם פה לא עשיתי מאומה ונטל רוב המדבר בלשוני וכבד פה וכבד לשון ואיני פדאי שאמם שולחים לי לדעת דעתי הקצרה אמנם לפי העננה אשר בכם גברה אחנה דעי אף אני אחר דרישת השלום כפי קוצר לשוני הנה לשלום מר לי מר וזאת ליהודה ויאמר ראיתי את הארץ והנה נשחתה נשים באות מארות אותה תולות עצמן בשקריותו להפקיען מחמת בעליהן ואפופהון בידהון וראוי להחמיר בדבר זה אפילו בלא ראיות מבוארות כל זמן שלא בתלמוד הפה מזה כ"ש שנדחוק להכניס פילא בקופא דמחטא ולבקר דברים לא כן ולהקל באיסור א"א אמת ויציב פי הנכבד הנעלה ר' חסדאי קרסקש מעיר ברצלונא שאלני בדין זה ושלח לאחי הר' יעקב נ"ר ולי כתבו ונה הנה תחילתו היום החלונתי לשאל לי וכתב בו מה שזה לשונו ודרשתי מאת אחונות מרעי אלופי ומיודעי לחיות דעי אף אני עם יתר חכמי עירנו במעשה בא' שקבל ממון רב פדי לגרש אשתו והקדים למסור מודעא על הגט וירדנו למגן ואחר משא ומתן ושקלא וטרין הסכמנו לדעת א' והתנוה ליןשא איש ניםוקו עמו בטעם נכון ובראיה ברורה ויען פי המגרש בדברי התולים צועק חמס וקרי לן בי דינא שרי' נגיש עצמותינו עדיכם ומי ב"ד נגיש אליכם עכ"ל ואני לא עמדתי על תוכן תחבולת האשה ויועציה בדבר הזה כאשר ידעתי עתה מקונטרס הסיפור ששלחו לי וכתבתי לו שידעתי הי' שצריכה גט שני מספק כמה שתראו בנוסח תשובתי אשר שלחתי לו ולא מלאני לבי להצריכה גט בודאי לפי שלא ידעתי תוכן הענין וגם מפני שא"א ז"ל פסק שמועיל בישול מודעא אפילו אם לא ידעו בסילוק האונס והביא ראיה מההיא דערבין דמועיל בישול המודעא גבי גט ע"י כפני' גם כי יש טעם לחלק ביניהם כמו שכתבתי בנוסח תשובת הרי חסדאי אמנם אין משיבין את הארי אחר מותו ומשום מצנה לקיים דברי המת לא אמרתי ליתן לה גט שני רק מספק אבל אחר שעמדתי על קונטרס הסיפור וראיתי כל אשר עשתה לו אשתו ויועציה נתחזקתי יותר בדבר להצריכה גט ודבר ידוע הוא כי נט אינו אלא לרצון האדם ואינו מוציא אלא לרצונו וגם באותן שכופין אותם להוציא כופין עד שיאמר רוצה אני לא הנה גט אם לא שאנו תולין שכפין פן לבו משום דמצנה לשמוע דברי חכמים וכל זה הוא מפני שבערכין ובבבא בתרא ואין צריף להאריף הלא הם פתובים ומפורשים וגלויים לעיני כל הוגי התלמוד וכבר הביאו כ"ז החכמים בתשובותיהם השלוחים למדנו מכאן שאם אנו יודעים באדם שאינו נותן גט ברצונו שאינו כלום ואפילו לא מסר מודעא ואם מסר מודעא ולא הפרנו אונסו צריף לבטל המודעא קודם שיתן הגט ואם בישול מועיל הביטול פיון שלא הפרנו אונסו הפה שאסר הוא הפה שהתיר ואתי דיבור ומבטל דיבור ואם הפרנו אונסו והוא מאותן שאין כופין אותם להוציא אפילו בישול לא מהני עד שנדע שנסתלק אונסו ואונס ממון הוי אונס מההוא מעשה דפרדיסא וכיון שאפ' לבטל המכר הוי אונס כ"ש לבטל הגט דהוי אונס פי לא הוזכר כפני' לגבי פיסול הגט רק לגבי הכשרו ולגבי פיסולו הוזכר במשנה עישוי דתנן א) גט המעושה בישוראל כשר ובע"א פסול ובע"א חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישוראל אומרים לך פי' ובע"א פיצד עושין שיהיה כשר חובטין אותו וכו' פה מפרשין אותו, בעלי התוספות ז"ל ומוקמי למתניתין הכי גט המעושה בישוראל כשר שלא כשר פסול ופוסל ולשון מעושה הוא כולל כל מיני כפיות בין במילי כמו שהיא דכתובות עלני' דידי עשוי הוא וגדול המעשה יותר מן העושה ב) בין בשוטי ולהכי נקט לשון הפולל להשמיענו כשהוא כשר פסול אפילו כפואו

בשׁוּטֵי שֶׁהוּא כָּשֶׁר וְכִשְׁהוּא שְׁלֵא כַּדִּין אִפִּי כְּפוּהוּ בְּמִלֵּי שֶׁהוּא פְּסוּל וּבְסִיפֵא לְגַבֵּי ע"א דְּאִיִּירֵי בְּהַפְשָׁרָא דְּגַט כְּמוֹ שֶׁפְּרָשְׁתִּי נֶקֶט לְשׁוֹן חוֹבְטִין לְרַבּוֹת שֶׁאֵע"פ שֶׁמִּפִּין אוֹתוֹ לְקַיִים מֵהַ שִׁישְׁרָאֵל אוֹמְרִים לוֹ הֵגֵט כָּשֶׁר וְעוֹד הוֹכְחָה דְּאֲנֹסָא דְּמִמּוֹן פְּאֲנֹס גּוּף דְּרֹב בְּנֵי אָדָם חֻבֵּב עַלֵּיהֶם מְמוֹנֵם כְּגוֹפֵם וְהַצְדִּיקִים יוֹתֵר מְגוֹפֵם לְפִי שֶׁאִין פּוֹשְׁטִין יְדֵיהֶם בְּגִזְל כ"ש בְּגִדוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ אִם הִי' לוֹ בֵּיד אֲשֶׁתוֹ כְּתָבִי קוֹדֵשׁ נְאִים וְהַמּוֹדִים אֲשֶׁר לֹא יַעֲרֹכֶם זָהָב וְזָכוּכִית וְאִין יָדוֹ מִשְׁגָּת לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ כֵּן שֶׁאִין לָהּ אֲנֹס גְּדוֹל מְזָה לְפִי שֶׁהוּא חָכֵם וְיִוֹדֵעַ סֵפֶר הַגֵּה הוֹכְחָתִי שֶׁאֲנֹס מְמוֹן אֲנֹס וְנִמְצָא שֶׁהִי' גֵּט מְעוֹשָׂה שְׁלֵא כַּדִּין וְהוּא פְּסוּל וּמ"מ הוּא פּוֹסֵל לְכַהֲנָה מִשׁוּם דְּמַחְלִיף בְּכַדִּין כְּדִיתָא בְּגִיטִין בִּפ' הַמְּגַרֵּשׁ בִּישְׁרָאֵל שְׁלֵא כַּדִּין בְּכַדִּין מִיחֲלָף וְאִין לְהַכְשִׁירוֹ בְּשָׁבִיל שֶׁבִיטֵל הַמּוֹדֵעָא דְּמָה מְהַנִּי בִּיטוּל הֵינְיָה בְּגֵט הַמְּעוֹשָׂה בְּדִין שֶׁאִם לֹא מְסַר מוֹדֵעָא הֵגֵט כָּשֶׁר אֵע"פ שֶׁהִי' מְעוֹשָׂה וּמִשׁוּם הֵכִי הַפּוֹסֵל מְסִירַת מוֹדֵעָא כְּשֶׁמְבַטְלָהּ הִיא בְּטֵלָה מִשׁוּם שֶׁאֲנֹו תוֹלִין שֶׁמְבַטְלָהּ בְּלֵב שְׁלֵם מִשׁוּם שֶׁמְצָנָה לְשִׁמוּעַ דְּבָרֵי חֲכָמִים אֲבָל בְּגִדוֹן זֶה שֶׁהִפְרִירוֹ אוֹנְסוֹ אֵע"פ שֶׁבִיטֵל מוֹעִיל הַמּוֹדֵעָא מִשׁוּם שֶׁהָאֲנֹס בְּמַקּוֹמוֹ עוֹמֵד כִּי כְּמוֹ שֶׁהִכְרִיחוֹ הָאֲנֹס לִיתֵן הֵגֵט כֵּן הִכְרִיחוֹ לְבַטֵּל הַמּוֹדֵעָא וְכֵמוֹ שֶׁהֵגֵט בְּטֵל מִחֲמַת הָאֲנֹס כֵּן בִּיטוּל הַמּוֹדֵעָא בְּטֵל מִחֲמַת הָאֲנֹס ע"כ אֲנִי אוֹמֵר אִפִּי לְפִי הַתּוֹסְפוֹת וְכָפִי מֵהַ שֶׁפָּסַק א"א ז"ל לְגַבֵּי מְכָר הֵיכָא דְּבִיטֵל הַמּוֹדֵעָא בְּשַׁעַת זְבִינֵי דְּמִהַנִּי הַבִּיטוּל אֵע"פ שֶׁכְּפוֹ אוֹתוֹ עַד שֶׁיְבַטֵּל מִשׁוּם דְּאֲגַב אֲנֹנְסֵי גָּמַר וּמְבַטֵּל מוֹדוֹ לְגַבֵּי גֵט שֶׁאִינוֹ מוֹעִיל בִּיטוּל הַמּוֹדֵעָא הֵיכָא שֶׁהִפְרִירוֹ אוֹנְסוֹ כְּשֶׁמְסַר הַמּוֹדֵעָא אִם הִיָּה מֵאוֹתָם שֶׁאִין כּוֹפִין אוֹתָם לְהוֹצִיא אִם לֹא נִתְבָּרַר סִילּוּק הָאֲנֹס בְּשַׁעַת בִּיטוּל הַמּוֹדֵעָא אֵע"פ שֶׁלְּגַבֵּי מְכָר מוֹעִיל בִּיטוּל הַמּוֹדֵעָא הֵיכָא שֶׁלֹּא נִתְבָּרַר שֶׁלֹּא נִסְתַּלַּק הָאֲנֹס הֵינְיָה טַעְמָא לְפִי שֶׁהִמְכָּר לֹא יִתְבַטֵּל אִם לֹא בִּב' עֲנִינִים שֶׁהוּא אֲנוֹס בְּשַׁעַת הַמְּכָר וּבְמִסִּירַת מוֹדֵעָא וְאִיזָה מֵהֶם שֶׁיִּחָסֵר יִתְקַיֵּים הַמְּקַח נִמְצָא כְּשֶׁבִיטֵל הַמּוֹדֵעָא וְלֹא נִשְׁאַר רַק הָאֲנֹס הַמְּכָר קִיִּים כִּי תְלוּי' וְזָבִין זְבִינֵי זְבִינֵי אֲבָל גַּבֵּי גֵט הוּא הַפָּךְ מְזָה לֹא יִתְקַיֵּים כְּשֶׁהוּא מֵאוֹתָן שֶׁאִין כּוֹפִין אוֹתָם לְהוֹצִיא אֲלֵא בִּב' עֲנִינִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֲנוֹס בְּנִתְיִנַת הֵגֵט וְשֶׁלֹּא מְסַר מוֹדֵעָא עַל הֵגֵט וּבֵא' מֵאֵלוֹ ב' עֲנִינֵין יִתְבַטֵּל הֵגֵט שֶׁנִּמְצָא שֶׁלֹּא מוֹעִיל בִּיטוּל מוֹדֵעָא אִם לֹא יִתְבָּרַר שֶׁהוֹסֵר הָאֲנֹס וּמָה שֶׁהִבִּיאוֹ רֵאִי' מִגֵּט שֶׁמוֹעִיל בִּיטוּל מוֹדֵעָא עֵא לְגַבֵּי מְכָר אִפִּי לֹא נִתְבָּרַר שֶׁנִּסְתַּלַּק הָאֲנֹס? יָפָה הִבִּיאוֹ רֵאִי' כִּי הֵתֵם מִיִּירֵי בְּגֵט הַמְּעוֹשָׂה בִּישְׁרָאֵל כַּדִּין שֶׁאִין שֶׁם דְּבָר שֶׁמְבַטֵּל הֵגֵט רַק מִחֲמַת הַמּוֹדֵעָא וְכִינּוֹן שֶׁאֲנֹו רּוֹאִין הַבִּיטוּל שֶׁל הַמּוֹדֵעָא ע"י כְּפִי מְהַנִּי לְבַטֵּל הַמּוֹדֵעָא וְהֵגֵט גֵּט ה"ה גַּבֵּי מְכָר שֶׁנִּתְבַטֵּל ע"י אֲנֹס וּמוֹדֵעָא אִם נִתְבַטְלָה הַמּוֹדֵעָא אִפִּי ע"י אֲנֹס הוּי בִּיטוּל וְהַמְּכָר מְכָר כִּי כָּךְ הוּא גֵּט שֶׁנִּתְבַטֵּל ע"י מוֹדֵעָא כְּמוֹ מְכָר שֶׁנִּתְבַטֵּל ע"י אֲנֹס וּמוֹדֵעָא וְא"כ יָפָה הִבִּיאוֹ רֵאִי' מְבִיטוּל הַמּוֹדֵעָא דְּגֵט לְבִיטוּל מוֹדֵעָא עֵא דְּמְכָר הֵגֵה הוֹכְחָתִי שֶׁלְּכָל הַפּוֹסְקִים אִין הַבִּיטוּל מוֹעִיל בְּגִדוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ אִף לְפִי מֵהַ שֶׁפָּסַק א"א ז"ל וְזֶהוּ שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ לִי בְּתַשׁוּבָה הַזֹּאת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁכְּתַבְתִּי בְּתַשׁוּבַת הַר' חִיסְדָּאי קַרְשָׁקֵשׁ נ"ר וְכִינּוֹן שֶׁהַבִּיטוּל אִינוֹ מוֹעִיל גַּם מֵהַ שֶׁפָּסַל עַדִּי הַמּוֹדֵעָא עַלֵּי אִינוֹ מוֹעִיל מִתְרֵי טַעְמָא חֲדָא שֶׁמִּחֲמַת אֲנֹס פְּסָלֵם וְעוֹד שֶׁאִין אָדָם יְכוֹל לְפַסּוֹל בְּדַבְּרֵיו עַד שֶׁהוּא כָּשֶׁר וְדָאִי לְגַבֵּי מְמוֹן דְּאִתִּיהָב לְמַחֲלָה מוֹעִיל אֲבָל לְגַבֵּי אִיסוּרָא לֹא וְאִין לְהִבִּיא רֵאִיָּה מִהֵיאָ דְּגִיטִין א) דְּבַעַל אוֹמֵר לְפִיקְדוֹן וְשִׁלִּישׁ אוֹמֵר לְגִירוּשִׁין וּפְסָק רַב אֶלְפֵס כְּרַב חֲסֵדָא דְּשִׁלִּישׁ נְאָמֵן מִשׁוּם דְּמִהַנִּי דְּהֵתֵם פְּסָקוּ בַּעֲלֵי תוֹסְפוֹת וְכֵן הִסְכִּים א"א ז"ל לְהַלְכָה כְּרַב הוּנָא דְּאָמַר בַּעַל נְאָמֵן וְאֵע"ג דְּהַנִּי לְשִׁלִּישׁ וְכֵן הֵעִיד

הרמב"ן ו"ל שראה בנזקת ראשונה מפתית ידו מאן דפסק כר' חסדא ואנן לא ס"ל
הכי דר' הונא רבו של ר' חסדא ואין הלכה פתלימית במקום הרב ועוד הנה פתוב פה על
ההיא וניהמני לשליש מי קא נפק גיטא מתותי ידו דליהמניה ואי ק' לה קמיימא
דאמרינן שלישי לא מהימן ואע"ג דלא נפיק גיטא מתותי ידו מהימן התם בעל קא מכחיש
לי הילכה איתרע שלישותי הכא קא מודי לי עכ"ל וכתב א"א ו"ל וכיון שלא נתגלה
טעמו של רב אלפס ראוי להקמיר כדבריו הראשונים וכמה שפסק ר"ת וגם אין להביא
ראי' מההיא דפריש תלמודא בגיטין פ' מי שאחזו (ב) על ההיא משנה מעכשיו אם לא
באתי תוך ל' יום ומת תוך ל' יום הוי גט וליחוש שפא בא ומשני באומר נאמנת עלי שלא
באתי אלמא דמהני נאמנות לגבי איסורא אין ראי' מהתם דהכי פירושא באומר נאמנת
עלי שלא באתי אפי' אם היא תאמר שלא באתי הגט נט מהא למפרע כי אני מבטל התנאי
שהתניתי עמה אם לא באתי כה מפרשים בעלי התוספות מחמת קו' ולא הנה לי פנאי
להאריך בענין מחמת פנוד משואות שהי' עלי אכל לקחתי מן הכא בידי לפי שעה כי
השליח בא יום ד' פ' אלה מסעי וכתבתי מה שכתבתי ביום ו' באותו שבוע אחר שקראתי
כל הקונטרס ששלחת בענין זה ואשר שאלת אם יש לאשה צד טענה בכבישת
המטלטלין מצד מזונותיה אינה צריכה לפנים פינן שהי' לה נכסים מיוחדים לחצי גדוניה
ולמזונותי ואפי' אם הנה טענה לאו כל כמינה לתפוס נכסי בעלה בלא מרשותו ואשר
שאלת אם על מסירת מודעא כזאת אם יש לב"ד להכות ולגבות וכו' א"א ו"ל כ' בפסקיו
על ההיא דרב מנגיד אמאן דמסר מודעא אגיטא וכו' והאידין נהוג עלמא פנהרדעי דאמרי
בכולהו לא מנגיד אלא אמאן דמקדש בביאה ואע"ג דר' יוסף ס"ל פלישנא קמא דרב
בפ"ק דקדושין ג) בשל סופרים הלך אחר המקל ובנדון זה אפילו למי שפוסק פלישנא
קמא דרב לאו בר נדוי הוא שבלא המודעא הנה הגט בטל מחמת האונס ותבא עליו ברכה
על שגילה הדבר טרם התקדש האשה ותבא לידי קילקול עלה בידינו מתוך ב' תשובות
שכתבתי שאונס ממון הוי אונס ראוי למסור עליו מודעא ואפי' לא ידעו העדים אמיתת
ההפסד רק שיזעו שראוי לירא מן האונס שהוא ע"י הוכחה או אמתלא ושביטול מודעא
של גט אינה מועלת היכא שהפירו [שאין האונס נסתלק בשעת נתינת הגט ושאין אדם
יכול לפסול עדים ד)] הכשרים לגבי איסורא ולפי זה בנדון שלפננו הגט פסול ואין
קדושין תופסין בה הנה כתבתי דעתי הקצרה והוא פטיפה מן הים נגד דעת כל אחד
מחכמיכם הנקיי' והברה והם יברירו הסולת מן הפסולת בנפת שכלם ואם העתרתי
דברים עליכם על כל פשעים תכסה אהבתכם: שאלה ע"ד ילמדנו רבנו חנוך בן ראובן
תבע אחי אביו שמעון והוציא עליו כ"י שהיה חייב לראובן אביו מנה ובכתב ההוא פתוב
בו לשון זה ואני חייב במנה הנז' חוב גמור בנאמנות גמורה ובאחריות ובחזיק השטרות
והנה לזה הכתב שנעשה כמו ל"ח שנה ושמעון השיב שלא הוי דברים מעולם ושאינו
כ"י ואמר חנוך שישיבע שאינו כ"י ויפטר ולא רצה שמעון לישיבע והודה בב"ד שהוא
כ"י וחזר לטעון שפרע לאביו ראובן בעודו חי ורצה לישיבע ולפטר שפיון שהודה מפי
עצמו ולא הוחזק כ"י בב"ד ולא באו עדים שהוא כ"י יש לו לישיבע ולפטר וחנוך טען
שפיון שהודה בב"ד לאחר שפטר לאו כל כמיני' שישיבע ולפטר שפיון שהודה בב"ד
כאילו הוחזק כ"י ועוד שיש נאמנות בשטר כמ"ש למעלה ואני ואחרים עמי פסקנו שהדין
עם חנוך מטעם שאינו יכול לומר פרעתי אחר שפטר הודה בב"ד ושמעון נסתלק מדיננו

ולפי שביקש ממנו שיהא נמלה עוד יום א' אם ישבע על הסילקא ולא רצה לישובע מיד כפי הספמת הקהלות נתנו לו הסילקא ופסקנו הדין שיפרע הממונופרע קצת ולפי שביקש ממנו שישגר לה השאלה ולידע אם הדבר פן לא צוינו למשפנו עד שידע אמיתת הדבר הודיענו אם הדין כמו שפסקנו ומן הטעם שפסקנו או מטעם אחר כפי מה שיראה לה מזנסח הפתב הפתוב לעיל אם לא יוסף בן קרש"ף: גם הודיעני מתשובת שאלה שכתבת שאפילו אם ישבע לבעל דינו ויפטר ולאחר זמן בא לידו ממון או חפץ משל אותו הנשבע שדין הוא לישובע עליו וליטול אע"פ שישבע פבר האחר ונפטר וזה בא להכחיש שבועתו וזה דבר תימא וכ"ש אם הראשון נאמן מן האחרון אם יקל בעיניך תכתוב ראי' על הדבר הזה.

תשובה נ"ל שהדין עם שמעון דהא דאמרנו שאינו נאמן לומר שפרע לאחר שפכר היינו דוקא כשהכחישו עדים בטענתו ראשונה ואינו יכול לזכות בה פדגרסינו בפ"ק דמציעא (א) אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מנה לי בידך והלה אומר אין לה בדי פלום ועדים מעידים אותו שיש לו חזר ואמר פרעתי הוחזק כפרן לאותו ממון ומשלם וכן פסק רבנו יונה ז"ל בבבא בתרא פ' חזקת ב' על ההיא דטוען וחזר וטוען בד"א שאין הטוען חוזר וטוען לסתור דבריו הראשונים במקום שהוא מתחייב בדין בטענתו ראשונה אבל אם זכה בדין אילו עמד בטענתו הראשונה יכול לחזור ולזכות עצמו בטענה אחרת כיצד היה טוען בטענה וא"ל להד"מ ואין שם עדים שלנה יכול לחזור ולטעון לוייתי ופרעתי ואיני אומר הרי הודה מתחילה שלא פרע שכל האומר לא לוייתי כאומר לא פרעתי דמי ועכשיו מודה שלנה והרי הוא חייב אלא פינו שאילו עמד בטענתו הראשונה היה זכאי יכול לזכות בטענה שנית וכן פסק הר"י בן מיגש ז"ל האי דין טוען וחזר וטוען היינה כשהכחישוהו עדים בטענתו ראשונה אבל כל זמן שלא הכחישוהו חוזר וטוען אע"ג דנפיק לבראי דמיגו דאי בעי קאי בטענתיה קמייתא ומיפטר מצי נמי טעין אחריתי ומפטר וכן פתב הרמ"ה וכן כ' א"א הרא"ש ז"ל ואשר כתבת שאכתוב לה ראיה על התשובה הכתובה מעבר פתב זה הרא"י הוא מההיא דגרסינו בקמא בפ' הגוזל קמא ג) אמר רב הונא אמר רב האומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומר אין לה בדי פלום ונשבע ואח"כ באו עדים שחייב פטור מ"ט דאמר קרא ולקח בעליו ולא ישלם פינו שקבל בעליו שבועה שוב אין משלמין ממון דס"ל שהשבועה במקום התשלומין והוי כאילו פרעו ממון הילכך לא יתחייב בשביל אחרים שהעידו דהוא חייב לו ופסק רב אלפס ז"ל ולית הילכתא פרב דאמרנו א"ל רמי בר חמא לר"ן מכדי דרב לא ס"ל משכונני נפשך אדרב למה לה א"ל לפרושי לדרב בעלמא והא רב קרא קאמר קרא כי אתא לכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין הוא דאתי שנא' ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע והילכתא פרב נחמן ואפי' אתי חד סהדי דאית לי' גבי' מנה ואשתבע שבועה דאורייתא ובתר הכי אתא סהדי אחרניא מצטרף בהדי קמא ומחייב לשלומי עכ"ל פי רב נחמן סובר שהשבועה אינה במקום תשלומין נמצא שאינו פרוע עדיין וכשימצא מקום לגבות חובו יגבנו וכן פסק א"א הרא"ש ז"ל והודה בן הרא"ש ז"ל: עו) תשובת שאלה עמדתי על הגליון אשר פמה אמות ארכו ועל הזכות אשר הביא ר' שמואל חלפון על החלקים אשר יש לו בבית אשר באו עליו לדין ועל החלוקה אשר עשה עם היתום ואמה וראיתי איך היה ענין הבית מתחילתו ועד סופו ואיך בא מאיש לאיש עד שהגיע לאלו האנשים וכך

הִיָּה הֶעָנָן כִּי הִבִּית הַזֶּה שֶׁל ר' אַבְרָהָם חֲלָפוֹן הַנֶּקֶד דְּאַלְמוֹן וְהַיִּיט ה' בָּנִים ר' יְהוּדָה ור' יוֹסֵף ור' יַעֲקֹב ור' מֹשֶׁה ור' בְּנִימִין ור' יְהוּדָה הַיִּיט שְׁנֵי בָּנִים ר' אַבְרָהָם ור' יוֹסֵף ור' יוֹסֵף ור' אַבְרָהָם הַנִּיחוּ ד) ד' בָּנִים ר' אַבְרָהָם ור' מֹשֶׁה ור' שְׁמוּאֵל שֶׁהוּא הַבַּע"ד ור' יַעֲקֹב אָבִיו שֶׁל ר' יוֹסֵף שֶׁהוּא הַבַּע"ד הַב' (ור' יַעֲקֹב ור' אַבְרָהָם) ור' יַעֲקֹב ור' אַבְרָהָם הַנִּיחוּ ה' ה) בָּנִים ר' אַבְרָהָם ור' דָּוִד ור' מֹשֶׁה ור' יְהוּדָה ור' מֹשֶׁה ב"ר אַבְרָהָם לֹא הִנִּיחַ רַק בַּת וּשְׁמָה אֲנֹדוּ דוֹנִיָּא אִמּוֹ שֶׁל ר' יוֹסֵף שֶׁהוּא הַבַּע"ד הַא' וְהִיָּתָה נְשׂוּאָה עִם ר' יַעֲקֹב אַחִיו שֶׁל ר' שְׁמוּאֵל שֶׁהוּא הַבַּע"ד הַב' ור' בְּנִימִין הִיָּה לוֹ ה' בָּנִים ר' אַבְרָהָם ור' נָתָן ור' יוֹסֵף ור' יְהוּדָה ור' מֹשֶׁה וְאֵין לָנוּ עֶסֶק בְּדִין זֶה עִמָּהֶם וְעַתָּה אֶפְרָשׁ הַחֲלוּקִים שְׁיִשׁ לְכָל אֶחָד מִן הַכַּתּוּת בְּבֵית הַנְּזוּ וּמֵאַיִנָּה כַּח בָּאוּ לָהֶם ר' שְׁמוּאֵל קָנָה הַחֲנוּמֶשׁ מֵאָבִיו ר' יוֹסֵף ור' אַבְרָהָם ור' יוֹסֵף בְּנֵי ר' יְהוּדָה עָשָׂה כָּל א' שְׁטֵר מְכִירָה מִחֲלָקוֹ שֶׁהוּא חֲצֵי הַחֲנוּמֶשׁ לר' יַעֲקֹב אָבִיו שֶׁל ר' יוֹסֵף שֶׁהוּא הַבַּע"ד הַב' ור' יַעֲקֹב עָשָׂה ב' שְׁטֵרֵי מְכָר מִן הַחֲלָקִים הַנְּזוּ"ל לר' שְׁמוּאֵל אַחִיו שֶׁהוּא הַבַּע"ד הַא' וּבְשֵׁטֵר הַא' לֹא מְכָרָה אֶשְׁתּוֹ עִמּוֹ ר' אַבְרָהָם ור' דָּוִד בְּנֵי ר' יַעֲקֹב ב"ר אַבְרָהָם מְכָרוּ בְּכַה ג' הִרְשָׁאוֹת שֶׁהִיָּה לָהֶם מֵאִמָּם וּמֵר' מֹשֶׁה ור' יְהוּדָה אַחֵיהֶם הַחֲנוּמֶשׁ שֶׁהִיָּה לָהֶם בְּכַתּוּבֵים לר' שְׁמוּאֵל הַבַּע"ד וְהוּא מְכָר חֲצֵי שֶׁל הַחֲנוּמֶשׁ הַנְּזוּ"ל לר' יוֹסֵף הַבַּע"ד מֵרַת אוֹדוּ דוֹנִיָּא וְאַרוּסָה הַשְּׁנִי עָשׂוּ שְׁטֵר מְחִילָה שֶׁמְחַלּוּ כָּל הַתְּבִיעוֹת וּמִמּוֹן שֶׁהִי לָהֶם אֶצֶל ר' שְׁמוּאֵל בֵּין מְקַרְקְעֵי בֵּין מְטַלְטְלֵי וְטָעַן ר' שְׁמוּאֵל שֶׁבְּמְחִילָה זֶה זָכָה בַּחֲנוּמֶשׁ שֶׁלָּה ר' בְּנִימִין ב"ר אַבְרָהָם עָשָׂה שְׁנֵי מְחִילוֹת וְזִמְנָם בְּיוֹם א' לר' שְׁמוּאֵל וּלְר' יוֹסֵף שֶׁהֵם הַבַּע"ד הַנְּזוּ וְכַתּוּב בְּכָל אַחַת שֶׁמְחַל לוֹ כָּל חֵלֶק שֶׁהִי לוֹ בְּכָל הַכַּתּוּבֵים הַנְּזוּ וְקִבֵּל ע"ע אַחֲרֵיכֵן לְהַדִּיחַ וּלְסַלֵּק כָּל טוֹעֵן וּמְעַרְעֵר וְשִׁיעָרְעֵר עַל הַמְּחִילָה הַהִיא עוֹד עִמְדָתִי עַל הַמְּחִילָה שֶׁמְחַל ר' יוֹסֵף הַנְּזוּ"ל לר' שְׁמוּאֵל הַנְּזוּ"ל מְכָל עֶסֶק שֶׁהִיָּה לוֹ עִמּוֹ עַל עֶסֶק יְרוּשַׁת אָבִיו קַרְקַע וּמְטַלְטֵל וְהַמְּחִילָה הַנְּזוּ"ל רְאִיתִיהָ בְּיַד ר' יוֹסֵף קְרוּעָה וְרְאִיתִי כָּל הַטָּעָנוֹת שֶׁטָּעַנּוּ עָלַי בְּגִלְיוֹן עוֹד רְאִיתִי מְחִילָה שֶׁעָשָׂה ר' יוֹסֵף הַנְּזוּ"ל לר' שְׁמוּאֵל הַנְּזוּ"ל זִמְנָה מְאֹחֶר לְזִמְן הַמְּחִילָה הַנְּזוּ"ל בְּמָה שֶׁמְחַל ר' יוֹסֵף הַנְּזוּ"ל לר' שְׁמוּאֵל הַנְּזוּ"ל מְכָל עֶסֶק שֶׁהִיָּה לָהֶם עַל עֶסֶק יְרוּשַׁת אָבִיו מִמְטַלְטְלֵי וְרְאִיתִי שְׁטֵר הַחֲלוּקָה שֶׁעָשָׂה ר' שְׁמוּאֵל הַנְּזוּ"ל בְּכַח הָאֶפּוֹטֵרוֹפְסוֹת עִם הַיְתוּם וְאִמּוֹ וְכַתּוּב בָּהּ שֶׁהַיְתוּם וְאִמּוֹ נָתְנוּ בְּהוֹצָאוֹת הַחֲלוּקָה מ"ה זֶהוּ הָאֵם שְׁלִישׁ וְהַבֵּן ב' שְׁלִישִׁים וְשְׁאֵלֹתֵי הַטָּעַם לָמָּה וְאָמְרוּ לִי לְפִי שֶׁתְּקַנַּת הַנְּשׂוּאִין שְׁיִשׁ לְקַהֵל שְׁגוּבֵיָא כְּתוּב שֶׁכְּשִׁימוֹת הַבַּעַל בְּחַיֵּי אִשְׁתּוֹ שֶׁתְּקַח הָאִשָּׁה שְׁלִישׁ מְכָל הַנְּכָסִים וְהַזָּרַע שֶׁלָּהֶם ב' שְׁלִישִׁים וְאִינָם מְחֲלָקִים בֵּין אִם הִיָּה לְאִשָּׁה מְנַכְסֵי מְלוּג בֵּין אִם לֹא הִיָּה לָהֶם הַכָּל חוּלְקִים עַל דְּרָף הַנְּזוּפָר וְכֵן יֵרָאֶה מִחֲלוּקָה הַנְּזוּ"ל כִּי הַחֲנוּמֶשׁ שֶׁהִיָּה לְאִמּוֹ בְּכַתּוּב הַנְּזוּ"ל יְרֻשָׁה אוֹתוֹ מֵאָבִיו וְלֹא נִתְּנָה אוֹתוֹ בְּשֵׁטֵר לְבַעֲלָהּ נִמְצָא שֶׁהִי גְכָסִי מְלוּג שֶׁלָּהּ וְחֲלָקוֹ אוֹתוֹ עַל הַדְּרָף הַנְּזוּ"ל אַחַר שֶׁדִּבְרַתִּי כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲנִי אוֹמֵר שֶׁהַמְּחִילָה שֶׁעָשָׂתָּה מֵרַת אוֹדוּ דוֹנִיָּא וְאַרוּסָה הַשְּׁנִי מוֹעֵלֶת לְחֲצֵי הַחֲנוּמֶשׁ שֶׁמְכָר ר' יַעֲקֹב בְּעֵלָה לר' שְׁמוּאֵל אִם לֹא הִיָּה לָהּ עַל הַחֵלֶק הַהוּא רַק שֶׁעֲבוּד כְּתוּבָה וְלִזְזָה מוֹעֵלֶת הַמְּחִילָה אֲבָל לְחֲנוּמֶשׁ שֶׁיְרֻשָׁה מֵאָבִיהָ אֵינָה מוֹעֵלֶת הַמְּחִילָה כ"ז שֶׁלֹּא מְכָרָה אוֹתוֹ אוֹ נִתְּנָה אוֹתוֹ לוֹ וְהַמְּחִילָה שֶׁעָשׂוּ ר' בְּנִימִין בַּחֲנוּמֶשׁ שֶׁלוֹ לר' שְׁמוּאֵל ור' יוֹסֵף הַנְּזוּ"ל שֶׁזִּמְנָם בְּיוֹם א' יִשׁ לָהֶם לְחֲלוּקָה אוֹתוֹ חֲנוּמֶשׁ בֵּינֵיהֶם דְּכִיּוֹן שֶׁזִּמְנָם בְּיוֹם א' אֵין לָהֶם דִּין קְדִימָה וְחוּלְקִין בֵּינֵיהֶם וְאֵע"פ שֶׁאֵינָן שְׁטֵרֵי מִתְּנוּת מוֹעֵילוֹת כִּיּוֹן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו אַחֲרֵיכֵן מְכָל מְעַרְעֵר שִׁיעָרְעֵר עַל הַמְּחִילוֹת הָהֵם שֶׁאֵם יְעַרְעֵר עֲלֵיהֶם שׁוּם אָדָם מְחִזְקִין בְּקַרְקַע מִכַּח

האחריות שבמחילות לפיכך לא יוכל שום אדם לערער והמחילה ראשונה שעשה ר' יוסף לר' שמואל אינה פלוגתא מכלל טעמים הא' שמתוך הגיליון מוכיח שנעשית ע"ד שלא תשגה רק כשתיגע ליד ר' שמואל ולא הגיע לידו מעולם דאל"כ איך יקרע אדם מחילה טובה בשביל אחרת גרועה הימנה וגם חלק של אמו מפת הקהל בא לו כמו שמפורש למעלה ועוד שאין מחילה מועלת בקרקע שהגוף שלו עד שימכרו או יתנו במתנה עולה בדינו מתוך אלו הדברים שר' שמואל יש לו ג' חומשים בבית והו' חומש א' שקנה מאביו וחומש א' שקנה מר' יעקב אחיו שהי' של אברהם ור' יוסף בני ר' יהודה דודו וחצי חומש מן החומש שקנה מר' אברהם ור' דוד בני ר' יעקב דודו וחצי חומש מן החומש שמחל לו ר' בנימין דודו שקבל בה אחריות עליו ור' יוסף יש לו בבית חומש א' וב' שלישי חומש לפי שמחל בחלק של אמו הב' חלקים בכח תקנת הקהל שגוביא יצ"ו וחצי חומש שמכר לו ר' שמואל מן החומש שקנה מר' אברהם ומר' דוד בני דודו וחצי חומש מן החומש שמחל לו ר' בנימין וקבל עליו אחריות ואני מצוה שיחלקו הבתים על דרך זה שיתנו לר' שמואל הג' חומשין שלו במקום א' והב' חומשין של ר' יוסף ואמו יתנו להם במקום א' שאם יחלקו הבתים לה' חלקים ויטילו עליהם גורלות אפשר שיפסידו שניהם בענין פגון שיפלו לבעל ב' חומשין חלקו בב' מקומות ובעל הג' חלקים בג' מקומות ואפילו בשנים שהם שותפין בבית א' ויש לא'ב' חלקים ולשני חלק א' א"א ו"ל בתשובת שאלה פלג צ"ח סי' ד' שנותנין לו ב' חלקים יחד ולשני חלק א' וחולקין הבית לג' חלקים ואינן מטילין גורל רק על החלקים החצונים כדי שיקח בעל שני חלקים חלקו במקום א' כיון שבעל חלק הא' אינו מפסיד פלוגתא בדבר כ"ש בכאן שאם יחלקו הבית לג' חלקים ויפלו גורל על כל חלק וחלק אפשר שיפסידו שניהם וע"כ צריך לחלק הבית לה' חלקים ובעל ג' חלקים יטול החלק האמצעי ועל החלקים החצונים יטילו גורל ע"ז תשובת שאלה עמדותי על הגיליון של קטטות יהודה מלחו עם שמואל קריזו ושלמה אלקדוי ועל עדות שהעידו יוסף כהן ויעקב קרישול פלוני העיד שהכה באגרוף יהודה מולחו לפלוני ושתפש בזקן לפלוני והכה באגרוף ועדות זאת יצא לאחר שהטילו החרם כל מי שהיה יודע בענין הקטטה הנז' עדות או רמז עדות או אמתלא או ראי' עוד יצאו על יוסף כהן עדות מכחשת מהם העידו כי היה ביום שאירע הקטטה בפקדון בב"ה בשעה שקראו ק"ש עד לאחר קריאת הספר ומהם העידו שהי' במקום שאירע הקטטה בשעת הקטטה וישכנס בב"ה כשארמו תחנונים לאחר שנתרעם יהודה מלחו לקהל ועל זה הלכו לפני הרב דון משה בן זנגיל ופסק שלא יתבעו אלו לאלו משם ואילו וישפטר לכלם עוד אמרתי על מה שאירע אח"כ שקם שמואל קריזו ואמר לדין העידו עלי עדות שקר בענין הבשמים עתה תגלה העדות שקר שנעשה בענין הקטטה של יהודה מלחו שהעידו עליו שהכה אותו ולא היה אמת והעיד הוא ויצחק גאון ויוסף דר' ופליגי וכו' ואני תמה מאד למה פטר הרב הנז' לשתי הפתות כי יוסף כהן לא נתבטל עדותו כי המעידים שהיו בב"ה כשקרא שמע הוכחשו ועל עדות יעקב קרישול לא יצא אפילו שום ערעור של הכחשה ואע"פ שאין על כל הכאה והכאה רק עד א' הי' צריך לשלם לו דמי צערו ובשתו לכל א' מן המתרעמים או ישבע להכחיש לכל א' מן העדים ואנן סהדי שלא היה נשבע כי היו פוסלין אותו אח"כ לעדות ולשבועה כי היו מעידין עליו שנשבע לשקר אע"פ שהיא עדות מיוחדת כמו שמצינו בסנהדרין בפ' זה בורר א), חד אמר קמי

דידי גנב קבא דחןשלא וחד א', קמי דידי גנב קמא דבןרטיא ופסלוהו לעדות לפי זה לא קיה ניצול מא' מב' דברים או ישלם או ישבע ויפסל לעדות ובאיזה מהם שהיה דנין עליו קיה לו לשלם ההוצאה שעשו בהליכתם לפני הרב הנז' ובחזרתם לביתם ולא די לו שיצא נקי בדינו אלא שהוציא לעז על העדים על פי שמואל קריזו שהיה עד הזמן ההוא מתרעם עליו שהפך והביא רא' לדבר ועשה מןרשה לתוכעו וחסר לומר שלא הפך וכל אדם יכיר מענין זה רשע שמואל קריזו הנז' ואם היו דבריו אחרונים אמת איך מלאו לבו לעשות רשע פנה להתרעם על יהודה מלחו בדבר שקר וכזב ולאבד ממונו ולספן בגופו בדרכים בזמן התגר ואם בדבריו הראשונים אמת איך הרבה לפשוט ולהכחיש א"ע ולהעיד ע"ע רשע פנה בתרעומות יהודה כמו שנו' אבל מתוך דבריו מוכח שדבריו האחרונים לא הי' רק מחמת מה שאמרו עליו שהעיד על הבשמים עדות שקר וגם עדים שהעידו אחר התרעומות של שמואל קריזו שהם פ' ופ' שהעידו פ' וכך אין להשגיח בעדותן ואפילו הי' בו ממש לפי שעברו על התרמות שהחרימו במי שיהא יודע רמז עדות או אמתלא שיה' מעיד והם ידעו ולא העידו בזמן ההוא ובעדותם יש אמתלא גדולה לקטטה הנז' ולא ינצלו מאחד מב' דברים או העידו אמת או שקר אם העידו שקר אין לחוש לעדותם ומפאן ואילך הם פסולין להעיד ואם העידו אמת הרי עברו על החרם לפי שלא העידו בזמן שהוטל החרם וא"א ז"ל פסק שהחשוד על החרם פסול לדין ולשבועה י החרם הוא השבועה והעובר על החרם פעובר על השבועה ותנן בסנהדרין בפ' זה בורר (ב) כשהמועלין בשבועות פסולין לעדות א' שבועת ממון וא' שבועת שוא עלה בדינו מזה הענין שאין להשגיח בעדות שהעידו העדים אחר התרעומות שמואל קריזו ולפ"ז נעשה עול גדול ליוסף הכהן וליעקב קרישול שנתבזו ונצטערו בשלשלאות של ברזל זה כמה ימים נספו בלא משפט ויהודה מלחו שעשה להם כל זה עבר על ציווי הרב דון משה בן זרגיל שצוה שלא יבקשו עניוזה והלך ועשה קשר עם שמואל קריזו בעל דינו על העדים העניים והרויח פסק דין מהרב ר' יהושע שאמר לתפושם וקרא הפ"ד בשלמנקא ונתפסו ע"י ובבואו לטוליטולה לא נתפישו ונתרעם עליהם לרב דון משה ו' ורגיל נ"ר בב"ה הכ הי"ג במעמד כל הקהל בשבת שהעידו עדות שקר יראה שהוא חייב לשלם כל הנזק והצער והבונות שנעשה ע"י ועוד ראוי להענישו על שמלאו לבו לעשות דבר כזה לאנשים פאלו ועל לא דבר והנשארים ישמעו וייראו ועונש זה יעשו רבני המלכות אשר בידם שבט מושלים החותמת והפתילים לפי מה שיראה להם שהוא צורך השעיה: ' ע"ח פ' איבע מעשה שמת אדם אחד שהיה אמוד בממון ולא הניח בנים ולא אחין ואלמנתו תפסה הנכסים ואמרה שרוצה לזון מהם ואינה רוצה להוציאם מת"י אולי יפסדו ויחסרו לה מזונות ולפיכך נתעוררו אנשים מן הקהל לתקן שכל אשה לא תהיה גזונית מנכסי בעלה רק ג' חדשים ואז תהיה מוכרחת לישבע וליתול פתנתה ואני אומר לפענ"ד כי אין פח ביד ב"ד לתקן זה כי אע"ג דקיי"ל הפקר ב"ד הפקר זהו לענין ממון דוקא כדגרסינן בבבא בתרא א) אמר ר' יצחק מנין שהפקר ב"ד הפקר וכל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו ד' אלעזר אומר מהכא אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן והיושע בן נון וראשי אבות המטות וכי מה ענין ראשים אצל אבות לומר לה מה אבות מנחילין לבניהם כל אשר ירצו אף ראשים מנחילין כל מה שירצו זהו דוקא בממון אבל מה שתקנו מזונות לאלמנה מנכסי בעלה הוא משום

כבודו כי כבוד הוא לו שמתעכב לינשא בעבורו ולפיכך ארז"ל (ב) משתמשת במדור בכרים ובכסותות בכלי פסך וזקב שנשתמשה בהם בחיי בעלה ועוד אמרו (ג) יתומים שמכרו במדור אלמנה לא עשו ולא כלום ולא עוד אלא שהעמידו הנכסים בחזקת האלמנה דגרסינן בכתובות בפ' אלמנות נזונות (ד) בעו מר' יוחנן יתומים אמרו נתנו לה מזונות והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראי' נכסי בחזקת יתמי קיימי ועל האלמנה להביא ראי' ת"ש דתני לוי אלמנה כל זמן שלא נשאת על היתומים להביא ראי' ש"מ נכסי בחזקת אלמנה קיימי ועוד מצינו שיותר החמירו חכמים במזונות אשתו ובנותי' מבעיקר הירושא דאורייתא מפני תקנת מזונותיהם דגרסינן בבבא בתרא ר"פ מי שמת (ה) מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים וגרסינן בגמרא אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן עשו אלמנה אצל הבת כבת אצל האחין בנכסין מועטין מה בת אצל האחין הבת נזונת ובנים יחזרו על הפתחים אף אלמנה אצל הבת אלמנה נזונת והבת תשאל על הפתחים והטעם הוא כי אדם מקפיד על זילותא דבתו יותר מעל זילותא דביתו הלכך יפו פחה במזונות כ"ז שמעפכת לינשא בשבילו ואע"פ שמפסיד לבניו ממון יותר אדם מקפיד שלא תתבזה אשתו ממה שמקפיד על ממונו וכן מצינו שיותר אדם מקפיד על ביונו יותר) מעל צער גופו כ"ש על הפסד ממונו דתנן בסנהדרין (ו) ובסוטה (ז) האיש נסקל ערום כדי שימהר למות ואין האשה נסקלת ערומה כי יותר היא תפצה שתצטער ולא תמהר למות ממה שתתבזה ליסקל ערומה וכן שנינו בכתובות (ח) אלמנה מוכרת למזונותיה בין בב"ד בין שלא בב"ד ומפרש הטעם בגמרא משום שאין אדם רוצה שתתבזה אלמנתו בב"ד וכיון שתקנו חכמים מזונות לאלמנה כ"ז שלא תתבע פתובתה מפני כבוד בעלה אין פח ביד בב"ד לעקור דברי בב"ד חבירו אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין כמו שמפורש בכמה מקומות בתלמוד כ"ש וכ"ש בב"ד שפדור הזה שלא יוכלו לעקור דבר שמפורש בתלמוד והספימו עליו כל הפוסקים דתנן בכתובות בפ' נערה (ט) לא פירש לה את תהא יתבא בביתי ומתזנא מנכסי כל מי מיגר אלמנותה בביתי חייב מפני שהיא תנאי בב"ד כהו אנשי ירושלים כותבין אנשי גליל היו כותבין כאנשי ירושלים אנשי יהודה היו כותבין עד שירצו הירושין ליתן לה פתובתה לפיכך אם רצו הירושין נותנין לה פתובתה ופוטרינן אותה וגרסינן עלה בגמרא רב אמר הלכה כאנשי יהודה ושמואל אמר הלכה כאנשי גליל ופסקו כל הפוסקים כשמואל שתלויבאשה כל זמן שלא הגבה פתובתה היא נזונת משל בעלה ואין פח ביד הירושין לומר לה טלי פתובתה וצאו הילכך אין פח ביד בב"ד לעקור דבר זה ועוד אני אומר שאפ"ל אם הנה בידם לעקור אינה מועלת תקנתם רק למי שישא מפאן ואילך פי הנשואין יעשו על התקנה שהנהיגו מפאן ואילך אבל אינם יכולין לעקור זכות שיש לנשים היום בנכסי בעליהן כי מהיכן אנו למדין דהפקר בב"ד הפקר מאשר לא יבא לשלשת הימים וכו' היינו להבא וכן כל פיוצא בזה מי שיעשה כהו וכהו יפרע כהו וכהו אבל ליקח מזה ולתת לזה ולהפקיע זכות בני אדם בלתי מעשה שיעשה שנתחייב בעבורו אין להם פח וכן מי שלמד הפקר מאלה הנחלות וכו' מה אבות מנחילין את בניהם כל מה שירצו אף בב"ד וכו' היינו דומיא דנח לה דאבות שהתורה צותה שהבן יורש אביו וצותה שהאב יכול לרבות לזה ולמעט לזה פי הם לא זכו בממון עד שימות האב וכל זמן עד שלא מת הוא שלו ויכול

לחלק שלו, האיך שירצה גם ראשי האבות כל זמן שלא חלקו הארץ ולא זכה שום אחד בחלקו יכולין להנחיל כל מה שירצו וה"ה כל תקנות לעתיד ומי שיעבור על דבריהם יקנסו בכף וכה אבל דבר שזכה בו האדם כבר אין פח בהם להפקיע זכותו לא אב בבנו אם נתן לו קרקע מהיום ולאחר מיתה אין לו פח בהם לסלקו ממנו כ"ש לב"ד שאנו למדין אותו מאב ולפיכך במה שתקנו חכמים מזון האשה והבנות אין מפקיעין זכות שהיה ליורשין בממון מורישן כי עדיין לא זכו בממון כי אין היורש נוהל אלא מה שמנחילו מורישו ואין המוריש מנחיל אלא מה שיש לו לא מה שהוא משועבד לאחרים וכל מי שנושא אשה משעת הנשואין הוא משועבד ממנו מה שקנה ויקנה לכתובה ולכל תנאיה ואדעתא דרבנן מקדש כדת משה וישראל נמצא שאינו מניח ממון ליורשיו רק מה שישאר בן חורין משועבד כתובה ותנאי' כי במשועבד לכתובה ותנאי' זכתה האשה ואין מי שיוכל להפקיעה זכותה וכי יאמרו יקראו לנשים וישאלו את פיהן ויעשו התקנה כרצונן דבר ידוע הוא כי אימת בעל על אשתו כי כל איש שוחר בביתו ואינה רשאה להמרות את פיו ואם תודה הוא מאונס כי אין אדם מאבד זכותו חנם ודמי להא דאמרין (א) נקטוהו בכובס' כי היכי דלשבקי לגלימיה ואנוס רחמנא פטרי' כי אונסן הוא ידוע והוי כאילו מסרו מודעא על הדבר כי אונסן גיכר שאינן רוצות להתקוטט על בעליהן ואין אדם דר עם נחש בכפיפה ועוד אני אומר אפי' הי' להם פח להפקיע זכות האדם במה שזכה כבר אינו מן הראוי להפקיע בגדון זה תקנת חכמים שתקנו בזמן המשנה והטעם הוא כי דבר גלוי ומפורסם מן התורה ומן הקבלה שכל דבר ודבר או בכל תקנה ומקנה אנו הולכין אחר הרוב כמו שנאמר אחר רבים להטות וגרסינן בפ"ב דבתרא (ב) אמר רב חגיגא רוב וקרוב הולכין אחר הרוב ואע"ג דרובא דאורי' וקרובא דאורי' אזלינן בתר רובא וכן ט' חגיגות מוכרות בשר שחוטא וא' מוכרת בשר גבלה ומצא חתיכה בשרקע אנו הולכין אחר הרוב ומותר באכילה וכן חתיכת איסור בב' חתיכות היתר היא בטלה אם אינה ראוי' להתפכד ואם לא שאנו הולכין אחר הרוב היינו אוסרין לאכול בשר עד שיבדק לנו מכל י"ח טריפות וכן מציינו בתקנת חכמים שהתירו א"א לינשא ע"פ עד א' ואפי' ע"פ [עדות ע"א] דאשה דייקא ומנסבא ולא חששו שמא יש נשים פרוצות או מרוב תואתן לינשא לא ידקדקו בדבר וכן במים שאין להם סוף לא חששו למעוטא דאינן נמלטין ואע"ג דאשה בחזקת איסור א"א עומדת וכן אמרו רוב מצוין אצל שחיטה מומחזין הם ולא חששו שאינן מומחזין וכן כל פיוצא בזה בכמה מקומות בתלמוד אין צורך להביאן כי הן מבוארין ועומדין כי כל תקנה א"א שתהיה טובתה פללית כוללת לכל המון בשנה אבל כשראו מתקניה שהיתה תקנה ותועלת לרוב המון העם תקנו אותה ולא חששו למעוטא אם יבוא להם הפסד בדבר ההוא כי מן הנמנע הוא שיהי' תקנה א' שנה לכל ולא יגיע הפסד ממנה אפילו לאדם א' לכה הלכו אחר הרוב ורובו ככולו ובגדון זה שלפנינו דבר ידוע הוא כי לפי רוב המון עם יש תועלת שתזון האשה מנכסי בעלה ויהיו הנכסים בחזקתה מכמה טעמים הא' כי הוא כבודו שלא תבוא לב"ד פדי לגבות כתובתה כי אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד ועוד פשיהו הנכסים בחזקתה היא תעמד ע"ע מלינשא וזההוא כבודו שבשבילו תעמוד מלינשא ועוד כשתהי' נזונת משל בעלה ותדור בביתו ותשמש בכלי כסף וזהב שלו כל בניו יכבדוהו כי הם חייבים בכבודה ואפ' אינם בניה ראוי להם לכבד אותה כדגרסינן בכתובות פ' הנשוא א) ת"ר בשעת

פְּטִירְתוֹ שֶׁל ר' אֶמֶר לְבָנֵי אֲנִי צָרִיךְ נְכַסּוֹ בְּנֵי אֶצְלוֹ אֶמֶר לָהֶם בְּנֵי הַזְּהָרִי בְּכָבוֹד אִמְכֶם וּמִן דְּאוֹרְיִיתָא הוּא דְכָתִיב כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ וּמִשְׁנֵי אֲשֶׁת אָב הַנּוֹאֵי וְהַדָּר פְּרִיךָ א"א נְמִי דְאוֹרְיִיתָא הִיא דְכָתִיב כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ אֶת אָבִיךָ זֹו אֲשֶׁת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ זֹו בְּעַל אִמְךָ ו"ו לְרַבּוֹת אַחִיךָ הַגְּדוֹל וּמִשְׁנֵי ה"מ מַחֲסִיִּים אַבְל לְאַחַר מִיתָה לֹא נִה"א מְזַהֵר לְהוּ אִפִּי לְאַחַר מִיתָתוֹ מִצְוֹנָתוֹ לְמַדְנֵוּ שֵׁישׁ לִי לְאָדָם לְכַבֵּד אֲשֶׁת אָבִיו לְאַחַר מוֹתוֹ וּמָה שְׁנִזְוֹנָת מְשָׁלוֹ וּמִשְׁתַּמְשָׁת, בְּכִלְיוֹ גוֹרֵם לָהֶם לְכַבְּדָה וְזֵהוּ כְּבוֹד בְּעֵלָה וְעוֹד שְׂאֵם הִתּוֹמִים הָיוּ יְכוּלִין לְכוּף אֶת הָאֱלֻמְנָה לְחֻלּוֹק אֶפְיָלוֹ קוֹדֵם חֻלּוֹקָה לֹא הָיוּ מְכַבְּדִין אוֹתָהּ כִּי יִחַשְׁבוּ שְׁעוֹשִׁין עִמָּה חֶסֶד בְּעֵבוֹר שְׂאִין תּוֹכְעִין אוֹתָהּ לְחֻלּוֹק וּכְאִילוֹ הִיא נְזוֹנָת מְשָׁלָהֶם וּכ"ש אִם יִחַלְקוּ עִמָּה יִכְנָסוּ בִּינֵיהֶם סִיכְסוּף וְדַבְרֵי מְרִיבוֹת כִּי עַל דְּרָף הָרוֹב אִין שְׁלוֹם יוֹצֵא מִתּוֹךְ חֻלּוֹקָה וְיִבְאוּ לְזִלְזוּלָה תַּחַת חִיּוּבָם בְּכַבּוּדָה וְזֵה הַפָּה פְּנוֹנָת הַדָּת וְהַתּוֹרָה וְגַם לְתוֹעֵלַת מְמוֹן הִתּוֹמִים יֵשׁ טוֹבָה גְּדוֹלָה לְהַמּוֹן הָעַם בְּהַשְׁאֲרַת הַמְּמוֹן בְּרִשׁוּתָהּ כִּי רוֹב הָעַם מְנִיחִין יְתוֹמִים קְטַנִּים אוֹ קְטַנִּים וְגְדוֹלִים וְאִינן מְנִיחִין מְמוֹן שֵׁישׁ בְּחֻצְיוֹ דִּי לְפָרְנָסַת בְּנָיו וּבְהַשְׁאֲרַת הַמְּמוֹן בְּרִשׁוּתָהּ תּוֹצִיא עֲלֵיהֶם נִמְצָא שְׁמֵן הַחֻצִי שֶׁהִי מַגִּיעַ לְחֻלּוֹקָה מִפְּרָנָסַת אוֹתָם וְגַם הִיא מְצַמְצֶמֶת בְּפָרְנָסָה וְיִסְפִּיק לָהֶם בְּהוֹצָאָה הַחֻצִי מִמָּה שֶׁהָיוּ צָרִיכִין לְהוֹצִיא זוּלָתָהּ אוֹ פְּחוֹת וְאִם יִחַלְקוּ עִמָּה יִפְרִיד כָּל א' לְצָרְכוֹ וּיִבְקֹשׁ כָּל אֶחָד מְדוֹר לְעַצְמוֹ וְלֹא יִמְצָא מִי שֶׁיִּאֲסֹף אוֹתוֹ וְלֹא יִגִּיעַ לְכוֹלֵם מִן הַמְּמוֹן רַק כִּפִּי מָה שֶׁיִּגִּיעַ לְאֱלֻמְנָה וְשִׁלָּהֶם יִכְלָה בְּאַפְסֵי תַקְוָה, וְשִׁלָּה תּוֹצִיא מְעַט מְעַט עַד יוֹם מוֹתָה וְעוֹד לְאַחַר שֶׁתַּחַלֵּק עִמָּהֶם וְתִרְאֶה עֲצָמָה יְחִידִית שֶׁכּוֹלָה וְגַלְמוּדָה יַעֲלָה עַל לְבָהּ לִינְשָׂא מָה שֶׁלֹּא הָיָה עוֹלָה עַל לְבָהּ בְּהִיוֹתָהּ בְּנִיָּה סְמוּכִין עַל שְׁוֹלְחָנָהּ וְגַם אִם יַעֲזוּב בְּעֵלָה הוֹן עֲתִק בְּהִיוֹת הַכָּל ת"י הִיא תְּצַמְצֶמֶת אוֹתוֹ וְתּוֹצִיא עַל בְּנִיָּה וְעֲלֵיהָ הַמְּעַט שֶׁתּוֹכֵל וְאֶת הַעֲיָקָר תַּנִּיחַ לְמִשְׁמַרְתָּ לְעַזְבוֹ לְבְנֵיהָ כִּי זֶה תַּכְלִית חֻמְדַּת הָאָדָם וּכְשֶׁתִּרְאֶה בְּנִיָּה שֶׁיִּגְדִילוּ קֶצֶת תַּתֵּן לָהֶם קֶצֶת מִן הַמְּמוֹן לְהַשְׁתַּדֵּל בּוֹ וּלְלַמְּדֵם מְלָאכָה וְדָרָף אֶרֶץ וְהֵם יִשְׁמְעוּ לְעֲצָתָהּ וּמְדַרְיָכֶם בְּדָרָף יִשְׁרָה וּתְלַמְּדֵם דְּרָף מוֹסֵר וְאִם יִפְרְדוּ מִמֶּנָּה וְיִקַּח כָּל אֶחָד חֻלּוֹק וְיִרְאֶה לְעַצְמוֹ מְמוֹן רַב אֲשֶׁר לֹא עָמַל בּוֹ יִלְךְ בְּדַרְכֵי לְבוֹ כִּי כֵן דְּרָף הַבַּחּוּרִים וּיִכְלָה הַמְּמוֹן בְּמֵאֲכָל (יּוֹרְשִׁין) וּבְמִלְבוּשִׁים יִקְרִים וְיִגְבֶּה לְבוֹ בְּדַרְכֵים לֹא טוֹבִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְכֹסֶף הַרְבַּתִּי לָהֶם וְזֶהָב עָשׂוּ לְבַעַל מְשָׁל לְבוֹן שֶׁהָאֲכִילוּהוּ וְהִשְׁקוּהוּ וְתָלוּ לוֹ כִּיס שֶׁל זֶהָב בְּצוֹנָאוֹ מָה יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ הַבֵּן וְלֹא יִחַטָּא אִין אֲרִי נוֹהֵם מִתּוֹךְ קוֹפָה שֶׁל תְּבֵן אֶלָּא מִתּוֹךְ קוֹפָה שֶׁל בֶּשֶׂר וּבְהִיוֹת הַמְּמוֹן תַּחַת יָד אִמּוֹ יֵהִי וְיִצִּיל מִכָּל זֶה כִּי הִיא תַּחוּס עֵינֵיהָ עַל מְמוֹנָהּ וְתּוֹצִיא אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם בְּמֵדָה וּכְאֲשֶׁר יַעֲבְרוּ יְמֵי הַבַּחּוּרוֹת וְיַעֲמְדוּ עַל דַּעְתָּן תַּתֵּן לָהֶם מְמוֹן כִּפִּי צוֹרֵף הַשְׁתַּדְלוּתָם וְהַמּוֹתֵר יֵהִי לָהֶם לָהֶם לְעַת זְקֵנָה לְעַת תְּמוּט רַגְלָם מִן הַהַשְׁתַּדְלוֹת וְכֵן אִם יִהְיֶה לְהַשִּׂיא בַת אוֹ בְנוֹת יוֹתֵר בְּקַל יִתְרַצוּ הַיּוֹרְשִׁים לְהַשִּׂיאָה כִּפִּי כְּבוֹדָה וְלִיתֵן עִמָּה מְמוֹן שֶׁלֹּא זָכוּ הֵן עַדִּינן וְלֹא הִגִּיעַ לִידֵן מִמָּה שֶׁיִּתְּנוּ אַחַר הַחֻלּוֹקָה מִן הַמְּמוֹן שֶׁהִגִּיעַ לִידָם אִפִּי אִם יֵהִי בְּעֵין כ"ש אִם יָכְלוּ אוֹתוֹ בְּהַבְלֵי עוֹלָם וְלֹא תִהְיֶה לְאֵל יָדָם לְהַשִּׂיא לְאַחִיוּתֵיהֶם לְפִי כְּבוֹדָם שֶׁיִּשְׁאָרוּ עֲגוֹנוֹת אוֹ יִשְׂאוּם לֹא הֶרְקִים נִמְצָא שֵׁישׁ לָהֶם בְּהַשְׁאֲרַת הַמְּמוֹן ת"י הָאֱלֻמְנָה תּוֹעֵלַת לְנַפְשׁ וּלְגוּף וּלְמְמוֹן זֶה חֻלּוֹק רֹב הָאֱלֻמְנוֹת עִם בְּנֵיהֶם וְאִין לְחוּשׁ שְׂמָא תַתֵּן מִן הַמְּמוֹן לְקְרוּבוֹתֶיהָ וְתַפְסִיד לְבְנֵיהָ כִּי דַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה לְבְנָיו וְאִין אָדָם מְנִיחַ בְּנוֹ וְנוֹתֵן נְכָסָיו לְאַחֲרִים וְכֵן מִפ' בְּבִתְרָא פ' מִי שְׂמַת ב' תַּנְיָא מִי שֶׁהִלָּךְ בְּנוֹ לְמַדִּינַת הַיָּם וְשָׁמַע שְׂמַת וְכָתַב כָּל נְכָסָיו לְאַחַר וְאִח"פ בָּא בְּנוֹ מִתְּנָתוֹ

מתנה ר' שמעון בן מנס' אומר אין מתנתו מתנה שאם היה יודע שפנו קנים לא לא היה כותבן א' ר"י הלכה כר' שמעון בן מנס' אלמא שמעינן שאפ' בשעת מותו אין אדם מניח לבנו ונותן נכסיו לאחרים כ"ש וכ"ש אלמנה שאינה משתדלת ומרנחת כ"כ בממונה ואינה יודעת מה מספיק לה ולבני' למזונות שאין לה קצבה שלא תעזוב עצמה ובניה ותתן שלה אפי' לקרובי' אם לא יהיו עניים ותתן להם בתורת צדקה ובזה תעשה טובה לה ולבניה ויתקנים הממון כמ"ש חו"ל א) מלח ממון חסד וא"ד חסר ואם תשאיר האלמנה בלא בנים ויהיה לה יבם ההכרח יביא אותה לחלוק אם תחליץ ואם תתיבם גם את הפל יקח היבם ואין צורך לתקנה חדשה מה יש לחוש אם תשאיר אלמנה בלא בנים ובלא יבם מיעוטא דלא שכיח הוא ואפ' לר' מאיר דחייש למיעוטא דלא שכיח לא חייש כדאימא בריש בנות פותים ב) ובריש גיטין ג) סתם ספרי דיינא מגמר גמירי ודבר פשוט הוא שיותר מצוין הם ספרי דיינא ממה שמצוי שימות אדם וגם בן ואח אין לו ועוד אני אומר אפי' היה פח לבטל תקנת קדמונינו ו"ל ולעשות אחרת אין לב"ד לבטל דברי ב"ד חבירו ולתקן תקנה אחרת אם לא יהי' בה תועלת וטובה יותר מבראשונה ושלא יבא ממנה נזק והפסד ובגדון שלפנינו לא מבעיא שאין תועלת יותר מבראשונה אלא אדרבה נזקה רע ממנה כי כל התקונים והטובות אשר בארתי למעלה יסורו בתקנה השני' אם יתקנו שיכולין היורשין לכוף את האלמנה לחלוק ואפ' אם לא יכופו אותה לחלוק רק להשבע להוציא מתחת ידה כל מה שהניח בעלה יבא ממנה תקלה גדולה כי יתפרסם הממון ויטילו עליהם מס יותר מן הראוי גם אם הי' אביהם אמוד אינו טוב ויהי' הממון ידוע וגם לא יהי' מי שישתדל בו ויאבד העושר שהוא בענין רע ואם היה אביהם מן העשירים המושפעים לא ימלט על דרך הרוב מא' משני דברים או ח"ו, שתשבע לשקר מחמת חמוד ממון או שתירא על נפשה מלגלות כ"כ ממון ויש פאן גרם לשבועות שקר והפסד ממון או שתשבע באמת ויודע הממון הרב שהוא לע"א ולמלכות ויהיה העושר שהוא שמור לבעליו לרעתו ואם יאמרו הענין לעצמן בסוד לא יוכלו כי כל מעשה ב"ד יש לו קול כמו שמוכיח בכמה מקומות בתלמוד שמעשה ב"ד הוא כמו שער לענין לגבות מנכסים משועבדים משום דקלא אית לי' ואם לא יצריכוה לישבע ולהוציא הממון מת"י לא יודע והיא תתפאר עם בניה בינה לבינם כי רוב אלמנות שיש להם בנים או בנות אינם נשואות וזר לא יעבור בתוכם נמצא שיבא מן התקנה קלקול ואין ראוי לתקן תקנה כזאת כדאימא בבבבא ד) גבי חזקה וכי תקנו רבנן מלתא דאתי לידי פסידא לכוף אני אומר אפי' היה בתקנה זו צדדים רבים טובים יותר מבראשונה והיה בה צד אחד של קלקול יותר ממנה יותר טוב להניח הראשונה במקומה עם רוב קלקולה בשב ואל תעשה מלעקור הראשונה ויבא קלקול אחד בקום עבור כ"ש שיש בשנייה יותר קלקולים מבראשונה ויש בראשונה תקונים הרבה יותר מבשני' שישאירו תקנה הראשונה בשב ואל תעשה ממה שיעשו קלקולים בשנייה בקום ועבור ואדרבא אפילו אם היתה נוהגת עתה התקנה השנייה היה ראוי לבטלה ולנהוג כמו שנוהגין עתה מפני רוב הטובות התלוין בה כמו שבארתי למעלה וגדולי העשירים המשורתיים את פני הפלך והשורים המתחזקים לחדש התקנה בדבר זה אינם רואים את הנולד ור' יהודה חכם לכשירצה ואיזה חכם הרואה את הנולד: שאלה ע"ט כף הי' מעשה שדיין, דן דין על אדם א' לפרוע ממון שהי' חייב מן המס וצוה לתפסו והיה בלילה באישון חושך היה מהלך הדיין לבית

הפנסת הי"ג להתפלל ארב לו הנידון והפאו על כתפו וחתף לו במלבושים וזרת מבשרו עוד הפאו מפה שניה בפניו מן העין עד סנטירו וחתף לו שתי שפתותיו והשחית הדרת פניו והדיין הנזפר הנה מנכבדי העיר ולא היה עד בדבר אלא שניגם אותו קודם נראוהו עומד במארב קודם ההפאות ואחר מכן פרח והוטל חרם בשמו לצאת להשלים דין ולא בא זהו תנרף שאלה.

תשובה החכמים המשפילים רבי פעלים אשר במעלות חכמה עולים נכבדי הקהל הקדוש והטהור אשר בקורטובא וזקנים ורבני התורה אשר בה ישטרכם אל עליון וישלח עזרכם מציון כחפצכם וכחפץ נאמן אהבתכם הבא על החתום דורש שלומם וטובתכם ומודיע למעלת כבודכם שהגיעו לידי אגרתכם על אודות המקרה הרע אשר אירע במקומכם שהנפה היקר ר' יצחק בן נחמיש נר"ו שהפאו מאיר בן מגיש והעדיות והאמתלאות שיצאו בענין ואני איני פדאי שאתם שולחים לינדע דעתי כי אתם עם ועמכם תמות חכמה גם בקהל הקודש אשביליא הקרובים אליכם יש חכמים גדולים יודעי מדע מביני פשר דבראמנם פדי להשלים רצונכם הנני פתלמיד המסדר דבריו לפני רבותיו ואתם תבחרו ולא אני כי בער אנכי ולא בינת אדם לי תחלת דבר אני אומר כי צריף הרבה פל ב"ד רודפי צדק להשתדל שיתקיימו הסייגים שתקנו חז"ל להוסיף עליהם בכל יום ויום לפי צורף השעה כי הם גדרים לעיקר התורה כמו שתקנו שניות משמרת עריות וידיים משמרת לטהרת תרומה ועירובין לשבות דדבריהם לשמירת שבת והחמירו בהם מאד כדאמרנו בסנהדרין בפ' בן סורר א) אר"י א"ר מעשה בא' שנתן עיניו באשה א' והעלה לבו טינא ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שתבעל לו ואחז"ל ימות ואל תבעל לו תעמוד לפניו ערומה ואל תעמוד לפניו ערומה תספר עמו מאחורי הגדר ימות ואל תספר עמו מאחורי הגדר ויש מי שאומר בגמרא שהיתה פנויה ומשום שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות למדנו מכאן שפדי לגדור גדר שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות ארז"ל שימות האיש ההוא ולא יספר עם אשה פנויה מאחורי הגדר וכן מעשה באחד שרכב על הסוס בשבת בימי יונים והביאוהו לב"ד וסקלוהו אע"פ שרכיבת הסוס בשבת אינו אלא שבות וסקלוהו מפני שהיתה שעת השמך ומטה יד ישראל מאד והיו המצות קלות בעיני ישראל וכדי לגדור פרצה סקלו לרוכב על סוס בשבת אע"פ שלא עבר רק על שבות דדבריהם ודבר ידוע הוא שכל המקרים המתחדשים בזמנים הם בלא מספר א"א לחקנתם על ספר ולפרש כל דיניהם וע"כ כתבו לנו רז"ל פלל אחד שכולל ענינים רבים ונתנו פח לב"ד לגדור גדר בכ"ז לצורף השעה כדגרסינו בפ' נגמר הדין ב) תניא א"ר אלעזר בן יעקב שמעתי שב"ד מפין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבד על ד"ת אלא לעשות סג לתורה ומעשה בא' שרכב על הסוס בשבת והביאוהו לב"ד וסקלוהו לא מפני שהיה ראוי לכף אלא שהשעה צריכה לכף ושוב מעשה בא' שהטיח באשתו תחת התאנה והביאוהו לב"ד והלקוהו לא מפני שהי' ראוי לכף אלא שהשעה צריכה לכף וידוע כי הדיין הם א' מג' דברים שהעולם קיים עליהם ואילמלא הדיין פל התקף מתברר היה בולעו והדיינין הם המעמידין הדיינין על מכוון ובעבורם העולם מתישב והם המכוונים למלכים, כמו שדרשו חז"ל ג) על מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות והרסנה אם דומה דיין למלך שאינו צריף פלום יעמיד ארץ ואם דומה לאיש תרומות שהוא הפהו המחזיר על הגרנות ליקח תרומה והרסנה וכן הוקשו הדיין והמלך

בפ' אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאור ואנו מוזהרים לכבדם כ"ש שלא לבזותם
ואפ' בזמן שאינו דן כ"ש וכ"ש על עסק הדינין שהוא דן כהוגן שלא לבזותם קו"ח שלא
להפכותם ובגדון זה אני אומר אפילו לא היה דיין והיה אדם מפה אותו באישון לילה
בספין מפת אכזרי והוא הולך בטח לב"ה ובכניסתו פה ארב לו וקם עליו והפך פתאום
הי ראוי לחתוך ידו כדי לשפוך זרוע רשע ואם היה מפה, הפכה פזאת לשלוחא דבי
דינא על עסק שהיה רוצה להשלים בו ציווי הדיין הי ראוי להענישו יותר ויותר עאכ"ו
לדיין שדן דין אמת ומשפט וארב לו וקם עליו והפך מפת מות ושנה לו והפך בפניו עד
שנשחת הדרת פניו שראוי לעונשו עונש גדול מאד גם כי אין עדים שהפך מ"מ הוחזק
בעיר בקלא דלא פסיק שהפך וגם יש אמתלאות והוכחות ועד מפי עד וגם יש עדים
שראוהו יושב במארב מכוסה עיניו בבגדיו שלא יופר במקום שהפך הדיין ועוד אחר
שהפך הדיין ברח ולא נראה עוד בעיר גם כי החרימו שיצא להשלים ותאמת לכל
שהפך פאילו ראו אותו בעיניהם נ"ל שראוי ליסרו פאילו יש עדים שראוהו שהפך
כיון שהעונש כדי לגדור הפרצה הזאת שיהיה כל דיין רשאי לדון האמת ולא יירא מבעלי
הדיין ודאי אדם שחייב עונש על עבירה שעשה ואין בו צורך לגדור גדר כמו ההורג
מתוך מריבה וכיוצא בו אין להענישו רק בעדים אבל כל דין ועונש שעושים ב"ד לצורך
השעה פאשר יתאמת יענישוהו עונש שיראה לב"ד ובלבד שתהיה כנונתם לרדוף הצדק
והאמת בלבד בלא שתוף פנונה אחרת אמנם בגדון זה לא הייתי מסכים להרגו מפני שאין
עדים בדבר ומכיון שאין עדים בדבר לא הי' חייב מן הדין מיתה ואם כדי ליפר הנשארם
יותר יתיסרו אם יענישוהו עונש גדול בגופו וישאר חי ממה שיתיסר אם יתרגוהו פענן
שנאמר אל תהרגם פן ישפחו עמי ונ"ל שאם ח"ו יארע דבר כזהפאן בטוליטולה והיו
הת"ח והזקנים יצ"ו מסכימים לחתוך שתי ידיו בשביל ב' הפאות שהפך לדיין אשר
שפטו משפט צדק וגרם להרגו וארב לו וקם עליו באפילה בכניסתו לב"ה והפך מפת
מות בכתפו וחזר והפך והשחית הדרת פניו הייתי מסכים עמהם והעם ישמעו וייראו
גם לא ישאר לו במה שיוסיף לעשות פדבר הרע הזה עוד ונשאתי ונתתי בענני עם
הת"ח והזקנים ואנשים נכבדים ורובם הסכימו שאם ח"ו יארע כזה במקומנו לחתוך לו
השתי ידים ואני מסכים עמהם וה' ברחמי יצילנו מעונש הדין: שאלה פ' למדני מרי דוד
ושלמה אחים חרפו וגדפו את יוסף והוציאו עליו דבות רעות וספנה יהי זה בב"ה כיום
השבת במעמד הקהל וס"ת בתיבה ויוסף הנז' עמד וקח ס"ת בזרועו והחריב בשמו אם
מעולם פאו לידו ושא עשה שום דבר מכל הדבות שאמרו עליו ענו האחים הנז' לא
תחריב פי יבררו אותו לה אמר יוסף עתה אחרים שאם תבררו אותו שלא יהא לי פנים
לדבר בפני אדם בעולם והחריב חרם חמור אם מעולם עשה וזה יוסף הי' תופסין אותו
בחזקת ת"ח והי' מגיד הלכה בב"ה ולתלמידים ודורש וכראות יוסף הדבות הרעות
אשר הוציאו עליו ושהיה חלול השם אם לא יכחישם הלא למקומות שאמרו עליו שעשה
הרעות והבריח לקהלות אשר באותם המקומות מפת הדין שיחרימו על כל מי שיודע או
ששמע שום דופי על יוסף הנז' שיגיד לפני הסופר ועד ולא יצא עליו שום דופי בעולם
לא בידיעה ולא בשמיעה אלא אדרכה היו אומרים עליו שלא ראו אדם ממדות טובות
פמותו ושהיה מנהיגם בדרך טובה וכל עניניו כת"ח ואחר שהיה לו ליוסף עדיות אלו
הלא לפני החכמים והרבנים באשפיליא וקביל לפנייהם והוקשה הדבר מאד בעיניהם

ונתנו פ"ד להזמין לפניהם וחיובם לפרוע ליוסף אלה והובים בקנס ממון נדוי גמור ולא חשו על נדוי החכמים וקנס הרבנים ולא עוד אלא שבקשו להרוג את יוסף והפה אותו נער א' משלהם שתי הפאות בספין במרמה וגם נודע שהשפירו ע"א להרגו והיו אומרים פי לא יעמוד להם הריגתו כמו התשלום שהי' דנין עליהם והיו מחרימין החכמים אשר באשביליא ע"ז ואלה האחים היו עשירים והיו מוחזקים עם השופטים ועם בעל המבצר והיו עושים מה שהיו רוצים ובשביל ששאל יוסף הנז' מהם שיגורניסא על מה שהכווהו והעלילו עליו עלילות של שקר אמרו לשופטים שיתפסו אותו ולבנו ולחתנו והיו אומרים שעשו דברים שהיו חייבים מיתה ונתנו אותם בבית הסוהר צואריהם בקולר ורגליהם בסדן והיו כמו י' ימים בזאת התפיסה או י"ב עד שבאו בני אדם ואמרו ליוסף דע פי רוצים להעליל עליכם עלילות של סכנה יותר שנה שתעשה שום פשרה ונתנו לה עבור הוצאה שעשית ולא תבא לסכנה לה ולבנה ולחתנה פי הם רשעים והם אומרים פי יוציאו כל אשר להם על זה הענין והשופטים הם תחת ידם מה עשו אלה האחים הלכו לפיכך כל פרשי העיר והחשובים והשופטים שישאלו מן יוסף שימחול להם וכו' עשו ואמר יוסף בלבם אם איני עשה בשבילם יבקשו לי המנות ומחל בהיותם אסורים ולמחרתו בקשו מחילה בפני היהודים ואמר יוסף בלבם אם איני מחל ילכו מיד לשופטים ולפרשים ויבקשו לי רעה גדולה שיאמרו אינו רוצה לקיים מה שהבטיחנו ומחל ונתן להם הפ"ד מן החוב אשר היה לו עליהם ולא עשה שום מודעה אם נאמר שמאחר שדבר ידוע הוא שבשביל אונס עשה אין צריך מודעה אחרת והם בחיובם ובנדוים כבתחילה או נאמר שמאחר שיוסף נתן הפסק דין גלה דעתו שפרצונו עשה ולפענ"ד היה נראה שמאחר שכל אלה הדברים אירעו בדבר אונס הוא נקרא אע"פ שעשה מעשה כאילו הוא מרצונו כדאמרינן בנערה שנתפתתה א) הני נשי דגבבו גנבי שרו לגברייהו והא קא מטטיין להו גירי מחמת יראה אלמא אע"פ שראה שמדעתן עושות בעבור שיש בו סכנה אנו מחשיבין אותו אונס והכא נמי יראה פי להא דמיה.

עוד ב) ילמדנו מורנו ראובן היה לו בית אחד בטוליטולה שיש ליהודים מקום מיוחד ולפעמים שפנתל הבית במקום חומה וכו' הי' זה הבית וראובן הלך מן העיר לדור בעיר אחרת ברחוק ונפל הבית ונעשה פרצה בין מגרש היהודים והגויים ואמרו הקהל לסופר פדי לעשות לו נחת רוח בנה בית זה וקחנו לעצמנו ואם יבואו בעליו יתן לה הוצאות הבנין ולא יבא לנו נזק מאותה פרצה וכן עשה ובעל הבית מת לימים הלך א' מבני טוליטולה למקום אשר הלך בע"ה וקנה הבית מחורגתו כי לא היו לו בנים וגם אשתו מתה והביא שטר מקוניים שקנה אותו המקום מחורגת הבע"ה ונכנס במקום אשר בנה הסופר בכח השטר והסופר טוען שיביא ראיה שהבית היא של אותה אשה שאין לו ליכנס לבית בענין אחר והלוקח טוען שאינו צריך ראיה אחרת ונהקהל אין להם רשות לתת דבר שאינו שלהם והי' נ"ל מורי מאחר שמפירין חתימת עדי המכירה שאינו צריך ראי' אחרת מדאמרינן בפ' האשה שנתארמלה א) חזקה אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה גדול אע"ג דאיכא לספוקי אמרי' חזקה שאין חותמין אלא בענין שהמכירה יהיה מכירה ה"נ לא היו חותמין אם לא שהיו יודעים שהיתה יכולה למפור ועוד חזקה שאין אדם מוכר מה שאינו שלו וכ"ש אשה שאינה בעלת זרוע ולא יודעת החבילות כמו

האיש ומאמר הקהל אינו שום דבר והי' פמי שנכנס לתצר חבירו ונטעה שלא ברשות ואם הסופר חושש שמה מקרו שלא פדין ילד ויחוקר.

עוד ילמדני מרי ראובן יש לו שני בתים זו אצל זו ומכר הא' לפלוני ודרה הבתים שהבתי כסאות נמשכין מבית לבית דרה תפירות ובא הלוקח לסתום התפירה אשר היה נמשך הבית הפסא של בית המוכר וטוען הלוקח שפתב לו מתהימא עד רקיע וכל החזיקים הרגילין לתנב והמוכר טוען שלא מכר על מנת שיפסיד לו ביתו ודומה לי שהדין עם המוכר ואע"פ שמוכר בעין יפה הוא מזכר דווקא דברים השייכין לאותו בית אבל להפסיד תשמיש ביתו ותשמיש כמו זה לא היה בכלל עומקא ורומא אלא אם פירש עוד ילמדני מורי אשה נשואה שהלה בעלה מן העיר יש זמן ומרגנים אחריה ויש לה שייכות עם ע"א והע"א רואין אותו כל הימים באותו מבוי ומדבר עמה בענין רינון גדול בעיר על הענין וראו עדים שנתתדה עמו מה נאמר בזאת אמרו חז"ל (ב) מלקין על היחוד של פנויה ואין מלקין על היחיד של א"א שמה יוציאו לעז על בניה ולזו אין לה בנים ועוד שהרינון הוא גדול או דילמא אין מלקין על יחוד של אשת איש כלל ודומה לי מורי כי אין מלקין על יחוד א"א כשהוא בדרה מקרה כשהוא בלא רינון גדול אבל כשהוא אחר רינון גדול לא דאי משום שלא יוציאו לעז על בניה ולזו אין ועוד שהרינון הוא גדול בלא מלקות כמו במלקות מאחר שהרינון הוא גדול כ"כ ועוד דהא דאמרין אין מלקין היכא דנתתדה עם ישראל שאין לחשוד שהישראל יעשה עבירה גדולה כזאת אבל עם ע"א הפריץ וברנין גדול יצא מקל זה ואתה מרי למדני ובבקשה ממך שלא תתירשל להשיב לי מיד תשובה ותורתך וישיבתך יגדל כחפצך וחפץ תלמידך המזומן לכל אשר תצוה יהודה ב"ר משה בר חיים זלה"ה מברבשקה.

תשובה עמדתי על שאלותיך וכשאלה הא' נ"ל שאין לחוש על מה שלא מסר מודעא לא מבעיא לימן האלה זהו שחייבו אותם רבני אישביליא שיש להכריחם בכל מיני כפיות עד שימנו אותם אלא ראוי להענישם עונש גדול בגופם.

ובשאלה ב' מדין התלמוד נ"ל שהדין כאשר כתבת וכן מן הראוי שאין לעדים לחתום על מסירת קרקע עד שיתברר להם שהוא של המוכר אמנם אני רואה כי העדים בזמנינו זה אינם מדקדקים בדבר ומי שקונה בכאן בטוליטולה קרקע נותן לו המוכר כל השטרות והחזיקין שיש לו שהקרקע היא שלו או טופסיהו והאשה שמכרה הבית הנז' אפטר שירשתו מאמה אחר מות בעלה וגבתה אותו בכתנתה והסופר אינו מחזיק בבית בלח בעליו אלא ירד שלא ברשותו ולוקח לקח ממי שיכול לזכות בו מפח ירושה כמ"ש ויותר נכון היא מי שנדאי ירד שלא ברשות בעליו וישומו לו פדין היורד לחורבתו של חבירו ובנאה שלא ברשות וישאר ביד הלוקח שלקחו מן בע"ה שהוא באפטר שירשתו מאמה ונסמנה קצת על החזקה שאין העדים חותמין על השטר אם לא שנעשה כהלכתו ובשאלה הג' נ"ל שהדין עם המוכר שלא מכר בית א' ע"מ שיפסיד הבית שנשאר לו והאשה המתתדת עם בן נכר ראוי להלקותה וליסרה עד שתשוב מדרבה הרעה אחרי שהלעז מתוסף מידי יום ויום כ"ש שאין לה בנים כאשר כתבת דורש שלומה יהודה בן הרב ר' אשר זצו"ל: שאלה פ"א מעשה שהיח כף היה כה שאלומה יהודה בן הרב ר' הפקיד ביד דוד ז': אלפארנגי הדר בכפר אל באיו פקדון גדול וברוב הימים עלה משה כד'

בעבור פקדונו לנפקד שלו והשיבו שלא היה חפץ לתת את אשר לו ער אשר התקדש בתו ליוסף בנו וכראות משה הנז' כי טוב מותו מחייו אם לח יחזיר לו פקדונו אף ב קט למצוא דברי חפץ איה התקדש בתו לבו הנפקד הנז' ולא יחול הקדושין נתייעץ שיקדש בתו עם אחיו כדי שלא יהלו הקדושין מאותו בחור דיל באיו בשום א"א ספשטה ידה ה והפלה הקדושין מאחר שלא בפני בעלה וגם שתמסור מודעא על הקדושין שיקדשנה אותו בחור דיל באיו וכן עשתה פעמים כמ"ש בשטר מעשה ב"ד הכתוב הלאה אמנם העדים שנתקדשה בפניהם לאברהם דודה היו קרובים חתן עם חמיו וגם מסירת המודעא הייתה בפניהם וגם קדושין שקדשה הבחור דיל באו היו מזמנים לעדים והיו קרובים האחד בעל אחותו של חבירו ומסרה מודעא ג"כ בפניהם פעם שנית קודם הקדושין שקדשה הבחור דיל באיו והפל כמ"ש בשטר מעשה ב"ד ואחר כל זה בא משה גוראש אבי הבת להתייעץ עם מוקדמי העיר וחקמיה אם תוכל להנשא בתו עם הבחור שהיתה משודכת לו קודם כל ל המעשה אחר שכל הקדושין ראשונים ושניים היו בפני עדים קרובים מזמנים וגם שמסרה מודעא פעמים על הקדושין שניים ויצאה הוראה כפי מ"ש בזה השו"ע ואחר ההיראה ואחר כמה זמן כמו ב' חדשים שנסאאת הבת לבן גילה הראשון יצא החולק לחלוק ולהוציא דבה על אותו נישואין שנעשו על פי הוראה הפל כמ"ש להלן וכתבנו מעשה הד מועתק תיבה בתיבה ואחריו דברי החולק עליו ואחריהם דברי המשיבים המורים שהורו הבת להנשא זהו תופסן יום טוב ב"ר יונה זלה"ה בן עבאם יהודה אורא בונה זהו תופס מעשה ב"ד אנו ב"ד קהל טונילא א) יצ"ו ההתומין למטה בן ה הוא שבא לפנינו משה ב"ר חיים נראש הדר בארגינדש ואמר לנו דעו רבותי כי בילימה בתי נתקדשה לאברהם אחי יצ"ו כמ"ש בשטר חתום ומקניים שזמן הקדושין היח כ"ב א לחודש שבט שנה ק"ח ועדי הקדושין הם יוסף ב"ר שם טיב נ"ע בן חסאן חיים כ"ר שלמה נ"ע אלפא רנא ואחר זה הי ה' לי דברים עם דוד אלפארנגי הדר באל באיו לפי שהפקדתי כבר פקדון ידוע בידי דוד אלפארנגי הנז' שאלתי ממנו פקדוני ואמר אלי שלא היה בדעתו להחזיר לי פקדוני לולי אם אתן לביליטה בתי הנז' אשה ליוסף בנו ואני פראוטי שאם לא היה מחזיר לי פקדוני טוב מותי מחיי, שהיה לי לחזור על הפתחים הוצרכתי לומר לבתי הנז' שתעש בענין שאפני שיקדשנה שלא יהיה מדעתה ורצונה אלא בע"כ ולהוציא מת"י דוד הנז' הפק דון הנז' ובתי שמעה לקולי ומסרה מודעא בפני עדים ואמרה שאם ח"ו תקבל הקדושין מיוסף אלפארנגי הנז' של' יהא מדעתה ורצונה אלא בע"כ ולהוציא הפקדון שהפקיד אבי' בידי דוד הנז' ונהו לשון המודעא בפנינו עדים ח"מ אמרה לנו ביליטה בת ה נגר"י דיגוראש היו עדים באמת שקבלת: קדושין מאברהם דודי יצ"ו ב"ר חיים הנז' ואני מקודשת לו עתה ואני מרנצה באותן הקדושין ואם יבא שום אדם ויקדשני ובפרט יוסף ב"ר דוד אלפארנגי דיל באיו שאיני מרנצה א ותן קדושין שיו תן בא ואני מוסרת מודעא בהם ואם אקבל קדושין לא מדעתי ומרפוני ושאני פנויה אלא אני מקודשת כמו שאני אמרתי בפניכם אבל אם אני אקבל קדושין ממנו הוא לעשות רצון אבי י שלא היה חפץ דוד הנז' להחזיר לאבי הפקדון שהפקיד בידי עד שאתקדש ליוסף בנו של דוד הנז' וזה מקריח אותי לקבל הקדושין מיוסף הנז' אבל לא מדעתי לפי שאני מקודשת לר' אברהם דודי יצ"ו הנז' ואם עדי בול פי מעולם לא קבלתי נט ממנו וכדי להעיד בכל הכתוב למעלה והי' בי"ד

לחודש שבט שנת ח' אלפים וק"ח למנינו בארגינדש ועוד אמר לנו בפנינו אברהם המקדש הנז' דעו שלא נתתי נט לביליטא הנז' זה הנה במעמד הנז' וקניינים יוסף ב"ר ש"ט נ"ע בן חסאן חיים ב"ר שלמה נ"ע אלפארגא ע"כ לשון המודעא ועוד מסרה מודעא ביליטא בתי הגו' בפני עדים אחרים אותם עדים שנתקדשה בן ניהם ליוסן: אלפארנני הנזכר ונ"ל בפנינו עדים החתומים למטה פה הנה שאמרה לנו ביליטא בת משה ב"ר חיים נ"ע נג"רי די דגוראש היו עלי עדים שאיני רוצה שאותם הקדושין שאהיה מקבלת עתה מיוסף ב"ר רודד אלפארנני דיל באיו ואם אקבל ממנו לא מדעתי ומרצוני אבל לעשות רצוני אבי שלא הי' חפץ דוד הנז' להחזיר לאבי הפקדון שהפקיד בידו עד שאתקדש ליוסף בנו הנז' וזה מכריח אותי לקבל הקדושין ממנו אבל לא מדעתי ורצוני כמו שאמרתי למעלה ותכף זו ההתראה בא יוסף הנז' מיד וזמננו לעדים ונתן לה קדושין בפנינו והנה זה בט"ו יום לחודש שבט שנת ה' אלפים וק"ח למנינו בארגינדש והכל שריר וקניינים והודה ב"ר יצחק יצ"ו בן דאוד ש"ט ב"ר אברהם נר"ו בן עמילי עכ"ל זו המודעא ועתה רבותי ייטב בעיניכם לראות בעלבוני ולפקח בקדושי בתי הראשונים וגם האחרונים אם הם קדושין וצריכה גט מהראשון או מהשני או משניהם או אם אינה צריכה גט משום א' מהם לפי שהקדושין שנתקדשה מאברהם אחי היו בפני עדים קרובים זה לזה וגם אינה צריכה גט מקדושי יוסף אלפארנני הנזכר ז' פי היו בפני עדים קרובים זה לזה וגם לפי שמסרה מודעא שלא היתה מרנצה בקדושין שיקדשנה יוסף אלפארנני הנז' ייטב בעיניכם רבותי שתודיעוני מה אעשה אם תצטרף בתי הנז' שום גט כמו שנו' או אם אוכל להשיאה לכל מי שארצה בלי שיגרשנה שום אחד מהמקדושין אותה כמו שנו' ואנו ב"ד החתומים פראותינו פי דברי משה נג"רי הנז' נכוחים ובקשתו שבקש ממנו ראוייה להיותנו נזקקין למעלתה ע"כ נתיעצנו עם חכמי העיר ואחר שחקרו ודרשו הטיב החכמים בקדושין שנתקדשה ביליטא הנז' עם אברהם דודה שהי' בפני עדים קרובים וגם הקדושין שניינם שנתקדשה ליוסף אלפארנני הנז' היו בפני עדים קרובים שהזמינום להיות עדים ע"ז כמ"ש בשטר מסירת מודעא והקדושין וגם במסירת המודעות שמסרה ביליטא הנז' על קדושי יוסף הנז' אמרו לנו בב"ד החתומים החכמים הנז' דעו שאין בהם ממש בקדושין הראשונים שנתקדשה ביליטא הנז' עם אברהם דודה הנזכר אין בהם ממש לפי שהעדים שנתקדשה היו קרובים זה לזה ואינה צריכה הימנו גט וגם בקדושין השניים שנתקדשה ביליטא הנז' עם יוסף אלפארנני הנז' אין בהם ממש לפי שהעדים שנתקדשה בפניהם והזמינום לעדים היו קרובים זה לזה וע"ז אינה צריכה גט ממנו מלבד שמסרה מודעא על אותן קדושין קודם שתקבלם ממנו כמו שנו' למעלה וראינו כי עצת החכמים הנז' נכונה אמרנו למשה נג"רי הנז' דע כי בתה ביליטא הנז' אינה צריכה גט לא מאברהם אחיה הנז' שקדשה בראשונה לפי שקדשה בפני עדים קרובים והקדושין אינן קדושין כלל וגם אינה צריכה נט כלל מהקדושין שקדשה יוסף אלפארנני הנז' לפי שמסרה מודעא עליהם קודם שקבלתם וגם שהיו אותן הקדושין הנז' בפני עדים קרובים והרי היא פנויה לגמרי ובכל עת שתרצה ביליטא בתה הנז' להנשא למי שתרצה הרשות בידה ותלה ותנשא למי שתרצה ואדם לא ימחה בידה משמנו ולא משם שום אדם בעולם מחמת קדושין הראשונים ושניים הנז' שנתקדשה והרי היא פנויה גמורה ומותרת להנשא לכל מי שתרצה וכדי להיות לראיה ולזכות לביליטא הנז' שתוכל להנשא לכל מי שתהי'

חפצה ורצונה וגם שלא יתאמת שום קול שיצא ושיצא שהיא מקודשת מחמת הקדושין הנז' אנו פוסקין ונוזרי בתורת דין שריר וקניינים שהיא פנויה לגמרי ותלה ותנשא לכל מי שתראה נהרי מותרת לכל אדם ומה שהיה בפנינו אנו הב"ד התומיין למטה נכתב וחתמנו עליו בכ"ז יום לחודש אדר שנת ה' אלפים וק"ח למנינינו בטודילא והפל שריר וקניינים חיים בר ש"ט נר"ו מוקדם משה בר יהודה ו"ל מוקדם משה בר יוסף נר"ו מוקדם ולפי ששקדו חז"ל על תקנת בנות ישראל הצנועות שלא תעננה וחקרו ודרשו בכל צד וענין להפך בזכותן על קו הינשר ע"כ אנו התומינים למטה אחר שחקרנו ודרשנו היטב על מעשה בר"ד הנז' ועמדנו עליו וראינו דבריהם נכוחים ועצתם טובה ונהגונה ודינם דין וגזירתם גזרה אמתית וראוי לסמוך על פ"ד שלהם ודבריהם אינם צריכין חיזוק מ"מ לפי ששאלו ממנו לחתום אחריהם כדי לקניינים דבריהם וכדי להסיר לעז ולזות שפתיים מביליטא בת משה בר"ר חיים נג"רי דארגינדש שלא יהא פ"פ לשום אדם עליה לאמור שעשתה שלא כדין אנו החותמין למטה מספמיין לקניינים המעשה בר"ד הפתוב למעלה הנז' שהוא שריר וקניינים ומקניינים ע"פ הוראה פדת משה וישאל ולהיות לראיה לביליטא הנז' שהיא מותרת לכל אדם ושתנשא מפאן ואילך לכל מי שתראה חתמנו פה עליו והי' בכ"ט לחודש אדר שנת ה' אלפים וק"ח למנינינו בטודילא והפל שריר וקניינים רט בר"ר יונח ו"ל בן עפאם יהודה בר"ר שמואל ו"ל אורא בונה עכ"ל מעשה בר"ד.

אלה הם דברי החולק עמדותי על כתב מב"ד מטעם הפקיד והגנבר לדרוש ולחקור היטב בדבר לאמת הענין לעבודת הבורא ית' וית' תחילת כל דבר אני אומר כי המעשה בר"ד נעשה שלא כדין לפי שלא בא אצל המוקדמין שום פת אע"פ שבא אביה אין לו רשות בה ולא בקדושיה לפי שהיא בוגרת ואפ"י שתבא היא הי' צריף לבוא המקדש דיל באיו שהוא בע"ד זאת ועוד אחרת שדנו ע"פ כתב והתורה אמרה מפיהם ולא מפני כתבם ופירש"י ו"ל שלא ישלחו עדותם באגרות ועוד אין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד לא שנה בדיני ממונות ולא שנה בדיני נפשות דסתמא קתני וכדאיתא בפ' פהן גדול (א) גבי ההוא עובדא דעבדא דינאי מלפא קטל נפשא וכו' א"ל ר"ש בן שטח ינאי המלך עמוד על רגליה ויעידו בה וכ"כ הרמב"ם ו"ל ונ"ל (ב) גם בדיני ממונות אין מקבלין עדות אלא בפני בע"ד ואם היו בע"ד חולה או שהי' העדים מבקשין לילה למד"ה ושלחו לבע"ד ולא בא ה"ז מקבלין עדים שלא בפניו ובנדון שלפנינו לא שלחו לו ב"ד לבא וגם לא היו עדים מבקשין לילה למדינת הים כ"ש דהאי עובדא לאו לדיני ממונות דמיא אלא לדיני נפשות דהו"ל דבר שבפערונה ובדיני נפשות לא שייף בי' שלחו ולא בא כי מוכרח הוא לבא לפני ב"ד ואי אפשר לקבל עדים אלא בפניו ודר' שפתאי בפ' הגזול (ג) לא איצטרף אלא בדיני ממונות ובדיני נפשות פיון דלא אפשר בלא הוא דאין מקבלין עדים אלא בפני בע"ד דבבא בעל השור ויעמוד על שורו וגם אלו העדים אינם נאמנים בענין מודעת האונס דפסולין דרבנן הם ואין פאן עדות לגבי האונס אע"פ דלגבי קדושין שהי' עיקר שולו ממנה עדים כשרים אם היתה רוצה בקדושי דיל באיו ושתקה היא ושתיקה פהודאה דמיא ועוד שאמר אביה בפניה הקדושין דיל באיו מרצוני הם ומה שטוב בעיני הוא טוב בעיני בתי ושתקה ופשטה ידה וקבלה קדושין ממנו ועדי קדושין מאחר שאינם קרובים אלא מחמת אישות והעדים האלו הם מחמת אישית פי' יהודה בר"ר יצחק בן דאוד הוא בעל אחותו של ש"ט בר"ר אברהם בן עמילו שאין להם קרובה אחרת וולתה וכיון שכן

הו"ל פסולא דרבנן וצריכא גט ואינה מותרת בלא גט וכ"כ בעל ה"ג והרמב"ם ז"ל כ"ש
פי בנדון שלפנינו הי' עדים פשרים ואין לומר בפסולי עדות דרבנן א' מהן קרוב או פסול
עדותן בטלה פאותה דר' יוסי ב"ר יהודה במס' מכות (ל) וסנהדרין (ה) דהא קרא קאמר
ע"פ שנים עדים יקום דבר וקרא בדאורייתא מיירי, וליכא למימר כל דתיקון רבנן פועין
דאורייתא תקון שלא נאמר זה אלא להקמיר אבל לא להקל דמי איכא מידי דמדאורייתא
הווי קדושין ואתו רבנן ומתקני דלא הוי קדושין ואע"ג דלגבי גיטא אמרינן (ו) מי איכא
מידי דמדאורייתא לא הוי גיטא ואתו רבנן ומתקני דליהוי גיטא ואומר התלמוד אין כל
דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכו' ה"מ היכא דאיכא גט אבל היכא דליכא גט א"א לומר
שמה יאמרו א"א יוצאה בלא גט והיינה טעמא דלא משתמיט משום דוכתא גמרא דילן
מי איכא מידי דמדאורייתא הוי קדושין ואתו רבנן ומתקני דלא להניי קדושין ולימא אין
כל מקדש אדעתא דרבנן מקדש וכו' כ"ש דאפי' פסולי עדות דאורייתא אין לומר נמצא
א' מהם קרוב או פסול עדותן בטלה אלא היכא דאיכא תלת שפייר הכשר בפסול
כשמצטרף עמו ושיעידו יחד בב"ד ואם לא הפיר בו אינו נפסל שהרי לא היה בדעתו
להצטרף בעדותו עם הפסול שזהו טעם פיסולו ולא עוד אלא שאם אמר העד הכשר שלא
הפיר בו נאמן אם אין פסולו של זה מפורסם דהא המנינו להו לקמן פי אמרי למחזי קא
אתינא וכל מה דאפשר למיתלי בחזקת פשרות תלינן והיינה ההיא דתניא בפ' גט פשוט
(ז) ה' היו חתומים על השטר ונמצאו ב' הראשונים קרובים או פסולים תתקני עדות
השטר וקיי"לן מלאוהו בקרובים פשר הילכף אליכא דהלכתא בין בדיני ממונות בין
בדיני נפשות אין הכשרים נפסלין עד שגדעו שיתפנונו כולן להצטרף לעדות שידעו אלו
ואלו והעידו והרבה שטות נאמרו בשמועה זו אבל זה העולה נכון לפי השמועה ושקול
הדעת והיא שיטת רבנו הגדול הרמב"ן ז"ל וכן מצאתי כ' בשם הרשב"א ז"ל כת'
תוספתא ר' אומר אף בדיני ממונות אם לא ידע הכשר שיש שם קרוב או פסול תתקני
עדות בשאר ע"כ וכתבהרב אלפסי ז"ל בתשובת שאילה שלא אמרו עדותן בטלה אלא
כשהפיר הכשר את הפסול ונצטרף עמו אבל אם לא הפיר בו אינו נפסל ע"כ ובזה הנדון
היו העדים פסולין דרבנן ולא שייך בהו נמצא א' מהם קרוב או פסול עדותן בטלה כדכת'
ובזה הנדון היו בו עדים פשרים ולא באו עדים הכשרים להעיד וגם לא ידעו הכשרים
בפסולין בשעת מעשה והתקמים קבלו עדות הפסולין לבדם והאמינום ועשו מעשה דבר
שבערוה להקל ולאו בני עדות ניהו לפי שאינם נאמנים וכל מה שעשו הוא בטל ושלא
כהלכה מן הטעמים שכתבתי ופשוט הוא דבעדי קדושין אין צריף לומר אתם עדי ומאחר
שיש כאן פשרים שראו בדבר מקודשת גמורה מן התורה ליוסף דיל באיו ובעבור קדושי
דודה שקדמו אין לחוש פי בפניו היו שהוא אומר בפני עדים אני הייתי תחת המטה שהיא
יושבת עליה בשעה שקדשה יוסף דיל באיו וא"א שפשה ידה וקבלה קדושין בפני
בעלה הרי היא פאילו אמרה לבעלה גרשתי שצאמנת ואם לחשה אדם לומר פי קדושי
דודה הם קדושין בעבור שקדשה בפסולי עדות דרבנן שהי' יוסף ב"ר ש"ט בן חסאן
וחיים ב"ר שלמה אלפארגא שהוא חתנו אין קורבתו אלא מחמת אישות וצריכא גט ממנו
וכיון שפן קדושי דיל באיו אינם קדושין שהם שניים אינו לפי פי אפי' דודה לא היה
מתרבה אלא אם יקדשנה פעם אחרת בעדים פשרים וכיון שפן הקדושין השניים אפילו
בעדים פסולים ממש חלו במקצת דרוחא איכא מאחר שהם פסולין דרבנן דדמיא קצת

להיה דקדושין א) הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום ובא אחר וקדשה אחר כ' יום ובא אחר וקדשה אחר י' יום דאר"י עלה קדושי פולן תופסין בה ואפי' הו' ק' דשוו אנפשייהו כשרגא דליבני וצריכא גט מכולם כ"ש פיון שיש בשניים עדים פשרים גמורים פשוט הוא שצריכה גט וזו אינה צריכה לפנים.

לשון החכמים לפי ששקדו חכמים על תקנות בנות ישראל הצנועות שלא תעגנה וחקרו ודרשו בכל צד וענין להפך בזכות על קו הינשר ע"כ אנו החתומים למטה אחר שחקרנו ודרשנו היטב וכו' זה העברי אינו בשום מקום והם עושים עברי מה שאינו עברי אדרבא לא שיהו בכאן שקדו כלל ולא שיהו בענין קדושין עיגונא כלל דלא תקבל ולא תעגן אלא שלא אמרו חכמים עיגונא אלא לגבי מת בעלי או לגבי בפני נכתב בפני נחתם להקל עליה אבל לגבי קדושין לא שיהו עיגונא כדכתבתי ועל זה אני אומר כי כל מה שעשו הוא בטל ושללא פהלקה לפי הטעמים שכתבתי ע"כ דברי החולק ב) תשובה על דברי החולק מהמורים למעשה כלל גדול אמרו חז"ל ג) על ג' דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום וזהו שאמר ד) כל הדין דין אמת לאמתו [פאילו] נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית כי בהיותו דין אמת לאמתו נתקיימו השמים וסוף השלום לבא ומכלל הן אתה שומע לאו כי כל תורתנו כה נדרשת כמו שאמרו חז"ל בכמה מקומות והנה מקיום הכלל מתקיים בו מתהלה בתנמו צדיק וכו' והחולק על הדין יצא מן הכלל והוא יחוש לעצמו.

כתב החולק עמתי על מעשה ב"ד מטעם הפקיד והגזבר וגדולי קהלתנו יצ"ו לדרוש ולחקור היטב בדבר לחומר הענין ע"כ תשובה הנה יצא מן הכלל כי לא צונו על זה לא מזה ולא מזה אדרבא הגזבר הוכיחו בפני כל קהל עדת ישראל שהוא הלה לביתו כמה פעמים להתרות בו שלא יניח הענין אלא שיתור אחריו לייסר העברה הגדולה הזאת וגם שהיה לו מקום למלכות לענוש ע"ז והנה נעשה ע"ז עדה כעדים עוד כתב תחלת כל דבר אני אומר כי המעשה ב"ד נעשה שלא כדין לפי שלא בא לפני המוקדמין שום פת ואפי' שפא אביה אין לו רשות בה ולא בקדושי לפי שהיתה בוגרת ואע"פ שפאת לא בא המקדש דיל באיו שהוא בעל דינו ואין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד לא שפא בד"מ ולא שפא בדיני נפשות דסתמא קתני כדאימא בפ' פהן גדול גבי ההיא עובדא דעבדא דינאי וכו' עד יעידו בה וכן כתב הרמב"ם ז"ל וז"ל גם בדיני ממונות אין מקבלין עדות אלא בפני בע"ד עכ"ל תשובה ובה הנה החולק הלא גלה בדעתו שלא פתח ספר כל ימיו דלמא היתה צריכה האשה לבא או לעשות שליח וכי היתה שולחת לאביה לקבל הקדושין או לקבל הגט שצריכה לעשות שליח וגם אבי' לא הי' מקבל קדושיה שגטרה לומר שהיא בוגרת אלא לבקש לב"ד ולעמוד על נפשה להתירה להנשא כמו שהוא מפורסם וכמו שאני עמיד לכתוב בע"ה ועוד כי אפילו לקדש אשה אינו צריך לעשות שליח בעדים או להוליך גט לאשתו ואפילו האשה עושה שליח להביא גט אחר שהשליח והמשלח מודים וכה כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות גרושין ואם לא הודו לו מ"מ לדבריו שהוא עושה עיקר מדבריו הנה לו לדעת דעתו כ"ש בנדון זה שלפנינו הנה לא זה ולא זה א"כ למה לה לבא לב"ד וכי יאמרו לו ב"ד כשתובע לפניך לאו בעל דין דידי את גם גילה בדעתו שלא ידע בסוגית פ', הגזל בתרא שהוצרך להסתייע מדברי הרמב"ם להראות כי אפי' בדיני נפשות אין מקבלין כ"ש בדיני ממונות שפן כתב דסתמא קתני

וכדאימא בפ' פהן גדול וכו' ע"כ הנה טעה בתרתי הא' פי אדרבא מה שאמרו אין מקבלין
עדים שלא בפני בע"ד לא נאמר עיקר הדין אלא בדיני נפשות וכדאמר התם בפ' הגזול
אסברא לה טעמא כר' יוחנן אמר קרא והועד בבבבלי וכו' אמרה תורה יבא בעל השור
ויעמוד על שורו וכ"כ הרשב"א ז"ל דעיקר טעמא דר' יוחנן הוא מהאי קרא דאמרה יבא
בעל השור לפי שפמיתת הבבבליים פה מיתת השור והנה מיתת השור פדיני נפשות
ורבותינו דנו ג"כ זה בדיני ממונות לאסמכתא בעלמא והיינו טעמא דמקבלין עדים שלא
בפני בע"ד פשהוא חולה וכשרוצין לקלח למ"ה וכו' ועוד פי ההיא דינאי מלפא לא
נאמרה להעיד דוקא בפניו כמ"ש אלא שיעמוד על ממונו בעת שדינוהו הסנהדרין מטעם
והועד בבבבלי אב"ל לא מטעם העדות כמ"ש החולק ואע"פ ששמילא הנה צריף להעיד
בפניו מ"מ עיקר המעשה לא על העדה נאמר וכן פשט הסוגיא וכן פשט פירש"י ונ"ל
ויעידוהו שעבדוהו הרג את הנפש דעבדו פתמורו והפסד ממון הוא לו לפיכך צריף לדונו
לפניו ע"כ הנה מבואר פדאמרי וכנדון זה אפי' שהיה פדבריו שהי' לו לאבי הנערה הדין
עם בע"ד הי' לנו לומר שלא יעכב קבלת עדים שלא ישובו אפי' שהי' הדבר ברור
לדיינים איף הנה הענין וראיה לדברי ההיא דאמר ר' הושעיא א) תינוק שתקף בעבדיו
ויברד לתוף שדה חברו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין עד שיגדיל אלא מוציאין אותו
מידו וכן נמצאת שדה שאינה שלו דמשמע דמקבלין שלא בפני בע"ד קטנים כמו שאינם
הן כ' הרשב"א ז"ל דטעמא דמלתא לפי שב"ד עצמן יודעין כ"ז ולא תהא שמיעה גדולה
מראיה וכשצריכין לעדות הוא דקפיז רחמנא והועד בבבבלי וגמרינו מינה לד"מ וכו'
א"כ ה"ה בנדון זה וכן כתב הרשב"א ז"ל דאע"ג דקיי"ל פסומכוס דהיכא דלא קאי
בחזקת אבהתי' פההיא דיבר לתוף שדה חברו וכההיא דנמצאת שדה שאינה שלו א"נ
בגזלת מטלטלין וגזילה קיימת מקבלין שלא בפני בעל דין והנה מבואר פי במקום
שפפורסם הדבר אינו מעכב בפני בע"ד והנה מבואר ועוד כתב הריב"א ז"ל בשם ר'
אושעיא מטראנא שאם לא הי' בע"ר בעיר מקבלין שלא בפניו ע"כ ובנדון זה שלא הנה
בעיר אפי' שהי' לו דין עמו אינו מעכב פשאינו בפניו כ"ש שאין לנערה ולא לאביה דין
ודברים עם שום אדם בעולם אלא שהיא באה לב"ד לומר הורוני מה אעשה אני מותרת
להנשא או אסורה ומינה שאין דין זה תלוי לא בד"מ ולא בד"נ כלל שלא הוזכר זה בד"נ
אלא פשהאדם נדון ממש הוא או עבדו או שורו וחתמו ובעובדא דינאי מלפא ומקרא
דוהועד בבבבלי וכו' וכללא הוא לכל מתחייב שאין מקבלין אלא בפניו א"כ הזכאי או
החייב בנדון זה האשה היא וזה פשוט וברור למי שפוחס ספר עוד כתב זאת ועוד אחרת
שדנו ע"פ הכתב והתורה אמרה מפיהם ולא מפי הכתב ופי' רש"י ז"ל שלא ישלחו כתבם
באגרת ע"כ תשובה גילה בדעתו שלא ידע בעומקן של דברים אלא ששמע מפי שומע
וכי אידכרו לי' מדבר ולא ידע שדחו זאת הסברה בתוספות וכתבו שאינו נקרא מפי
כתבם אלא פשאינו נזכר העדות והוא מעיד בב"ד ע"פ מה שהוא רואה בכתב אב"ל
פשאדם זוכר את העדות יפה ורוצה לשלחו לב"ד הרי כתבו בפיו וכאילו העיד בפיו
דמי וכ"כ התוס' שיש מנהג בהרבה מקומות בצרפת שכופין ב"ד שישלח העד אגרת
עדותו לב"ד הרי כתבו בפיו ונדון ע"פ העדות ההוא הנה לא מצא ידיו ורגליו בב"ה
וכ"ז אפילו יהי' כמ"ש כ"ש שאינה אמת וחוז' מפבדו פי הב"ד ולא היועצים לא קבלו
עדות העדים אלא מפיהם ממש ובפניהם כתבו אח"כ וחתמו עוד כתב וגם אלו העדים

אינם נאמנים בענין חקדא דפסולין מדרבנן ואין פאן עדות לענין האונס ואע"ג דלגבי קדושין צריכה גט ועוד דבשעת הקדושין שאלו ממנה בפני עדים פשרים אם הייתה רוצה בקדושין דיל פאיו ושתקה ושתיקה פהודא דמא ועוד שאמר אביה בפניה הקדושין דיל פאיו מרצוני הם ומה שטוב בעיני טוב בעיני בתי ופשטה ידה וקבלה הקדושין ע"כ תשובה אף שאומר שהעדים הם פסולין מדרבנן כדבריו ואם הוא שבוש מכמה טעמים כמו שאני עתיד לכתוב מ"מ אם העדים הם פסולין לגבי עדות הקדושין הם פסולין למודעא וא"כ אין צורך למודע ואם הם פשרים לגבי הקדושין הם פשרים לגבי המודעות דקדושין וכולהו בחקדא מחתא מחתינהו דבשלמא אילו הויה מסירת המודעא לגבי ד"א שלא מחמת הקדושין החרשתי אבל כל לגבי קדושין חד דינא אית להו ומי שאומר זיל הכא לחומרא וזיל הכא לחומרא עליו הכתוב אומר הפסיל בחושך פהייה דשדרה ונגלגולת דמס' חולין א) וזה מבואר ועוד דאפי' שיהיו העדים פסולין המודעא היא בקיומה דלגבי מסירת המודעא ב) צריך עדים ולא מסירת מודעא אלא גילוי מלתא בעלמא הוא וכמו שאני עתיד לכתוב גם השתיקה ושתיקה אח"כ אינו פלום חקדא דשתיקה מחמת האונס לאו שתיקה ואפילו למ"ד שתיקה פהודא דמא וכדמוכח בפ"ק דבב"מ ג) וכ"כ רבנו הריטב"א ז"ל תדע דאילו לא שתקה מה מועילה מסירת המודעא שפסרה הרי לא יחזרו שטרי הקנס לאבי' וזה מבואר למי שישי מוח בקדקדו ומה שאמר בפני עדים פשרים זהו שאם כולם הם פסולין מחמת שהיו שם לגבי הקדושין ג"כ נפסולין לגבי השתיקה זאת ועוד דשתיקה דלאחר מתן מעות אפילו שאין שם אונס איפא מ"ד בנדון זה שבאה השתיקה מחמת אונס ומה שאח"כ פשטה ידה וקבלה הקדושין אינו אמת פי כל זה אחר הקדושין הייה ואם אין מוקדם ומאוחר ועוד דאפי' לא שתקה אלא אמרה דבר הדומה להודאה לאו פלום הוא פשמוקדשה פיוצא בזה ע"פ השאלה עד שתאמר אין וכדמוכח מההוא עובדא דפ"ק דקדושין ד) דגרסינן התם ההוא גברא דהוה זבין חומרי אמתא הויה איתתא אמרה ליה הב לי חד שוכא א"ל אי יהיבנא לך מקודשת לי א"ל הבא מיהבא אמר רב נחמן הבא מיהבא לאו פלום הוא וכן עובדא ה) דההוא גברא דהויה שתי חמרי בחניתא אמתא הויה איתתא א"ל אשקויי אשקיי' וכו' עד הבה מיהבי וכן עובדא דההוא גברא דהי' קא שדי תמרי מדיקלא וכו' עד אמר ר' זביד שדי משדי לאו פלום הוא ואיפסיקא הלכתא דהב אשקי ושדי לאו פלום הוא ואינה מקודשת הנה מבואר כדברי ואילו האמירה שאמר אביה פי מה שהוא טוב בעיני הוא טוב בעיני בתי מועיל הוא בעצמו פתב בתחלת דבריו שאין לאבי' רשות בה אחר שהיא בוגרת ועתה פותב בכאן [בהפך] ואילו מחמת שתיקתה פבר פתבתי שאינו פלום עוד פתב ואין לומר דפסולי עדות דרבנן נמצא מהן א' קרוב או פסול עדותן בטלה פהייה דמס' מפות חקדא דהא קרא קאמר על פי שנים עדים בדאורייתא וליפא למימר כל דתיקון רבנן פעין דאורייתא תיקון דדוקא לגבי גט אמרו משום דאיפא גט אבל לא לגבי קדושין וכו' והיינה טעמא דלא אשתמיט בשום דוקתא בגמרא דילן מי איפא מידי דמדאורייתא הוי קדושין ואתי רבנן וכו' עד אדעתא וכו' תשובה ובה בלשון פסולי עדות אם הוא מתוקן אם לא לא אדבר עתה עד מקומו אבא בשלום אמנם על החולק איה מלאו לבו לחלוק עלינו ומתוה דבריו נכר שלא שנה משנה ולא שמש בגמ' וכ"ש שלא הבינם וחזן מכבודו הנה משנה שלימה שנינו בפ"ק דמפות ו) על פי שנים עדים או שלשה עדים אם מתקיים העדות בשנים

למה פרט הפתוב שלשה וכו' עד מה שנים נמצא א' מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אר"י בד"א בדיני נפשות אבל בד"מ תתקייים העדות בשאר ר' אחד ד"מ ואחד וד"נ ובגמרא אפסיקא הלכתא כר' והנה כי אפילו ר"י לא אמר בדיני נפשות דוקא אלא משום והצילו העדה ואזיל לקולא מ"מ בדיני ממונות עדות כולן בטלה ואפי' בפסולי עדות דרבנן וזה לכל באי עולם ידוע והוא עצמו כ"כ למעלה, והנה דבריו סותרין זה את זה איך יסתור דברנו הנה מבואר כי אפי' לסמך הפתוב פוסלין קרוב או פסול מדרבנן ומה שכתב דלא תיקון רבנן פעין דאורייתא אלא להחמיר אלא דוקא לגבי גט אבל לא לגבי קדושין כדי שלא יאמרו"א יוצאה בלא גט הוא בהפך לפי דלגבי גט כבר היא א"א ואפ"ה פוטרין ומתירין אותה בגט דרבנן מטעמא דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש וכ"ש היכא שהיא פנויה וקדושה בקדושי ספק דאמרינן כל דמקדש ויש פ"נצא בזה בפ' האשה שנתארמלה ולא עוד אלא שהיא מפורש בגמרא דאפי' לגבי קדושין וכדאיתא בפ' חזקת א) אמר אמימר תלויה וקדש קדושי קדושין ר' אשי אמר קדושיו לאו קדושין הוא עשה שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקדושיה מינן' א"ל רבינא תינח דקדש בכספא קדש בביאה מא"ל א"ל שויהו הו רבנן לבעילתו בעילת זנות ע"כ הנה מפורש בגמרא כדברי והוא כ' שלא הוזכר בשום מקום עוד פתב עדי הקדושין מאחר שהם אינם קרובים אלא מחמת שהם א' בעל אחותו של חברו הו"ל פסולי דרבנן וצריכה גט וכ"כ הר"מ ז"ל ובעל ה"ג ז"ל כ"ש פי בנדון זה שלפנינו היו פשרים ע"כ תשובה הנה קרא לקרובים פסולין מדרבנן הנה נתעלמה ממנו משנה שלימה שנינו בסנהדרין ב) אלו הם הפסולין המשחק בקוביא וכו' אלו הן הקרובין אחיו ואחי אביו וכו' וכן בדין פי לשון פסול לא שייך אלא בפסול הגוף שגפסל בשבילו לכל אדם שבעולם ואילו משום קרובה אין בו משום פסול אדרבה אפילו למשה ולאהרן, ע"ה קראם התנא אלו הן קרובין וכו' ודוקא במקום הקרובא אין עדותן עדות אבל לגבי אינש דעלמא פשרים הן ואחזור לענין הנה החולק הניח המשנה והגמרא ופירושיה וחידישיה ותפש לשון המחברים ז"ל הנה מפורש במשנה אלו הן הקרובין וכו' עד ובעל אחותו וכו' ואמרינן בגמרא מה"מ דת"ר לא יומתו אבות על בנים וכו' עד אשכחן קרובי מאב קרובי האם מנין א"ק אבות אבות תרי זמני אם אינו ענין לקרובי האב תנהו ענין לקרובי האם א"ר הונא אר"נ מנין שהאשה כבעלה שנא' ערות אחי אביה לא תגלה דנדתה היא והלא אשת דודו היא קמ"ל דאשה כבעלה ע"כ הנה מבואר בגמ' דקרובי האם וגם קרובי אישות שהן מן התורה דנפקא לן מדודתה היכא דאיכא צד א' קורבא בחד קדושין והיינו בעל אחותו וכ"כ בעלי החידושין וכ"כ הרמב"ן ז"ל וז"ל שכ' גבי מתניתין ר' יהודה וברייטא ר' יוסי והנכון דמדאורייתא אין לנו אשה כבעלה ולא בעל פאשתו אלא בקרובי עצמו ובחד קדושין כגון א"א ושאר קרוביו וכדילפינן מדודתה היא אבל כל שיש בו תרי קדושי משני צדדים שהן קרובי אישות אינו אלא מדרבנן ע"כ פ' הרמב"ן ז"ל בס' המלחמות וכ"כ הרמב"ן ז"ל בחידישויו בכמה מקומות ואין צורך להאריך וא"כ הוא מבואר בגמ' דאפי' קרובי האם הם מן התורה וגם קרובי אישות וכמש"כ ואפשר לומר לדעת הרמב"ם ז"ל כי מה שקראם לקרובי האם או לקרובי אישות פסולין דרבנן לפי שבאו על יד תור ודוחק דרשא ועל זה לא קראם קרובים מדאורייתא אלא למפורשין בפתוב ופרטן וכמו שסובר קדושי פסוקי הם מדברי סופרים ואע"פ דאתו מג"ש דקיתה קיתה משדה עפרון וכבר השיגוהו

בזה מִכְּמָה רְאִיּוֹת מְבַחֲרוֹת מֵהַגְּמָרָא הַבָּאִים אַחֲרָיו כְּגוֹן הַרְאָב"ד ז"ל וְרַמְבַּ"ן ז"ל וְכָל הָאֲחֵרוֹנִים וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁקֵרוֹב בְּעֵינַי לומר שְׁלֹא הִצְרִיךְ אֶלָּא לְפִסּוּלֵי עֵדוּת דְּרַבְּנָן לְפִי שְׂאִינָן אֶלָּא מְדַרְבְּנָן בְּלִי שׁוּם דְּרִשָּׁא מִן הַפְּתוּב אֲבָל לֹא יֹאמֵר כֵּן בְּקִרְוֵי הַנִּפְסָלִין מְדַרְבְּנָן לְדַעְתּוֹ וְזֶה לֹא הַזְכִּיר בְּמִקְוֹמוֹ אֶלָּא בְּפִסּוּלִין דְּרַבְּנָן וְלֹא הַזְכִּיר קִרְוֵי וְאֶפְ"י שְׁפִסּוּלִין מְדַבְּרִיהֶן בְּהַלְכוֹת עֵדוּת לְקִרְוֵי מְדַרְבְּנָן וְגַם סֵפֶר הַמִּצְוֹת לֹא פָתַח אֶלָּא בְּהַרְמַב"ם ז"ל שֶׁהוּא פְּסוּלֵי עֵדוּת דְּרַבְּנָן וְעוֹד כִּי רַבְּנֵי אֶלְפִס שֶׁהוּא גְּאוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֲבִיהֶם הָאֲחֵרוֹן וְרַבּוֹ שֶׁל רַבּוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם ז"ל פָּתַח בְּתַשׁוּבָה שֶׁהַמְקַדֵּשׁ בְּפִסּוּלֵי עֵדוּת דְּרַבְּנָן דְּקִי"ל דָּאִין חוֹשְׁשִׁין וְכִדְאִיתָא בַּפ"ק דְּפִסְחִים ג) הַמְקַדֵּשׁ בְּחִיטֵי קוֹרְדִינְיָאָתָא מו' שְׁעוֹת וְלִמְעַלָּה אִין חוֹשְׁשִׁין לְקַדוּשְׁתּוֹ וְאִנִּי רְאִיתִי מִי שֶׁחֹלַק בְּהֶם וּבִקְשָׁתִי לִי רַב וּמִצְאֵתִי לְרַבְּנֵי מְאִיר הָאֲשֶׁפְּנִזִי בְּתַשׁוּבָה שֶׁכ' אִפִּי' לְמֵאֵן דְּמַצְרִיף גִּט בְּפִסּוּלֵי עֵדוּת זֶהוּ מִשׁוּם דָּאִיפָּא לְמִימַר כִּי אַחַר שֶׁהֶאֱחָד פֶּשֶׁר וְהַשְׁנִי פְּסוּל מְחַמַּת שֶׁהוּא גִּזְלוֹן אוֹ מְלוּנָה בְּרַבִּית יִחְשׁוּב שְׁעֵשֶׂה כְּבָר תַּשׁוּבָה וְעַל זֶה מְצַטְרֵף עִמּוֹ הַפֶּשֶׁר אֲבָל כְּשֶׁהֶאֱחָד קִרְוֵי כִּי הָא לִית דִּין וְלִית דִּינָן דְּלִיפָּא טַעַם דָּאִין כְּאִין בֵּית מִיחּוּשׁ הִנֵּה אֵמֶת הִנֵּה דְבָרֵי הַטּוֹב וְעוֹד דְּקַבְּלָה בְּיַדְנָו מִתְּלִמּוּדְנָו דְּמַעֲשֵׂה רַב וְהִנֵּה בְּיַדֵי מַב' מְקוֹמוֹת תַּשׁוּבוֹת מְרַבְּנֵי יוֹאֵל ז"ל וּמִן הַתּוֹסְפוֹת וְגַם שֶׁהַשִּׁיב ג"כ ר' מְאִיר ז"ל הָאֲשֶׁפְּנִזִי שֶׁהִיָּה גְדוֹל בְּדוֹרוֹ בְּאֲחָד שְׁקַדֵּשׁ בְּעֵדִים שֶׁהָיוּ א' קִרְוֵי לְמַקְדֵּשׁ וְהוּא נִשְׁוִי אַחֲתוֹ וְכו' שֶׁהוֹרוּ הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה וְכֵן עָשׂוּ שְׁלֹא חָשְׁשׁוּ לְהַצְרִיכָה גִּט כָּלֵל וְמָה יֵשׁ לָנוּ עוֹד לְהַרְהֵר אַחַר הַמְּלָךְ אֵת אֲשֶׁר כְּבָר עָשָׂהוּ וְהִנֵּה כ"ז אִפִּי' בְּלֹא מְסִירַת מוֹדְעָא וְכִמוֹ שְׂאִנִּי עֲתִיד לְכַתּוּב בְּעוֹז"ה עוֹד פָּתַח כ"ש דָּאִפִּי' בְּפִסּוּלֵי עֵדוּת דְּאוֹרֵיִיתָא אִין לומר נִמְצָא א' מֵהֶם קִרְוֵי אוֹ פְּסוּל עֵדוּתָן בְּטִלְיָה אֶלָּא הִיכָא דָּאִיפָּא תְּלַת שְׁיַפִּיר הַפֶּשֶׁר לְפִסּוּל וְשִׁצְטְרֵף עִמּוֹ וְיַעֲזִיבוּ יַחַד בַּב"ד וְנִסְתַּיַּיעַ מִמ"ש הַרִיטְב"א ז"ל בְּחִדּוּשָׁיו בְּמַס' מְכוֹת וְהִבִּיא לְשׁוֹנוֹ עַד מִן הַטַּעֲמִים שֶׁכְּתַבְתִּי ע"כ תַּשׁוּבָה אֵמֶת וְיַצִּיב שְׁרַבְּנֵי ז"ל כ"כ בְּמַסְכַּת מְכוֹת אֲמַנָּם בְּמַס' קַדוּשִׁין בַּפ' הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ א) כ' בְּהַפָּה גַבִּי רַב אָמַר שְׁלִיחַ נַעֲשֵׂה עַד דְּאֲמַרִּינָן עֲלֵה אֶלָּא מַעֲתָה קַדֵּשׁ אִשָּׁה בְּפָנָי ב' וְלֹא אָמַר לָהֶם אַתֶּם עַדִּי ה"נ דְּלֹא הָיוּ קַדוּשִׁין וְכו' וְז"ל וְהִנֵּה אוֹמֵר מוֹרְנוּ הַרְאָ"ה ז"ל דְּהָא דְּאֲמַרִּינָן הִכָּא דְּלֹא בְּעֵי בְּקַדוּשִׁין הַזְּמַנָּה עֵדִים זֶהוּ בְּאוֹמֵר בְּפָנָי שְׁנַיִם אוֹ בְּיֹתֵר דְּוּמְיָא דְּשְׁנַיִם שֶׁהֶם כְּוָלָם כְּשֵׁרִים אֲבָל כְּשֵׁיִשׁ שֶׁם קִרְוֵי פְּסוּלִים צְרִיף לִיַּחַד עֵדִים כְּשֵׁרִים דָּאִי לֹא הוּ"ל כְּאִילוֹ נְצַטְרְפוּ כְּשֵׁרִים וּפְסוּלִין לְהַעֲזִיב וְעֵדוּת כְּוָלָן בְּטִלְיָה וְאֲמַרִּינָן הָתָם דְּאֲמַרִּי לְהוּ לְאַסְהוּדִי אֲתִיתוֹן וְכו' וְאֶפְ"י לְמִי שֶׁפִּירֵשׁ שֶׁם כִּי עַל בִּיאָתָם לַב"ד אָנוּ אוֹמְרִים לְמַחְזִי אֲתִיתוֹן אוֹ לְאַסְהוּדִי וְאִי אֲתִי לְאַסְהוּדִי כְּוָלָן פְּסוּלִין וְלֹא עַל שְׁעַת הַרְאָיָה הִכָּא מַעֲשֵׂה הַקַּדוּשִׁין כְּשֶׁעַת עֵדוּת בַּב"ד דְּמִי וְכֵן נִהְגוּ בְּמִקְוֹמוֹת הַחֲכָמִים לִיַּחַד הָעֵדִים וְכֵן רֵאוּ לַעֲשׂוֹת ע"כ הִנֵּה מְבִנְיָר כְּאִין דְּבַנְדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ אִפִּי' שְׁלֹא סִיִּים עֵדִים פְּסוּלִים אוֹ קִרְוֵי אִם יִתְפָּוֶנוּ לְהַעֲזִיב פּוֹסְלִים אֵת הַכְּשֵׁרִים הָעוֹמְדִים שֶׁם וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֶפְ"י לְהִיא שִׁטְהַ דְּמַס' מְכוֹת בְּנְדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ פּוֹסְלִים הַקִּרְוֵי לְרַחֲוִקִים לְפִי שְׁפִיטוּלָם מְכַוְּרָם שֶׁהִנֵּה בְּעַל אַחֲתוֹ וּבַכַּה"ג אִינוּ נֶאֱמָן הַעֲד הַפֶּשֶׁר שְׁלֹא נְצַטְרֵף עִם הַקִּרְוֵי וְכ"ש כְּשֶׁהַזְּמִין לְפִסּוּלִין לְעֵדוּת וְלֹא לְכְּשֵׁרִים דְּהָיוּ כְּאִילוֹ לֹא קַבְּל עֲלָיו כְּשֵׁרִים אֶלָּא לְאִלוֹ וְכִי אֲמַרִּינָן לֹא בְּעֵי לְמִימַר לָהֶם אַתֶּם עַדִּי זֶהוּ מְסַתְּמָא אֲבָל כְּשִׁפְטִיִים גְּלָה לְעַצְמוֹ שְׁלֹא לְדוּקָא קַבְּל לְעֵדִים וְלֹא לְאַחֲרִים תַּדַּע שֶׁהָרִי כְּשִׁלָּא סִיִּיָּם אִם נִתְפָּוֶנוּ לְהַעֲזִיב הַפְּסוּלִין פּוֹסְלִין לְכְּשֵׁרִים וְאִילוֹ כְּשִׁפְטִיִים הָעֵדִים כְּשֵׁרִים אִפִּי' שְׁנַתְּפָוֶנוּ הַפְּסוּלִין לְהַעֲזִיב אִינָם מְצַטְרְפִים

עם הפשרים המסוימין לפנסולן, והטעם לפי שפבר גלה בדעתו שאינו חפץ בעדים אחרים
זולתם וזה נ"ל נכון וברור ואפ"ל לס' שכ' במס' מפות בנדון שלפנינו שפינים לעדים
הקרובים הני פאילו שלל לכל שאר הקרובים ועוד שבשעת מעשה לא הי' שם כי אם
הקרובים שהזמינום לעדים בכונה לפי שהם קרובים שלא יועילו הקדושין ואותן שעלו
למקום שנתקדשה עלו לראות הקדושין כדי שיעשו נאמנותם והני פאילו פסל לכל השאר
שלא יעידו ע"ז וזה נראה לכל מבין א"כ כ"כ פ"ן שערב ו"ל עצמו כ' להפך במהדורא בתרא
דקדושין שהוא עיקר הדין במקומו אנו נתפוש אותו לעיקר תדע שהרי שם כ' בשם
הרשב"א ו"ל שפן הנה סובר ואילו הרשב"א ו"ל פתב בהפך בפ' יש נוהלין כמו שאני
עמיד לכתוב בע"ה ולא עוד אלא אפי' לשיטת מפות בנדון שלפנינו עדות פולן בטלה
וכמ"ש ואפ"ל שתאמר שהמקומות הם שקולין ואין לנו ראי' מא' מהם הרי דעת רש"י
ו"ל ורשב"א ו"ל שדעתם פהיא דכ' רבנו ו"ל דמס' קדושין וגם לשון המשנה בשיטה
מורה על פירושם לפי ע"ד והקושיות שהקשה עליו יש מקום נאה ומתקבל לתרצם כפי
דעתם וגם הרשב"א ו"ל כ' בפ' יש נוהלין גבי ג' שנקנסו לבקר את החולה ב) וזה לשונו
מה שאמר שם דשייל להו אי למחזי איתתון אי לאסהודי איתתון דוקא כשהעידו קאמר
דלאחר שהעידו שילינינון להו אם לאסהודי נתכוננו מתחלה דכ"ן שנתכוננו מתחלה
לעדות והעידו עכשיו בב"ד נצטרפו ונפסלו ואפ"ל בד"מ ע"כ והנה בנדון זה שלפנינו
הזמינו לב"ד כמו שאמרתי והנה יש להם על מה שייסמוכו לדינין וליועצין אפי' לפי
שיטת החולק עוד פתב ובעבור קדושי דודה שקדמו אין לחוש פי בפניו היו שהוא אמר
בפני עדים אני הייתי תחת המטה שהיא יושבת עלי' בשעה שקדשה יוסף דיל באיו וא"א
שפשטה ידה וקבלה קדושין בפני בעלה צריכה גט משני ע"כ תשובה שובה כל זה שקר
מעיקרו כי בשעת הקדושין של יוסף דיל באיו לא הנה דודה מצוי בעיר ובטעם זה אני
רוצה לדבר כלומר שאין קדושין שניים כלום פדין א"א שפשטה ידה וקבלה קדושין
שלא בפני בעלה וע"ז ועל טעמים אחרים אמרתי שהייתי מניח לשעתו ולזמנו אם
יצטרכו עוד פתב ואם לחשף אדם לומרפי קדושי דודה הם קדושין בעבור שקדשה
בפסולי עדות דרבנן שהנה פלוני ופלוני חתניו שהיו פסולין מחמת אישות וצריכה גט
ממנו וכ"ן שפן קדושי דיל באיו אינם קדושין זה אינו שאפ"ל דודה לא הנה מותר בה
בלא קדושין אחרים בעדים כשרים וכ"ן שפן חלו הקדושין השניים אפי' בעדים פסולין
ממש (רוחא א) ודמי קצת לההיא דאמרינו הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום וכו' ע"כ
תשובה כל המוסיף גורע לא יעלה על לב אדם לעולם שקדושי דודה אינם קדושין מן
התורה אלא מדרבנן וכ"ן שפן כ"ר ש' שהקדושין אינם קדושין כלל לפי שהם פסולין
מדאורייתא ובזה אין צורך להשיב אמנם אילו הי' אמת שהיו חלים מן התורה ופסולין
מדרבנן לא הו' חלין כלל קדושי יוסף דיל באיו מטעם אשת איש שפשטה ידה וקבלה
קדושין מאחר שלא בפני בעלה שאינה צריכה הימנו גט כלל לדעת כל באי עולם וכמו
שאני עמיד לטעון ואילו מטעם רוחא שבק זהו שבוש גמור והביטו וראו אם יש מכאוב
פמכאוב לומדי תורה וכמ"ש שלמה ע"ה אמרתי אני בלבי פמקרה הפסיל גם אני יקרני
ולמה חכמתי אני או יותר האיש הזה לא ידע כי אפילו לפי דבריו שיש חלות לקדושי
דודה מן התורה מה מקום הניח לקדושי יוסף דיל באיו הלא הם כמו כן קדושין בקרובים
וכמו כן הם פסולין דרבנן וחלין מן התורה א"כ היכא הרווחא דשבק פי פמה שחלו

הראשונים דחו לשניים שלא יחולו מטעם א"א שפשטה ידה וקבלה קדושין מאחר כי שקולין הם ויבואו שניהם לולי ראשונים שחלו כבר ועשו אותה א"א לפי דבריו המשופשין וחזן מכבודו ומי שאינו יודע זה לא היה לו לדבר אפי' פנגד תלמיד קטן ועוד [דלא] דמי' כלל לה הוא דפ' האומר דמס' קדושין דהרי את מקודשת לי מעכשיו עד לאחר ל' יום ובא אחר וקדשה לאחר כ' יום ובא אחר וקדשה לאחר י' ימים דאר"י דתופשים כשרגא דליבנא וכו' דהתם לאותן הימים שקדשוה האחרונים היתה פנוי' לגמרי ויש מקום לחול לקדושין האחרונים משא"כ בקידושי דודה שהיא מקודשת לדבריו מן התורה ואדברא אני אומר כי לפי טעם החולק שאומר כי קדושי דודה הם פסולין מדרבנן לא הניח מקום לקדושי יוסף דיל באיו שיחולו כלל ואינה צריכה הימנו גט כלל לפי דבריו מטעם אשה שפשטה ידה וקבלה קדושין שלא בפני בעלה שאינה צריכה הימנו גט כלל עוד כתב באגרת הקטנה ועוד גדולה שבכולן ותלמוד ערוף דמודעא דלא פתיב בה אשתמודעא באונסיה דפלגיא לאו מודעא ע"כ מלבד מה שכתוב בראשונה שהעדים מן המודעא אחר שהיו פסולין מדרבנן דאין פאן עדות כלל וגם שבשעת הקדושין שאלו ממנה אם נתרצתה בקדושין ושתקה תשובה שוב"ה הנה החולק שכתב גדולה שבכולן ואפי' קטנה אינה כמ"ש בע"ה וגם שלבי אומר לי שלא ידע אינה מקומה שאילו ידע פן לא הי' כותבה שהרי תשובתה בצדה ואילו הי' מתבייש מן הרבים היה נטמן בצור ובא במחילות מפני פחד המלעיגים על מי שאינו יודע מקום הדברים העקרים ומשיב לעוית את המתקן והעד ע"ז כי לשון האגרת הוא משופש הוא הלשון אינו פן בגמרא כמ"ש בסמוך גילה בדעתו כי דין גיטין וקדושין במסירת מודעא פדיו אונסא במסירת מקח וממכר וזה אינו כלל אדברא אפי' מודעא אינה צריכה האשה למסור ולא האיש לשמגרש לאונסו וכדאיתא בפ' חזקת ב' אמרי נהרדעי כל מודעא דלא פתיב בה אנו ידעי באונסי' דפלגיא לאו מודעא מודעא דמאי אילימא דגיטא ומתנתה גילוי מלתא בעלמא הוא לא דזביני וכו' הרשב"א לעיל מינה וז"ל הא דאמר רבה ור' יוסף לא פתיבין מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא במודעא דזבינא קאמר דאילו בגיטא ומתנתא גילוי מלתא בעלמא הוא ואפי' לא ידעי באונסי' ולא מסר מודעא מתנתו וגיטו בטליו וכדאמרין לקמן בעובדא דההיא איתתא דאמרה אי פתיב פוליהו ניכסיה לי הוינא לה אלא אינהו בזבינא קאמרין וכיוצא בזה כ' הריטב"א ז"ל עוד כתב הרב ז"ל גבי ההיא דנהרדעי וז"ל מודעא דמאי אילימא דגיטא ומתנתא גילוי מלתא בעלמא פלומר תלה אונסו בדבר ונמצא שאינו אפי"ה הויא מודעא מ"מ ידעין ודאי דמתמת אונס פתיבו והא דתלי אונסו במידי דליתניהו דילמא משום דלא בעי לפרסומי לאונסי' והלב יודע מרת נפשו וכההיא עובדא דההיא איתתא דליבני' אונסי' פי היכי דלנסיב וכן דעת מורי הרב ז"ל ועיקר ע"כ הנה מבוארשאפילו לא מסרה מודעא כלל או שמסרה ולא גלתה אונסה דאמת הוי אונס ועוד שגילה בדעתו שאפילו שמסרה מודעא מקודם המעשה אחר ששתקה בשעת מעשה שלא הועילה בשעת המודעא וזה בהפוך דאין צורך לומר שאם מסרה מודעא אפילו כמה זמן קודם שעשה מועיל אלא אפי' שלא מסרה כלל אלא שהם דברים שבלב פל אדם אונסו די בזה והוי כמסירת מודעא ומעשה בטל לגמרי וזה אפי' בד"מ כ"ש בגדון זה והראי' מדאמרין בר"פ האשה שנפלו א' ה היא איתתא דכעיא דתברחינהו לנכסה מבעלה פתיבתינהו לברתה וכו' ופירש"י והודיעה לעדים שאין מתנה זו אלא כדי להבריחם ולא

כְּדֵי שְׁתַּנְּכֶה בָּהֶם וְהָק' הַתּוֹסֵפוֹת עָלָיו דְּהָא אֲמַרִּינן בַּפ' מִי שְׁמַת אִפִּי לְמַ"ד מִבְּרַחַת קִנְיָא ה"מ דְּגִלְיָא דַּעְתָּה אָבֵל הֵיכָא דְלֵא גִלְיָא דַּעְתָּה לֹא קִנְי וְאִילוּ הֵכָא אַע"ג דְּגִלְיָא דַּעְתָּה וּפְיָרְשָׁה לַעֲדִים אֲפִלְיָגוּ וַיֵּשׁ שְׁתִּירָץ דֵּהֵיִא דֵּהֵתָם בְּדִגְלֵיָא בְּשַׁעַת קִנְיָו וְאִילוּ הֵכָא בְּדִגְלֵיָא קוֹנְדָם לְכֹן מִסְתַּמָּא עַל דַּעַת אוֹתָן הַדְּבָרִים עֲשֵׂתָה פִּן דְּאִין לָהּ גִּילּוּי דַּעַת גְּדוּל מִזָּה וְהַנְּכוּן דְּפִלּוּגְתָא דְּהֵכָא בְּדִלָא גִלְיָא דַּעְתָּה לַעֲדִים כָּלֵל וְאַפ"ה קִיִּיל"ן דְּלֵא קִנְי אַע"ג דְּדְבָרִים שְׁבֵלֵב אִינְו דְּבָרִים אֲנִמְדָּנָא דְּמוֹכְחָא שְׁאֵנִי וְדְבָרִים שְׁבֵלֵבוּ וּבִלְב פֶּל אָדָם קִיִּיל"ן דֵּהוּ דְּבָרִים וְכִדְאִיתָא בַּמַּס' קְדוּשִׁין ב) וְכ"כ רַבִּינוּ ז"ל הִנֵּה הוּא מְבֹנָאָר דְּאִפִּילוּ שְׁגִילָה בְּדַעְתּוֹ קוֹנְדָם הַמַּעֲשֵׂה וְאַפִּי שְׁלֵא גִלְתָּה כָּלֵל אִם הוּא דְּבָר יָדוּע אִינָה צְרִיכָה לְמַסְוֹר מוֹדַעָא וְזֵה בְּרוּר וְדְבָר יָדוּע שְׁאִין אִשָּׁה מְתַקְדָּשֶׁת אֲלֵא מִדַּעְתָּה וּמְרַצוּנָה וְכִדְאָמַר בְּרִישׁ מַס' קְדוּשִׁין ג) וְאִי בְּעִית אִימָא דְּתַנִּי קוּנָה הוּא אִפִּי בַע"כ תְּנָא הָאִשָּׁה נְקִיַּת מִדַּעְתָּה אִין שְׁלֵא מִדַּעְתָּה לֹא וּבִלְאוּ הָא ה"נ הֵכִי דִּינָא דְּמַקְשִׁינן הַנְּיִיּוֹת לִיצִיאוֹת וְכִדְאָמַר בַּפ"ק דְּקְדוּשִׁין ד) שְׁטַר אִירוּסִין שְׁפִתְבוּ שְׁלֵא לְשִׁמָּה מַהוּ הַנְּיִיּוֹת לִיצִיאוֹת מְקַשִּׁינן מַה יִּצִיאוֹת בְּעִינְו לְשִׁמָּה אַף הַנְּיִיּוֹת וְכו' וְהַדְר פִּשְׁטָה וַיִּצְאָה וְהִיָּתָה וְאַמְרִינן נְמִי הֵתָם כְּתָבוּ לְשִׁמָּה וְשְׁלֵא מִדַּעְתָּה רְבָא וְרַבִּינָא אֲמַרִּי מְקוֹדְשֶׁת ר"פ ור' שְׂרַבְיָא אֲמַרִּי אִינָה מְקוֹדְשֶׁת וְעַד כָּאִן לֹא נִחְלְקוּ אֲלֵא שְׁלֵא מִדַּעְתָּה וְאַפִּי שְׁנַתְנוּ לָהּ מִדַּעְתָּה אָבֵל הֵיכָא שְׁנַתְנוּ לָהּ שְׁלֵא מִדַּעְתָּה לַב"ע אִינָה מְקוֹדְשֶׁת וְכ"ש בַע"כ וְעוֹד אֲמַרִּינן נְמִי בַפ' חֲזַקַת ה) דְּהָא אִשָּׁה כְּשִׁדָּה זֹו דְּמִיָּא וְאַמְרִי אֲמִיָּר תְּלוּיָה וְקִדָּשׁ קְדוּשִׁין וְקִדָּשׁ קְדוּשִׁין וְר' שְׁשֶׁת אָמַר לֹא הוּוּ קְדוּשִׁין הוּא עֲשֵׂה שְׁלֵא כַּהֲוֵן וְאַפְקַעִינָהוּ רַבְּנֵי קְדוּשִׁין מִינָה ע"כ וְפִי רַשְׁבַּ"ם ז"ל שְׁאֲנַסוּהָ לְקַבֵּל קְדוּשִׁין וְהִלְכְתָא כְּנוֹתִי דַר' שְׁשֶׁת וְלֹא עוֹד אֲלֵא אִפִּי לְהַקֵּל יְלַפִּינן קְדוּשִׁין מִמָּמוֹן וְכִדְאִיתָא בַּפ' הָאוּמַר בַּמַּס' קְדוּשִׁין י) הַמְקַדָּשׁ בְּעַד א' ר' כְּהֵנָּא אָמַר אִין חוֹשְׁשִׁין לְקְדוּשִׁין וְר"פ אָמַר חוֹשְׁשִׁין א"ל ר' אָשִׁי לַר' כְּהֵנָּא מַה דַּעְתָּה דִּילְפַת דְּבָר דְּבָר מִמָּמוֹן אִי מַה לְהַלֵּן הוֹדְאוֹת זְכוּ וְאִילוּ בְּמַכָּר קִיִּיל"ן דְּאִילוּ מְסַר מוֹדַעָא אֲזַבִּינִי לֹא הוּוּ זְבִינִי זְבִינִי כְּתַבְתִּי הָא אִפִּי שְׁאִינוּ צְרִיף לְסַתְּוֹם פִּי הַמְתַּחַפְמִים בְּעִינֵיהֶם וְאַפִּילוּ שְׁהוּדָה הַחוֹלֵק ע"ז עוֹד כְּתַב לְשׁוֹן חֲכָמִים לְפִי שְׁשִׁקְדוּ וְכו' עַד זֵה הָעֲבָרִי אִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם וְהֵם עוֹשִׁין עֲבָרִי מַמָּה שְׁאִינוּ עֲבָרִי אֲדַרְבָּא לֹא שְׁיָיָה בְּכָאן שְׁקִדוּ כָּלֵל וְלֹא שְׁיָיָה בְּעִינֵי הַקְדוּשִׁין עֵיגוּנָא דְּלֵא תְּקַבֵּל וְלֹא תַעֲגֹן וְלֹא אֲמַרו עֵיגוּנָא אֲלֵא בְּמַת בְּעֵלִי אוּ בְּפִנֵי וְכו' לְהַקֵּל עָלֵיהֶּ מְשׁוּם עֵיגוּנָא ע"פ טַעֲמִים שְׁפַתְבְּתִי תְּשׁוּבָה מִי שְׁיֹודַע דְּבָרִי חֲזוּ"ל בְּעֵלִי הַתְּלַמוּד וּמוֹשָׁבָם וּמַעֲמָדָם יוֹדַע לְצַרְפֵּן וְלַעֲשׂוֹת עֲבָרִי שְׁאִין כְּמוּ וַיֵּשׁ יְתָרוֹן לְבַעַל הַלְשׁוֹן וְלֹא עוֹד אֲלֵא לְפִי דְּבָרִיו שְׁלֵא הוֹנְכַר עֵיגוּנָא אֲלֵא בְּגִירוּשִׁין וּמִיָּתָה הַלְשׁוֹן מְתוּקָן לְמִי שְׁמַבִּינוּ שְׁאִינוּ לֹא אֲמַרְנוּ שְׁכִיּוּצָא בְּזֵה שְׁקִדוּ חֲכָמִים אֲלֵא בְּדַרְף מְשַׁל כְּמוּ שְׁשִׁקְדוּ בְּמַה שְׁשִׁקְדוּ פִּן אֲנַחְנוּ שְׁקִדְנוּ בְּגִדוֹן זֵה וְעוֹד פִּי לְשׁוֹן שְׁקִדוּ חֲכָמִים עַל הַצְּנוּעוֹת אִינוּ בְּגִירוּשִׁין וּמִיָּתָה אֲדַרְבָּא לֹא הוֹנְכַר אֲלֵא גְבִי כְּתוּלָה נְשִׂאת לְיוֹם ד' וְכו' וְכִדְאִיתָא בְּרִישׁ כְּתוּבוֹת ו) וְעוֹד אִין לָהּ עֵיגוּנָא בְּעוֹלָם גְּדוּל מִזָּה שְׁיָצָא עָלֵיהֶּ קוּל שְׁנַתְקַדְשָׁה אַע"פ שְׁאוֹתָן קְדוּשִׁין הִיוּ בְּקַרְוִבִים וְהוּא קוּל וְשׁוּבְרוּ עִמּוּ וְעַל זֵה הִיא בְּאָה לַב"ד לְהִרְאוּתָה מַה תַּעֲשֵׂה וּלְפַקֵּחַ בְּעִינָה וְלִרְאוּתָם אִם הִיא א מוֹתֶרֶת לִינְשָׂא כְּדֵי שְׁלֵא תִשָּׁב עַד שְׁתַּלְבִּין רִאשָׁה וּמ"ש דְּדוֹקָא לְגַבִּי גַט וּמִיָּתָה הוֹנְכַר זֵה הָעִינֵין וְכִדֵּי שְׁלֵא תַתַּעֲגֹן הַקִּילוּ עָלָיו זֵהוּ שְׁבוּשׁ וְחוּץ מִכְבוֹדוֹ דְּאֲדַרְבָּא לֹא הָאֲמִינוּהָ שְׁם אֲלֵא מְשׁוּם דְּאִשָּׁה דִּיִּיקָא וּמְנַסְבָּא מְתוּף חוֹמֶר שְׁהַחֲמַרְתָּ עֲלֵי בְּסוּפָה הַקְלַתָּ עֲלֵי בַתְּחִלְתָּה דְּהֵכִי אֲסִיק לָהּ בַּמַּס' יְבָמוֹת ח) וּמ"ש ז"ל דְּלֵא תְּקַבֵּל וְלֹא תַעֲגֹן ע"כ יִרְאָה

אותה ויראה אם דומה למה שהוא אומר או לא ודי בזה הנה פתבתי מעט מהרבה אמנם לסתום פי החולק ולחזור לאחור כל מה שטוען וכבר הנה מספיק במקצתו וכ"ש בכלולו ואם הוא בעל נפש יודה על האמת ואפ"ל שלא יודה המכתב יוכיח בינינו ר"ל סוגיית התלמוד והמפרשים ז"ל ובעלי החידושים שלא יוכל להכחישן ולפי אומר לי שאפ"ל הנה יודע אפ"ל מקצת הדברים שפתבתי הי' בולם פיו ושפתיו מלומר דברי קנטורין הרבה שהוציא והסוף יוכיח.

עוד כ' בלשון לעז בחסרון הלשון ז"ל טודו לו דיטו אשושו וכו' וע"ז אשיבנו בדרך קצרה למינים מה שנאמר ללועזות בלעז חסר לשון הלעז. א) עד פאן דברי המורים שהם המשיבין יום טוב בן עבאס יהודה אנרא בונה עוד אלו דברי המשיבין ועוד אני משיב בהיה ד דכתב החולק דקדושי דודה צריכין גט לפי שנתקדשה בפסולי עדות דרבנן וע"ז הנה מקום לחול קדושי דיל באיו תשובה ניצחת לדבריו דמה נפשך אם קדושי דודה הם קדושים מן התורה קדושי דיל באיו אינם קדושים כלל משום ההיא דא"ר הונא בשילהי פ' המגרש ב) דא"ר הונא א"א שפשה ידה וקבלה קדושים מאחר וכדר' המנונא דאמר ר' המנונא א"א שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת וכו' ופסק רבנו ז"ל דלא כר' הונא וכן פסק הרשב"א ז"ל וכתב הוא ז"ל דזהו דעת ר' אלפאסי ז"ל ששמיטה א"כ קדושי דיל באיו אינם קדושים ואפ"ל קדושה בפני דודה כ"ש שלא הנה בפניו ואפ"ל לפי דברי החולק שכ' שהי' עומד תחת המטה מה שאינו אמת מ"מ דינה [כשלא] בפני בעלה ממש ומי שיש לו מוח בקדקדו יבין זה דזיל בטר טעמא דהיינו טעמא דר' הונא דאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה וכדר' המנונא וכו' א"כ כשאין בעלה הראשון בפניה מעיזה ומעיזה ולא חלו קדושי שני כלל ואם יאמר שקדושי דודה לא הוו קדושים כלל והניחו מקום לקדושי דיל באיו שיחולו א"כ מההוא טעמא דלא הוו קדושים אותם של דודה לא הוו קדושים אותם של האיש דיל באיו וזיל קרי בי רב א"כ ממ"נ קדושי של האיש דיל באיו אינם קדושים כלל וזה מי שיש לו עינים לראות ולב להבין ואין להשיב על זה מלבד שאר הטענות שפתבתי והנה בדעתי שלא לטעון זה עד עת בא דברו אלה הם דברינו שפתבנו נגד החולק והארקנו בו יותר מדאי במקומות וגם כפי הדברים ומהותן ואם ידענו פי לפני כבודך אין צורך כ"א רמיזת דברים בעלמא אמנם לסתום פה דובר נבלה הארקנו וכתבנום כמו שהם כדי שלא לתת פתחון פה לבע"ד לחלוק ועל כל פשעים תכסה אהבתך הנה הדברים לפניך הגביר הנעלה כמו שהן למען יגדל נא מוסרך הטוב והישר להשיבנו על הפל למען תזכה ותירש טובה וברכה פיש את נפשך ונפש נאמני בריתך אסירי תשוקתך דורשי שלומך וטובתך כל הימים יום טוב ב"ר יונה ז"ל בן אביש עבאס יהודה בר ר' שמואל אורא בונא: התכמים המשפילים רבי פעלים יודעי דעת ומזימה מוציאים לאור תעלומה ה"ר יום טוב בן עבאס וה"ר יהודה אורא בונה ישמרכם אל עליון וישלח עזרכם מציון כחפצכם וחפץ הבא על החתום דורש שלומכם וטובתכם הגיע לידי הקונטרס וכתבכם אשר שלחתם בענין המעשה ב"ד אשר התרתם לביליטא בת ר' משה ב"ר חיים להנשא ונשאת למי שהיתה משודכת קודם שקבלה הקדושים מר' אברהם דודה ומיוסף דיל באיו ובקשתם לידע דעתי אני איני פדאי שתשלחו לי, ברם כדי שלא לסרב ממצותכם אני כותב לכם אשר עם לבי דבר פשוט הוא בעיני כי על מעשה ב"ד אין להשיב פיון שעדי הקדושים הראשונים והשניים הם קרובים ושניהם

לא חלו ואינה צריכה גט משום אחד מהם כי קרבת אישות היא מן התורה פיון שאנו למדים אותה מיתורא דודתה היא כמו קדושי פסו שאנו למדין אותו מגזרה שנה גם כי הרמב"ם ז"ל פתב בשניהם שהם מדברי סופרים רבים נחלקו עליו כ"ש אחר שפתבתם שכי רב אלפס ז"ל שהמקדש בפסולי דרבנן אין חוששין לקדושי שיהו פדאי לסמוך עליו גם כי אין אנו צריכין לכה בנדון זה כי קרבת אישות היא מן התורה נמצא שאין אנו צריכין למודעא ולא לטעם אחר לבטל הקדושין אמנם אבי הנצרה הטעה המוקדמין ואתכם שלא הגיד לכם שראו פשרים הקדושין השניים כי לא נזכרו במעשה ב"ד שאם הייתם אז יודעים שהיו שם הייתם זוכרין במעשה ב"ד ואם הנה לכם להתיירה הייתם כותבין טעם לדבריכם וכן אם הייתם שולחין בעבור יוסף דיל באיו פשקבלתם העדויות של הקדושין והייתם שואלין אותו אם הנה לו זכות לטעון בעדו הי' אומר לכם שהי' גם עדים פשרים פאן בשעת הקדושין ואם הייתם מספימין להתיירה הייתם כותבין הטעם במכ"ד ולא הייתם מניחין מקום לחולק לחלוק ואפ"ל אם הנה חולק הייתם סותרים דבריו בפני רבים מן הקהל קודם שהיתה נישאת האשה ולא הי' נשאר מקום להוציא לעז על הנשואין ואתם נראה לפי שלא הייתם צריכין לכה ונשאת ע"פ הוראתכם ואח"כ נתחדש ענין עדים הפשרים ונפל מחלוקת ביניכם ונ"ל שלא בטל הוראתכם לפי שבענין עדים שנמצא אחד מהם קרוב או פסול כ' ר' מאיר הלוי ז"ל ונהביאו אחי הר' יחיאל ז"ל בפסקיו במכות וז"ל הא דאמרינן אי למחזי אתיתו עדותו פשרה דוקא אי לא אסהוד בהדי הדדי כבי דינא בתוה פדי דבור אבל אסהידו בהדי הדדי כבי דינא בתוה פדי דבור של חברו ואע"פ שאמר מתחלה בשעת ראיה שלא באו להעיד אלא לראות אפ"ל לא ראו זה את זה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותו בעלה דהא עיקר קרא בשעת הגדה קאי אלא ע"כ ל"ש נצטרף עמהם קרוב או פסול בשעת ראיה להתיר ולא העיד עמהם בשעת הגדה ול' ש נצטרף עמהם בשעת הגדה ולא להעיד בשעת ראי' או שלא ראו פאחד עדותו בטלה עכ"ל ולפי זה בנדון שלפנינו שהקרובים פונו להעיר כי לכה נקראו אע"פ שלא היו מעידים אח"כ בב"ד נפסל עדות הפשרים בראייתם וכדאי הוא רבנו מאיר הלוי לסמוך עליו לקיים הוראתכם ואפילו שמפרש שבשעת הגדה תלי' מלתא אפשר שיודה בקדושין שחלו בראי' לפי שאז הוא בשעת עדות בב"ד ועוד שנראה מן הענין שדבר הפקדון שהוא אמת שלא רצה הנפקד להחזירו למפקיד אם לא הנה נותן בתו לבנו והדברים מוכיחין שבשביל האונס שהוא נתקדשה לו ולא מרצונה והיא קודם שקדשה יוסף דיל באיו היתה משודכת למי שנשואה לו עכשיו ולא היתה מניחתו ומתקדשת לאיש נכרי אם לא מחמת סבה וכיון שלא נודע סבה אחרת רק ענין הפקדון נדאי מחמת האונס שהוא הוצרכו לבקש תחבולה שלא לעזוב אלוף נעוריה והוצרכה להתקדש ליוסף דיל באיו ונדוע הוא שהיתה אנוסה בקבלת קדושין אלו וכאשר נסתלק האונס ע"י הוראתכם שבה לאישה הראשון ויוסף דיל באיו עשה שלא כהוגן להפריד בין משודך למשודכתו ולהשיג גבולם וראוי לעשות לו שלא כהוגן ולבטל הקדושין ודומה קצת להא (א) דא"ר אשי גבי תלויה וקדיש דאין קדושיו משום דעשה שלא כהוגן אפקועי רבנן לקדושי ועוד שמסרה פעמים מודעא ואמרה שמחמת אונס הפקדון היתה מתקדשת ליוסף דיל באיו גם כי עדי כל מודעא היו קרובין זה לזה אפשר דלא גרע משאם הנה עד א' על כל מודעא ויש פאן ב' עדים שמסרה מודעא עם השנים הפשרים שפרו לראות אם היו הקדושין

ברצונה כדי להשלים נאמנות חשבו שלא קבלתם ברצונה וספק זה נכנס בלבם לפי שידעו עסק הפקדון לכה שאלנה אם היו הקדושים ברצונה ושתיקותה יפה מדבורה ולא הוי בהודאה ויש פאן הוכחה דמחמת אונס הפקדון קבלה ואפי' בלא מסירת מודעה כ"ש שעשתה ב' מודעות ואע"פ שהיו העדים קרובין לא גרע מגילוי מלתא דמהני כמודעה דגיטא ומתנתא כדאיתא בפ' חזקת ב' מודעי דמאי אילימא דגיטא ומתנתא גילוי מלתא בעלמא הוא וכ' א"א ז"ל בפסקיו וז"ל הרי הוא מגלה דעתו במסירת מודעה שאינו נוטן מתנה זו בנפש חפצה ולא ניחא לי דליקני והמתנה בטלה בכך וכן הגט דהא אפי' מתנה טמירתא אינה בטלה אלא ג) בגילוי דעת כל דהוא בטלה המתנה כ"ש פשסר מודעה ואפי' אם יודע הדבר שאותה מודעה שסר בפני עדים דברי שקר הם הויא מודעה לבטל המתנה ולא דמי לזביגי דכיון דמקבל זוי גמר ומקני ומה שסר מודעה כדי שיוכל לבטל המקר, פשיהו לו מעות וכ"כ הרמב"ם ז"ל עכ"ל אלמא בגילוי דעת סגי כ"ש הכא דמכחא מלתא וגם מסרה מודעה שיש לנו לומר שלא קבלה מרצונה הקדושים רק מחמת הפקדון ואף אם לא נחשוב המודעה פלום מחמת קרובת העדים תתקיים הוראתכם משום עדים שנמצא א' מהן קרוב או פסול שעדותו בטלה ומשום אונס הפקדון כמ"ש ואם הנה נעשה דבר זה במלכות קשטילי שהנה יהודי מסבב שהגזבר והפקיד ידברו בענין כזה היו עושים בו משפט אם לא הי' לו טענה נכונה להגן בעדו והיא רחוקה בעיני פי הי' יכול להשיג האמת בדיני היהודים בלא האמצעי זאת ועוד אחרת שלא נחלק על המורים עד שנשאת וכמה טוב הי' לו זה המחלוקת קודם שנשאת והנה נעשה בל' תקנה לדבר אם היתה הדוכה נדוכה ורחוק הוא שלא נודע עד שנשאת ושלומכם יגדל וברכתכם לא תחדל כחפצכם וכחפץ נאמן בריתכם הכותב בעט אהבתכם יהודה בן הרא"ש ז"ל:

פ"ב תשובות אחרות שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו שמעו דבר ה' החרדים אל דברו וחרגו מתניכם ותנו פבוד לאלהינו בטרם יחשיף מאורה של תורה ופן ימוטו יושבי הארץ מרוח סערה איש איש למטה להישיר הנבזים אל הדין והשורה ופן יבנה כל א' במה לעצמו לאמר ידי גברה הטמא אטהר והאסור אתיר ממי אירא הבו לה פבוד בני אלים בכח וגבורה לחזק תורתנו הקדושה דושה אשר מפנינים יקרה שלא לשמוע אל תלמידים אשר לא שמשו כל צרכן להתיר א"א מסברא שלום ילנה עליכם קהל ק"ק שיגוביא עם דיניניהם וסופריהם ראינו פתבכם והקונדרס ששלחתם לנו וראינו הדין המעוקל אשר נתן ר' חיים הארנף אשר על משה עטי ועל עזרי הכביד עולו ועל לוי מולחו מקלו יגיד לו ותמהנו הרבה על מי שקורא עצמו ת"ח איך מלאו לבו לעשות הוראה פזאת להתיר א"א ולהרבות ממזרים ביישראל ואם באנו להאריך על כל דברים בטלים שפתב בדינו יתבטל הזמן אף נשיב על עיקרי הדברים באמרו שהעדים פסולין בשביל שהעידו עליהם שעברו על השבועה והאחר העידו עליו שחילל שבת במזיד ועוד עד אחר העידו עליו שהעיד עדות שקר ע"כ ע"ז נאמר כי אפי' אילו העדויות נתקבלו בפני העדים ואפי' שהיו מעידים בפני מתי עברו על השבועה ר"ל באיזה יום העידו שעברו על שבועתם קודם קדושים של משה עמי אפי' שהנה כף מה שאינו נראה פן מתוך הקונדרס ששלחתם מ"מ עדיין צריכה גט והיא מקודשת מן התורה אם השבועה שעברו אלו העדים היא שבועת ביטוי כגון שנשבע לפרוע מעות ולא פרע שלא לשחוק ושחק שלא יאכל ואכל וכל שבועה שלא יצאתה

לשקר מפיו בשעה שנשבע כדאמרין בפ' אלו הן הנשבעין א) ונפגדו חשוד על השבועה א' שבועת העדות ושבועת הפקדון ואפ' שבועת שוא וקאמר בגמרא ואלו שבועות ביטוי לא קתני ומתרץ פי קתני מלתא דכי קא משתבע לשקרא קא משתבע אבל שבועת ביטוי דכי קא משתבע בקושטא קא משתבע לא קתני ופי' ואינו חשוד על השבועה זה וכן משמע מתוך הרב אלפסי ורמב"ן ורמ"ה א"כ לפי אלו אם על שבועת ביטוי [עברו] הם פשרים וכן משמע מתוך הרמב"ם שכתב בד"א שעברו על דבר שהוא פשוט בישראל שהוא עבירה כגון שנשבעו לשקר או לשוא ולא אמר כגון שעבר על שבועתו סתם אלא פרט לשנשבע שבועת שקר או שנשבע לשוא משמע שהוא סובר פן שאינו נק' חשוד על שבועת ביטוי ואפ' לפי ר"ת שפי' לא קתני פי' לא רצה לשנותו עם האחרים אבל לעולם הוא חשוד מודה הוא שמקודשת וצריכה גט פי מן התורה אינו פסול לעדות אלא מי שעבר עבירה שחייב בה מלקות ואע"פ שלא התרו מ"מ מאחר שבעבירה יש בה מלקות התורה קראתו רשע שנאמר והיה אם בן הכות רשע ובמקום אחר אמרה אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס אבל שבועת ביטוי שנשבע לפרוע ולא פרע אין שייך בה מלקות כלל פי התראת ספק הוא שהרי יכול לומר עדיין יש לי שהות לקיים שבועתי וכשעבר היום כבר עבר שבועתו ואין שייך בה מלקות וכ"כ בפ' הרמב"ם ורבו משה מקוצי ז"ל איזהו רשע כל שעבר עבירה שחייבין עלי' מלקות זהו פסול לעדות מדאורייתא שהתורה קראתו רשע שנאמר והיה אם בן הכות רשע ומה שכ' במקום אחר כל שנפסל בעבירה שהעידו עדים שעבר עבירה אע"פ שלא התרו בו פסול ובלבד שתהיה העבירה מפורסמת עכ"ל זהו דוקא העבירה ששייך בה מלקות אם היו מתרים בואבל בעבירה שאין שייך בה מלקות כלל כמו שבועת ביטוי שביארנו אינו נפסל מן התורה לעדות כלל נמצא שהיא א"א גמורה דע"כ לא קאמר אלא שיהא הא' נשבע כנגדו אבל שלא תצטרף גט מי שקדש בפניו לא אמר ועוד אפילו אם נאמר שבכל ענין אמר ר"ת שהוא פסול מ"מ הרי הרב אלפסי ז"ל והרמב"ן ורמ"ה וכמה גדולים הכשירו ממש ואיך הלא זה לקולא ונהרי שנינו בברייתא פ"ק דע"ז א) היו שנים א' מטמא וא' מטהר א' אוסר וא' מתיר אם הנה א' מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלא אחריו ואם לאו הלא אחר המחמיר ריב"ק אומר בשל תורה הלא אחר המחמיר בשל סופרים הלא אחר המקיל אמר ר' יוסף הלכה כריב"ק כ"ש שפולם מכשירים זולתי ר"ת ויש לנו לילה אחר הרוב אפי' להקל כ"ש להחמיר וגם על חילול שבת אם עבר על חילול שבת מדרבנן כגון מוקצה או אפי' הוצאה בזה"ז אינו פסול דאורייתא אלא דרבנן וצריף הכרזה והוא פשר גמור עד שיכריזו עליו ב"ד שהוא פסול לעדות כדאמר ב) ר' אבהו אמר ר' אלעזר כולן צריכים הכרזה בב"ד פי' פסולין דרבנן ובכאן לא הכריזו עליו ומספק אין לנו לפוסלו כי שמא לא חלל שבת אלא בדרבנן כ"ש שלא להקל ולהתיר א"א ועוד אפי' הכריזו עליהן המקדש בפסולי עדות דרבנן מקודשת מן התורה ועוד בר מן דין אפי' שהעידו שנשבע לשקר או לשוא לפי אשר שמענו מפי מגידי אמת שאילו העדויות לא נתקבלו בפני העדים שהם הבעלי דינין עדותן בטלה דכל עדות שלא נתקבלה בפני בע"ד בטלה מעיקרא כדאמר בפ' ב' דכתובות ג) א"ר אבהו אין מזימין את העדים אלא בפניהם והזמה שלא בפניהם נהי דהזמה לא הויא פי' אפי' בדיעבד בשביל שהיא חובת העדים הכחשה מיהא הויא פ' לבטל עדותם בזו העדות אבל פשרים

הם לעדות אחרת וא"ר אין לחם חובה בזה ובשביל זה הניא הכחשה בדיעבד כ"כ ריב"א וכן הסכימו רוב הגדולים דאפי' בדיעבד לא הניא עדות וכ"כ הרמ"ה וזה לשונו וקמ"ל ר' אבהו דאין מזימין את העדים לפנסלן ולא לחייבן אלא בפניהם דכתיב והועד בבועלו יבא בעל השור ויעמוד על שורו אבל מכחישין את העדים שלא בפניהם לאורועי סהדותיהו ביהיא מלתא דאיפקחוש בגנוה דהשתא לאו לחובתא (דסהדותא) דסהדי קא מסהדי אלא לחובתא דהאי בע"ד קא מסהדי והאי בע"ד קא קאי קמיהו ובפני בע"ד הוא והכחשה אינא מועלת אלא לזו העדות בעלמא ולעולם זו, באה בפני עצמה וזאת באה בפני עצמה וימעידיה בעדות אחרת א"כ אין חובה לעדים כלל ובשביל זה מועלת הכחשה לבטל העדות מאחר שהם מזימין אותם בגוף העדות אבל בנדון זה אין לומר שתבטל העדות שלהם וכשרים לעדות אחרת חלילה וחס כי לשם אע"פ שתבטל זאת העדות הם פשרים לעדות אחרת דשאני התם שהזימו אותן בגוף העדות ונהי דהזמה לא הניא הכחשה מיהו הניא וכבר בארנו כי שתי פתי עדים המכחישות זו את זו זו באה בפני עצמה וזו באה וכו' אבל הכא לא הזימו אותן בגוף העדות אלא שהעידו שהעידו עליהם שעברו על שבועתם או שחללו שבת ואם הוא אמת שהם פסולין לעדות זו הם פסולין לכל העדות שבתורה ומאחר שלא הי' בפניהם בטלה היא עדותם של אחרונים מעיקרא מאחר שנתבטלה שלא בפניהם שאין פוסלן את האדם אלא בפניו ונשארה עדות הראשונים קיימת והיא א"א גמורה ונהבא עלי' במזיד ובהתראה חייב חנק ומי שיורה להתירה אם ידע שלא נתקבל זו העדות בפני עדים והתירה ע"ז ראוי הוא לנדותו ולהחרמו ולקללו ולהענישו הן לשורשו הן למות אם לא יחזור בו מדינו מיד וא"ת זה המורה לא ידע אם נתקבל העדות שלא בפניהם אם לאו אלא ראה עדויות יוצאות בפניו ובי דינא בתר בי דינא לא דייקה מ"מ מאחר שיצא קול שנתקבלו העדויות שלא בפני העדים שהם בעלי דין בזה צריף לחקור אחר הדבר ואין שייף לומר פאן ד) עדים בצד אסתן ותאסר דאם הקילו בשבו' לא נקל בא"א כ"ש שהוא נדאי וברור שלא נתקבלו אותן העדויות בפני הבע"ד פי' העדים גם כי שמענו אומרים שאלו העדים שהעידו על האחרים לא הפירו אותן מעולם ועוד כי היו צריכין דרישה וחקירה כי אפי' דיני ממונות היו צריכים דרישה וחקירה אם לא מטעם נעילת דלת בפני לזין דא"ר חגינא ה) ד"ת א' דיני ממונות וא' דיני נפשות צריכין דרישה וחקירה וכ"ש א"א ואע"ג דתניא בסוף יבמות (ו) אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה ר' טרפוןור"ע אומר בודקין בדרישה וחקירה ומסיק במאי קמפלגי בדר' חגינא דא"ר חגינא דבר תורה וכו' מ"ס פיון דאיפא פתובה למשקל כד"מ דמ"א ומ"ס פיון דשרינן א"א לעלמא כד"נ דמ"א ופסק כת"ק שאין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה היינה דוקא בעדות נשים שמעידות שמת בעלה ומטעם עגונא מדמי אותו ת"ק לד"מ כי אישה דייקא ומנסבא דמתוך חומרא שהחמרת עלי' בסופה הקלת עלי' בתחילתה ותדע שכן הוא שהרי האמינו אפילו קרוב אפי' אישה ואפי' עבד ואפי' שפחה ואפי' ע"א מסל"ת וע"ז הקילו ג"כ שלא להצריף דרישה וחקירה אבל בנדון זה אין שייף זה ועוד כי אין פאן דין פתובה שהרי היא עצמה מודה שאינה מקודשת לו ופותרת פתובה כדי שלא תתקדש לו והודאת בע"ד כק' עדים דמי א"כ לא נשאר ד"מ אלא דין א"א וכ"ע מודה שהוא כד"נ וכ"כ רמ"ה ז"ל שטעם שקיי"ל שאין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה הוא מטעם עגונא וכאן אין עגונא כי הוא יכול ליתן לה גט ודוקא

גבי מת יש עגונא שאם נדרוש אחר העד לא יהיה לה תקנה להנשא לעולם ואע"פ שביארנו שזאת האשה היא א"א גמורה מ"מ פדי לסתור דבריו ולהראות טעיותיו פדי שלא ישאר מדבריו אפי' אות אחת אמת אנו צריכין להאריה ולתופשו בדבריו כתב על רבנו משה מקוצי לית דחש לקומחי' ע"ז לבד הנה ראוי לנדות על שספר אחר מטתן של גאונים עולם ומבזה אותם ויותר גדולים ממנו ומרבותיו עושין ונוהגין כמו רבנו משה מקוצי כל רבותינו הצרפתים והאשכנזים וכל ישראל שותין מימיו וגם הר' יעקב בנו של רבנו הגדול הרא"ש ז"ל הספים לבעל סמ"ג לזה שהמקדש בעד א' חוששין לקדושין ועוד פי ראיתו חזקה ובריאה מדקאמר מאי הוי עלה אחר כל המשא ומתן של הגמ' וצריף א) לחזק דבריו פי מוחזקים ועומדים הם אדרבא משמע כמו הסמ"ג שהרי רב אשי שהוא בתראה הקשה לר' פהנא דאמר אין חוששין אע"פ שמשיב לו הותם לא קא מחייבי לאחרוני ה"כא קא מחייבי לאחרוני מ"ט באיסורא דאורייתא יש לנו להחמיר וצריכא גט וכן אנו מורים בכאן שבבעד א' צריכה גט ומה שכ' שנתבטלה עדותו בשביל שנטפל לעוברי עבירה בזה לא מצא ידיו ורגליו שהרי קיי' ב) דשנילינן להו למחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו וכל זמן שלא שאלנו להם הם בחזקת פשרים ויש לנו לתלות פי למחזי אתו וכ"כ בפ"ה הרמ"ה ז"ל כי מאחר שהיו שואלים להם והיו אומרים למחזי אתינא היו נאמנים גם עתה ולעולם הם בחזקת פשרות עד שיודע בודאי פסולו ומה שכתב שמוכח סופן על תחילתו שנתפוננו להעיד מאחר שבאו גם בזה צלל במים אדירים והעלה בידו חרס פי ע"כ הא דאמרנו למחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו פרושו בשעת הראי' וכבר הוכיחו הפוסקים והרא"ש שצריף שני דברים שיכוננו להעיד וכן שהעידו אח"כ מפח קוש' שהקשו ואפילו שהעידו אח"כ בב"ד הפשרים והפסולים יחד אם יאמרו למחזי אתינא הם נאמנים אע"פ שהעידו א"כ ג"כ כשלא שאלו להם מסתמא הם בחזקת פשרות שעדות היא טובה פי כל עדות שנחקרה בב"ד היא טובה עד שיתבאר הפסול בודאי אע"פ שרמ"ה כ' פי אע"פ שלא הגידו אח"כ אם פוננו להעיד שעדותן בטלה מ"מ מודה הוא שהם בחזקת פשרות עד שיאמרו שיכוננו להעיד כ"ש שאם אנו מבטלין עדותן שאנו כמו מתירין א"א בלא גט ותו לא מידי כ"ש מאחר שהם ג' ועדות קדושין בשנים רגלים לדבר דכל א' מהם יוכל לומר למחזי אתינא כ"ש לרב אלפס שכתב שאפי' שנטפל לעוברי עבירה אם לא היה רגיל אצלו שאינו מפירו שלא נתבטלה עדותו אע"פ שהרא"ש ג) חלק עליו בזה השיג הראב"ד עליו ז"ל א"א איני יודע מהו פי מאחר שלא באו תכ"ד ונחשבו לשתי פתית לענין הזמה לפה תבטל עדות הפת האחרונה ויהרג הרוצח ע"כ הרי שהוא סובר כמו הר"מ מקוצי ז"ל וכבר ביארנו פי בשל תורה הלך אחר המחמיר ומה שכתב ב פי העד חזר מעדותו וע"ז רוצה לפסול עדותו הראשונה הרי ספין והרי שולחן לפניו ואין לו פת לאכול שהרי תוספתא בהדיא העדים כ"ז שלא נחקרה עדותן בב"ד יכולין לחזור בהם נחקרה עדותן בב"ד אין יכולין לחזור בהן וזיל קרי בי רב הוא פנין שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ואם חזר ונשבע ששקר בעדותו הראשונה ילקו אותו על שבועת שוא ויפסל מכאן ולהבא אבל עדותו הראשונה קיימת ואפילו להרוג את הנפש על פיו כמומעשה של בנו של שמעון בן שטח א) כ"ש לאסור אשה ע"פ עדותו הראשונה והעד שאמר על א' שהעיד עדות שקר אוקי חז לבדי חז ואוקי גברא אחזקתו ועל מה שכתב שבקשו מיהודה ולוי להעיד עדות שקר ובשביל

זה יפסלו אלו בזה עיניו לא ראו אור דאפ"ל אם הי' אמת ושהעידו שקר בשבילם אפ"ה לא היו נפסלין בעבור זה פדאמרין בפ"ק דמפלות ב) ההיא איתתא דאתא סהדי ואישתק איתא סהדי אתרינא ואשתקא אמר ר"ל הוהחזקה זו להביא, עדי שקר א"ל ר' אלעזר אם היא הוהחזקה כל ישראל מי הוהחזקו וכן הלכתא שלא נתבטלה עדותם של אתרונים אע"פ שהוהחזקה היא כ"ש בגדון שלפנינו שאין לבטל עדיות אלו בשביל זה הדבור אפ"ה היו בשני עדים ושמעו מעשה בדבר ואם היינו צריכים לזה היינו אומרים שאפ"ל שהעידו פדין עליהם העדים בפניהם והפסול היה פסול ממש בדאורייתא עדיין צריכה גט שהרי משום חומרת א"א יש לנו לומר שמא עשו תשובה פדאמרין בפ"ב דקדושין ג) האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאני צדיק גמור אפ"ה רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו ואין לחלק בין תשובה שהיא בלבו לתשובה שצריכה מעשה כגון מי שנפסל מחמת פסול שבועה שצריך להוציא אבדה מת"י או לומר חשוד אני במקום שאין מכירין אותו מ"מ משום חומרא דא"א היתה צריכה גט כמו שהשיגו עליו ת"ח שבשנוביא ואל תשיבני מרב"ם ומר"מ מקוצי שכ' שהמקדש בפסולי עדות דאורייתא שאינה צריכה גט ומשמע שאין לחוש שמא עשה תשובה לזה נאמר כי היו צריכין להעיד עליהם שבאותו יום היו פסולין פי' בענין שידוע שלא עשו תשובה קודם הקדושין אבל בגדון זה לא העידו כן ואין אנו צריכין לזה כי כבר ביארנו שהיא א"א גמורה אף על מה שכ' שהגדון שלפנינו הוא קול ושוכרו עמו כמעט אנו אומרים שלא שנה ולא קרא כי זה אין קול ושוכרו עמו כמו שנתבאר ובודאי אם היינו צריכין לזה הטעם שיצא עלי' קול כגון שלא היה אחת מאלו אפני דכתיבנא לעיל אסרנא יתה ממעט זה שיצא שמה בעיר שהיא מקודשת ואין מבטלין קול כדי להקל כמ"ש ר"ח כי אתרואתא ניהו פי' תלוי במנהג המקומות במקום שאין מוציאים אותו בקל אין מבטלין אותו כ"ש שזה הקול אינו קול אלא עדות גמורה שנתקדשה בפניהם ואפ"ה אם היה אמת שנפסלו העדים לגמרי היתה צריכה גט פדאמר בסוף גיטין ד) ההיא דנפקא עלי' קלא דאיקדשה לבר בי רב פי אתא ר' חמא א"ל לאבוה אימא לי גופא דעובדא היכי הוי א"ל קדיש אדעתא דלא אזיל לבי חוזאי ואזל א"ל כיון דבעידנא דהוי קלא לא הוי אמתלא לאו כל כמינה דמתקנת אמתלא כ"ש הכא שהיו בעדות גמור ומוחזקות מקודשת יותר משנה ונחצי ואפ"ה אם היו פסולין לגמרי מה שאינו כן צריכה גט בשביל ריבון ונחשד שלא יאמרו דיני ישראל התירו א"א ויוציאו לעז על בניה ואינו נקרא קול ושוכרו עמו אלא כשאומר שנתקדשה פלונית ע"ת זה ואח"כ נתברר שלא נתקיים התנאי אבל הכא לא יצא הקול פלוניתא נתקדשה בפסולי עדות אלא נתקדשה סתם וא"ת עתה שנתברר שהם פסולי עדות נתבטל הקול הנה זה אינו כי לא מבטלין קלא אלא בדבר ששייך לומר עינינו בי רבנן כהיא ה) דאיקדשה בצביבתא דאסא או בההיא דאיקדשה באבנא דכוחלא ששייך לומר בו עינינו בי רבנן ואמרו שלא הי' שנה פרוטה או כגון לחד מבני פלג' והיו בהם גדולים קטנים ונתברר לב"ד שלא היו קדושין וביטלו את הקול בשביל האמת שנתברר כי אין כאן ריבון ונחשד כי העולם יאמרו לקטן נתקדשה ואין קדושי קטן כלום כדמפרש בגמרא אבל בכאן שהיו קדושין גמורין אלא שיצא עליהם פסול אח"כ לאו כ"ע ידעי שנפסלו העדים כי ע"ע היו מוחזקים בחזקות כשרות וצריכה גט ואל תשיבני מרבנן מאיר שכ' דהלכה פרב באיסורי רב מסורא ובסורא מבטלין קלא שהרי ר"ח פי' שאינו

תלוי במחלוקת האמוראים אלא במקומות פאשר ביארנו וכך הסכים הרא"ש ז"ל ועוד
פי אב"י ורבא לא מבטלי קלא אלא כמו שביארנו במקום ששייך לומר עיינו בי' רבנן
ובגדון זה לא שייך לומר זה פי א"א מן התורה היא פאשר ביארנו אלא לסתור דבריו
כתבנו זה ומה ש שפתב מיבמות ומגיטין וממציעא אין ראוי להשיב עליו פי האפרוח
שלא נפתחו עיניו אין ראוי לו לכתוב מה שכ' וגם מן השלישית שכ' אין ראוי להשיב
עליו פי מסברא לא נתיר א"א ע"כ אנו אומרים שזאת האשה היא מקודשת למשה עטיא
קדושין גמורין וצריכה גט ממנו ומאחר שזה לוי הלה וקדשה ובירך ברפת אירוסין ועשה
כתובה ונדוניא ונשארה עמו בחזקת נשואה הרי זה כמו האשה שהלה בעלה למדינת הים
ובאו עדים ואמרו לה שמת ל"ש נשאת בעד אחד ל"ש נשאת בב' עדים ואח"כ חזר
שמצא מזה ומזה מן הראשון מן התורה ומן הב' מדרבנן גזירה שפא יאמרו גירש זה
ונשא זה ונמצא א"א יוצאה בלא גט ואע"פ שזהו דוקא כשנשאת מטעם דעבדא איסורא
אבל בארוסין מסיק בגמרא דמותרת לחזור לראשון דכיון דלא עבדא איסורא לא קנסין
לה ולא חיישינן לשפא יאמרו גירש זה ונשא זה פי אדרבא סמכינן להא דאמרי העולם
קדושי טעות הם מ"מ בגדון זה מאחר שעשה לה כתובה וי"א שברך לה ברפת נישואין
הרי עבדי איסורא קרוב לנדאי ומאחר שנשאר עמה בבית כמו איש עם אשתו הרי זו
כמו נשואה והא דאמרינן נתקדשה מותרת לחזור לו היינו דוקא בקדושין שאינו מתחזד
עמה אבל באלו הקדושין שנתחזד עמה וקודם שקדשה ראו אותה עד אחד ונערה אחת
עמה במטה שוכב עמה כמו איש ואשתו פשיטא שאסורה ל לראשון ולשני וצריכה גט
מזה ומזה פדין אשה שהלה בעלה למ"ה ונשאת פי בודאי עבדא איסורא וקנסין לה ולו
וכ"ש בזה שנתפאר בפני עדים רבים שפא עלי' כמה פעמים רבים ולפי דבריו שוניה
עלי' חתיכה דאיסורא שהיא ראוי' לצאת מזה ומזה שזה הרשע וזו הרשעה שהרשיעו
שניהם ועשו עבירה להתחזד עמה על התראות ב"ד ועל ציונים שיש לקנס אותם עוד
נ"ל פי אסורה לזה ולזה מדאורייתא פי הוגד לנו שהתרה בה משה עטי' ארוסה וקנא
לה ע"י מורשה שלו וגם ב"ד קינזו לה והתרו בה שלא תתחזד עם פלוני ויש עדים
שנתחזדה עמו שהיא אסורה לשניהם פדתנן א) ואלו שב"ד מקנין לה מי שנתקדש
בעלה או נשפתה או שהי' במ"ה פי שאינו בעיר ולא להשקותה אלא לאוסרה על בעלה
ולהפסידה כתובתה וזה לשון הרמב"ם ז"ל פי צד שמעו ב"ד שהעם מרננין אחר' קוראין
לה ואמרינן לה אל תתחזדי עם פ' באו עדים אח"כ שנסתרה עמו ושהתה עמו כדי טומאה
ב"ד אוסרין אותה על בעלה לעולם וקורעין כתובתה וכשם שאסורה על הבעל כף
אסורה על הבעל הרי מכמה טעמים שאסורה לזה ולזה וצריכה גט מזה ומזה ומיתי לי'
על זה שעבר על דברי חכמים הראשונים ז"ל שבשביל רוק בעלמא שהיו מכסין לפניהם
היו אומרים פסילנא לה לדינא וזה הדין דן לקרובו גמיר שהוא פסול לו לעדות מן
התורה ואע"פ שקבלוהו הכתות על עצמם לא הנה לו לקבל ע"ע זאת המשא הגדולה
והנה לו לרא ממה שנכשל בה ולא הי' לו לסמוך ע"ע שלא יטה לבו לקרובו פי הקב"ה
אינו מאמין בצדיקים עד יום מותם שנא' הן בקדושי לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה
כ"ש שלא הי' לו להאמין בעצמו ואתם דיני הקהל הקדוש קהל שגופיא יצ"ו אנו מתרים
בכם שתשלחו מיד אגרתנו זאת או טופסה לאותו ר' חיים הארנה ואנו גוזרין עליו בכת
נידוי ושמתא שפיום ראותו אגרת זאת או טופסה חתום מעדים שיחזיר מיד מהוראתו

ומדינו הנז' וְשִׁיבְטֵלְנוּ וְשִׁישְׁלַח הַבִּיטוּל לְשִׁגְבֵיָא תוּף ח' ימים בְּעֵינָן שְׁיִקְרָא בְּקֵהֶל
וְהוֹדַעְתִּי הַדָּבָר לַה"ה הַרְבֵּ ר' יוֹסֵף דְּמוֹנִי יצ"ו וְהַר"ר יִצְחָק מִיְמוֹן יצ"ו וְנִשְׂאָנוּ וְנִתְּנוּ
בְּיַחַד וְהִסְכַּמְנוּ כְּלָנוּ בְּדַעַת א' לְזָה וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעַם וְתִבָּא עֲלֵיהֶם בְּרַפְתּוֹ טוֹב וְשִׁלּוּמְכֶם
וּמַעֲלַתְכֶם הַקֵּהֶל קְדוֹשׁ קֵהֶל שִׁגְבֵיָא וְדִינֵיָהּ וְסוּפְרֵיהּ יִפְרוֹס לְעַד כְּחַפְצְכֶם וְכַחֲפֵץ דּוֹרְשֵׁי
שְׁלּוּמְכֶם הַחוֹתְמִים יוֹם ה' לַחֲוֹדֶשׁ אָב שְׁנַת קי"ח לְפָרְט בְּטוֹלִיטוּלָה יַחֲיֵאל בֶּן הַקְּדוֹשׁ הַר'
אַבִּיגְדוֹר יוֹסֵף בֵּר' אֲשֶׁר ז"ל דִּימוֹנִי יִצְחָק בֵּר' אַבְרָהָם מִיְמוֹן שְׁמַעְתִּי אֲנִי הַמַּעֲתִיק כִּי
הַר' חַיִּים הָאֲרוֹךְ הַשְּׁלִים צוּוּיָם שֶׁל הַרְבָּנִים הַנּוֹז' וּבִטְל הוֹרְאָתוֹ וְשִׁלְאַחַר כָּל זֶה הַרוּיִחַ
לוֹי מוֹלְחוֹ פֶּסֶק דִּין מִהַנְּכַבֵּד דּוּן צֶאֱק בֶּן וְקֵא נר"ו שְׁהִי רַב בְּאוֹתוֹ הַפָּרֵק שְׁיָדוּנוּ זֶה הַדִּין
וְהָיוּ מְכַרְיֵעִין בֵּין הַר' יַחֲיֵאל וּבֵין הַר' חַיִּים הָאֲרוֹךְ רַבְנֵי אֲשֶׁבִילֵיָא וְע"ז הַשִּׁיב ר' חַיִּים
הַנּוֹז' עַל דְּבָרֵי רַבְנֵי טוֹלִיטוּלָה הַנּוֹז' וְעֵשָׂה קוֹנְדְרַס מְזָה וְשֶׁהִסְפִּימוּ רַבְנֵי אֲשֶׁבִילֵיָא בְּהוֹרְאָה
הַנּוֹז' עִם ר' חַיִּים הָאֲרוֹךְ: פ"ג כְּבָר נִכְתְּבָה שְׁאֵלָה זֹו בְּסִימָן ע"ד: (ב) פ"ד אוֹמֵר אֲנִי
שְׁהֵאלְמָנָה נִיזוֹנָת מִנְכָסִיו לְפִי שְׁאִין כַּח לְבַעַל לְהַפְקִיעַ זְכוּת אֶלְמָנְתוֹשְׁהִיא נִיזוֹנָת בְּתַנְאֵי
ב"ד אֵלָא דְּוָקֵא בְּמַכִּירָה אוֹ בְּמִתְנַת בְּרִיא ר"ל שְׁנַתְנָן מַעֲכָשְׁוֹ לְעוֹלָם שְׁיִצְאוּ הַנְּכָסִים
מִרְשׁוֹת הַבַּעַל לְגַמְרֵי מַחֲיִים אֲבָל אִם נָתַן מַעֲכָשְׁוֹ וְלֹאחַר מִיָּתָה פִּינּוֹן דְּלֹא קִנִּי לְהוּי מְקַבֵּל
מִתְנָה עַד לֹאחַר מִיָּתָה לֹא מַפְסְדָא אֶלְמָנְתוֹ מְזוֹנָת מְשׁוּם דְּחִלוּ הַמְזוֹנָת וְהַמְתַּנָּה בְּהַדִּי
הַדְּדִי וְלֹא דְחִיָּא מִתְנָתוֹ מְזוֹנָת דְּאֶקְלָה בְּתַנְאֵי ב"ד וְטַעֲמָא לְפִי שְׁכָל אָדָם יְכוֹל לְמַפְנֹר
וְלִיתָן נְכָסֵי בְּחַיִּי וְהֵן מְכּוֹרִין וְנִתְּוִינִין אַע"פ שְׁיִישׁ עָלָיו כְּתוּבַת אִשָּׁה אֵלָא מִיָּהוּ אִם
תִּתְּאֲלָמֵן אִשְׁתּוֹ מוֹצִיאָה הַלְקוּחוֹת לְכַתְּוָבָה אֲבָל לֹא לְמְזוֹנָת וּמְדִינָא הֵנָּה מְצִיאָ לְאַפּוֹקִי
אִפִּי לְמְזוֹנֵי אֵלָא מְפָנִי תִיקוֹן עוֹלָם הִיא דְּאִינָה מוֹצִיאָה לְמְזוֹנָת מְשׁוּם דְּכַתּוּבִין הֵן אֵצֶל
בְּנֵי חוֹרִין וְאִינָן כְּתוּבִין אֵצֶל מְשַׁעֲבְדֵי וְהִילְכָף הִיכָא דִּיִצְאוּ הַנְּכָסִים מִרְשׁוֹת הַבַּעַל בְּחַיִּים
מִיקְרוּ מְשַׁעֲבְדֵי וְכ"כ הַרְבֵּ אֶלְפָסִי ז"ל בַּפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין א) גְּבִי הֵהוּא דְקֵא שְׁכִיב אֶמְרֵי לִי
נְכָסֵי לְמֵאן וְכו' שְׁכ' וְאִי קֵשָׁה לָךְ הָא דְתַנּוּ ב) אִין מוֹצִיאִין לְאַכִּילַת פִּירוֹת וְלִשְׂבַח קַרְקַעוֹת
וְלְמִזוֹן אִשָּׁה וְהַבְּנוֹת מִנְכָסִים מְשׁוּעֲבְדֵי מְפָנִי תִיקוֹן עוֹלָם וְהִכָּא קְאָמְרִינָן אֶלְמָנְתוֹ נִיזוֹנָת
מִנְכָסֵי הֵהוּא בְּמְשַׁעֲבְדֵי מַחֲיִים פְּגוֹן מִתְנָה וּמַכִּירָה אֲבָל מִתְנַת ש"מ דְּלֹא קִנִּיאָ אֵלָא לֹאחַר
מִיָּתָה כְּדָאֲמַרִּינָן ג) מִתְנַת ש"מ מֵאִימְתִי קוּנָה אֲבִי אֶמֶר עִם גְּמַר מִיָּתָה וְרַבָּא אֶמֶר לֹאחַר
גְּמַר מִיָּתָה וְהַלְכְּתָא כְּרַבָּא לֹא דְחִי' תִּקְנָתָא דְרַבְּנָן דְּמְזוֹנָת אֶלְמָנָה וּמִתְנַת ש"מ תַּרְוֵיָהּ
תִּקְנָתָא דְרַבְּנָן נִינְהוּ וּבְהַדִּי הַדְּדִי קְאָתִי לֹאחַר גְּמַר מִיָּתָה הִילְכָף לֹא דְהִיא חֲדָא מִינֵיהּ
לְחַבְרָתָהּ וְתַרְוֵיָהּ קִנּוּ עַכ"ד ז"ל הַרִי נִרְאָה מְדַבְּרֵי מְדַקְתְּנִי מִתְנָה וּמַכִּירָה מְשַׁמַּע דְּמִתְנָה
דְּוָמֵיָא דְּמַכִּירָה דְּנַפְיָק נְכָסֵי מִרְשׁוֹתוֹ לְגַמְרֵי מַחֲיִים וְעוֹד מְדַקְאֶמֶר דְּהוּי תַּרְוֵיָהּ בְּהַדִּי
הַדְּדִי וְלֹא דְחִיָּא חֲדָא מִינֵיהּ לְחַבְרָתָהּ ש"מ דְּכָל הִיכָא דְלֹא קִנִּי מְקַבֵּל מִתְנָה לְהַנִּי נְכָסֵי
עַד לֹאחַר מִיָּתָה דְלֹא דְחִיָּה לְתַקְנָתָא דְּמְזוֹנָת וְיֵשׁ שְׁרוּצִים לוֹמֵר כִּי מְפָנִי שְׁאֶמֶר הַרְבֵּ
אֶלְפָסִי ז"ל מִתְנַת שְׁכִיב מְרַע דְרַבְּנָן מְשַׁמַּע אֲבָל מִתְנָה שְׁהִיא מְדָאוּרֵיָתָא דְחִיָּא לְתַקְנָתָא
דְּמְזוֹנָת וְרוּצִים לוֹמֵר שְׁמִתְנָה זֹו הִיא מִתְנַת בְּרִיא וְהוּיָא דְאוּרֵיָתָא וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁאִין
הַדָּבָר כֵּן חֲדָא דְמֵאן לִימָא לֹן דְּמִתְנָה כַּה"ג דְּאוּרֵיָתָא דִּילְמָא לֹא קִנִּיאָ אֵלָא מְדַרְבְּנָן וְלֹא
הוּיָא דְאוּרֵיָתָא [וְעוֹד] אִין הַדָּבָר תְּלוּי בֵּין דְּאוּרֵיָתָא לְדְרַבְּנָן אֵלָא בְּמָה שְׁקוּנָה מִיָּד אוֹ
שְׁאִינָה קוּנָה אֵלָא לֹאחַר מִיָּתָה דְּאִמִּי תַּרְוֵיָהּ בְּהַדִּי הַדְּדִי וְלֹא דְחִיָּא חֲדָא מִינֵיהּ לְחַבְרָתָהּ
וּבְהַדְּיָא אֶמְרִינָן בַּפ' שְׁנַיִם אוֹחְזִין ד) אִיזְהוּ מִתְנַת בְּרִיא שְׁהִיא כְּמִתְנַת ש"מ דְלֹא קִנִּיאָ
אֵלָא לֹאחַר מִיָּתָה כָּל שְׁכַתּוּבָה בְּהַ מְהִיוֹם וְלֹאחַר מִיָּתָה וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ז"ל

בפּרָק י"ט מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת שְׁלֵא חֵלֵק בֵּין דְּאוֹרְיִיתָא לְדַרְבְּנָן אֱלָא בֵּין קוֹנָה מַחֲיִים בֵּין קוֹנָה לְאַחַר מֵיתָה וּכ"כ ר' מֵאִיר הִלְוֵי בְּהֶדְיָא בְּפֶרֶק נַעֲרָה (ה) גְּבִי בְּאִנְשָׁה הִתְקִינוּ הַפּוֹתֵב כֹּל נְכֹסֵי לְבָנָיו הוּא וְאִשְׁתּוֹ נִיזוּנִין מֵהֶם שֶׁכ' וְלִית הִילְכְתָא כְּנוֹתָי' וְלֹא דְמֵיָא לְהֵיָא דְמֵי שְׁמֵת וְהַנִּיחַ אֶלְמָנָה וּבֵת דְּהֶתֶם הוּא דְשִׁנְי' רַבְּנָן לְבַעַל פְּלוֹקֵחַ מִשׁוּם פְּסִידָא דְאֶלְמָנָתוֹ אֲבָל גְּבִי שְׁאָר שְׁעָבוּד לֹא וְה"ה אִם פֶּתַב נְכֹסֵי לְבָנָיו מְעַכְשָׁיו וְלַעוֹלָם שְׂאִין אֶלְמָנָתוֹ נִיזוּנָת מְנַכְסֵי מִשְׁמַע בְּהֶדְיָא שְׂאִם לֹא פֶתַבֵּן מְעַכְשָׁיו וְלַעוֹלָם אֶלְמָנָתוֹ נִיזוּנָת מְנַכְסֵי וְאִין לֹא מֵר בְּעַנְיָן שְׁנַתְחַיֵּיב בְּכַדֵי עֲשָׂרַת אֲלָפִים דִּינָרֵי זָהָב שְׂאֶבְדָּה אֶלְמָנָתוֹ מְזוֹנוּתֵיהָ שְׂאִין אֵלּוּ כְּשֶׁאֵר בַּע"ח דְּעֵלְמָא שְׁנַתְחַיֵּיב הַלְוָה מַחֲיִים אֲבָל לֹא נַתְחַיֵּיב כֹּלֵל מַחֲיִים שְׁהָרֵי הַתְּנָה שְׁפָל זְמַן שְׁיִרְצָה לְבַטֵּל כֹּל מַה שְׁפֶתַב שְׁיִהְי' מְבוֹטָל נִמְצָא שְׁלֵא חָל הַחַיִּיב עַד לְאַחַר מֵיתָה וּכְבָר קִדְמָה תִּשְׁנָתָא דְמְזוּנֵי וְעוֹד שְׁפֶתַב לָהּ לִישְׁנָא יִתִּירָא שְׁתַּגְבָּה כֹּל סְכוּמֵי פְתוּבְתָהּ תְּחִילָה וְהַמּוֹתֵר יֵהִי לְבָנוֹתָיו וְלָמָּה לִי דְכַתְבֵי הֵכִי בְּלֹא הֵכִי נְמִי הֵכִין דִּינָא אֱלָא ש"מ מְדַכְתֵּב לָהּ לִישְׁנָא יִתִּירָא שְׁפָדָה רְצָה לֹא מֵר שְׁתַּגְבָּה פְתוּבְתָהּ בְּכָל זְכוּיֹתֵיהָ וְתַנְאֵיהָ וְאִז יִהְיֶה הַמּוֹתֵר לְבָנוֹתֵיהָ וְכַה"ג אֲשַׁפְּחֵן בַּפ' הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת (י) דְּדַרְשִׁינָן לִישְׁנָא יִתִּירָא דְתַנּוּן וְלֹא אֶת הַבּוֹר וְלֹא אֶת הַדּוֹת אַע"פ שְׁפֶתַב לֹא עֲנוּמְקָא וְרוּמָא וְצָרִיף לִיקַח לֹא דְרָף וּמוֹדָה ר"ע שְׂאִם אָמַר לֹא חוּץ מֵאֵלּוּ שְׂאִינוּ צָרִיף לִיקַח לֹא דְרָף אֶלְמָא כִּינּוּן דְאָמַר לִישְׁנָא יִתִּירָא דְהִינְיָה חוּץ מֵאֵלּוּ אֶמְרִינָן לְטַפּוּי דְרָף קֶאֱתִי ה"נ אֶמְרִינָן לְטַפּוּי שְׂאֵר תַּנְאֵי פְתוּבָה קֶאֱתִי וְרֶאָז' לִי שְׂאִין לְאֶלְמָנָה מְזוּנוֹת כְּדִתְנּוּן בְּגִיטִין פ' הַנְּזַקִין ז) אִין מוֹצִיאִין לְמִזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת מְנַכְסִים מְשׁוֹנְעָבְדִים מְפָנִי תִיקוֹן הַעוֹלָם וְנַכְסִים אֵלּוּ כְּבָר זְכוּ בְּהֶם מִפְּחַ מִתְּנָה בְּנַכְסִים שְׁהִיוּ לֹא בְשַׁעַת הַמִּתְנָה וְהַנְּכֹסִים שְׁקָנָה לְאַחַר מִפְּנֵי הֶם מְשׁוֹנְעָבְדִים לְחוּבָם וַיֵּשׁ מִי שְׂאוּמֵר שְׁכִינּוֹן שְׁפִירָשׁ בְּמִתְנָה שְׂאִם יִרְצָה לְבַטֵּל הַמִּתְנָה הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ שְׁנִיזוּנָת מֵהֶם וּמִבֵּיא רֵאִי מֵהָא דִישׁ נוֹחֲלִין א) אִיזוּהֵי מִתְנַת בְּרִיאָה כֹּל שְׁפֶתוּבָה בְּהַ מְהִיּוּם וְלְאַחַר מֵיתָה וּפְרִיף תִּלְמוּדָא אֱלָא אִי פְתִיב בְּהַ מְהִיּוּם וְלְאַחַר מֵיתָה הוּא דְקִנֵי וְאִי לֹא לֹא קִנֵי אָמַר אֲבִי הֵכִי קֶאֱמַר אִיזוּהֵי מִתְנַת בְּרִיאָה שְׁהִיא כְּמִתְנַת ש"מ דְּלֹא קִנֵי אֱלָא לְאַחַר מֵיתָה כֹּל שְׁפֶתוּבָה בְּהַ מְהִיּוּם וְלְאַחַר מֵיתָה הִנֵּה יִרְאָה מְפָאן דְּמִתְנַת בְּרִיאָה שְׁפֶתוּבָה בְּהַ מְהִיּוּם וְלְאַחַר מֵיתָה שְׁדִינָה כְּמִתְנַת ש"מ וּמִתְנַת ש"מ קִייל"ן דְּאֶלְמָנָתוֹ נִיזוּנָת מֵהֶם דְּגָרְסִינָן בַּפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין (ב) הַהוּא דְהָרֵי ש"מ אָמְרוּ לִי נְכֹסֵיף לְמֵאן דִּילְמָא לְפִלְגֵיָא א"ל אֱלָא לְמֵאן א"ר הוּנָא אִם רֵאוּי לְיִוְרְשׁוֹ נוֹטְלָן מִשׁוּם יְרוּשָׁה וְאִם לֹא נוֹטְלָן מִשׁוּם מִתְנָה סְבַר ר' אֲדָא בַר אֶהֱבָה לְמִימֵר אִם רֵאוּי לְיִוְרְשׁוֹ אֶלְמָנָתוֹ נִיזוּנָת מֵהֶם וְאִם לֹא אִין אֶלְמָנָתוֹ נִיזוּנָת מֵהֶם א"ל רַבָּא מִיְגַרְע גְּרַע הַשְׁתָּא וְמַה יְרוּשָׁה דְּאוֹרְיִיתָא אֶלְמָנָתוֹ נִיזוּנָת מֵהֶם מִתְנַת ש"מ דְּרַבְּנָן לֹא כ"ש פִּי מִתְנַת ש"מ דְּרַבְּנָן הִיא כְּדָגְרְסִינָן בַּפ' מִי שְׁמַת ג) אָמַר רַבָּא א"ר נַחְמָן מִתְנַת ש"מ מְדַרְבְּנָן בְּעֵלְמָא גְזִירָה שְׂמָא תִטְרַף דְּעֵתוֹ עָלָיו וְאִי ק' הִיא דְתַנּוּן אִין מוֹצִיאִין לְמִזוֹן אִשָּׁה וּבָנוֹת מְנַכְסִים מְשׁוֹנְעָבְדִים מְפָנִי תִיקוֹן עוֹלָם הִיא בְּמִשְׁעָבְדֵי מַחֲיִים כְּגוֹן מִתְנַת בְּרִיאָה וּמְכִירָה אֲבָל מִתְנַת ש"מ דְּלֹא קִנֵי אֱלָא לְאַחַר מֵיתָה דְאֶמְרִינָן מִתְנַת ש"מ מֵאִמְתֵי קוֹנָה אֲבִי א' עִם גְּמַר מֵיתָה רַבָּא א' לְאַחַר גְּמַר מֵיתָה וְנִחְלָקָה כְּרַבָּא לֹא לְדַחֲיִי תִשְׁנָתָא דְרַבְּנָן דְּמְזוּנוֹת אֶלְמָנָה וּמִתְנַת ש"מ תְּרוּנֵיהוּ תִשְׁנָתָא דְרַבְּנָן וּבְהִדֵי הַדְּדֵי קֶאֱתִי לְאַחַר מֵיתָה הִילְכָף לֹא דְחוּ חֲדָא מְנִיְהוּ לְחַבְרָתָא וְתְרוּנֵיהוּ קִנּוּ עַכ"ל ר' אֶלְפָסִי ז"ל בַּפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין וְכֹן הוֹרָה מוֹרְנוּ הָרָא"ש בְּפֶסְקֵי אֶלְמָא דְקִייל"ן דְּמִתְנַת ש"מ אֶלְמָנָה נִיזוּנָת מֵהֶם וּמִתְנַת בְּרִיאָה שְׁפֶתוּבָה בְּהַ מְהִיּוּם וְלְאַחַר מֵיתָה דִינָה כְּמִתְנַת ש"מ א"כ אֶלְמָנָתוֹ תִהְיֶה נִיזוּנָת מֵהֶם

ולא ראי' היא ואדרבא מפאן יש ראי' שאינה נזונית ומי שהביא מפאן דמי לעורבא דמיתי
נורא לקונן' פי אני שואל אותו זו המתנה שנותן לבנותיו היא מדרבנן או מדאורייתא אם
יאמר שהוא מדרבנן לא היא שטעם מתנת ש"מ שהיא מדרבנן מפורש בגמרא שפא
תטרף דעתו עליו כשידע שאין דבריו קיימין וזה לא שיידך במתנת בריא מהיום ולאחר
מיתה אפי' פי' אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה ואם יאמר שהוא מן התורה ובנדאי כף
הוא ולא יוכל לומר דבר אחר א"כ יש לנו ראי' מפאן שאינה נזונית שרב אלפס ז"ל תלה
הטעם משום דתרנייהו תקנתא דרבנן ניהו ולא דחיא חדא לתברתה פשיטא דתקנתא
דרבנן דהיינה מזונות לא דחיא מתנה דאורייתא ואפי' אם הנה משפחת לה דלא קנייא
אלא לאחר מיתה ואפי' מתנה דרבנן אי הנה קנייא מחיים לא הניא תקנתא דרבנן דהיינה
מזונות דחיא לה פינו דלא קנייא אלא לאחר מיתה דתרת ביעינו שתהא עיקר המתנה
דרבנן ולא יחול הקניין אלא לאחר גמר מיתה וכ"כ הרמב"ם בספר קנני בפ' ח' מה' זכיה
ומתנה בענין מתנה ש"מ ז"ל וכל מה שנתן להם אינו צריך קנין שדברי ש"מ פכתובין
וכמסורין דמו ונדבר זה מדברי סופרים ואע"פ שאינה אלא מדבריהם עשו אותה כשל
תורה ועשו אותו פירוש לענין שאם אמר הלנאתי לפלוני זכה בה הואיל ויורש יורשה
ואע"ג דלית פמתנת בריא לענין שאם נתן לו במתנת ש"מ שטר חוב שיש לו על חבירו
שאין היורש יכול למחול משום דהמקבל עשו אותו חכמים פירוש ואין היורש יורש
פלום משא"כ במתנת בריא דקיי"ל המוכר שט"ח לחבירו וחסר ומחלו מחול ואפי' יורש
מוחל לענין אלו הדברים עשו אותו כשל תורה וכיורש אבל עיקר המתנה אינה אלא
מדבריהם והוא ז"ל פתב בזה הפ' עצמו מתנת ש"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה לפיכך
מוציאין למזון אלמנה והבנות מיז אלו שצוה להם שהרי במיתתו נתחייבו הנכסים
במזונות ואלו שנתן להם לא יקנו אלא לאחר מיתה הנה שכתב שמתנת ש"מ אינה אלא
מדבריהם הנצרך ליתן טעם, למה מוציאין למזונות לפי שאינה קונה אלא לאחר מיתה
וממילא אפי' אם הנה קונה לאחר מיתה אם היתה מן התורה [לא הי' מוציאין למזונות
פי תקנה דרבנן לא דחיא מתנה דאורייתא כמ"ש רב אלפס ז"ל לפי זה פי הפל הולך
אחר היסוד שכ' בתחילת דבריו שמתנת ש"מ אינה אלא מדבריהם לכה לא הנצרך לשנותו
פעם אחרת וכ"כ בעלי התוספות והביא דבריהם מורנו הרא"ש ז"ל בכתובות בפ' נערה
(א) על ההוא דהפכותב פל נכסיו לבניו הוא ואשתו נזונית מהם ז"ל ודוקא לבניו אבל
לאחר אין נזונית לא הוא ולא אשתו כדמשמע בפ' יש נוחלין דאמרינן התם ש"מ שכתב
פל נכסיו לאחר אם ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה וקאמר
התם אם ראוי ליורשו אלמנתו נזונית מנכסיו השתא ירושה דאורייתא אלמנתו נזונית
מנכסיו מתנת ש"מ מבעיא משמע אי מתנה דאורייתא לא היתה נזונית עכ"ל וכ"כ בעל
העיטור ז"ל על ההיא דיש נוחלין דמתנת ש"מ אלמנתו נזונית מהם ז"ל והא דתנן אין
מוציאין לאכילת פירות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים [היינו] דמשעבדי
מחיים אבל מתנת ש"מ דלאחר מיתה לא דחיא חדא מנייהו לתברתה ותרנייהו קנו
כדכתב רב אלפס ז"ל ואיכא לעיוני בהא דגרסינן בפ' מציאת האשה ב) האחין ששעבדו
מהו וכו' ואמרינן בין מקרו בין משכנו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות אלמא
אפילו במשעבדי לאחר מיתה אינה נזונית ואיכא מ"ד משעבדי דאורייתא אינה נזונית
משעבדי דרבנן נזונית עכ"ל בעל העיטור ז"ל וכ"כ הרשב"א בתשובת שאלה ז"ל

גְּרָסִינוּ בַּפ' הַנִּזְקִין) גָּמְרוּ אֵין מוֹצִיאִין לְמִזֵּון הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת מִנְכָסִים מְשׁוּעָבָדִים מִפְּנֵי תִיקוּן הָעוֹלָם בְּעֵי רַב אַחֲדָבוּי בַר אַמִּי בְּמִתְנַתָּא הָאִיף תַּקְנִיתָּא הוּא דְעֵבִיד רַבְנָן מְשׁוּם פְּסִידָא דְלִקְוֹחוֹת אֲבָל מִתְנָה דְלִיכָא פְּסִידָא לָא אוּ דִילְמָא מִתְנָה נְמִי אֵי לָאו דָּאִית לִי הַנָּאָה מִינִי לָא יְהִיב לִי מִתְנָה הִילְכִף פְּלִקוּחוֹת דְמִנָּא א"ל ר' קְשִׁישִׁי בְרִי דְרַב חֲסִידָא ת"ש ש"מ שְׁאָמַר תְּנִי ר' זִוּז לִפ' וּש' לִפ' וּת' לִפ' אֵין אוֹמְרִים כֹּל הַקּוּדָם בְּשִׁטְר זָכָה לִפִּיכִף יֵצֵא עָלָיו שֵׁט"ח גּוֹבָה מִפְּנֵלָן אֲבָל אִם אָמַר תְּנִי ר' זִוּז לִפ' וְאַחֲרֵי לִפ' כֹּל הַקּוּדָם בְּשִׁטְר זָכָה לִפִּיכִף יֵצֵא עָלָיו שֵׁט"ח גּוֹבָה מִן הָאֲחֵרוֹן אֵין לֹ גּוֹבָה מְשַׁלְפִּנֵי אֵין לֹ גּוֹבָה מְשַׁלְפִּנֵי פְּנִי וְאֵע"ג דְקָמָא בִּינּוּנִית וּבִתְרָא זִיבּוּרִית מְזִיבּוּרִית גְּבִי מְבִינּוּנִית לָא גְבִי ש"מ בְּמִתְנָה נְמִי עֵבִיד רַבְנָן תַּקְנִיתָּא וְאֵע"ג דְדַחֲזוּ לִי הֵתָם הֲכִין הִלְכְתָּא דְמִתְנָה כְּמִכָּר וְכֹן הִסְפִּימוּ כֹל הַגְּאוּנִים וּמִדָּאִתִּי לְמִשְׁפָּט לָהּ מִמִּתְנַת ש"מ שְׁמַעִינָן דְדִין מִתְנַת ש"מ כְּדִין מִתְנַת בְּרִיא וְאֵין מוֹצִיאִין מִמֶּנָּה לְמִזֵּון הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת וְכֹן כְּתָבוּ קִצָּת מִן הַחֲכָמִים הָרֵאשׁוֹנִים ז"ל וְהָא דְגְרָסִינוּ בַּפ' יֵשׁ נֹחֲלִין ד) א"ר הוּנָא ש"מ שְׁפָתָב כֹּל נְכָסִיו לֹא רֹאִין אִם רָאוּי לְיִוְרְשׁוּ נֹטְלָן מְשׁוּם יְרוּשָׁה וְאִם לֹא נֹטְלָן מְשׁוּם מִתְנָה וְאִמְרִינָן עֲלֵה סִבְר ר' אֲדָא בַר אֲהֵבָה לְמִימַר קַמִּי דְרַבָּא אִם הִי רָאוּי לְיִוְרְשָׁן אֲלִמְנָתוֹ נִיזוּנָת מִנְכָסִיו וְאִם לֹא אֵין אֲלִמְנָתוֹ נִיזוּנָת מִנְכָסִיו א"ל רַבָּא מִיְגַרְע גְּרַע הֲכִי פִירוּשׁוֹ כְּשֵׁם שְׁאִם נָתַן לְמִי שְׁאִינוֹ רָאוּי לְיִוְרְשׁוֹ אֵין אֲלִמְנָתוֹ נִיזוּנָת מִנְכָסִיו כִּף אֵין אֲלִמְנָתוֹ נִיזוּנָת מִנְכָסִיו שְׁנָתַן לְמִי שְׁרָאוּי לְיִוְרְשׁוֹ כִּינּוֹן שְׁנָתַנּוּ לֹ בְּמִתְנָה שְׁהָרִי לֹא רַצָּה שִׁיטוּל אוֹתָם מִחֲמַת יְרוּשָׁה אֲלָא מִחֲמַת מִתְנָה וְהָרַב אֲלִפְסִי ז"ל גָּרִיס א"ל רַבָּא מִיְגַרְע גְּרַע הַשְׁתָּא בִּירוּשָׁה דְאוּרִייתָא אֲלִמְנָתוֹ נִיזוּנָת מִנְכָסִיו מִתְנָה דְרַבְנָן לֹא כ"ש וְהֲכִי נִמְצָאת הַגִּירָסָא בְּרוּב הַסְפָּרִים וּלְפִי גִירָסָא זֹו אֲלִמְנָה נִיזוּנָת בִּין מִן הַיִּוְרֵשׁ בִּין מִן הַמְקַבֵּל מִתְנָה בְּמִתְנַת ש"מ וְהַפְּרֵשׁ יֵשׁ בִּין מִתְנַת בְּרִיא שְׁהוּא מִן הַתּוֹרָה לְמִתְנַת ש"מ דְרַבְנָן וְה"ה לְמַלְנָה ע"פ שְׁנַגְבַּת מִמִּתְנַת ש"מ עכ"ל הַרְשָׁפ' א ז"ל וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר שְׁאָפִי אֵת"ל דְרַב אֲלִפְסִי ז"ל לָא בְּעֵי תַרְתִּי שְׁיֵהָא מְדַרְבְּנָן וְלֹא קָנִי אֲלָא לְאַחַר מִיתָה אֲלָא דְבַחַד מִיְנִייהוּ אֲלִמְנָתוֹ נִיזוּנָת מִנְכָסִיו הֲכָא אֵינָה נִיזוּנָת כִּינּוֹן דְאִיכָא תַרְתִּי שְׁהִיא מִן הַתּוֹרָה וְקוּנָה מִיּוֹם הַמִּתְנָה דְכֹל מִתְנָה שְׁכָתוּב בָּהּ מֵהִיּוֹם אִם לֹא אַחֲזוֹר בִּי עַד לְאַחַר מִיתָה כְּשִׁמַּת וְלֹא חֲזַר בּוֹ קוּנָה לְמַפְרַע מִן הַתּוֹרָה תַדַּע דְהָא אִם קַדְשׁ אִשָּׁה בְּזָה הִלְשׁוֹן הִיא מְקוּדָשֶׁת לְמַפְרַע וְהָבָא עָלֶיהָ בָּא עַל א"א וּכ"ת הִיא גּוּפָא מִנ"ל שְׁמַעִינָן לָהּ מֵהָא דְגְרָסִינוּ בַּפ"ק דְקַדוּשִׁין ה) ת"ר כִּיצַד מְצֻנָת יְעוּד אוֹמֵר לָהּ בְּפִנֵי שְׁנַיִם הָרִי אֵת מְקוּדָשֶׁת לִי הָרִי אֵת מְאֹרְסָת לִי הָרִי אֵת לִי לְאַנְתוֹ אִפִּי לְסוּף שֵׁשׁ וְאַפִּי סְמוּךְ לְשִׁקִיעַת הַחֲמָה וְנוֹהֵג בָּהּ מְנַהֵג אִישׁוֹת וְאִינוּ נוֹהֵג בָּהּ מְנַהֵג שְׁפָחוֹת ר' יוֹסִי ב"ר יְהוּדָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ שְׁהוֹת בִּיּוֹם כְּדִי לְעֲשׂוֹת עִמּוֹ שְׁנֵה פְרוּטָה מְקוּדָשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָה מְקוּדָשֶׁת מְשַׁל לְאוֹמֵר לְאִשָּׁה הָרִי אֵת מְקוּדָשֶׁת לִי מְעַכְשָׁיו וְלְאַחַר ל' יוֹם וּבָא אַחַר וְקַדְשָׁה בְּתוֹךְ ל' יוֹם שְׁמִקוּדָשֶׁת לְרֵאשׁוֹן וְקִאֲמְרִינָן עֲלֵהּ בְּגַמ' מְשַׁל לְמֵאֵן אֵילִימָא לר"י בַר יְהוּדָה וְהָא אָמַר אִם יֵשׁ שְׁהוֹת בִּיּוֹם אֵין אֵי לֹא אֲלָא אָמַר רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב מְשַׁל לְרַבְנָן לְרַבְנָן פְּשִׁיטָא מְהוּ דְתִימָא הָא לֹא אָמְרוּ מְעַכְשָׁיו וְנִילוּף מִינָה דְאַפִּי בְּלֹא מְעַכְשָׁיו תְּהָא מְקוּדָשֶׁת לְרֵאשׁוֹן וְכַתְב ר"י בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת וְכֹן הִבִּיא מוֹרְנוּ הָרֵא"ש ז"ל בְּפִרְיֵשָׁה ז"ל וְלֹא נִהִירָא פְרוּשׁוֹ דְאֵין זֹו שְׁיִטַת הַתּוֹלְמוֹד אֲבָל בְּכָל מְקוּם מְבִיא הַמְשַׁל לְלִמּוֹד עַל הַדְּבָר וְעוֹד ע"כ הָא דְקָאֵמַר מְשַׁל לְאוֹמֵר לְאִשָּׁה הָרִי אֵת מְקוּדָשֶׁת לִי מְעַכְשָׁיו לְאַחַר ל' יוֹם מִיְרִי כְּשִׁפִּירֵשׁ בְּהִדְיָא, מְעַכְשָׁיו תְּהָא מְקוּדָשֶׁת אִם לֹא אַחֲזוֹר בִּי עַד לְאַחַר ל' יוֹם דְאִי

בסתם איירי הא איפא למאן דאמר לקמן בפ' האומר דלאו חזרה הוי ולאו תנאה הוי ואע"פ שהלשון שנה לההיא דהאומר אין לחוש אם אין הפירוש שנה דכה"ג אשפחן בסוף יש נוחלין מהיום ולאחר מיתה מתפרש בתרי גונוי וכינוי דאיירי שפירש בהדיא מה צריק ללמוד דבר זה מדברי חכמים הילכף נר' שהמשל בא ללמד על הענין ולומר פי היכא התם דמקודש לראשון ה"ה נמי גבי ייעוד אע"ג דלא אמר בשעת מכירה מעכשיו לכשארצה אייעד פנין דמעוהת הראשונים לקדושין ניתנו הוי פאילו פירש הכי בהדיא והבא עלי' משעת מכירה עד שעת ייעוד יש בו איסור א"א דחל הייעוד למפרע משעת מכירה עכ"ל אלמא שכ"כ הוא פשוט דהיכי דאמר מעכשיו תהא מקודשת לי אם לא אחזור בי עד לאחר ל' יום שהיא מקודשת למפרע עד שאנו למדין ממנו אפי' היכא דלא אמר מעכשיו בפ' עוד אני אומר שמי שרצה לזכות האלמנה והביא ראיה מפ' יש נוחלין (א) איזו היא מתנת פריא שהיא פמתנת ש"מ דלא קני אלא לאחר מיתה דמתנה זו יש לה דין מתנת ש"מ כל זה גרם לו שהולך אחר פשט הגמ' ולא ירד לפי הנכון שהוא קבלה מרביתינו וכו' הוא פי' שמועה זו איזו היא מתנת פריא שהיא פמתנת ש"מ לענין זה דלא קני אלא לאחר מיתה רצה לומר שאין הקנין נגמר לגמרי לשום דבר עד לאחר מיתה כל שכתוב מהיום ולאחר מיתה פי' שפירש בה מהיום אם לא אחזור בי כל ימי חיי אז תחול המתנה מהיום וכל ימי חיי יכול לחזור בו כמו מתנת ש"מ שאם הנה כתוב בה מהיום ולאחר מיתה הנה קונה הגוף מהיום ופירות לא"מ ולא הנה יכול לחזור בגוף אבל בפירוש בה מהיום אם לא אחזור כי כל ימי חיי אפילו גוף הקרקע לא נגמר קנינו עד לא"מ וכשימות יקנה למפרע משעת המתנה ובדבר זה הוא דומה למתנת ש"מ דאינה קונה עד לא"מ שאם עמד בטלה המתנה גם מתנה זו לא נגמר קנינה עד לא"מ פי' כל ימיו בעומד וחזור קאי אם ירצה יונפקא מינה מה דהוי במתנת ש"מ בדבר זה שאם נמצאת מתנה זו ברשות הנותן דלא יתנו אותה למקבל כי שמא חזר בו והראי' לזה שלא הוזכר זה הענין בב"מ בפ"ק (ב) על ההיא משנה דמצא דיאתיקי מתנות ושוכרין הרי זה לא יחזיר שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהם שלא ליתנו וגרסינן בגמרא ת"ר איזו היא דיאתיקי דא תהא למיקם ולמה הוי מתנה שכתוב מהיום ולא"מ ולפיכך אם יכתוב בה מהיום ולאחר מיתה הוא דהוי מתנה וכו' כדאי' לעיל וכן בבבב"מ פ' נוחלין (ג) דתנו מי שמת ונמצא דיאתיקי קשורה לו על ירכו הרי אינו פלוס וגרסינן עלה בגמרא ת"ר איזו היא דיאתיקי וכו' כדאי' לעיל אלמא דזוקא בהני דיני הוא דיש לה דין מתנת ש"מ אבל לא לכל שאר החלופים שיש בין מתנת פריא לש"מ מתנת ש"מ אינה צריכה קנין ואם יש בה קנין המתנה אינו פלוס אם לא במיפסה פחו כדאי' תא פיש נוחלין ובמתנת פריא שכתוב בה מהיום אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה היא להפך צריכה קנין ואם אין בה קנין אינה פלוס מתנת ש"מ מדרבנן שמא תטרף דעתו עליו וזו המתנה היא מן התורה דלא שייך פאן טירוף דעת מתנת ש"מ פירושה שויה רבנן ואם אמר הלואתי לפ' זכה בה משום דירוש יורשה משא"כ בזו המתנה מתנת ש"מ אינה נגבית שמתנת ש"מ היא מדרבנן ושויה פירושה מעתה לא עדיף ירושה דרבנן מירושה דאורייתא וכינוי שניזונת האלמנה מירושה דאורייתא וכ"ש שתיזון מירושה דרבנן אבל מתנת פריא שהיא מן התורה אינה ניזונת דעדיף מירושה דממילא ועוד פנין דאפילו מנכסים משועבדים אין מוציאין אע"פ שמחוסרין גוביינא ושטר העומד לגבות לאו פגבוי דמי כ"ש במקבל מתנה

דלא מחסר גנביני וישטר העומד לגבות שפל מקום שהן ברשותו שאין מוציאין ואין לומר דהא דתנן אין מוציאין מנכסים משועבדים היינו דוקא היכא שהם כבר ביד הלוקח או מקבל מתנה חדא דלשון משועבדים משמע שלא גבו עדיין שאם נגבו כבר יצאו מידי שעבוד וא"ת שקורא אותם משועבדין בשביל שמשועבדין הן לכתובה ולמזונות גם בני חורין משועבדין לכתובה ולמזונות ועוד תנן בהדיא בכתובות פ' מי שהיה נשוי א) מי שהיה נשוי ד' נשים ומת הראשונה נשבעת לשניה ושלישית ושלישית לרביעית ורביעית נפרעת שלא בשבועה ומה שהראשונות צריכות לישבע משום שאין נפרעים מנכסים משועבדים אלא בשבועה ועוד טוען מן רש"י האלמנה ואומר כיון שכתב שיקחו בנותיו מה שישארו אחר שתגבה אלמנתו כתובהה א"כ לא זכו בהן כלל עד לאחר שתקח כתובהה ומזונות וגם זה אינו כי כתב במתנה מהיום ולאחר מיתה ולא כתב מהיום ולאחר שתגבה כתובהה ולא כתב מה שכתב רק שלא הי' ידוע לו כמה סכום ממון יהיה לה ליקח מן הדין בכתובהה אבל לא תלה זכותה בגביית כתובהה דאל"כ אם מתה קודם שנשבעה על כתובהה תעלה על לב כל אדם לומר שלא יזכו בנותיו במתנה שנתן להן אביהן אדברא אפי' בזכות שהי' לה לגבות כתובהה היו זוכות נמצא שלא חל הקנין לאחר שתגבה כתובהה וכן אם היה מתות בנותיו בחייו היו בניהן יורשין אותן והיו לוקחין כל נכסי ר' יהודה ז"ל במתנה זו אלמא שהמתנה התחילה מחיים אלא שתלו' ועומדת אם לא יחזיר בו התקנים למפרע ואם יחזור בו תבטל וכי תימא מנ"ל דאם היו בנותיו מתות בחייו שיזכו יורשי בנותיו במתנה שמעינן לה מהא דגרסינן בפ"ק דגטין (ב) הולך מנה לפ' והלך ובקשו ולא מצאו פי' שמת תני חדא יחזיר למשלח ומנאי איך יחזיר ליורשי מי שנשאלחו לו ואסיקנא הא בבריא הא בש"מ וכ' מורי הרא"ש ז"ל אי שכיב מרע הוא [חזינן] אי איתא למקבל בשעת מתן מעות יחזיר ליורשי מי שנשאלחו לו דקייל"ן דדברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמי ואע"ג דלא קני אלא לאחר מיתה משום דדברי ש"מ לענין לקנות לאחר מיתתו חשובין ככתובין וכמסורין למפרע משעת נתינתו ע"כ כ"ש בכאן שכתב בהדיא מהיום ולאחר מיתה שחל הקנין למפרע ואפי' לדברי רמ"ה שפי' הטעם דבש"מ הולך פזכי דמי והוי כאילו זכה בו מחיים מ"מ כת' שאפ"ה אם עמד מחליו נתבטלה המתנה אלמא אע"ג שכיול לחזור בו עד שימות כשמת זוכים יורשי המקבל ואפילו מת מקבל בחיי נותן והטעם כי המתנה עמדה מחיים אלא שהמיתה היא כמו תנאי וכשיגמר התנאי התקנים המתנה למפרע א"כ גם בכאן נמי המתנה חלה מהיום ולאחר מיתה אלא שהטיל בה תנאי וכשנתקנים התנאי חלה המתנה למפרע ותו לא מידי ומה שאומר מן רש"י האלמנה כיון שיש לה כתובה יש לה מזונות משום דקייל"ן דתנאי כתובה ככתובה דמי אינו דתנאי כתובה אינו ככתובה אלא למה שהזכירו חכמים דגרסינן בכתובות ריש פ' אע"פ ג) א"ר ר' ינאי תנאי כתובה דמי למאי נפקא מינה למוכרת ולמוחלת ולמורדת ולפוגמת כתובהה ולתובעת ולעוברת על דת ולשבח ולשבועה ולשביעית ולכותב כל נכסיו לבניו ולגבות מן הקרקע ומן הזבורית וכל זמן שהיא בבית אבי' ולכתובת בניו דיקרין אבל לשאר מילי תנאי כתובה אינו ככתובה וכן פסק רמ"ה ז"ל ועוד דלא שייך למימר תנאי כתובה ככתובה דמי אלא כיון שתקנו חכמים להיות נוהג בכתובה תקנו שיהיה נוהג כמו כן בתנאי כתובה אבל בלשון העולם אינו נכנס תנאי כתובה בלשון כתובה ומה שאומר מזכה האלמנה וזה לשונו שלא הפסידה

מזונותיה מדכתב במתנה לישנא יתירה ש"מ שפך ר"ל שתגבה פתובתה בכל תנאיה ובכל זכויותיה מנ"ל דדרשינן לדרשא יתירה דתנן בפ' המוכר את הבית ד' ולא את הבור ולא את הדות אע"פ שכתב לו עומקא ורומא צריף ליקח לו דרף דבדי ר' ד' עקיבא אומר בזמן שאמר חוץ מאלו אין צריף ליקח לו דרף אלמא פנין דבלאו הכי היו הבור והדות של המוכר וכתב חוץ מאלו מהני לישנא יתירה לא שיניף לו דרף אע"פ שלא הי' הדרף בכלל הבור והדות ה"נ ל"ש עכ"ל המופה האלמנה ואני אומר שאינה ראיה פלל דכל יתור לשון שבטלמוד הוא מיפה כוחו של אחד מבעלי השטר או הקונה או המוכר פגון ההיא דמוכר את הבית שמיפה פח המוכר שהוא בעל השטר וכן פל הנהו דברים מפ' המקבל הלל הזקן ור' יהודה ור' יהושע בן קרחה ור' יוסי שהיו דורשים לשון הדיוט פולם הם לתועלת בעל השטר ג"כ בכאן פל מה שנוכל לדרוש לשון יתור של שטר ליפות פח נותן המתנה יש לנו לדרוש לא ליפות פח האלמנה שלא נכתב השטר בשבילה ולא הונכר בזה השטר לא חלקה ולא חלק הבן רק פדי לברר מה היה נותן לבנות לכן פתב תחילה חלק הבן ואח"כ חלק האלמנה וכל הנשאר נתן לבנותיו ואדרבה מתוך הלשון משמע שפסק זכותה מן הקרקעות שהי' לו בבורגוש ונתן אותם לבנו.

אצילי בני ישראל ראשי גולת אריאל גדולי המעלה אשר להם תאנת הגדולה זקני הקהלה הקדושה האבן הראשה כותרת וגולה לכל הגולה יגדיל השם ויאדיר מעלתכם ויפרוס סוכת שלומו עליכם רבותי ומורי אלופי רוני את הוד קולכם שמעתי ועמדתי מרעיד ונבהלו רעיוני כי מה אנכי לעמוד במקום גדולים אשר ראו עיני ידעתי שאיני פדאי שאתם שואלים אותי ויש ביניכם גדולים וחקמים אשר קטנם עבה ממתני לא לביש מדא אנא ואיף לפני ולפנים אפנס וכדי לקיים מצותכם שמתתי פחלמיש פני ואני דן לפניכם בקרקע על הדברים אשר כתבתם פתלמיד היושב לפני רבו ומפני שדברי הספר הזה עוקרים הרים וסיני כתבתי בו מה שנלע"ד ובכלל דבריו דברי תחלת פל דבר אני בא לדון בעיקר הדין אשר נשאו ונתנו החכמים הגדולים יצ"ו במתנת פריא מעכשיו ולאחר מיתה והתנה שיוכל לחזור בו פל זמן שירצה ובלבד שתהי' החזרה בשטר מקוניים ולא חזר בו אם אלמנה נזונת מאותם הנכסים דעתי נוטה לדעת החכמים יצ"ו שאמרו שאין אלמנה נזונת מן הנכסים הללו מן הטעמים והראיות שאמרו הם וכל מה שאני מוסיף לכתוב בזה הוא בכלל דבריהם וזה הוא מה שפירא לי במתנה זו פנין שלא חזר הנותן ובטלה עמדה לה בחזקתה והו"ל מתנה מחיים ולכי מאית לכה קני גופא משעת פתיבת השטר ופירא לאחר מיתא וכי הא דתנן א) הפותב נכסיו לבנו צריף לכתוב מהיום ולאחר מיתה וכו' מכר הבן אין ללוקח בהם פלום עד שימות האב ואיתא בגמרא בתרא ב) מכר הבן בסיי האב ומת הבן בסיי האב ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח וריש לקיש אמר קנה לוקח ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח קנין פירות קנין הגוף דמי ריש לקיש אמר קנה לוקח קנין פירות לאו קנין הגוף דמי והלכתא פריש לקיש וכיון שמכירת הבן בסיי האב הניא [מכירה] מפני שמתנה דמחיים היא וכיון שפן אין לאלמנה מזונות מהן כמו שהספיימו הגאונים ז"ל שאין אלמנה נזונת מנכסים שנתנה במתנת פריא ואף מפני שהתנה שיוכל לחזור בו פנין שלא חזר בו עמדה המתנה בחזקתה ואם יטעון הטוען פל מתנה שיוכל לבטלה פל זמן שירצה אינה קונה לא גוף ולא פירות אלא לאחר מיתה פמתנת ש"מ א"כ בטלה המתנה לגמרי שאין מתנת פריא קונה לאחר מיתה כמ"ש שמואל פמתנת ש"מ

שְׁפֹתַי בְּהַקְנִי אֶת־רִיבֵי אֶתְרֵי רִיבֵי שְׁמַא לֹא גָמַר לְהַקְנוֹתָהּ אֶלֶּא בְּשֹׁטֵר וְאִין שֹׁטֵר לְאַחַר מִיתָהּ וּמִתְנַת ש"מ תְּקַנְתָּא דְרַבְּנָן הִיא שְׁיֵהֵי' דְּבַרְיוּ בְּכַתּוּבִין וְכַמְסוּרִין וְאֵע"פ שְׁלֹא גָמַר לְהַקְנוֹת אֶלֶּא לְאַחַר מִיתָהּ כִּדְּבֵי שְׁלֹא תִטְרַף דְּעֵתוֹ עָלָיו וְאִם יִטְעוּן הַטּוֹעֵן אִין ה"נ דְּמִתְנַת בְּרִיא כְּזוֹ אִינוּ קוֹנֵה כָּלֵל הָא לֹא אֶפְשָׁר מֵהֵיכָּא דפ"ק דְּמַצִּיעָא ג) דְּאָמַר אַבְּי אִיזוּ הִיא מִתְנַת בְּרִיא שְׁהִיא כְּמִתְנַת ש"מ דְּלֹא קְנִיא אֶלֶּא לְאַחַר מִיתָהּ כֹּל שְׁפֹתוֹב בְּהַ מְהִיּוֹם וְלְאַחַר מִיתָהּ וּפִי' כְּגוֹן שְׁפֹתַב שְׁיִכּוֹל לְחַזֵּר בּוֹ כֹּל יָמֵי חַיָּו מֵהֵיכָּא שְׁמַעִינּוּ בְּהִדְּיָא שְׁהַמִּתְנָה הִיא קְנִימַת וְעוֹד רְאִיָּה דְּמִתְנָה זֹו קְנִיא מִיּוֹם שְׁנִכְתְּבָה אִם לֹא חֲזַר וּבְטָלָה מִדְּמִתְנָא בִּפ' הָאִשָּׁה ד) הַרְוָצָה לְהַבְרִיחַ נְכֻסֵּיהָ מִבְּעֵלָה כִּיֻּצַּד הִיא עוֹשֶׂה כּוֹתְבַת שֹׁטֵר פְּסִים לְאַחַר דְּבַרְי רַשְׁבַּ"ג וְחַכ"א רְצָה לְשַׁחַק בְּהַ עַד שְׁתַּכְתּוּב לּוֹ מֵהִיּוֹם וְלִכְשָׁאֲרָצָה וּפִי' רַש"י ו"ל וַיֵּשׁ כָּאִן הַבְּרַחָה מִבְּעֵלָה שְׁאִם יָבֵא לְזָכוֹת בְּנְכֻסִים תֹּאמַר אֲנִי רוּצָה בְּמִתְנָה וְנִמְצָאת קְנִימַת לְמַפְרַע מִיּוֹם שְׁנִכְתַּב הַשֹּׁטֵר וְאִיכָּא מְרַבּוּנְאָתָא דְּמַפְרָשֵׁי כְּגוֹן שְׁכּוֹתְבַת תְּהֵא הַמִּתְנָה קְנִימַת מֵהִיּוֹם וְעַד שְׁאֲרָצָה לְחַזֵּר בִּי א"נ מֵהִיּוֹם וְכֹל זְמַן שְׁאֲרָצָה לְהַעֲמִידָה בִּינְדָה וְכֹל שְׁלֹא תִנְפָּה בְּהַ קְנָה הַלּוֹקַח מְנְכָסִים מְשַׁעַת כְּתִיבַת הַשֹּׁטֵר וְכֵן פ' הַרְמ"ה ו"ל וְהֵא דְּאֶקְשִׁינּוּ בְּהַ שְׁמַעְתָּא וְאִי לֹא קְנִינְהִי לּוֹקַח לִיקְנִינְהוּ לְבַעַל אֲדַרְשְׁבִּי"ג מְקַשִּׁינּוּ דֹּא' כּוֹתְבַת שֹׁטֵר פְּסִים לְאַחַר דְּכִינּוּ דְּשֹׁטֵר מְבַרַחַת סְתָם חֲשִׁיב שֹׁטֵר פְּסִים וְלֹא קְנִינְהוּ לּוֹקַח לְמַקְנִינְהוּ בְּעַל אֶבֶל לְרַבְּנָן דְּאָמְרוּ כּוֹתְבַת מֵהִיּוֹם וְלִכְשָׁאֲרָצָה לֹא קָשָׁה דְּבַכִּי הֵאֵי גּוֹנְנָא וְדֹאֵי לִית לִי לְבַעַל זְכוּתָא בְּגוֹנִינְהוּ דְּהֵא קְנִינְהוּ לּוֹקַח כֹּל זְמַן שְׁלֹא תִחַזֵּר בְּהַ וְאִם מִתָּה הָאִשָּׁה וְלֹא חֲזַרָה בְּהַ קְנָה הַלּוֹקַח מְשַׁעַת כְּתִיבַת הַשֹּׁטֵר וְדְכּוֹתָהּ בְּנִדּוֹן זֶה שְׁלַפְנִינּוּ כֹל זְמַן שְׁלֹא חֲזַר בְּהַ וּבְטָל הַמִּתְנָה קְנִי מְקַבֵּל מִתְנָה מְשַׁעַת כְּתִיבַת הַשֹּׁטֵר גּוֹפָא וּפִירָא לְאַחַר מִיתָהּ וְאִין אֶלְמָנְתוֹ נִיזוּנִית מֵהֵם וְאִם בָּא ב"ח מְאֻחָר לְמִתְנָה אִינוּ גּוֹבָה מִמֶּנָּה וּמִתְנַת ש"מ שְׁאֶלְמָנָה נִזְוֹנַת מִמֶּנָּה לְפִי גְרַסַת רַב אֶלְפִּס ו"ל בִּפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין הֵתָם כְּדְּמַפְרָשׁ טַעְמָא דְּאָמַר רַבָּא מְגַרַע גְּרַע יְרוּשָׁה דְּאוֹרֵייתָא אֶלְמָנְתוֹ נִיזוּנַת מְנְכָסֵי מִתְנַת ש"מ דְּרַבְּנָן לַכ"ש כְּלוּמַר אִם בִּירוּשָׁה דְּאוֹרֵייתָא אֶלְמָנְתוֹ נִזְוֹנַת מְנְכָסֵי בְּמִתְנַת ש"מ שְׁהִיא יְרוּשָׁה דְּרַבְּנָן שְׁעָשׂוּ אֶת הַמְקַבֵּל מִתְנָה כְּיֹרֵשׁ לֹא כ"ש וְדוּקָא מִתְנַת ש"מ דְּאִינָה קוֹנֵה עַד לֹא"מ אֶבֶל בְּמִתְנָה מֵהִיּוֹם וְלְאַחַר מִיתָהּ דְּקְנִי גּוֹפָא מִיּוֹם כְּתִיבַת הַשֹּׁטֵר כְּדְּבַרְיָנָא אִין אֶלְמָנָה נִיזוּנַת מִמֶּנָּה וְאִינוּ צְרִיף לְהוֹסִיף וְלְהֶאֱרִיף יוֹתֵר בְּזָה כִּי יֵשׁ דִּי כַּמ"ש לְמַעְלָה בְּדְבָרִים שְׁדַקְדְּקוּ הַחֲכָמִים מְזַכִּי מְקַבְּלֵי הַמִּתְנָה וּמְבֹנְאָר בְּדְבָרֵיהֶם פִּירוּשָׁא דְּהֵיכָּא מִימְרָא דְּמַצִּיעָא א) אִיזוּ הִיא מִתְנַת בְּרִיא שְׁהִיא כְּמִתְנַת ש"מ דְּלֹא קְנִי אֶלֶּא לְאַחַר מִיתָהּ כֹּל שְׁפֹתוֹב בְּהַ מְהִיּוֹם וְלֹא"מ וּשְׁאָר הַטְּעוֹנוֹת שְׁהִי' בֵּין הַחֲכָמִים בְּעַנְיָן זֶה בְּכֹלֶם אֲנִי רוּצָה דְּבַרְי הַחֲכָמִים מְזַכִּי מְקַבְּלֵי הַמִּתְנָה עֵיקָר וְמָה שְׁטַעְנָה הָאֶלְמָנָה בְּמַטְלָטְלִין שְׁתַּפְּסָה וּמְכָרָה וּמְשַׁכְּנָה בְּמִזְוֹנוֹת נ"ל שְׁאִם תַּפְּסָה מְעוֹת וְהוֹצִיאָתָן שְׁאִין מוֹצִיאִין מִיָּדָה מְשׁוּם שְׁאִם בָּאוּ לְהוֹצִיא בְּכַח הַמִּתְנָה סְתָמָא דְּמִלְתָּא לֹא הִיּוּ אוֹתָן הַמְּעוֹת בְּעֵין בְּשַׁעַת הַמִּתְנָה וְלֹא זְכוּ בְּהֶם הַבְּנוֹת וְאִם בָּאוּ לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה בְּכַח הַחֹב רְאִיתִי שְׁלֹא שְׁעַבַד בַּחֹב מְטַלְטְלֵי אַגַּב מְקַרְקְעֵי וְכִינּוּ שְׁכּוֹן אִין בְּמַטְלָטְלִין דִּין קְדִימָה וְמָה שְׁתַּפְּסָה תַּפְּסָה וּשְׁאָר הַמַּטְלָטְלִין שְׁתַּפְּסָה אִם יְדוּעַ שְׁהִי' לְנוֹתָן בְּשַׁעַת הַמִּתְנָה מוֹצִיאִין מִמֶּנָּה וְמָה שְׁטַעְנּוּ בְּשַׁבִּיל הָאֶלְמָנָה דְּהֵא דְּקַתְנֵי אִין מוֹצִיאִין לְמִזּוֹן הָאִשָּׁה וְהַבְּנוֹת מְנְכָסִים מְשׁוּעַ' דוּקָא כְּשֶׁהַנְּכָסִים בְּחֻזְקַת הַלּוֹקַח אוּ מְקַבֵּל מִתְנָה לִיתָא דְּלֹא מִיבְעִיא אִם תַּפְּסָה מָה שְׁנָתָן אוּ מְכַר דְּאִתִּי לּוֹקַח וּמְקַבֵּל מִתְנָה וּמְפִיק מִיָּדָה אֶלֶּא אֶפִּילוּ בַּע"ח בְּשֹׁטֵר אִתִּי וּמְפִיק מָה שְׁתַּפְּסָה וּמְכָרָה לְמִזְוֹנוֹת וְהֵכִי אִיתָא בְּהִדְּיָא בִּירוּשְׁלָמָא בְּפָרְק אֶלְמָנָה

גזונת גבי הא דתניא ר' יוסי אומר מוכרת וכותבת סתם וכו' פחה יפה דמפניך עלה בירושלמי בא מלנה בשטר אומרה לכתובה מכרתי אלמא דמלנה בשטר המאותרת לזמן נישואי מוציא מידה ממה שמכרה למזונות כ"ש לוקח ומקבל מתנה ואם אותן המטלטלין אינו יודע אם קנאם הנותן קודם המתנה או לאחר המתנה והאלמנה אומרת שקנאם אחר המתנה אי ליפא עדי ראיה נאמנת מגו דאי בעי אומרה להד"מ וכיון שנאמנת אין מוציאין ממנה לא בכח המתנה ולא בכח החוב לפי שאין דין קדימה למטלטלין כיון שלא כתב מטלטלי אגב מקרקעי ואפי' הדבר ספק והיא אינה טוענת בכריא שלקחם הנותן לאחר המתנה והבנות אינן טוענות בכריא שהיה שלו בשעת המתנה נ"ל להעמידן בחזקת האלמנה דכל הממע"ה ואפי' יש עדי ראיה באותן המטלטלין שתפסה והיא אומרת שקנאם בעלה לאחר המתנה והבנות אומרות שהי' שלו בשעת המתנה נר' שהאלמנה נאמנת והנאמנות שכתב הנותן לכנות בשטר המתנה אינו מועיל במקום שחב לאחרים לפי מה שכתב הרב אלפסי ז"ל בפ' הכותב ב) גבי גדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך דלא מהני נאמנות לגבי לקוחות ומייתי לה מההיא דגרסינן בפ' האשה שנתארמלה ג) האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן ומוקמינן לה דקאמר מלנה וכגון שחב לאחרים ומיהו איפא מרבונא דפליגי בהו סברא וסברי דמהני נאמנות אפי' לגבי לקוחות ולא דמי לההיא דפ' האשה שנתאלמנה משום דלקוחות אינהו דאפסידו אנפשי' שקנו נכסים המשועבדים בנאמנותו ואפשר דאפילו להאי סברא לא אמרו דמהני נאמנות אלא בחוב וכתובה ומשום דשעבד לי נפשיה כל אימת דאמר לא נפרעתי דמצי אינש לשעבודי נפשי' בהכי ואפי' פי אמר נמי מהמנית עלי כבי תרי מהני מה"ט אבל גבי מתנה שאין אדם מקנה דשב"ל איני יודע האיהו יועיל הנאמנות זה כיון שיצאו הנכסים מרשותו ושטרות שתפסה האלמנה ומשפנתם לצורך מזונותיה אם זמנם קודם המתנה באים הבנות ומוציאין אותם בכח המתנה ואם הם שט"ח אפשר דמהני תפיסותיה ואין הבנות מוציאות ממנה בתורת החוב כיון דלא כתוב בה מטלטלי אגב מקרקעי ויש להביא ראיה לזה מדגרסינן בפ' הכותב ד) ההיא אתתא דאפקידו גבה מלוגא דשטרי אתו יורשיו וקא תבעו להו מינה אמרה להו מחיים תפיסנא להו אתאי לקמיה דרב נחמא"ל אית לה סהדי דתבעינהו לה מחיים ולא יהבתינהו ניהלה וכו' ושמעין מינה דתפיסת שטרות מחיים מהני מפני שלא יעשה החוב מטלטלין אצל בניו ודכותה הכא מהני תפיסת האלמנה בשטרות כאלו גבתה החוב ואין הבנות מוציאות ממנה בכח החוב ויש לבעל הדין לחלוק דנהי דמהני תפיסת שטרות כאלו גבתה החוב ואין הבנות מוציאות ממנה בכח החוב ויש לבעל הדין לחלוק האלמנה בשטרות כאלו גבתה החוב דלא מהני תפיסה זו טפי ממי שנמסר לו שט"ח במקרה או במתנה במקרה לבד שלא קנה גוף החוב טעמא דלא מהני תפיסת השטר לענין שלא יעשה החוב מטלטלין אצל בניו משום דהוא חוב כפר היה משועבד להיא איתתא דתפסא מלוגא דשטרי מחיי האב מדר' נתן אלא דאמור רבנן פי מיית האב נעשה החוב מטלטלין ומטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי כדניא דגמרא וכיון שכתב הנה אותו החוב משועבד בחיי האב ותפסה השטר בחיי אהניא שלא יעשה החוב מטלטלין אצל היתומין אבל בגדון שלפנינו אין תפיסת השטר כתפיסת החוב ויחלוקו החוב האלמנה והבנות מפח חובן לפי שאין בחוב דין קדימה ושטרי משכונה שתפסה האלמנה ומשכנה בנות באות ומוציאות המשכונה מיד המחזיק בה מפח האלמנה בין שהי' זמן

המשכונה קודם המתנה בין שהי' לאחד זמן המתנה משום דמשכונה מוחזקת היא אצל מלנה וכדאמרינו בפ' איזהו נשך א) ר"פ ורב הונא ברי' דר' יהושע דאמרי תרנויהו האי משכנתא באתרא דמסלקי אין בעל חוב גובה ממנה ואין הבכור נוטל בה פי שנים ושביעית משמטתה באתרא דלא מסלקי בע"ה גובה ממנה ובכור נוטל בה פי שנים ואין שביעית משמטתה וש"מ דמשכנתא מוחזקת היא והלכך אפי' זמנו אחר המתנה הבנות באות ומוציאות אותה בכח החוב פאילו היא קרקע של אביהם וכל הגי משכנתא דידן אתרא דלא מסלקי גינהו שהרי יש בהן זמן שאינו יכול לסלקו והנה אומר מורי הרשב"א ז"ל דאפילו עבר זמן המשכונה לעולם היא בחזקת המלנה פאילו היא מכורה אצלו עד שתפדה ומייתי לה מהא דאמרינו שאין השביעית משמטת דה"ד אי בתוך הזמן תיפוק לי' דהלהוה לעשר שנים אינו משמט כדאיתא בפ"ק דמכות( ) אלא הכא במאי עסקינו כגון שעבר זמן המשכונה ואפ"ה פיון שעבר עלי' זמן שלא היה יכול לסלקה אינה נאמנת משום דחשיבא מוחזקת ושטר מעשה ב"ד שתפסה נראה שדינו כשטר המשכונה הכותב מזמן למצנתכם נאמן למעלתכם נרצע לעבודתכם אברהם ב"ר משה ז"ל בן אסמעאל: ' פ"ה ילמדנו ראובן מת וצוה לתת מנכסיו לנדונית אשתו ת"ק זהו' וישמעון בנו ת"ק זהו' וחשב שאשתו היתה מעוברת וצוה לתת לנוולד אם בן הוא ש' זהו' ואם בת היא ת' זהובים ולדינה קרובתו ק' זהו' והנותר מנכסיו יחלקו יורשיו ואשתו שנה בשנה ואם יחסר מנכסיהנו שייחסרו ליורשיו ולדינה וללאה כל א' כפי מה שנוטל ולאשתו לא יחסרו כלום ופ' יהיה אפטרופוס וכשעשה צוה זו קבלה אשתו בקנין להשלים מה שכתוב בצוה ופטרה משבועה ומחרם וכשבאו לחשוב נכסיו לא מצאו תשלום והוצרכו היורשים ודינה ולאה לגבות השליש מכל מה שכתב להם וכשבא האפטרופוס לקחת ממון היורשים עשה חשבון מהנוולד פאילו היא בת ולקח אשר צוה אביו אלא שגבה השליש ועתה רואים שהנוולד לא יבא לעולם הן שהפילה הן שהיה טעות שחשב שהיתה מעוברת ולא היתה ורוצים לאה ודינה ושמעון בנו למלאות חלקם בחלק הנוולד והאשה ושמעון אמרים שלא הסכים לתת לדינה וללאה ר' זהו' אלא בחשבו שהיה לו ממון כדי להתיר לנו ועכשיו שחסר הממון יחסר כמו שצוה הוא בצוואתו וחלק הנוולד לנו הוא יורנו רבנו איה' יתחלק ממון זה.

' עוד ילמדנו מעי הינצא במעיים כגוף הינצא מאילן ואינו מריק כלל למעים אפי' לאחר שגפרד כי אם הוא מריק למעים כבר כתב בתשובה מורי אביה ז"ל שהוא מותר אבל זה נראה ממש שהוא יתד יורינו רבנו מה נעשה בו ושלום אדוננו יגדל כנפשו ונפש הנרצע לעבדו יוסף בן אביאלמש.

תשובה הוא צוה ליתן לנוולד ש' זהובים אם יהי' בן ואם יהיה בת ת' זהו' וכיון שלאילדה נשאר הממון ברשות האב פאילו לא צוה בחלק הנוולד כלום והוא השנה לדינה וללאה עם יורשיו עד שתקח כל א' מהם ק' זהובים וע"כ יראה לי שהם ושמעון ימלאו חלקם בחלק שהיה לו ליטול הנוולד ועל השאלה השנית נראה לי פאשר כתבת פי הוא יתר וטרפה וכ"כ בפסקי א"א ז"ל יהודה בן הרא"ש ז"ל: פ"ו לפי שנהגו העולם שמקדימין מעות של שמן ושל חיטה לזמן הגורן ולזמן עשית השמן החדש והן מדקדקין על המוכר שיש לו שמן בשעת המכירה כפי מה שקנה ממנו (נראה?) שאינו דומה הלואה למכירה שבהלואה יש לו סאה לנה עלי כמה סאין לפי שכל סאה שנותן הרי יש לו הילכך אע"פ

שאוכל אותם וקונה אחרים ונותן הרי הוא פפקדון בידו עד זמן שקבע לו ויתן לו שלו
אבל במכר לאחר שמן או חיטה ואין לו פי אם סאה הרי הוא מחויב לו בעבור המעות
שנתן לו מוקדמין ויקנה אותם ביוקר לכה צריף שיהיה למוכר עכשיו סכום המכר אע"פ
שקבעו לו זמן מותר ואע"פ שהרמב"ם ז"ל פתב שהיכא שקבע לו זמן שהוא אסור כבר
כ' הרא"ש ז"ל בתשובותיו פלל ק"ח סי' ט"ו ושתמה הרבה על הרמב"ם ז"ל ושמצא
שהשיג עליו הראב"ד ז"ל שבשביל קביעות זמן אינו חשוב רבית אלא פינן שיש לו
באותה שעה מאותו המין כפי מה שקנה ממנו שיכול לקבל אותו ממנו בהיתר וכן תמצא
בהדיא בתחלת פ' איזהו נשף א) אמר ר' נחמן האי מאן דיהיב זוזי לקירא וקא אזלי ואמר
יהיבנא לה אי איתנהו שרי ליתנהו אסור הרי לה בהדיא שהיכא שיש לו שהוא מותר גם
על ענין המוכר סחורה באשראי ביוקר בשביל המתנת המעות מעלה לו בסכומה שאין
מותר אלא פרה וטלית בלבד שאין להם שער ידוע שכל אחד הוא סכום בפני עצמו וגם
שלא ימכרו ביותר משיווי שניכר לעולם שמכרו ביוקר בעבור המתנת [המעות] אבל
דבר שנמכר במדה או במשקל כגון פילפל וקירא שיש לו שער ידוע והאמת הוא שבעל
המעות קונה סחורה מהתגר ובעלי התנויות לוקחין ממנו באשראי ופורעין לו מעט מעט
שאם ימכור להם ע"מ שיפרעו לסוף חודש או ב' חדשים או יותר שאסור למכור להם
ביוקר ודאי כשאדם יש לו סחורה ואינו מוצא קונה אלא לבעלי התנויות שאין להם מעות
יכול לשאול האיה שנה זאת הסחורה למי שהיה צריף והיה רוצה לקנותה ולפי מה
שיאמרו שהיה קונה אותה במעות באותה סכום יכול למכרה באשראי כרב נחמן בפ'
איזהו נשף ב) שמתיר למכור סחורה בהקפה ביוקר ודוקא כגון פרה וטלית שאין להם
סכום ידוע אבל כל שאר הסחורות שמוכרין בליטרא ובמידה שער שלהם ידוע ואסור
למכור ביוקר בהקפה ועל זה הסכמו הר' יחיאל ז"ל ור' יצחק מימון ואני החותם יוסף
ב"ר אשר ז"ל והרמב"ם ז"ל שאסור קניית חיטה או שמן בקביעות זמן גזירה שמא בנתיים
ימכור החיטה והשמן והרי נתבטלה המכירה לגמרי שהרי צריף לקנות ביוקר מן השוק
והני לי רבית מאי שנא מיש לו סאה לזה עלי' כמה סאין אע"פ שאותה חיטה שהוא לזה
אכלה או מכרה גם בכאן אע"פ שמכרה יהיה מותר הואיל ואם הי' רוצה לפרוע לו בעודה
אצלו הי' פורע ותי' הר' יחיאל ז"ל כי במכירה זו נעשה מיד אסור שהוא קונה ממנו
בפחות ממה שהוא שנה עכשיו הילכף אי אית לי מותר ואי לית לי אסור כגון שקבע לו
זמן ומכרו בנתיים אסור אבל לזה סאה אינו לא קונה ולא מוכר בפחות, ואין עושה שום
אסור אלא שחיישינן שמא כשיפרע לו תתיקר התבואה ואז הוא תרבית אנוכל הילכף
אם בשעה שנותן לו חיטה יש לו חיטה כבר אותה חיטה משועבדת למלנה והו"ל ביד
הלנה כמו פקדון וכאילו הפקיד החיטה בידו שצריף להחזיר חיטתו ודעת הרב ז"ל הוא
מאחר שאם ירצה הלנה לפרוע לו תוף זמנו הני פרעון הו"ל כמו פקדון אפילו במכירה
אלא שצריף שיהי' לו כסכום המכירה זה הדין הוא לכל אדם אבל הקדש שהוא לת"ת
או ליתומים מאחר דבמכירה אינו רבית דאורייתא אלא דרבנן חכמים התירו בהדיא כל
רבית דרבנן ליתומים ולהקדש וכהו היו נוהגין הר' יהודה ור' משה בן נחמיש ז"ל וכן
פסק הרב ז"ל בתשובת שאלה שחתם בה הר' אשר והר' שלמה עמיאל והר' דוד כהן
ז"ל? פ"ז עוד להר' יהודה תפארת ישראל נר גולת אריאל מורנו אדונינו גשיא אלהים
בתוכנו הרב הגדול הר' יהודה נר"ו בן הרא"ש ז"ל ידוע לכבוד מעלתה כי פה החזן עבר

על שבוועתו ש'נשבע וקבלנו עדויות בענין וגם סאגנו ש'נמענו' ונתברר לנו מתוך השבועה ש'נשבע שלא לאכול חוץ מביתו וג"כ שלא ישחוק ונתברר לנו שעבר על כל זה והתרינו בו שלא יהא טבח ולא ש"ץ ולא סופר פי כל אלו המינויים היו לו ודעתנו להטיל חרם שלא ינהוג באלו המינויים הודיענו אם יש לנו לסלקו וכמה זמן ראוי לסלקו ואם נטיל חרם על זה ג"כ הוגד לנו פי הסזן הנז' קבץ אנשים מטובי הקהל יצ"ו וקבל מלקות בפניהם ובקש מת"ח הקובע תורה בינינו להורות לו דרך תשובה שאמר שהוא תורה על הראשונות ואמר שקבל עליו תעניות ושקבל עליו שלא ישחוק כל ימיו הודיענו הדרך אשר יראה לה וממנו אין לנטות ושלומה והדרך יציץ ויפרח כחפץ גמול חסדה פלוני.

תשובה ראוי לש"ץ להיות ירא השם וחרד על דברו וכשהוא הפך מזה הוא סימן רע לשולחיו כי שלוחו של אדם כמותו וזה כיון דסאגנו ש'נמענו' אינו ראוי להיות ש"ץ כ"ש שעבר על השבועה וגם אין לו להיות סופר ולא טבח פי המועלין בשבועות פסולין לעדות כי הוא חשוד שיעיד עדות שקר ויכשיר הטרפה בשביל ממון ומה שקבל עליו מלקות ותורה על הראשונות אינו מספיק להחזירו למלאכתו פי אולי בשביל הערמה הוא עושה כדי שישבוהו על כנו ומפני שיש לירא אולי בשביל פיוס שום אדם או שום סיבה אחרת יצטרכו להחזירו ראוי להטיל חרם שלא יחזור למלאכתו עד זמן ידוע ואם בתוך כך או אח"כ יעשה מעצמו תשובה מספקת בלא צד הערמה ויראה לקהל באותו זמן להחזירו יהי הרשות בידם והנראה בעיני פתבתי וחתמתי יהודה בן הרב ר' אשר זצ"ל: מפתיבת הרב ז"ל הועתקה.

פ"ח ושאלה להרשב"א ז"ל אשת איש ש'ננתה ונהרי היא מעופרת לפנינו והיא אומרת מאיש פ' אני מעופרת אם יש להאמינה אם לאו. תשובה שורת הדין אין להאמינה דאם תהיה נאמנת תתן עיניה במי שתרצה ואפילו בכשרים וזו אינה נאמנת מכמה טעמים דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן כדאמרינן ביבמות א) והחליפו גשותיהן ואקשינן אטו ברשיעי עסקינן ומתריץ תני הוחלפו ועוד דכל אשה אפילו כשרה פסולה לעדות כ"ש זו שהיא רשעה ש'ננתה שאין להאמינה בשום עדות כדאמרינן פ"ק דסנהדרין ב) א"ר יוסף פ' רבעי לאונסו הוא ואחר מצטרפין להורגו לרצונו רשע הוא והתורה אמרה אל תשת ידה עם רשע להיות עד וכ"ש זו שהיא א"א שהיא אומרת מאיש פ' היא מעופרת שאינה נאמנת בשום פנים וכי האמינוה לומר מאיש פ' וכהן הוא דוקא בפניו וליוחסין פי שהיא דראוה מעופרת אבל א"א לא האמינוה כלל לא לענין ממונה ולא לענין איסורא כהיה דארוס וארוסתו דמשמע מנה דדוקא משום דמודה הארוס אמר ר' יוסף למאי גיחוש לה אבל אם הנה הארוס מכחישה נדאי הארוס נאמן דבריא דידי' עדיף ותו לא מדי: פ"ט תשובה לרבנו גרשום זצ"ל אשה ש'שקתה עשר שנים אצל בעלה ולא ילדה נהי שאין כופין אותה שתטול כתובתה וגיטא מתירין לו לישא אחרת דאדעתא דהכי לא גזר רבנו גרשום ז"ל: צ ראובן גירש אשתו ע"מ שלא תנשא לפלוני אינו יכול לבטל תנאו ולא אפי' ש'יחזור ויטול הגט ויחזור ויתנו לה פי כבר אינה אשתו ואין לה תקנה אלא ש'יקדשנה ויתן לה גט גמור בלי תנאי אשר בן הר' יחיאל ז"ל.

ג) צ"א לכו ונשובה אל ה' פי הוא טרף וירפאנו יד ויחבשנו יחינו מימים ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו הפסוק הזה בא להודות ולהאמין פי העונשין שאנו נענשין בכל יום

והגלות המתחזק עלינו שהוא בכוננה גדולה ואינו בא דרך מקרה ולא חייבה אותו התולדות כי אם נבטח בש"י בכל מעשיו הוא ישנה לנו התולדות מרע לטוב ובר מינו אם נאמין בפוכבים כמו דרך הע"א אז תשלוט עלינו ויעזוב אותנו למקרים וגם ישנה אותו כמו שראינו בבית ראשון שהיו חכמים גדולים והיו הולכים אחר הוכרי שמים ונגרשו מהסתפח בנחלת אלהים והושלכו לעבוד את הגוים תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיה וכו' ואנו ישראל בני אברהם הנאמר לו צא מאצטגנינות שלך התהלך לפני ה' תמים ופי' רמב"ן ז"ל מצוה אחרת עוד בענין הזה לטעם תמים תהיה עם ה' אלהיה אחרי אזהרת קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף והענין בשניהם שיאמין בלבבו כי הקב"ה לבדו הוא בעל היכולת בתחילה ובסוף והוא היכול לעשות ולבטל ולא ישמע אל מעוננים ואל קוסמים ולא יאמין שיבאו דבריהם על כל פנים אבל יגזור בלבבו שהכל בית עליון העליונים שהוא אל והוא שדי עושה טובה שלא היה במזל בהיות המזל טוב ויפה כדי שיתהלך האדם לפניו מפר אנותו בדים וקוסמים יהולל וזה מ"ש צא מאצטגנינות שלך ועוד פתוב בפ' תמים תהיה עם ה' אלהיה שניחז לבנו אליו ונאמין שהוא לבדו עושה כל והוא היודע אמיתת כל עתיד וממנו לבדו נדרוש העתידות מנביאי או מאנשי חסידיו ר"ל אורים ותומים ולא נדרוש מהוכרי שמים ולא מזולתם ולא נבטח שיבואו דבריהם על כל פנים אבל אם נשמע דבר מהם נאמר הכל בידי שמים כי הוא אלהי האלהים עליון על הכל היכול בכל משנה מערכות הפוכבים והמזלות כרצונו מפר אנותו בדים וקוסמים יהולל ונאמין שכל הבאות תהינה כפי התקרב האדם בעבודתו לפיכך אחר אזהרות שאלת העתידות מן קוסם ודורש בעד החיים אל המתים אמר שתהיה תמים עם ה' בכל אלה ולא תירא ממגיד עתיד אבל מנביאי ודרוש ואליו תשמע וזה דעת אונקלס שלים תהא בדחלתא דה' אלהיה שלא תהי' חסר ביראתו כי תמים הלא השלם בדבר כמו שה תמים שאין בו מום ושום חסרון וזו מצות עשה וכבר הזכרתי זה בפ' והי' תמים הרי לה מצות עשה כדגרוסין בערבי פסחים א) א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב משמין דר' יוסי איש הוצל מנין שאין שואלין בפלדיים פי' לראות בפוכבים שנא' תמים תהיה עם ה' אלהיה גם יש בו מצות לא תעשה כדאיתא בסנהדרין פ' ד' מיתות ב) לא תנחשו ולא תעוננו א"ר עקיבא זה המחשב עונות פלשון כסותה ועונתה ואומר שעה פ' יפה לצאת מחר יפה ליקח הרי לאו ועשה גם לאו אחר פתוב בתורה והוא לא תנחשו כדאי' בסנהדרין ג) ת"ר לא תנחשו אלו המנחשים בחולדה ובעופות ובכוכבים פ' החוזים במהלך הפוכבים ומכוננים מעשיהם אחר מהלכתם הרי לה שני לאוין ועשה כף פ' הרמ"ה ז"ל הרי שאנו מוזהרין מן התורה על שני לאוין ועשה שלא ילך בדרכיו אחר מביט הפוכבים ואחר מהלכתם ולא לבטוח בהוראתם לא לרעה ולא לטובה שהרי רוב פעמים יכזבו לפיכך אם ייטיבו ישראל מעלליהם וישובו אל בוראם בעת צרתם יתפנה עליהם המזל לטובה וע"ז א"ל ד) אין מזל לישראל כי פתוב בתורה אשר חלק ה' אלהיה אתם לכל העמים ואתכם לקח ה' ויצא אתכם מפור הברזל ממצרים וכו' לעם נחלה פיום הזה הרי בפ' צוה אותנו שלא נהיה פגוים אשר כל מעשיהם וכל מקריהם בטבע הגלגלים והפוכבים ונאנחנו עם קדוש חלילה לנו מעשות זאת רק לבטוח בש"י לבדו ושכל הפא עלינו מאתו הוא בהשגחתו עלינו הוא בעצמו ובכבודו ולא מסר אותנו לא תחת פוכב לא תחת מזל כי כאשר ייטיב אדם דרכיו וישוב מדרכו הרעה מפזיב הגלגלים והפוכבים וזה

פתוב בתורה ושנוי בגביאים ומשולש בכתובים ונאמר בתלמודנו פתוב בתורה פאשר
ביארנו ב' לאונן ועשה ורבו הפסוקים פי חלק ה' עמו ה' בךד ינחנו לא מרבכם חשק ה'
וכו' את ה' האמרת וה' האמרת רכב שמים בעזרה והרבה פאלו שנוי בגביאים פה אמר
ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאתות השמים אל תחתו פי יחתו הגוים מהמה אשר עיניך
פקוחות לתת לאיש פדרךך וכפרי מעלליו אני ה' חקר לב פחן פליות ולתת לאיש פדרךך
משולש בכתובים פי כל בשמים ובארץ לה' הממלכה לשנות הטבע פפי רצונה לפי
דרך הדור ולפי מעלליו גם אמר דוד שאנו צורריך בקרב מועדיך שמו אותם אתות
לא כן ישראל שאין להם אות אשר ילכו בה רק התשובה ומע"ט ובטחונם בהש"י לבדו
לא במזל ולא בכוכב וארז"ל ה) אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו
מלמעלה ועל זה הדעת הלכו פל המפרשים פולם ולא נטה א' מהם לדעת אחרת כ'
הרמב"ם ז"ל וז"ל איזהו מעונן אלו נותני עתים שאומרים באיצטגנינות יום פ' רע יום
פ' טוב יום פ' ראוי לעשות בו מלאכה פ' שנה פ' חודש פ' רע לדבר פ' וכל העושה מפי
איצטגנינים וכוונן מלאכתו באותו העת שקבעו הוכרי שמים הרי זה לוקה וכן הוא אומר
לא תעוננו גם בלעם הרשע העיד בישראל פי לא נחש בייעקב להרע או להיטיב להם ולא
קסם בישראל מזיק או מועיל פי מפי עליון תצא להם הרעות והטוב לומר פי חלק עמו
אינם במקשלת שרי וכוכבי שמים וכסיליהם שיזיק להם בקסם וניחוש פגוים וכשראה
שלא יכול להזיק אותם בנחשים וקסמים לפי שאין מסירים בידם אמר ולא הלה פפעם
בפעם לקראת נחשים אלא נישם אל המדבר פניו בתרגום ושוי למדברא דעבדו בי' עגלא
אנפוהי פלומר לא אוכל להם אלא בהזכרת עונותיהם והעדות העצה שיעץ להם להפקיר
בנותיהם לזנות עם ישראל פדי להחטיאם ולחרות אף ה' בהם לכלותם ורפנו הגדול רפנו
שלמה בפירוש התורה ורפנו יונה ז"ל פלם פירשו לא תעוננו המחשב עתים ושעות שעה
פ' יפה לעשות ולא תנחשו העושה צרכיו ומעשיו לפי מהלה הפוכים והמזלות ולא חלק
אדם בזה ובהדיא אמרנו בתלמוד שעובר בעשה השואל בפלדזיים כ"ש הפלדזיים עצמן
שעושה מעשה ועובר על לאו ועשה וכתב הר' יונה ז"ל בשערי תשובה לא תעוננו לשון
עונות ושעות שאומר יום פ' יפה להתחיל מלאכה שעה פ' קשה לצאת ואין לשמוע אל
דברי הוכרי שמים אבל יבטח לבך על ה' אלהי השמים ואלהי הארץ ע"כ פתיב על הענין
הזה תמים תהיה עם ה' אלהיך למדנו מזה פי המעוננים והקוסמין מעבירין בטחון
והעלילות הנשחחות הם מעשה ארץ כנען שאמר פי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם
אל מעננים ואל קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לה' ה' אלהיך א"כ מאחר שזה הוא עון
פלילי וגדול שהתורה פולה תלויה בו העובר עליו מבטל התורה פולה אפי' שלא הי'
העון גדול אלא שהתורה אסרה אותן וארז"ל א) האומר פל התורה אני מקבל חוץ מדבר
אחד זהו פי דבר ה' בזה לכה צריך לחשוב הפסד מצוה פנגד שכרה פי בזכות שנתחנן
לבטח בהקב"ה ולא נעיין ולא נביט לא בכוכב ולא במזל הקב"ה בעצמו יגן בעדנו ויצילנו
מפח אויבינו וינקום נקמתנו ותהי' השגחתו בנו גדולה פי הגלות הנה אינו תלוי אלא
בתשובה פי ע"כ חרה אף ה' בעמו ויתעב את נחלתו ויתגם ביד גוים וילחצום אויביהם
ויכנעו תחת ידם וכשיחזרו בתשובה פעמים רבות יצילם והמה ימרו בעצתם וימכו בעונם
וירא בצר להם בשמעו את רנתם ויזכר להם בריתו וינחם פרב חסדיו ויתן אותם לרחמים
לפני פל שוביהם וכתוב ואתה תשוב ושמעת בקול ה' ועשית את פל מצותיו אשר אנכי

מצוה היום והותירך ה' אלהיך בכל מעשה ידך בפרי בטנה ובפרי אדמתה לטבה פי ישוב
ה' לשוש עליה לטוב פאשר שש על אבותיה ואימתי פי תשמע בקול ה' אלהיך לשמור
מצותיו וחקותיו הפתובה בספר התורה הזה פי תשוב אל ה' אלהיך בכל לבבך ובכל
נפשך בענין השבת כבד ידעתם שהיא מורה על חידוש העולם וגם על עה"ב וצינונו,
השם יתב' לנוח בו ושאסור לחשוב ולעסוק בחפצינו ולא לומר לע"א ועושה לא פתיכה
לא הדלקת הגר ולא הדלקת אש בחורף פי אסור ליהנות ממלאכת שבת כלל ואם נשוב
ונשמור ונזהר בשמירתו כבד ידעתם מה אמר הפסוק אם תשיב משבת רגלך עשות
חפצה ביום קדשי וקראת לשבת ענג וכו' וכשתעשה זה אז תתענג על ה' ויתן לה משאלות
לכה בענין השבועות יש לעשות תקנה גדולה להפנע מן הקלות שבני אדם מקללים
אבותיהם בשם לקיים דבריהם וזה עון גדול הוא גם ראוי למנות בני אדם על השוקים
ועל המקומות שכל מי שישבע או יקלל שיפרע בקנס מה שיראה לב"ד פעם א' וב' ואם
לא ירצה להפנע שיענישו בגופם כפי מה שיראה להם גם ענין השפחות אשר הם תקלה
לישראל אשר הם לזכשו רקמה ויזנו אחריהם שתגזרו שלא ילכשו להו רק בגד שחור
מאפרילתון או פיוצא בו והיריעות שיהיו מיריעות עבות ולא דקות ושיחרימו חרם גדול
בשופרות על כל מי שיבעול בת אל נכר והנמצא שיענש עונש גדול פי כבד ידעתם
שקנאין פוגעין בו ונדמו מסור בינדכם להסיר מכשול גדול כזה פי בעונותינו הרבים כמה
בנים ילדו שפחות מישראל גם שימנעו שלא תלנה ברבית שפחה של ישראל לישראל
פי, מה שקנתה שפחה קנה בעלה ונהרי הוא כאילו הישראל עצמו מלנה ברבית גם למנוע
ליהודים שלא יקנו שום ירקות ביו"ט ולא דבר אחר פי כבד ידעתם חומר מחלליו"ט גם
ענין התפלה שלא ישחוו משעה שהתחיל ברוך שאמר עד שישלים התפלה פי אז תהי
מקובלת ואם לאו מי בקש ואת מידכם רמוס חצרי גם למנוע בשבתות ויו"ט יושבי
קרנות להסתפל בנשים אשר עוברות עליהן ולהתעסק בדברי לצנות ולקיים כל התקנה
החתומה בז' טובי העיר: פרק מי שהחשיף א) איתמר ר"ח אמר מזל מחכים [מזל]
מעשיר ויש מזל לישראל ור' יוחנן אמר אין מזל לישראל ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאר"י
מנין שאין מזל לישראל שנאמר כה אמר ה' אל דרף הגוים אל תלמדו ומאתות השמים
אל תחתו פי יחתו הגוים מהמה גוים יחתו וישראל אל יחתו ואף רב סבר אין מזל
לישראל דא"ר יהודה אמר רב מנין שאין מזל לישראל שנא' ויוצא אתו החוצה וכו' אמר
אברהם לפני הקב"ה רבש"ע בן ביתי יורש אותי, אמר לו לא פי אם אשר יצא ממעיך
הוא יירשך אמר לפניו הסתפלת באיצטגנינות שלי ואין ראוי להיות לי בן א"ל צא
מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל מאי דעתך דקאי צדק במערב מהדרנא לי'
ואוקימנא לי' במזרח והיינו דכתיב מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגליו ומדשמואל נמי
אין מזל לישראל דשמואל נאבלט הו' יתיבי וכו' עד נפק ודרש וצדקה תציל ממנת ולא
ממיתה משונה בלבד אלא ממיתה עצמה ומדר' עקיבא נמי אין מזל לישראל וכו' עד נפק
וידרש וצדקה תציל ממנת וכו' ומדר"נ נמי אין מזל לישראל וכו' האמת שאין מזל
לישראל שאין מסורין ביז מושל ושומר ולא ביז פוכב ומזל אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו
הוא מולך עלינו ואנחנו עבדיו פענן שכתוב פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא של
אחר וכן הוא אומר ופן תשא עיניך השמימה וכו' אשר חלק ה' אלהיך אתם לכל העמים
וכו' אבל בישראל הוא אומר בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם וכו' פי חלק ה' עמו

ה' בְּדָד יִנְחֵנוּ וְאִין עֲמוֹ אֵל נִכְר וּכְבֹר רִמְזוֹתָיו בְּמָה שְׁקִדְם אָמְנָם פְּתַבְתִּי מֵאֲמָר זֶה לְהִיּוֹת חֲתִימָה לְמִסִּיפְתָּא זֹו פְּדִי לְמִלְאוֹת חֲצָץ פִּי הַיְבָרִי שְׁמַיִם הַחוּזִיִּים בְּפוֹכְבִּים כִּי בְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בְּדוֹרְנוּ הַרְבֵּה מְעַמֵּי הָאָרֶץ הַמְתַּיְהַדִּים נִמְשָׁכִים אַחַר דְעֵתָם וְאַחַר מִדְתָּם וְעַל פִּיהֶם יְהִי' שִׁיבְתֶם וְקִימְתֶם וְעַל פִּיהֶם יִסְעוּ וְעַל פִּיהֶם יִחְנוּ וְאֵת מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ לֹא יִדְעוּ עַד כְּמַעַט פְּחָשׁוּ בַה' וַיֹּאמְרוּ לֹא הוּא וְאוֹמְרִים שְׁפָכְרוּ נְמַסְרוּ מְעַשִּׂיהֶם וּמְחַשְׁבוֹתֵיהֶם לְתַנוּעוֹת הַגְּלָגְלִים וְהַבְּטוֹת ז' פּוֹכְבֵי לְכַת מַחְזָה מוּל מַחְזָה אוֹ פְּכִי מַה שִׁיתְחַזֵּק וְקָרַב זֶה אֵל זֶה עִם הַבְּטָתָם לְשֹׁאֵר פּוֹכְבִים הַעוֹמְדִים וְדַבְּקִים דְּבָק דָּק עַד מְאֹד וְאוֹמְרִים עֲזוּב ה' אֵת הָאָרֶץ מו' יְמֵי בְּרֵאשִׁית וְלֹא יוֹסֵף לְרֵאוֹת עוֹד עַד כְּמַעַט שִׁיאֲמְרוּ אִין בְּכַח הַיְכוֹלָת לְשִׁנוֹת טְבָעָם וְסִדְרָם וּמְלֶאכֶתָם הַמְסוּרָה לָהֶם לְהַטִּיב אוֹ לְהַרְעֵ אִין תִּימָה לְחַכְמֵי הַגּוֹיִם שְׁלֹא נִיתְנָה לָהֶם תוֹרָה תְּמִימָה אִם יִתְעָה לָבָם אַחַר הַחֲכָמָה הַמְסוּרָה לָהֶם אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ הַמְאֲמִינִים בְּנֵי מֵאֲמִינִים שֶׁנִּתְנָה לָנוּ תוֹרָה וְעַמְדוֹ רִגְלֵי אֲבוֹתֵינוּ עַל הַר סִינַי אִיךָ נְסוּג אַחֲזוֹר לְבָנוּ וְנִטְט אֲשׁוּרֵינוּ מִנֵּי הַדְרָף הַיְשָׁרָה וְנִנְיַח תוֹרָה שְׁלִימָה שְׁלָנוּ בְּעֵבוֹר שִׁיחָה בְּטוֹלָה שְׁלָהֶם שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר לְהַדְבִּק בְּדַעַת זֹו אֲלֵא בְּמֵי שְׁכוֹפֵר בַּתוֹרָה כְּלָה כְּלָל וּפְרָט בְּעוֹנוֹשָׁה וּבִשְׁכָרָה וּבְנִסִּים וּנְפִלְאוֹת שְׁפָה שְׁאִינָן בְּנוֹהֵג שְׁבַע עוֹלָם שְׁאִם פְּדַבְרֵיהֶם כֵּן הוּא אִין בְּכָלֵל יְעוּדֵי הַתוֹרָה מִמֶּשׁ וְלֹא בְּאֵלוֹת הַפְּתוּבוֹת כֵּה שְׁאִין בְּטָבַע הַגְּלָגְלִים לְהַמְטִיר עַל אָרֶץ צִיָּה וְלַתַּת מְטֵר בְּעַתּוֹ וּכְיוּצָא בּוֹ בְּשֹׁכֵר קִיּוֹם הַתוֹרָה וְהַמְצוֹת וּג"כ אִין בְּטָבַע הַגְּלָגְלִים וְהַאֲדָמָה לְהִיּוֹת שְׁמִינּוּ אֲשֶׁר עַל רֵאשֵׁינוּ בְּרִזָּל וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּסְתַּנּוּ נַחוּשָׁה וְשְׁלֹא יַעֲלוּ הָאֲדָמִים מִן הָאָרֶץ בְּעוֹנוֹשׁ בְּטוֹל תוֹרָה וּמְצוֹת עִם שְׁאֵר עֲבִירוֹת שְׁבַנֵי אָדָם עוֹשִׂין וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה אֲבָל הָאֲמַת וְהַיְשָׁר כִּי, עכ"פ לה' אֱלֹהֵינוּ הַגְּדוֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנְּצַח וְהַהוֹד כִּי כָּל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ וְלוֹ הַמְּמַלְכָה וְהַיְכוֹלָת עַל הָעֲלִיוֹנִים וְעַל כָּל מַה שְׁלֵמְטָה מֵהֶם וּבְיָדוֹ לְשִׁנוֹת הַטְּבַע בֵּין לְחוּבָה בֵּין לְרָעָה וּבְיָדוֹ לְהַמִּית וּלְהַחְיֹת וְלַתַּת חַיִּים אֲרָנוֹפִים לְטוֹב וּלְיִשָּׁר בְּעֵינָיו יוֹתֵר מִמָּה שְׁטָבַע מִזְלוֹ גוֹרָם וּמוֹרָה עָלָיו כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְחִזְקָיָהוּ שְׁאֲמַר לוֹ הַנְּנִי מוֹסִיף עַל יְמֵיךָ וּלְפַחוֹת לְחוּטָא כְּעַנְגָּן שְׁכַתוֹב וְהָיוּ יְמֵי מְעַטִּים פְּקַדְתוֹ יִקַּח אַחַר הַפֶּל לְפִי רִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן אֲשֶׁר אִין הַרְהוֹר וּמְחַשְׁבָה תּוֹפְסִין בּוֹ כ"ש שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר לְדַעַת דְּרָכָיו הָאִיךָ הוּא מְנַהֵג אֵת הָעוֹלָם וְאֵילּוּ בְּאֵתִי לְהַשִּׁיב עָלֵיהֶם בְּרֵאוֹת בְּרוּרוֹת מִן הַתוֹרָה וּמִן הַנְּבִיאִים וּמִן הַפְּתוּבִים עֲצָמוּ מְסַפֵּר וְלֹא יִכְלֵם סֵפֶר וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׁיוֹסִיפוּ עַל חֲטָאתָם פֶּשַׁע וַיִּגְלוּ פָּנִים בַּתוֹרָה שְׁלֹא כִּהְלָכָה בְּמָה שְׁאֲפֹשֶׁר לָהֶם בְּלִשׁוֹן תְּהַפּוּכוֹת וּמַה שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר לָהֶם יִשְׁלִיכוּ אוֹתָם אַחֲרֵי גֵּינּוּם וַיִּטִּיחוּ דְבַרֵּיהֶם וְנִמְצָאתִי גוֹרָם לָהֶם רָעָה עַל רָעָה ע"כ אֲמַרְתִּי אֲשֶׁמְרָה דְרָכֵי מַחְטוֹא בְּלִשׁוֹנֵי אֲשֶׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם וּמוֹטָב שִׁיְהִיו מְקַצְתָּן שׁוֹגְגִים וְאֵל יְהִיו כְּלָן מְזִידִין וְה' אֱלֹהֵינוּ יוֹרְנוּ וַיִּשְׁפִּין כְּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ עַל עַנְגָּן הַשְּׁבַת שְׁמֻצוֹיִם לְשִׁפְחוֹת לְהַדְלִיק נְרוֹת וּדְבָרִים אַחֲרִים זֶה פָּשׁוּט שֶׁהוּא אֶסוּר וְלֹא מְבַעֲיָא שְׁאֶסוּר לְצוֹוֹת לָהֶם שְׁהָרִי כָּל דְּבָר שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה אִינוּ אוֹמֵר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה אֲלֵא אֲפִי' לֹא צְנוּה לּוֹ אֲפִי' אֶסוּר לְהִנּוֹת מִמְּלֶאכֶתָם כְּדַתְנָן בַּפ' כָּל כְּתָבִי (א) נִכְרִי שֶׁהַדְּלִיק אֵת הַנֵּר מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל אֶסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ וְאֲפִי' שִׁיעֲשֶׂה הַגּוֹי מְעַצְמוֹ אִם רִגְלִי לְעֲשׂוֹת כֶּף אֶסוּר הוּא לְהַעֲרִים בְּזֶה הָעַנְגָּן כְּדָאֲמַר בַּפ' הַשׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֲלִים (ב) שְׁלַחוּ לִי לְאֲבוּהַ דְּשִׁמוּאֵל הַנִּי תוֹרֵי דְגַנְבֵי גַנְבֵי וּמְגַנְחוֹן לְהוֹן מֵאֵי שְׁלַח לְהוֹ הַעֲרָמָה אֲתַעֲבִיד בְּהוֹן הַעֲרָמָה יִתְעַבּוּד לְהוֹן וַיִּמְכְּרוּ לְגוֹיִם אֲלֵמָא אַע"פ שֶׁהַגַּנְבִּים הָיוּ גוֹנְבִין אוֹתָם מְעַצְמָם וּמְסַרְסִין אוֹתָם אֲפִי' ה' אֶסוּר מֵאַחַר שֶׁהָיוּ מְתַכְּוֹנִים לְהַעֲרִים גַּם הִכָּא בְּשִׁבַת אֶסוּר

וכ"ש באלו השפחות של היהודים ועבדיהם שכל מה שהם עושים הם לדעת בעליהן והם אסורין ליהנות ממלאכתם ואם בא לכבות אין שומעין להם כמו בקטן שהרי שביתתם עליה כמה שעושים לצורך היהודים שהרי דוקא בנכרי בעלמא אמרו חכמים דאם בא אין אומרים כבה ואל תכבה מטעם דנכרי אדעתיה דנפשי קעביד אבל בעבדו ובשפחתו פשיטא שהוא אסור שכל מה שהוא עושה לצורך ישראל הוא עושה ועל אותם המצוים לע"א או לישמעאלים לכתוב בשבת בשביל צרכיהם או בשביל חכירותיהם ואין בדבר ספנת נפשות ולא פקוח רבים פשיטא שזהו אסור וחלול שבת שהרי אמרינן בפ"ק דגיטין (ג) הקונה שדה בסוריא פקונה בפרוורות ורושלים למאי נ"מ לומר שכותבין עליו אונו ואפילו בשבת ומקשינן בגמרא בשבת ס"ד פדאמר רבא אומר לע"א ועושה ה"נ אומר לע"א לכתוב ואע"פ דאמירה לע"א שבות משום ישוב דארץ ישראל לא גזרו בי רבנן משמע דוקא משום ישוב א"י אבל אפי' בשביל מצוה אחרת אין אומרים לגוי ועושה דאלת ה' למה לא אמר משום מצוה התירו לומר לע"א ועושה ויהי' ישוב א"י בכלל שהרי פשיטא הוא שמצוה לגרש נכרי מא"י א"כ למה פרט יישוב א"י אבל לדבר אחר אפי' לדבר מצוה וכ"ש לדבר הרשות ואיני צריך להאריך בראיות שהרי זה הוא פשוט וג"כ פ' ר"ת ז"ל שבמקום שאין עירוב ושכחו הקהל להביא ההפטרות לבה"כ שאין לומר לע"א להביא ההפטרות לבה"כ ואע"פ שאין לנו עתה רשות הרבים גמור אלא פרמלית ואע"פ שהוא לדבר מצוה כ"ש לדבר הרשות בשביל צרכי יחיד ועוד אפי' לצרכי רבים לא מציינו היתר רק דבור דאע"פ שאסור לדבר בצרכיו פדכתוב ממצוא חפצה ודבר דבר לצורך רבים הוא מותר פדאמרינן פ"ק דכתובות ד) הולכין לטיאטראות ולקרקיסאות וגם הולכין לבה"כ ולב"מ לפקח על עסקי רבים בשבת פי' לדבר על עסקי רבים ולא לחלל שבת אלא בדבור בעלמא אבל לצויות לגוי לעשות מלאכה לצורך רבים הוא אסור אם אין בדבר ספנת נפשות כ"ש צורך יחיד שהוא אסור גם בזה אין להאריך גם ענין המדות והמשקלות והמשורה שלפעמים מודדין פחות ולפעמים זורקין הנשקל על המשקל בגובה כדי שיכריע המשקל וכבר אמר ר' לוי בבבא תרא (ה) קשה עונשן של מדות משל עריות שזה נאמר בהן אל וזה נאמר בהן אלה וגם אמר רב בר"פ הרבית ו) למה נאמר יציאת מצרים במשקלות אמר הקב"ה אני שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור ובין טפה שאינה של בכור אני הוא עתיד לפרע ממי שטומן משקלותיו במלח ושוקל וכו' אמרו ז) ק"ו ומה משורה שאינה אלא אחת מל"ג בלוג הקפידה עליו התורה לוג או חצי לוג וגו' ע"כ יש למנות על המדות שני [אנשים] נכבדים מיוחסין שלא ישאו פנים ולא יחניפו להם שהרי זה גזל אין לו תשובה גם שכל מי שיבוא עליו עד א' שגנב לגוי וישבע העד שראה שגנב לגוי ביזים שיענש ובלבד שלא יהיה שונא לו העד או אם יבואו ב' עדים אז יענש מן הדין ויהי' מוכרח בחרם כל אדם שרואה בחברו שגנב שיבוא להגיד לדייניםמיד ולא יחלל השם בפרהסי' גם כל אדם שאינו עוסק במלאכתו יבא לבה"כ שחרית ומנחה וערבית להתפלל כי אסור לאדם לעשות צרכיו קודם שיתפלל משעה שהתחיל עד שסיים כל הברכות ואם יעשה שיקנס כל פעם בזהוב לסולקיא גם שלא ישבו ברחובות בשבתות וימים טובים אסיפות אסיפות רק יפנסו לבתיהם או לבתי מדרשות לשמוע הדרישה גם שכל מי שיתרעם משום דין או שופט לאמר שדן הדין יחדי בלא עצת ת"ח שיהיה מוכרח הדין להתיעץ עם הת"ח או עם ב' או לפחות עם א'

ובזה יתלבן הדין ויצא הדין לאמיתו וזה פשוט הוא שקל מי שדנין דין עליו בע"כ ויאמר כתבו לי מאיזה טעם דנתוני צריכין לכתוב לו פדאמרין בסנהדרין א) גם שלא תוליד שום אשה לתנור קשוואלא או פנדא לע"א ליתן לאופה לאפות עם הפת אם לא שהאשה בעצמה תשום אותה בתנור ולא האופה אם היא ישמעאל אם ע"א ולא יועיל קיסם שזרקין הנשים לתנור או שיחתו בגחלים תחת הקשוואלא או האש שבתוך התנור מהדת הקיסם דדוקא גבי פת דתירו על ענני הישמעאליות שנוהגים בהן מנהג הפקר גם זה אסור דאמרין פ' השולח ב) הריא אמתא דהנת בןמבדייתא דהו קא עבדי בה אסורא אמר אבני אי לאו דא"ר יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה הוי פניפנא לי' למרה לכתוב לה גיטא דחירותא רבינא א' בהא מודה ר' יהודה משום איסורא פ' שפופין למרא לשחררה הרי שמשמע שמן הדין הי' לכפות אותם המחזיקין בישמעאליות ועושין בהם איסורא למפור אותן או לשחררם ולכל הפחות אם אינם רוצים לעשות זה ואמרין שהיא גזירה שאינן יכולים לעמוד בה ראוי הוא להחרים ולנדות בס"ת ובשפורות לכל בן ישראל הבא על ישמעאלית שילפת בחרם ובנידוי המקום ית' ובנדוי הקהל הקדוש קהל טוליטולה יצ"ו ועל כל מי שיודע בחברו שבא על ישמעאלית או על ע"א שיודיעהו לדיינים ועל הבע"ה של הישמעאלית שאם יודע לו הדבר הרע שהוא מן הבחורים שלו או מאחרים שיהי' מחוייב להכניסו בבית הסוהר או יחול עליו העונש הנז' שהרי הדבר החרמיו בו רבותינו פדאמרין בפ' אין מעמידין ג) ישראל הבא על הע"א הל"מ היא דאמר מר הבועל ארמית קנאין פוגעין בו ומתריך אלא מדאורייתא בפרהסי' וכמעשה שהיה נאמו אינהו וגזור אפי' בצניעה ומקשינן בצניעה נמי ב"ד של חשמונאי גזרו דכי אתא רב דינא אמר ב"ד של חשמונאי גזרו ישראל הבא על הע"א עובר משום נשג"ז ואם הוא בפרהסי' חייב מיתה לקנאין ומתריך שבד"ח גזרו אפי' על היחוד עוד אמרין פ"ב דעירובין ד) עוברי בעמק הבכה מעין ישיתוהו וגו' הרי דמחייבי חדא שעטא בגיהנם ונחית אברהם ומסיק להו בר מבא על הע"א דממשכא ערלת' ולא מבשקר לי', וה"ה לבועל ישמעאלית פי, אין ראוי לישראל שהם עם קדוש לטמא ורעהים במעי נכרי' ולהוליד זרע לע"ז ע"כ ראוי לכל ישראל לקנא לאלהים להסיר העקוב הזה גם על שבועת שוא ששבעין בשם המפורש כבר ידוע ענין השבועה כמה הוא חמור שהנביא אמר הגנב רצח ונאף והשבע לשקר ולקטר לבעל והלך אחרי אלהים אחרים הרי שכללו הנביא עם רציחה ונאוף וע"ז גם אצל בישל'הי יומא ה) אלו הן קלות עשה ול"ת חוץ מלא תשא ואלו הן חמורות פרישות ומב"ד ולא תשא עמהם הרי שהחמירו בה הרבה ועל ענין שמקללין אביהן ע"ת לא תהי' כזאת בישראל שפעמים יספור לומר אמת וישקר נמצא שנתחייב סקילה ועוד אם חנם הוא זכרו ע"ח נמצא שקלל אביו ומי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות כן להכניס אביו בספק קללה גם הענין של הפלה שיגלו אותה קודם הקדושין ואחר הקדושין יכסו אותה שהרי אין הלכה כמ"ד פלה מותרת להסתפל בה אפי' שעה א' וגם יפירוה העולם קודם הקדושין ויהיו עדים פקדושין וגם שיהיו לעולם ב' עדים, מיוחדים שמה שיראו הטבעת קודם אם שנה פרוטה אם לא וישמעו הקדושין מפי הבעל.

צ"ב בפנינו עדים חתומים מטה בא בחור אחד לפני חצר בית הכנסת די גרמינא ואמר לפנינו לפי תומו שראה הר"ר שמעון בן הר"ר יעקב הרוג מוטל לפני ביתו יתקורנו

וְדַרְשָׁנוּ מֵאֵתוֹ הֲלֹא עֲדִים אַחֲרֵים הֵעִידוּ שְׁהֵיָה מְנוּטֵל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְהִשִּׁיב אֶמֶת מִתְחִילָה
נִהְרַג בְּבִיתוֹ וּלְכֹסֶף גָּרְרוּהוּ הַחוּצָה וּמָה שֶׁשָּׁמְעֵנוּ כְּתַבְנוּ וְחַתְּמָנוּ יְהוּדָה בַּר שְׁמֵחָה מְשֻׁלָּם
בַּר אֱלִיקִים נִהְנוּ ח"מ הַנְּכַרְנוּ לְהִיּוֹת דִּינָיִים בֵּין מוֹרֵי הַר"ר יִרְמְיָה אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל
הַיְתוֹם בֶּן הַר' שְׁמַעוֹן הַקְּדוֹשׁ וּבֵין מוֹרֵי הַר' יֶקָר הַפֶּהוּ וְהוּעֵד בְּפָנֵינוּ בְּכֶתֶב מְקוּיָיִם שְׁרָאָה
אֶת הַר' שְׁמַעוֹן מֵת וּמָה שְׁרָאִינוּ וְהוּעֵד בְּפָנֵינוּ כְּתַבְנוּ וְחַתְּמָנוּ חֲזַקְיָא בְּשִׁבְחָה שִׁי' נָתַן בּוֹזֵי
בַּר יוֹאֵל הַפֶּהוּ ו"ל אֱלִיקִים ב"ר יְהוּדָה הַלְלוּ ו"ל בְּפָנֵינוּ ח"מ הֵעִיד ר' וּלְקַמֵּן ב"ר אַבְרָהָם
מוֹרְנֵק שְׁרָאָה אֶת הַקְּדוֹשׁ הַר' שְׁמַעוֹן בַּהַר' יַעֲקֹב הַלְלוּ בּוֹרְצֵבּוֹרֵק עִיר הַדְּמִים וְאוֹתוֹ ר'
זַעֲלֻקְמָן שְׁהֵעִיד הֵיָה מְנוּסֵר שְׁהֵיָה לוֹ גָּבֹן עַל גָּבִיו וְאָמַר רֵאִי לְדַבְּרֵי שְׁרָאָה אוֹתוֹ מֵת
וּמְנוּחַ אֲצֵל מִפְּנֵלֵת א' וּמָה שְׁהֵעִיד בְּפָנֵינוּ כְּתַבְנוּ וְחַתְּמָנוּ יְהוּדָה בֶּן הַקְּדוֹשׁ ר' אַבְרָהָם ו"ל
יוֹסֵף ב"ר אֲרִי' ו"ל אֲמִיץ מֵאִיר בֶּן הַר' מְנַחֵם ו"ל הַחֹתֶמֶת אֶמֶת בֶּן הַר' יֶצְחָק הַלְלוּ אֵלֶּה
הַעֲדוֹת שְׁהֵעִידוּ לְהַתִּיר הָאֱלֻמָּנָה לְהַנְּשֵׂא וְאֵלֶּה הֵם הַטְּעָנוֹת שְׁטוּעֵנִים הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס מִן
הָאֱלֻמָּנָה וְהָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל הַמֵּת הַנְּגִי רֵאוּבֵן אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס אֶלְמָנַת בְּתִי וְיִתוּמַת בַּת בְּתִי בָּא
לְשִׁפְרָא וְתַבְעִתִי כְּתוּבָתָהּ כִּי בַעֲלָה קֹדֶשׁ הַשֵּׁם וְהִנִּיחַ קִרְקַע בְּתִי עַד שֶׁקָּבְלוּ ב"ד בְּמִקוּמָהּ
וְהַתִּירוּהָ לִינְשֵׂא ע"פ גַּם הַחֲזִיקוּ ב"ד שִׁפְרָא וְעֲדִיו אַחַר קָבְלוּ שְׁנַיִם בְּעֲדוֹתוֹ בְּמִקוּמוֹ
וְהַבֵּאתִי הַשְּׁנַיִם שֵׁם בְּפָנֵי ב"ד וְהֵעִידוּ שְׁשָׁמְעוּ מִפִּי עַד וּשְׁמוֹ יְהוֹנָתָן וְאָמַר כִּי הוּא מְזַרַע
רַבְּנוּ יְהוֹנָתָן הוּא וְשָׁמְעוּ מִפִּיו שְׁרָאָה דָּן בֶּן נִפְתָּלִי שְׁהֵיָה חֲתָנִי בַעַל בְּתִי הַרוּג בַּחֲקִירָה
וּדְרִישָׁה וְא"ת מֵאַחַר שְׁהֵעֲדִים אֲנוּסִין הָיוּ אֲכָלוּ גְבֻלוֹת לְתִיאָבֹן י"ל אֲרַמְלָא נִגְדָּו לְחַנּוּנְיָא
וְכו' וְא"כ הָאֲכִילָה וְהַכְּפִירָה הַפֶּל ע"י אֲנוּס וְא"ת שְׁהוּא בֵּין הַע"א יוֹתֵר מֵדַאי י"ל יִצִּיאָה
דְּכַוְוָתָהּ מִי יוֹדַע אִימְתִי וְעוֹד אִם תֵּאמַר כֶּן מְרַבָּה מִמְזֻרִים בְּיִשְׂרָאֵל שְׁהוֹתָרוּ ע"פ וְעוֹד
יֵתֵר מִזֶּה אֲמָרוּ חֲכָמִים א) אִשָּׁה שְׁבָאָתָהּ לִב"ד וְאֲמָרָה הַתִּירוּנִי לִינְשֵׂא וְהַדָּר תְּנוּ לִי
כְּתוּבָתִי מִתִּירִין אוֹתָהּ לִינְשֵׂא וּמִגְבִּין אוֹתָהּ כְּתוּבָתָהּ ע"פ עֲצָמָה וְא"ת שְׁעַת מְלַחְמָה אֲמָרַח
בְּדַדְמִי י"ל לְאֲנוּסִים הוּא עַת שְׁלוֹם וְע"ז סְמָכוּ ב"ד וְהַתִּירוּהָ לִינְשֵׂא וְגַם דִּיִּיקָא וּמִנְסָבָא
וְעוֹד אִם יִחְרִימוּ בַּבְּה"כ יְבוֹאוּ לִי כַּמָּה כִּימִי עֲדִים שְׁהַזְכִּירוּ נְשָׁמְתָם בְּכָל הַקְּהֵלוֹת עִם
שְׁאָר הַקְּדוֹשִׁים גַּם תּוֹבַע אֲנִי הַמְּטַלְטֵלִין שְׁהִיו שְׁלוֹ וְהֵן בֵּיז הַר' יֶצְחָק הַשׁוֹפֵט וּמֵאַחַר
שְׁהִבִיא עֲדִים שְׁבָאָה עַת גְּבִיית כְּתוּבָה אֲבִקֶשׁ מִב"ד שִׁיג בְּלִי אִיחּוֹר וְלֹא יַעֲנוּ דִין אֶלְמָנָה
וְיִתוֹם וְעוֹד הָעֵד שְׁהוֹתָרָה ע"פ הַר' זִילְמָן חֲתָן ר' הִילֵל מִמְּגַנְצִיא חֲשׁוֹב בְּהַפְּלָגָה הֵעִיד
עָלָיו בְּפָנֵי ב"ד שְׁהֵעֵד הִי צָנוּעַ וּמַעֲלִי כָּל יָמָיו וְהִי דָר אֲצֵלוֹ בּוֹרְצֵבּוֹרֵג עַד אוֹתוֹ זְמַן
שְׁנַאָנְס וּמָה שְׁהֵעִיד בְּפָנֵי הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל הַיְתוֹם יֵשׁ לִי פֶסֶק ע"ז וְא"ת הַשְּׁנִי לֹא נִתְקַבֵּל
בְּפָנֵי הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס לְעֲדוֹת אִשָּׁה נְאֻמַּר עוֹד בְּאִסִּיפַת כָּל הַרְבָּנִים פֶּסְקוֹ שְׁמוּצִיאִין כְּתוּבוֹת
וִירְוִשׁוֹת עַל פִּיָּהֶם וְכַמָּה פֶּסְקִים נִפְסְקוּ בְּשִׁפְכָר כֶּן וְשְׁמַעוֹן הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל הַיְתוֹם זְבוּלוֹן
כֶּן דָּן מִשִּׁיב כִּי דַבְּרֵי רֵאוּבֵן מָה שְׁהִבִיא רֵאִי שְׁאוּמֵר רֵאוּבֵן כִּי אוֹתוֹ זַעֲלֻקְמָן הֵעִיד שְׁנִהְרַג
חֲתָנוּ דָּן בֶּן נִפְתָּלִי מִמָּה שְׁאָמַר זַעֲלֻקְמָן יֵשׁ עָלָיו עֲדִים שְׁאוּכַל גְּבֻלוֹת לְתִיאָבֹן וּפְסָלִינָן לִי
פ' זֶה בּוֹרֵר ב) וְאֶפְי' אֶלְיָבָא דְרָבָא וּבְסוֹף פ"ק דַּר"ה ג) זֹאת אוֹמְרַת גְּזֻלָּן דְּדַבְּרִיהֶם כְּשֶׁר
לְעֲדוֹת אִשָּׁה אֲבָל פְּסוּל מִן הַתּוֹרָה פְּסוּל לְעֲדוֹת אִשָּׁה וּבפ' זֶה בּוֹרֵר פְּסִיל לִי מִדְּאוּרִיִּיתָא
וְאִם הַתִּירוּהָ לְהַנְּשֵׂא קוֹדֵם שְׁיַדְעֵנוּ שְׁהוּא פְּסוּל דְּאוּרִיִּיתָא עִתָּהּ שְׁיַדְעוּ הַהַתָּרָה הִיא בְּטָלָה
לְמַפְרַע דְּקִי"ל כְּאֲבִי' ד) עַד זוּמָם לְמַפְרַע הוּא נִפְסָל וְאַחַר שְׁבִשְׁעַת רֵאִיית הַעֲדוֹת הוּא
פְּסוּל בְּעֵינֵי תְּחִילָתוֹ וְסוֹפוֹ בְּכַשְׁרוֹת כְּדִשְׁלַח רָבָא לְרַב יוֹסֵף בַּר חֲמָא בַּפ' יֵשׁ נֹחֲלִין ה)
וּפ' הָאִשָּׁה שְׁנִתְּאֵלְמָנָה ו) אֵהָא דְּאֲמָרִינוּ נְאֻמְנִין לְהֵעִיד בְּגוֹדְלוֹן מָה שְׁרָאוּ בְּקֻטְנָן אִם הִי

ע"א ונתגזיר אין נאָמנין ואע"ג דע"א מהימן והוא מסיח לפי תומו אבל האי זעלקמן שפא להתיר אינו נאָמן והכי איתא בספר המצות הפסול לעדות מן התורה אם בתורת עדות בא להתיר אשה שמת בעלה אינו נאָמן וגם אותו יהונתן אינו נאָמן דנשם בספר המצות אָמר עד אָחד במלחמה בעיָא היא וְלֹא אִיפְשִׁיטָא הָרִי שְׁאִין מוֹעִיל אֲלָא א"כ אָמר מת וקברתיו שהוא עדות גמור ואם לא אָמר פֿן אָף שִׁישׁ ב' עדים אינן נאָמנין עכ"ל עד א' אָמר ראיתיו שמת במלחמה אי ראיתיו שפָּל עליו מפולת או ראיתיו שטָבַע בַּיָּם הַגָּדוֹל וְכִיּוּצָא בְּדָבָרִים אֵלּוּ שְׁרֻבֵן לְמִיתָה אִם אָמר קברתיו נאָמן ותנשא ע"פ ואם לא אָמר קברתיו לא תנשא ואם נשאת לא תצא וְחָכֵם שְׁהוּרָה לְהַשִּׂיא אוֹתָהּ לְכַתְחִילָה מְנַדִּין אוֹתוֹ זְהוּ לְשׁוֹן סֵפֶר מִיִּמּוֹנֵיפ"ג דְּגִירוּשִׁין ע"כ וְזֶהוּ לְשׁוֹן אַבְיָאֶסָף בְּסוּף יְבָמוֹת רַב אֶלְפָּסִי ז"ל פֿסק דָּאָם מְסִיחַ לְפִי תְּנוּמוֹ כְּשֶׁר אִפִּי גִזְלוֹן דְּאוֹרְזִיטָא לֹא גָרַע מֵע"א וְרַעֲיָא דְכִיּוֹן דִּידַע בְּטִיב יִשְׂרָאֵל דִּילְמָא אֲעָרוּמִי קָא מְעָרִים וְכַוְנָתוֹ לְהַעֲיִד עכ"ל נִמְצָא זֶעֱלֵקְמוֹן פֿסוּל מְפָנִי שְׁהוּא מְשׁוֹמֵד אוֹכֵל גְּבֻלוֹת לְתִיאָבוֹן וְיִהוּנָתָן וְהוּא עַד בְּמִלְחָמָה נְפֹסֵל וְעוֹד שְׁלֹא דָרְשׁוּ וְחִקְרוּ אִיךָ נִיצוּל וְהֵלֵא נְהָרְגוּ כְּדָאָמַר פ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹם א) שְׁפִיר עֲבַדְתָּ דְשִׁנְבַת נִפְשָׁךְ וְעוֹד דָּאָמַר הֵתָם ב) אֵהֵיא בְּעִיא דְעַד אָחַד בְּמִלְחָמָה זִמְנִין דְסָנְיָא לִי וְלֹא דִיִּיקָא וּמְנֹסְבָא וְהָכָא וְדָאי סָנְיָא לִי שְׁקִיבֵל לְקִרְוִיבֵי שְׁהִיתָה מוֹרְדָת בּוֹ וְא"כ אִינָה מוֹתֶרֶת לִינְשָׂא וְהִנְנִי תוֹבַע מְמַנָּה שְׁכַר לִימוּד בְּנִיָּה שְׁהָאָב חֲזִיב כְּבָר ג' שְׁנִים וְעוֹד כִּי הָאָב חֲזִיב בְּבָנוּ לְלַמְדוֹ תוֹרָה וְכָל נְכֹסֵי אָבִיו הֵן בְּיָדָהּ וּמָה שְׁכַתְּב רְאוּבֵן שְׁהִתִּירוּ לְהַד"מ וְאַפִּי הִתְרָה בְּטַעוֹת הִתְרָה כְּאֲשֶׁר כְּתַבְתִּי וְעוֹד רְאוּת רְבוֹת שְׁיָבִינוּ הַמּוֹרִים עֲצָמָם וּמָה שְׁכַתְּב שְׁהִתִּירוּ כְּמָה נְשִׁים ע"פ חֲלִילָה שְׁהִתִּירוּ אָף ע"פ אָנוּסִים שְׁאִינן מְשׁוֹמְדִים לֹא לְהַכְעִיס וְלֹא לְתִיאָבוֹן וּמָה שְׁהִזְכִּירוּ בְּשִׁמוֹ יְהוּדִית אַחַת כֶּלֶת ר' זְאֶלְמָן הַסּוֹפֵר הַזְּכִירוּ שְׁמָתָהּ וְהוֹעֵד עֲלֶיהָ לְבַעֲלָהּ וּבָאת לְפָנֵינוּ אַחֲרֵי זֹאת וּמָה שְׁהַעֲיִד הַר' זֶעֱלֵקְמוֹן שְׁהִיָּה כְּשֶׁר קוֹדֵם שְׁנָאָנְס אוֹתוֹ וּלְקַמֵּן יוֹחֲנָן כ"ג שְׁמַשׁ בְּכִהוּנָה גְדוֹלָה פ' שְׁנָה וּלְבִסוּף נַעֲשֶׂה צְדוּקִי גַם זֶה שְׁרָאוּ שְׁאָכֵל גְּבֻלוֹת לְתִיאָבוֹן וּבְאִסִּיפֶת רְבוּתִי לֹא הִתִּירוּ אָף אוֹתוֹ שְׁאִינוּ מְשׁוֹמְדִים לְתִיאָבוֹן וְלֹא לְהַכְעִיס וְרַבּוֹן הַעוֹלָמִים יוֹצִיאָנוּ מִדְּאָבוֹן וְיִרְאֶה בְּעֵלְבוֹן עִמוֹ, וּמָה שְׁכַתְּב שְׁמַגְבִּין ע"פ עֲצָמָה הָכִי תַנִּינוּ פ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹם ג) הָאִשָּׁה שְׁהִלְכָה הִיא וּבַעֲלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם וְכו' וְאָנוּ מְאַמִּינִין לָהּ שְׁהִיתָה אֲצֵל בְּעִלָּה וְאַפִּי לְהַגְבוּתָה כְּתוּבָתָה כְּדָאָמַר פ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹם ד) וְהַגְבוּתָה ב"ד כְּתוּבָתָה לְפִי שְׁרָאָתָה שְׁמַת וְהִיתָה אֲצֵלוֹ וּבְנִידוֹן זֶה הַגְזִירָה הִיתָה בּוֹרְצָבוֹרְג וְהִיא הִיתָה בּוֹנֵרְמִיזָא וְא"ת שְׁרָאָתָה אוֹתוֹ מֵת זִימּוּהָ וְאִין בְּדָבָרֵיהָ מְמַשׁ וְיִתְפּוֹנוּ הַמּוֹרִים בְּדָבָרִים הַלְלוּ וְיִירוּ כֵּן בַּע"ש וּמָה שְׁאָמַר שְׁיִשְׁאָלוּ עֲדִים שְׁהוּא בְּכַשְׁרוֹת מִתְחִילָה וְעַד סוּף אִין מְמַשׁ בְּדָבָרֵי אִם לֹא דָאָמַר כְּדָאָמַר פ' הָאִשָּׁה רַבָּה ה) דָּאָתוּ בִּי תִרִי וְאַמְרִי אָנּוּ הוִינּוּ בְּהַדְלִי מִכִּי נִפְקַע עַד הַשְׁתָּא אִי הוּוּ עֲדִים שְׁרָאוּהוּ לְתִיאָבוֹן תִּרִי בְּהַדְלִי תִרִי וְאִם לֹא יַעֲיִדוּ כֵּן עֲדִי נְאָמְנִין וְלֹא עֲדִי שְׁהֵם רָאוּ וְלֹא עֲדִי וְאִין לֹא רָאִינוּ רֵאִי וְרָאוּבֵן אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס בְּתוֹ טוֹעֵן מ"ש שְׁמַעוֹן הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁיִישׁ לוֹ עֲדִים שְׁרָאוּהוּ אוֹכֵל גְּבֻלוֹת ח"ו לְאַחַר שְׁיִצָּא מִיָּדִי גוֹיִם לֹא אָכֵל אֲלָא הִיָּה מָה שְׁעֲשֶׂה עַד יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ וְהַלֵּב יוֹדַע אִם לְעַקֵּל וּמִחֲמַת שְׁנָאָה הוּא אוֹמֵר וּנ"ל דִּין שְׁעֲלִי לְהַזְכִּיר עֲדִי שְׁמָא יִשְׁכַּח מְשׁוּם תְּקֻנוֹת עֲגוּנוֹת וְיִישׁ לוֹ עֲדִים עֲלִי שְׁתְּחִילָתוֹ וְסוּפוֹ בְּכַשְׁרוֹת גַּם ב"ד בְּתֵר ב"ד לֹא דִיִּיקָא וּמְסַתְּמָא דָרְשׁוּ וְחִקְרוּ אָמְנָם לִיכָא אִינְשִׁי וְכַתְּבוּ הָכָא כִּי אָבְלָה גַם רָאִיתִי מֵת פְּשִׁיטָא שְׁמוֹעִיל לְאָנוּסִים וְלָהֶם אִינוּ מְלַחְמָה גַם הִיא לֹא הִיתָה מוֹרְדָת לְעוֹלָם וְזֶה אָבְרָר בְּמִקוּמֵי אִם הוּא דִין אָבְלָנ"ל

שעל האפוטרופוס להביא ראיה מאחר שהבאתי עדי לעדותי ומסירת מודעה לקרוביו אינו פלוגה ושמה נאף אם מסר הרבה עצות רעות גורמים כפאשר אברר פשאצטרף שהיו נוהגין זה עם זה באהבה ובחבה בעת שנפרד מאתנו וגם מקודם אף שהוצרף לילך אחר חובותיו שהי' חייב וגם חייבים לו תדע דאי מרדה למה לא הושיב החזן לקבל לב"ד שיכריזו עלי' ד' שבתות כדאיתא פ' המדיר) ומה שכ' דוקא פשהיתה אצל בעלה ליתא אלא פלגא הוא כמו שמתירין אותה להנשא כף מגבין אותה פתובתה ועוד יש לי עדים ששמעו מאשת דוגלין שהעידה על א' שעשנו עליו את הבית וג"כ על חתני דן בן נפתלי ונדוע לה שלא ניצול א' מהם והתירה הר' שמעון אפוטרופוס של היתום זבולן בן דן כי בקשני בכתיבה לקבל עדותה והדין עמו כי אינו שעת מלחמה לאנוסים ואם הייתי שקט על שמרי גם עלי לסלסל ולפשפש בס' מימוני והמצות אף טלטולא דגברא אף קלף נמצא לי על ידי טורח פלגא דמלתא כל פוננתו להפקיע פתובתה אף ע"י עיגון ונהרי הבאתי עדי ודעו וראו למי המשפט ואל תעגנו אותה וגם לא תענו דינה מפני דברי הבאי דברי האפוטרופוס וא' העיד בוורמיזא לפני ר' יהודה בר שמחה לפני בה"כ ולפני ר' ליבוש מרוטנבורג שראה שחתני מת ודרשו וחקרו אחר שהגיד שמעון אפוטרופוס של היתום זבולן בן דן משיב מה שהוא אומר שא' העיד לפני ר' יהודה ברשמחה ולפני ר' ליבוש מרוטנבורג שאלתי אותם ואמרו שלא הפירוהו וידעתי שהוא מאותם שפפרו בעיקר לאכול גבלות לתאבון דאל"ה האיה ניצל ודן בן נפתלי נהרג וא"כ מאחר שחזר ראובן אפוטרופוס בתו אחר עד א' מזעלקמן ויהונתן לפי שיודע שעדותו פסולה כפאשר בארתי למעלה וא"כ זה העד שלא אמר האיה ניצול ולא הביא ראיה שהוא בחזקת פשרות וכל מי שהחזיק דת יהודית שמת נהרג וא"כ גם הוא בחזקת משנמד, ואחר דנתפונן להתיר אף הוא פסול לדברי רי"ף דפסל שלא הכשיר פסול דאורייתא אלא מסל' אבל נתפונן להעיד פסול וכ"ש לפי דברי אביאסף דפסל אפי' מסל"ת משום דאערומי מערים ים וגם לדברי רי"ף דפסל אפי' ב' עדים במלחמה אם לא אמר מת וקברתיו דפסול ודברי אשת דוגלין אין ממש בדברי' כי היא מוכחשת במה שאומרת כי עשנו עליו את הבית וכל העדים שהעידו על שאר בני הבית שהיה דן בן נפתלי בתוכו שנהרגו העידו ולא על שום שריפה ויבין המורה שלא להפסיד לימוד בן טובים כי בטחתי שלא יתירנה בפסולי עדות מן התורה ויורה שאין לה היתר עוד דחיישינן שפא תשפור עדים כי אם היתה מניחתו לשלש בנכסיו רק נגד ז' לטרין הי' פורעם ולא הי' צריף לילך בורצבורג אף קודם לכן גרשתו והי' אצלנו זמן מרובה אף שקרובים השלימום ולא היו ימים מועטים עד שהוצרף לילך לורציברג מפני שלא הניחתו לשלש בנפשו ולמה יתגרש הי'לך מנחתו בעדים פסולים וראובן אפוטרופוס בתו משיב ירא המורה להתיר ע"י בחור שהעיד לפי תומו לפני חצר בה"כ וורמיזא וכתבתי עדותו וכן פלם חתימות שקבלו עדותו ולשונם יש לי ואני הבאתי כתב חתום מרפני מגנציא גרמיזא שפירא שהתירו יבמה לשוק ע"פ בחור א' ולא שנא א"א בפ' הערל א) ועוד שהרשאה שעשאוהו אפוטרופוס כתבו שם היתום זבולן בן דן הקדוש אלמא שהאפוטרופוס בודה מלבו והיתום עשיר יותר מת' לטרין שנפלו לו מפח אחי אביו מה שיעדה זקנתו אבל היתומה אין לה פלוגה גם מהפתובה כמו שמוכיח כשתשבע וספר מימוני פסק מסל"ת משיאין ע"פ ומוציאין פתובה אף ע"פ ע"א ושמעון האפוטרופוס של היתום זבולן בן דן משיב העד העיד

בוורמיזא העדים אומרים שפא להתיר ואפי' בא להעיד לפי תומו פבר כתבתי שפסלו
אביאסף ואותה יבמה שהותרה במגענצא ע"פ בחר פשר לכל התורה פלה בן בנו של
ר' זעלקמן מרוטנברג וראיותיו ממה שהזכירו נשמתו וכתבו בהרשאה דברי תוהו כי
סמך הסופר על העדים שפסלתי וגם מחיים הוא קדוש פי לא המיר כמו שעשו עדיו ומה
שהוא אומר שיש ליתום ת' לטרין להד"מ ואפי' הו"ל עד פשר אחר שידוע לכל שאר
עמנו שקבל לכל קרוביו שפסלה אפי' מתשמיש ולא הי' שליט בנכסיו פלל א"כ הוא עד
א' בקטטה ובעיני היא ולא אפשריטא פ' האשה שלום ב) ולחומרא אזלינן לכן אין להתירה
פלל ויש לאוסרה להבא וכן ראוי למורה נחננו ח"מ הןברנו להיות מקבלי טענות מאלו
ב' אריות הנואמים בפערה וסופה את זהב בסופה ואנו שולחין הדבר הרמטה לידע
תשובתה על אמיתתה למורנו הר' עזריאל ומסערו הר' ידידני בן הר' שלמה ואם ישו
דעתם יחזרו לנו השליח עם הפסק ואם לא יקחו להכריע את הר' שלמה או אחר רק
פסק הדין על ב' או ג' כדי שנתלה הדבר בחוט המשולש ותדריכנו מנוחה באורח מןפולש
חזקני בשכח ש"י עלוב עלובים יהוסף בר אלקים הלוי ז"ל מאיר בן חעפ"ץ הר' יהודה
מעין נובע ונא רבותי אל תפנו אל שום פתב אם נשתלח לכם מזה הענין ואם נודע לכם
שום דבר פבר אל תפנו אליו פלו הטענות.

וזאת התשובה אל החוץ הלכו הארזים ואל הסכל חכמי הרזים מאירי נתיב במים עזים
הם הרואים הם החוזים רשתי מקור התקמה לאור יוציאו פל תעלומה אשר שלחו ללא
מזימה ואני אחר לא נסוגותי פן יאמרו רוחי רמה אסור למשמעתכם ואתם תעבירו
קולמוס על שגינות פחפצכם והנני דן לפני רבותי בקרקע פתלמיד לפני רבו על דבר
ראובן שהביא ראוי לדבריו ממה שהזכירו נפש הקדוש עם שאר ההרוגים אין זה דומה
ראוי שהרי קורא חזן מה שכתוב לפניו ואיהו לא ידע במלתא וא"ת נסמך על הסופר
שכתב זה ספר הזכרונות הא נמי לא היא דאמר בתוספתא דכתובות יפה פח העד מפת
השטר שהעדים שאמרו מת פ' תנשא אשתו פתוב בשטר מת פ' לא תנשא אשתו
ובירושלמי פליגא ואפי' מאן דשרי הינה דוקא ממנוין ע"פ ב"ד גם מה שאמר ראובן
להשיא בתו ע"פ עצמה מההיא דאשה שאמרה מת בעלי והדר תנו לי פתובתי מתירין
אותה לינשא ומגבין אותה פתובתה גם בזה איני רואה דבריו דהיינה דוקא פשאומרת
מת בעלי ומעידה שראתו מת וסמכין עלה מלוח שהחמרת עליה בסופה אבל הכא היאך
נסמך עליה והיא לא הייתה שם בשעת הזעם אי הך איתתא שריא לאו אפומה סמכין
אלא אפומא דסהדי מיהו נראה בעיני דאיתתא שריא על סמך העדים דאי נמי לא סמכין
אסהדותא דזעלקמן ששמעון אומר שביא עדים שאכל נבלות לתאבון והו"ל פגזלן
דאורייתא ואמר ר' מנשיא א) גזלן דאורייתא פסול לעדות אשה בהא נמי איכא לפקפק
קצת אי נמי נסמך אדרב יוסף פ' פיצד ב) דאסיק תלמודא דרב יוסף אמר אגא דאמינא
פרבנן ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן ואיכא לפרושי הכי ר' יוסף דאמר ג) פ' רבעי
לרצונו דשני נפשי רשע אינו נאמן עם אחר דמשמע דרשע לא הוי בר עדות היאך יישב
דבריו, פרבנן דאמרי הרגתי הוא לא ישא הא לאחר תנשא ומשני קסבר דאפילו רבנן
מודו לי ועדות אשה שאני שיש להכשיר רשע דאמר הרגתי משום דאקילו בה רבנן
דאפי' עבד ושפחה נאמנין והדר מסיק תנשא והא אמר גזלן דאורייתא פסול לעדות אשה
ודאי לדידני לית להו לרבנן אלא כר' יהודה דאמר הרגתי לא תנשא פלל אית דמפרשי

כָּהֵן אֵיכָּא ר' יוֹסֵף דְּלֵא קִפִּיד בְּרִשְׁעָא אַעְדוֹת אִשָּׁה מִיְהוּ לֹא סְמַכִּינָן אַהֵהוּא פִּירוּשָׁא דְּאִיכָּא
לְפִירוּשֵׁי בְּעֵנָן אַחַר דֵּר' יוֹסֵף נְמִי מוֹדָה בְּרִשְׁעָא גְמוּר ע"פ עֵדִים דְּנֻדְאִי פְּסוּל ל"כ"ע אָף
לְעֵדוֹת אִשָּׁה וְה"פ ור' יוֹסֵף דְּפָסֵל פ' רַבְעֵי לְרִצּוֹנֵי וְלִית לִי פְּלִגְנִין דְּבוּרֵיהּ כְּדִי לְקַיָּיִם
הַעֲדוֹת לֹמַר מַה שְׁאַמַּר רַבְעוֹ אֵמֶת וּמ"ש לְרִצּוֹנֵי אִינוּ אֵמֶת וְלֹא הוּי רִשְׁעָא מ"מ מוֹדָה
לְדַבְרֵי רַבָּנָן דְּגַבֵּי הַרְגָתִיו מִשּׁוּם עֵיגוּנָא אַקִּילוּ לְמִימַר דְּפִלְגִינָן דְּבוּרָא וְלֹא הוּי רִשְׁעָא דְּלֵא
מְהִימָן בְּמֵאֵי דְּאֵמַר הַרְגָתִיו אֲלֵא דְּאֵמַר שְׁהוּא מֵת דְּנֻקָּא לִפ"ז הֵיכִי דְּאִיכָּא סְהַדֵּי דְּהוּי
רִשְׁעָא לִד"ה פְּסוּל אֲפִילוּ לְעֵדוֹת אִשָּׁה וּמִיְהוּ הָאֵי לִישְׁנָא לֹא נִיחָא פְּנֻלֵי הָאֵי דְּמַסִּיק וּר'
מְנַשְׂיָא דְּאֵמַר כֵּר' יְהוּדָה וְהוּי מ"ל דֵּר' מְנַשְׂיָא פְּרַבְּנָן נְמִי דַע"כ לֹא שָׂרוּ רַבָּנָן אֲלֵא מִשּׁוּם
דְּפִלְגִינָן דְּבוּרָא וְלֹא הוּי רִשְׁעָא אֲבָל ר' מְנַשְׂיָא דְּאֵמַר הוּי פְּגוּזָן גְמוּר ע"פ הָאֵי מְלַתָּא לֹא
סְמַכִּינָן לְהַתִּיר אִשָּׁה ע"פ רִשְׁעָא מִיְהוּ עַל אוֹתוֹ יוֹנְתָן שְׁפַתְבּוֹ וְז"ל שְׁשִׁמְעוּ מִפִּיו שְׂרָאָה דִּן
בֶּן נִפְתָּלִי בְּעַל בַּתוֹ הֲרוּג בְּדַרְיָשָׁה וְנַחְקִירָה וְשִׁמְעוּן רוּצָה לְפָנֶסְלוּ מִשּׁוּם דְּהוּי עַד א'
בְּמַלְחָמָה וּבְעֵינָא הִיא וְלֹא אֲפִשְׁיטָא לֹא חֲזִינָא דְּבָרֵי חֲדָא דְּהָא לְדִידֵי' שְׁנַאֲנַס לֹא הוּי שְׁעַת
מַלְחָמָה וְהָאֲנוּסִים נִשְׁאַרוּ בְּעִיר אַחַר גְּלוּת הַמַּלְחָמָה יָמִים רַבִּים וְיַדְעוּ וְרָאוּ הַדְּבָר עַל
בְּוִרְיָו מִי בְּחָרְבַּ מִי בְּמִים בְּלִי סִפְקָ וּמֵאֵי בְּדַדְמֵי אֵיכָּא הֵכָּא וּמִסְתַּמָּא דְּדַבְרֵי הַבְּעֵינָא דַעַד
א' בְּמַלְחָמָה הֵינָהּ בְּמַקּוּם דְּדַבְרֵי הַעֲדָה סְתוּמִים וּקְצָרִים שְׁאַמַּר פ' מֵת בְּמַלְחָמָה מִיְהוּ
טַעְמָא דְּמְהִימָן מִשּׁוּם דְּמַלְתָּא דַעְבִּידָא לֹא אֲגַלּוּ' לֹא מְשַׁקְרֵי בַּהּ אִינוּשֵׁי כְּלוּמַר יֵשׁ לְהֵאֲמִין
עַל פְּלוּנֵי שְׁמֵת בְּמַלְחָמָה כְּמוֹ בְּלֹא מַלְחָמָה דְּכִינָן דַעְבִּידָא מַלְתָּא לֹא אֲגַלּוּ' שְׁמָא יְבֵא הֲרוּג
בְּרַגְלֵיו מַה לוֹ וְלִצְרָה לֹמַר שְׂרָאָה הֲרוּג וְהוּא לֹא רָאָהוּ בְּשַׁעַת יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ וְנָדְאֵי אֵיתָתָא
גּוּפָה חֵיִישִׁינָן דְּאֵמַרְהָ בְּדַדְמֵי כְּדִי לְהַנְשֵׂא אֲבָל אִיהוּ אֲמַאי מְעִייל נִפְשֵׁי' לְסַפְקָא אוֹ דְּלִמָּא
טַעְמָא דַעַד א' שְׁאַמַּר פ' מֵת בְּקוּצָר וְסְמַכִּינָן עַלִּי' בְּעַלְמָא שְׁלֵא רָצָה לֹמַר שְׁהֵיחֹו קְרוּב
לְמוֹת וְדוּמָה בְּעֵנָן כְּאִילוּ מֵת מִשּׁוּם דְּאֵתָתָא דְּיִיקָא וּמַנְסַבָּא וְהֵכָּא כְּשְׁאַמַּר לְשׁוֹן זֶה
בְּקוּצָר, אִינוּ לְסַמְוֹד עֲלֵיו דְּזַמְנִין דְּסַנְיָא לִי וְלֹא דְּיִיקָא פ' כִּי הֵכָּא שְׁבֵלָא זֶה הִיא תּוֹלָה
שְׂרׁוּב הוֹלְכֵי מַלְחָמָה קְרוּבִים לְמוֹת לֹא דְּיִיקָא וְהַשְׁתָּא נִיחָא אֲמַאי לֹא חֵיִישִׁינָן בְּכָל עַד
דַעַלְמָא הָאֵי חֲשִׁשָׁא דִילְמָא סַנְיָא לִי וְלֹא דְּיִיקָא אֲלֵא כְּדַפְרִשְׁתִּי נִיחָא דְּהֵכָּא סְמַכָּא
אַמְלַחְמָה בְּהָאֵי סְהַדֵּי כִדְפ' וּמִיְהוּ הֵיכָּא דְּאִיכָּא עַד א' בְּמַלְחָמָה כְּמוֹ שְׁשָׁהּ אַחַר מַעֲשֵׂה
וְרָאָה בְּוִרְיָו שְׁל דְּבָר וְהַפִּיר בּוֹ אַחַר מִיתָתוֹ בְּהָא לֹא אֲבַעֲיָא לָן דְּוֹדְאֵי סְמַכִּינָן עֲלֵהּ בַעַת
מַלְחָמָה כְּבַעַת שְׁלוֹם דְּסְמַכִּינָן אַדְבוּרִי' כִּינָן דְּאֵמַר בִּירוּר דְּבָר שְׁהָרִי שְׁמַעוּן בְּעַצְמוֹ פְּתַב
שְׂאֵם אֲמַר בְּשַׁעַת מַלְחָמָה עַד א' מֵת וּקְבַרְתִּיו וְנָדְאֵי סְמַכִּינָן אֲפֹנְמִי' מִטַעַם דְּבַקֵּל סְמַכִּינָן
אַדְיִיקָא דִינָהּ כִּינָן שְׁיֵשׁ לָהּ עֵדוֹת בְּרוּר שְׁל עַד אַחַר הָא' נְמִי עֵדוֹת דִּיהוּנְתָן שְׁהַגִּיד לְמַעֲלָה
בְּדַרְיָשָׁה וְנַחְקִירָה הֵינָהּ שְׂרָאוֹהוּ מֵת גְמוּר דְּמַה לִּיקְבַרְתִּיו מ"ל מְנַשְׂיָא לְכַלְבִּים הַגְּדָה
בְּרוּרָה יֵשׁ כָּאֵן וְכִי הָאֵי לֹא אֲבַעֲיָא לָן וּבְלִשׁוֹן הַאֲלֶפְסִי וְז"ל שְׁפַתְבּוֹ עַד א' בְּמַלְחָמָה הֵיכָּא
דְּאֵמַר מֵת וּקְבַרְתִּיו מְהִימָן וְאֵי לֹא מְסַהִיד כִּי הֵכִי אֲפִי' תְּהִי סְהַדֵּי לֹא סְמַכִּינָן עֲלֵיָהּ וְכ"ש
בְּעַד א' אוֹ אִשָּׁה דְּחֵיִישִׁינָן דִילְמָא בְּאֹמְדוֹן דַעַת קְמַסְהִיד וְכֵן הַלְכְתָּא עַכ"ל עֵתָה צָא וְלַמַּד
דְּנֻקָּא הֵיכָּא דְּאִיכָּא לְמִיתְלֵי בְּאֹמְדָנָא כְּגוֹן שְׁקַצַּר אֶת דְּבָרֵי וְלֹא חֲקִירוּ אֶת דַעַתוֹ שְׂרָאָה
סוּף הַמִּיתָה חֵיִישִׁינָן הָאֵם הַעִיד בִּירוּר דְּבָר הוּי כְּמוֹ קְבַרְתִּיו וְלֹא מְסַתְּבַר לְמִימַר שְׁכַל
הַמֵּתִים בְּמַלְחָמָה אֲלֶפֶים וּרְבֻבוֹת שְׁלֵא יִסְפְּדוּ וְלֹא יְקַבְּרוּ ב"מ וְאֵע"פ שְׁיִוְדְעִין כָּל הָעוֹלָם
כְּלוּ בְּבִירוּר דְּלֹא מוֹעִיל כִּינָן דְּלֹא אֲמַר קְבַרְנוּם וְיִהְיוּ כְּלוּן עֵיגוּנוֹת וְעוֹד בְּאֲלֶפְסִי עַצְמוֹ
מִבֵּיא דְּהֵנִי ב' ת"ח א) שְׁטַבְעוּ בְּסַפִּינָה וְהַתִּיר רַב נְשׁוּתִיָהּ ע"פ נְשִׁים וּפְרִיָהּ מִים שְׂאִין

לָהֶם סוּף אֲשֶׁתוֹ אֲסוּרָה וּמְסִיק מִיָּרֵי כַּגֹּן דְּאֲמָרֵי אֲסָקוּוּהוּ קָמֵן וְחִזְנוּוְהוּ לְאֶלְתֵּר וּמִשְׁמַע כִּינֹן שְׁהַעֲיָדוֹ בְּחִיקוֹר וּדְרִיֶּשֶׁה שְׁרָאוּ יִצְיָאת הַנֶּפֶשׁ וְגָמַר מִיָּתָה כִּי הָא וְדָאֵי לֹא אֲבַעֲיָא לֹן אַע"ג דְּלֹא הִזְכִּירוּ קְבוּרָה וְזֶה הַלְשׁוֹן מ"כ הִגָּהָ בְּסִפְרָ בְּתִשׁוּבַת ר' מְנַחֵם בַּר יַעֲקֹב וּר' אֶלְעָזָר ב"ר יְהוּדָה וְהָר' קְלוּנִימוּס בַּר גְּרִישׁוֹן דְּבַמְקוֹם שְׁאוּמֵר הָעֵד אֶפְיָלוּ בְּשַׁעַת הַמְּלַחְמָה רְאִיתִיו הָרוּג אַח"כ וְהִפְרִתִּיו יָפָה יָפָה בְּטָבִיעַת עֵינָי בְּהָא לֹא אֲבַעֲיָא לֹן דְּפִשְׁטָא דְמַהֲמֵן דְּלֹא יָהָא עַד א' גְּרוּעַ מְאֻשָּׁה גּוּפָה דָּאֵי אֲמָרָה מַת עַל מִטָּתוֹ נְאֻמְנָת דְּלֹא שְׁיִיךְ לְמִימַר בְּדָדְמֵי אֶלָּא לְאוּמֵר בְּאוּמֵד אֶבְל בְּאַמִּיתַת דְּבָר מַה לִּי מְלַחְמָה מ"ל עַת שְׁלוּם וְכֹן הִסְפִּימוּ הָר' נְתָן ב"ר שְׁמַעוֹן וּר' שְׁמֻחָה ב"ר שְׁמוּאֵל עַכ"ל הִהִגָּהָ וְזֶה הַלְשׁוֹן רַבְּנֵי שְׁמֻחָה וּמְסַתְּבַר נָמִי אֵי אֲמָרָה אַחַר שְׁחֻזְרוּ מִן הַמְּלַחְמָה מְצֻאֵתוֹ חָלָל נּוֹפֵל בְּשַׁעֲדָה נְאֻמְנָת לְהַעֲיֵד עָלָיו אִם מְעִידָה עַל פְּרֻצוֹף פָּנִים עַד הַחוּטָם דְּוּמְיָא דְּהֵיִיא מְעַשָּׂה בְּכ' תְּלַמִּידִים שְׁהִיוּ בָּאִים עִם אַבָּא יוֹסֵף בְּסַפִּינָה וְכו' וּמְסִיק כַּגֹּן דְּאֲמָרֵי אֲסָקוּוּהוּ קָמֵן וְחִזְנוּוְהוּ לְאֶלְתֵּר וְקֻאֲמָרֵי סִימְנִין עַכ"ל וְיָמָה שְׁרוּצָה שְׁמַעוֹן לְפִסְוֹל עֲדוּתוֹ שֶׁל זֶה מִשׁוּם דְּהָוִי עַד א' בְּקֻטְטָה וּבַעֲיָא וְלֹא אֶפְשְׁטָא וְה"נ קֻטְטָה אֵיכָּא שְׁהָרֵי הֵיָתָה מוֹרְדַת בּוֹ אֶפְי' מִתְּשֻׁמִּישׁ שְׁאוּמֵר שְׁבַעֲלָה הִי קוּבֵל מִמְּנָה לְקְרוּבֵי עַל הַדְּבָרִים הָאֵלָּה לֹא נִרְאִין דְּבָרֵי דְּאֲסָקִינוּן הֵתָם הִיכִי דְּמִי קֻטְטָה בִּינוּ לְבִינָה הָאוּמְרַת לְבַעֲלָה גְּרִישְׁנִי וּפְרִיךְ כְּלָהוּ נָמִי אֲמָרֵי הִכִּי פ' הַרְבֵּה נָשִׁים אוּמְרוֹת כֹּן מִשׁוּם צַעוּרֵי בְּעֻלְמָא אֶף כִּי לֹא הִיוּ רוּצוֹת בְּפְרִידָה גְּמוּרָה וּמְסִיק דְּהֵיִינָה דוּקָא שְׁאוּמֵרָה גְּרִישְׁתִּי בְּפָנֵי פ' וּפ' וּשְׁאַלְנוּוְהוּ נְאֻמֵר לֹא הִד"מ אֵיִהִי וְדָאֵי כִּינֹן דְּבִשְׁיִקְרָא אֲשֶׁתְּכַח דְּבַעֲי לְאֲסַתְלוּקֵי מִתְּחַתִּיו חֲזִינוּ דְּלֹא דִּיִּיקָא וּמְנַסְבָּא וּמְסַתְּבָרָא דְּלֹא מְשַׁתְּרָא בְּעַד א' דְּהָא לֹא חֵיִישָׁא לְקַלְקוּלָא וְזֶה שְׁרוּצָה שְׁמַעוֹן לְפִסְוֹל אוֹתוֹ הָעֵד הַב' שְׁהַעֲיֵד לְפָנֵי ר' יְהוּדָה בַּר שְׁמֻחָה לְפָנֵי חֲצַר בִּיה"כ וְז"ל שְׁמַעוֹן שְׁאַלְתִּי אוֹתָם וְאָמְרוּ לִי שְׁלֹא הִפִּירוּוְהוּ וְיַדְעֵתִי שְׁהוּא מְאוּתָן שְׁכַפְרוּ בְּעֵיקָר וְאוּכַל גְּבֻלוֹת לְתִיאָבוֹן דָּאֵי לֹא הִכִּי הִיאָךְ נִיצוּל לֹא נִרְאִין דְּדְבָרֵי דְּבִשְׁלֻמָא כְּפִירָה וְאֵכִילָה יָדְעִי אֶבְל לְתִיאָבוֹן מְנָא יָדְעִי וְהֵלָא בְּעוֹנוֹתֵינוּ אָנוּס יָדוּעַ הִי' וְאַחֲרֵי שְׁיִצְאוּ יִצְיָאתָם הוֹכִיחָה שְׁעֵשׂוּ מִיָּרָאָה וְלֹא מֵאַהֲבָה וְהִמְקוֹם יִמְצִיאָם סְלִיחָה וְכַפְרָה וְכָבֵר הוּא בְּעַצְמוֹ כ' שְׁבָאָסוֹף רַבּוּתֵינוּ נִמְנוּ וְגָמְרוּ לְסַמְוֹךְ עַל עֲדוּת אוֹתָן שְׁהַמִּירוּ שְׁלֹא לְהַכְעִיס וְלֹא לְתִיאָבוֹן וּמַעֲתָה לֹא אֵיבַעֲיָא הִיכָּא דָּאֵיכָּא חַד סְהַדֵּי דְּתָרֵי נָמִי אֵיכָּא יוֹנְתָן קָמָא וְהָאֵי דְּבַתְרָא וְאַפִּילוּ זַעֲלֻקְמֵן לֹא נוֹדַע פְּסוּלוֹ עֲדִינֵן שְׁלֹא בָּאוּ עֲדִיו עֲדִינֵן וְאֵי נָמִי אֶתוּ אֶפְתִּי אֵיכָּא אַחֲרֵים שְׁפֹלָם נְחָקְרוּ כְּמוֹ שְׁרָא כֹן אוּמֵר וְהַעֲיָדוּ עַל בִּירוּר דְּבָר נְאֻמְנִים אֶף בְּמִלְחָמָה וְתוּ דְּלִדִּידָהוּ עַת שְׁלוּם וְיָמָה שְׁאוּמֵר שְׁמַעוֹן לְפִסְוֹל אוֹתוֹ הָעֵד לְפִי שְׁלֹא הִפִּירוּוְהוּ וְלֹא נִדַּע אִם כְּדָאֵי לְסַמְוֹךְ עָלָיו לֹא נִרְאִין דְּבָרֵי דְּהָא אֲסָקִינוּן פְּרָק בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת ב) תְּנָא דְּבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל בְּשַׁעַת הַסַּפְנָה כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אַע"פ שְׁאִין מְפִירִין דְּמְסִיק לִי עַל מַתְנִיתִין דְּקַתְנִי מְעַשָּׂה בֵּא' שְׁעַמַד עַל רֹאשׁ הַהָר וְאָמַר פ' מַת הִלְכוּ וְלֹא מְצָאוּ פ' שְׁכָבֵר הִלָּךְ הַמַּגִּיד וְהַשִּׂיאוּ אֶת אֲשֶׁתוֹ וּפְרִיךְ בְּגַמ' וְדִילְמָא שֶׁד הוּא שְׁרָאוּ לוֹ בְּבִיאָה דְּכַבּוּאָה וְדִילְמָא צָרָה הוּא תְּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּשַׁעַת הַסַּפְנָה כּוֹתְבִין אַע"פ שְׁאִין מְפִירִין מִהֵנִי טַעְמָא וְכִיָּא אֵיתְתָּא בְּדִיעְבַד אֶף בְּעֲדוּת שְׁלֹא חִקְרוּ הִיאָךְ נִיצוּל וְתוּ כִּי בְּעוֹנוֹתֵינוּ הִצְלָה שְׁלוֹ יָדוּעָה הִיא לָנוּ כִּי לְפוּם רִיהֶטָא הוּא בְּחֻטְאוֹ חִי אוּ נִיִּסִים נַעֲשׂוּ כְּדַבְעִית לִיְהוּי וּלְפִי דַעֲתִי הָאֵי אֵיתְתָּא שְׁרָא לֹא־נְסוּבִי וְגַבְיָא כְּתוּבָתָה דְּמַסְפָּר כְּתוּבָתָה נְלִמּוּד וְכו' אָמְנָם מַה שְׁהוּצִיאוּ עַל הַיָּתוּם שְׁכָר שְׁחֵיב הָאֵב מְחִיִּים אֵי אֵיכָּא סְהַדֵּי בְּזֶה וְלֹא נִשְׂאָר מוֹתֵר עַל כְּתוּבָתָה כְּשִׁיעוֹרֵהָחוּב מוּצִיאִין מִיָּדָה אֵי נָמִי גְּבִיא דְּבַע"ח קוּדָם

לכתובה ולא אמריןן אפי' מאןחר מה שגבה גבה במטלטלין אלא דוקא בע"ח ובע"ח אכל
הכא בע"ח קודם דאמריןן בכתובות א) בע"ח יתבינו לכתובה לא יתבינו וכן פ' מורי הר'
מאיר זצ"ל והנראה בעיני פתבתי וחתמתי עזריאל בן הקסיד ר' יחיאל זצו"ל: אין דעת
תלמיד מכרעת ואף כי נבער מדעת ואין בי פח פי תולעת ומה תולעת בהכריע גם לא
ראיתי דברי מורי דודי הר' ידידי' בן מורי זקני הר' שלמה שהי' לי להכריע בינו ובין
מורי הר' עזריאל פאשר פתבו הדינין אכן שלא יאמרו חלץ מהם את הגדר אחרי מרי
ונראים לי דבריו פנים דאיתתא שריא מפח העד הג' שהעיד לפני בה"כ בוורמיזא וע"פ
הונתן דהא לא פסל שמעון את יהונתן אלא משום דעד א' במלחמה בעי' ולא איפשיטא
ופסק האלפסי שעד א' אינו מועיל במלחמה אלא דוקא פשמעיד בבירור הדבר כמו
קברתיו דקברתיו לא דוקא מק"ו דאפי' באשה גופה לא בעי' קברתיו אף במלחמה
כדאמר רבא ר"פ האשה שלום ב) על האומרת על מטתו מת מהימנא כ"ש עד א' שדי לו
בהעדת בירור המיתה רק שלא נחוש שלא יאמר בנדמי פי היכא שרא' דן בן נפתלי
הרוג בדרישה נחקירה מני בהכי וג"כ פתבו רבותינו הגאונים פאשר הביאם מורי
במכתבו לעיל ואפי' אם נפשו' לומר על דברי רבנו האלפסי ושאר הגאונים המובאים
לעיל אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה ותשובת הרממה זו היא טעמא דעד א' דילמא
משום דהיא גופה דייקא ומנסבא ואי טעמא משום הכי אף פי מעיד על המיתה בבירור
לא סמכינן עלי' דהא לא דייקא דקא סמכא אמלחמה ואסהדויתא ותדע דהכי הוא מדקא
בעי' גבי קטטא בכי האי לישא גופא והתם לא מסהיד העד בנדמי ובאומר סהדי אין
שם מלחמה אלא מעיד שמת ממש ואעפ"כ קאמר אי טעמא בעד משום דקא דייקא
ומנסבא פינן דאית לי קטטה לא דייקא ומנסבא ולא שרא לה מינה שמעינן דכל היכא
דאיכא לא דייקא פגון אי משום דסגי' לי' או משום מלחמה לא סמכינן אחד כדפרישית
מ"מ היכא דאיכא תרי סהדי אותו יהונתן והמעיד לפני בה"כ אפי' אי פסל שמעון את
הראשון כמו שטען אפתי איכא תרי סהדי שהעידו בדרישה נחקירה ואע"פ שהעידו זה
שלא בפני זה קיי"לן כר' יהושע בן קרחה דמכשר כה"ג דהא אמריןן פ' א' דיני ממונות
ג) הלואה בחר הלואה מצטרפין אע"ג דזימנא דקא מסהיד האי לא קמסהיד האי מ"מ
תרוייהו אחד גברא קמסהדי ואי משום דלא הפירו הג' מהנה' הא תני דבי ר' ישמעאל
וכו' כדלעיל ופ' שעת הספנה שעת הדחק כדפי' רש"י ה"נ כשעת הספנה דמאי שאם לא
תאמין לזה לא תמצא ומזה שרצה שמעון לפסול הג' מטעם דאל"כ איך ניצול לא טעמא
דדילמא איתרחיש לי' ניסא או החביא עצמו או בהתירא אחרניא והעד האחד דהיינה
זעלקמן ודאי נפסל אם יביא שמעון עדים שהי' אוכל נבלות לתאבון דתחלתו וסופו
בכשרות בעינן ונהי דרשע פשר לעדות אשה כרבנן דפליגי אדר' יהודה בפ' פיצד ד) גבי
הרגתיו דהכי איתא התם שאני עדות אשה דאקילו בה רבנן ופרש"י הילכך אפי' רשע
נאמן נ"ל דה"מ במסל"ת וכן אמר ר' מנשיא גזלן דאורייתא פסול לעדות אשה היינה
שמכנין להעיד פי הכי דנוקם ר' משרשיא כרבנן אף פי טעמא דרבנן לאו משום פלגינן
דבורא הוא וק"ק דא"כ מי הנוקם לאוקמא דר' מנשיא כר' יהודה מיהו בלא סברא זו
פסלו הגאונים רשע המכנין להעיד אף גבי עדות אשה בס' האלפסי אכן מה שהביא
שמעון מגוי שנתגזיר בפ' ב' דכתובות ה) אדרבה התם משום דנאמן כר"י בן ברוקה
דכינן דדעת' לאגיורי מדקא הוי דייק שמא פמותו קיי"ל ומיהו אין דומה אותו ענין

לעדות דָּכַל הָגִי דְרַבְנָן נִינְהוּ וְאַחֲרֵי שְׁהֵאֲשָׁה מְוַתֵּרַת לְנִשְׂאָה לְטָוּל פְּתוּבָתָה כַּב"ש רִישׁ פ' הָאֲשָׁה שְׁלוֹם ו) דְּמַסְפָּר פְּתוּבָה גְּלֻמוֹד כְּדָאֲמַרְיָנָן פ' הַמְּקַבֵּל ז) דְּדַרְשִׁינָן לְשׁוֹן הַדְּיוּט וְלֹא מִטַּעַם רְאוּבֵן שֶׁהֵבִיא מִפ' הָאֲשָׁה שְׁלוֹם ח) הָאֲשָׁה שְׁבָאָה לִב"ד וְאָמְרָה הַתִּירוּנִי לְיִנְשָׂא וְתַנּוּ לִי פְתוּבָתִי מַהוּ כִּינּוּן דְּאוּמְרַת פְּתוּבָה אֲדַעְתָּא אֲתִיָּא וְכו' וְסָלִיק בְּתִיקוּ וְכָל תִּיקוּ דְמָמוּנָא לְקוּלָא וְלֹא מִפְּקִינָן פְּתוּבָה מִיַּד הַמְּחַזִּיקִין בָּהּ וְלֹא הוֹצַרְכְתִי לְדַחוּת טַעֲנַת רְאוּבֵן כְּמוֹ שְׁדַחָה אוֹתָהּ מוֹרֵי אֱלָא מְעִיקְרָא דְדִינָא פְּרַכִּינָן אֲבָל מֵאַחַר שְׁהוֹתְרָה שְׁלֵא ע"פ תַּגְבָּה פְּתוּבָתָה וְה"ה אִם הוֹתֵר עַל פִּיָּה לְבַד שְׁתִּיטוּל פְּתוּבָתָה רַק שְׁלֵא תִשְׁאַל הַפְּתוּבָה עִם הַתִּירָה וְלֹא כְּדַבְרֵי רְאוּבֵן וְהַכּוֹתֵב תְּבוּנוֹת עַל הַשְּׂגִיחוֹת לְהַעֲלִימָם וְיַדְעָתִי כִּי סְכָלוּתִי רַב עַל דַּעְתִּי כְּמִים לִיִּם מְכֻסִּים וְמָה אֲעֲשֶׂה שְׂרַבּוּתִי גָזְרוּ עָלַי לְשַׁחַק בִּי וְשַׁחֲוֹק לְרַעְהוּ אַהֲי כַּאֲשֶׁר תִּמְצָא וְדִי וְשְׁלוֹם רַבּוּתִי יִגְדַל סָלָה וְיִשְׁגָּא כְּנַפְשׁ שְׁלֵמָה בַּר אֱלִיקִים הַלּוּי דַּש"ן ת"א.

דְּעוּ לָכֶם רַבּוּתִי שְׁנִסְמַכְתֶּם עַל קְנָה רְצוּיָן כַּאֲשֶׁר לְקַחְתֶּם אוֹתִי לְמִשְׁנָה לְהַר' עַזְרִיאֵל וְעָלִי נֶאֱמַר לְדַבֵּר הַזֶּה יֵשׁ אֶחָד וְאִין שְׁנֵי וְלָכֵן חֲלִיתִי פְּנֵי מְרִי הַר' עַזְרִיאֵל לְשִׁלּוּחַ אֵל הַר' שְׁלֵמָה בֶּן אַחֲוִיתִי קוֹדֵם שְׁאַחְתָּנוּם וְלָכֵן הִמְתַּנְתִּי לְתִשׁוּבָתוֹ וְאֵל תּוֹסִיפוּ לְשִׁלּוּחַ שׁוּם דִּין אֵלֵי וְסוּף דְּבַר גְּרָאִין בְּעֵינֵי דְבַרֵי מוֹרֵי הַר' עַזְרִיאֵל וְגַם דְּבַרֵי בֶּן אַחֲוִיתִי בִּי לֹא נִחְלְקוּ וְשְׁלוֹם יְדִידִיָּה בֶּן הַר' שְׁלֵמָה זְצו"ל.

נַחְנוּ ח"מ הַנּוֹקְמָנוּ לְשִׁלּוּחַ הַטַּעֲנוֹת שֶׁל מוֹרֵי הַר' יִצְחָק יָקָר הַפְּהֵן אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס בְּתוֹ אֲלֶמְנַת שְׁמַעוֹן וְכֹא בְּהַרְשָׁאָה וְנִתְמַנָּה מוֹרֵי הַר' יְדִידִי אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל הֵיְתוּם יַעֲקֹב בֶּן הַר' שְׁמַעוֹן מִפְּחַ הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס אֲשֶׁר מָנָה הֵיְתוּם וּבְהַרְשָׁאָתָם וְכָתְבוּ שְׁנֵיהֶם טַעֲנָתָם בְּכַתִּיבַת יָדָם לְשִׁלּוּחַ אֵל הַמּוֹרִים צָדֵק לְזַכוּת אֵת הַזְּכָאִי וְכֵן עֲשִׂינוּ וְמָה שְׁפָסְקוּ וְהִשְׁוּ דַּעַת רַבּוּתֵינוּ הַנְּקוּבִים בְּפִסְק לְהַנְשָׂא הָאֲשָׁה וְלִטְוֹל פְּתוּבָה מִחֲמַת שְׁלִיחוּתֵינוּ וְקַבְּלַת הַטַּעֲנוֹת כְּתַבְנוּ וְחַתְמָנוּ חֲזַק' בִּשְׁב"ח ש"י מְאִיר בֶּן הַר' יְהוּדָה מְעִין נוֹבַע כַּאֲשֶׁר פָּסְקוּ ג"כ נִרְאָה שְׁתַּנְשָׂא וְתִטּוֹל פְּתוּבָתָה יִצְחָק בֶּן הַר' מְאִיר גב"ע אֲשֶׁר בֶּן הַר' יְחִיאֵל זְצו"ל הָעֵלּוּב יִצְחָק בֶּן הַר' יְהוּדָה הַלּוּי זֶלָה"ה: אֲדוּן לְפָנֵי רַבּוּתִי בְּקַרְקַע וְנָא אֵל יִקְפִּידוּ כִּי תוֹרָה הִיא וְלִלְמוֹד אֲנִי צָרִיף גַּם צָרִיף לְדַקְדַּק עַל דִּין יְתוּם בֶּן טוֹבִים שְׁאִין לוֹ אָב וְאִם פֶּן יִתְגַּרֵּשׁ מִנְחָלְתוֹ מַה שְׁכַתְבָתֶּם דְּאִיתְתָּא שְׂרָיָא עַל סַמָּךְ הָעֵדִים דְּאִי נָמִי לֹא סְמַכִּינָן עַל סְהַדוּתָא דְּאוֹתוֹ זַעֲלָמָן שְׁשְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׂיָבִיא עֵדִים שְׂאוּכַל גְּבֻלוֹת לְתִיאָבוֹן וְהוּי לִי כְּגֻזְלוֹן דְּאוֹרֵייתָא וְא"ר מְנַשְׂיָא גֻזְלוֹן דְּאוֹרֵייתָא פְּסוּל לְעֵדוּת אֲשָׁה [וְכו'] וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רוֹאוֹת שְׁהוּעַד עַל זַעֲלָמָן וְעַל יְהוֹנָתָן שְׁכָל יְמֵי הַיּוֹתָם בֵּין הַע"א מְשַׁנְשָׁתְמָדוּ שְׁלֵא נִמְנָעוּ מִכָּל עֲבִירוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ בֵּין הַע"א בֵּין בְּצַנְעָא בֵּין בְּפִרְהָסְיָא וְעָבְדוּ ע"ז וְאָכְלוּ כָּל טוֹמְאָתָם וְג"כ הוֹדוּ בְּעַצְמָם וּבְקִשׁוּ כְּפָרָה ע"ז וְיְהוֹנָתָן סִפֵּר לִי בְּעַצְמוֹ שְׁשָׁהָה בֵּין הַע"א יוֹתֵר מִחֲצֵי שָׁנָה וְמָה שְׁכ' שְׂיֵשׁ לְפַקְפֵּק וְהָאֲרַכְתֶּם בְּפִירוּשׁ הַהֲלָכָה לְלֹא צוּרָה כִּי רַש"י פִּי שְׂאֲנֵי עֵדוּת אֲשָׁה דְּאֶקְלוּ בָּהּ רַבְּנָן הִלְכָה אֶפִּילוּ רִשְׁעָה נֶאֱמָן וְרַבָּה וְר' מְנַשְׂיָא פְּלִיגֵי עָלֵי דְּגֻזְלוֹן דְּאוֹרֵייתָא פְּסוּל לְעֵדוּת אֲשָׁה וְסוּגֵיָא דְּתַלְמוּד מִיתוּקְמָא שְׁפִיר בְּלֹא אֲנֻרָה וְנָה לְשׁוֹן ר' שְׁמַחָה בְּסַפְרוֹ מִיְהוּ קִי"ל כִּר' מְנַשְׂיָא דְּגֻזְלוֹן דְּאוֹרֵייתָא פְּסוּל לְעֵדוּת אֲשָׁה חֲדָא דְּלֹא שְׁמַעִינָן לִר' יוֹסֵף דְּפְלִיג עָלֵי אֱלָא דְּתַלְמוּדָא קָא שְׁקִיל וְטָרִי בְּמִלְתֵּיהוּ דְּרַבְּנָן הָא לְאַחַר תַּנְשָׂא נוּטָה לִב' פְּנִיָּם הַא' מְצִי לְמִימַר דְּאָדָם מְשִׁים עַצְמוֹ רִשְׁעָה וְרִשְׁעָה דְּאוֹרֵייתָא כַּאֲשֶׁר לְעֵדוּת אֲשָׁה וְהַב' אִין אָדָם מְשִׁים עַצְמוֹ רִשְׁעָה לְהַכִּי תַנְשָׂא וְכִינּוּן דְּקִייל"ן כְּרַבָּה דְּאִין אָדָם מְשִׁים עַצְמוֹ רִשְׁעָה

וְרַמִּי בַר חֲמַא נְמִי סִבְר הֵכִי פ"ב דְּכִתְּוֹבוֹת א) דְּאִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשַׁע הִילְכָה לִיכָא לְמִימַר מְמַלְתִּי דְּגִזְלֵן דְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּשֶׁר לְעֵדוּת אִשָּׁה וּר' מְנַשְׂיָא דְיִיק מְלֵתָא מִפ"ק דר"ה (ב) וְלִיכָא מֵאן דְּפָלִיג עֲלֵי הֵתָם וְתִלְמוּדָא נְמִי לֹא דְחֵי לְמַלְתִּיהָ הִילְכָה קִי"ל פְּנוּתִי וְלִפִּי דְבַרְיֵכֶם שְׂאֲתֶם מוֹדִים דְּגִזְלֵן דְּאוּרִייתָא פְּסוּל לְעֵדוּת אִשָּׁה שְׁנִיחָם פְּסוּלִין וְעֵלְקָמֵן וִיהוּנְתָן אַחַר שְׁהוּעַד עֲלֵיהֶם שְׁהִי ע"א גְּמוּרִים וְכֵן הוּדוּ בְּעֲצָמָם וְאִין אָנוּ צְרִיכִין לְכָל אוֹתוּ אֲנָרְךָ עַד א' בְּמַלְחָמָה וְתִשְׁאַר בְּתִיקוּ וְז"ל רַבְּנֵי שְׁמַחָה בְּסִפְרוּ וְקָא מִבְּעַיְלִי לִי עַד א' בְּמַלְחָמָה כִּינּוּן דְּמַלְתָּא דְּעֵבִידָא לְגִלוּי' לֹא קִמְשַׁקֵּר שְׁמָא הַיּוֹם אוֹ לְמַחַר יְבֵא הֶהְרוּג בְּרַגְלִיו וְמָה לּוֹ וְלַצָּרָה לוֹמַר בְּדַדְמִי שְׁרָאָהוּ הַרוּג וְהוּא לֹא רָאָהוּ בְּשַׁעַת יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ אֲלֵא מֵאֲמֹד הַדַּעַת הִילְכָה נְאָמֵן אוֹ דִּילְמָא עֵיקַר טַעְמָא דְּמַהִימֵן עַד א' מְשׁוּם דְּהִיא גּוּפָא דְיִיקָא וּמִנְסַבָּא וְכִינּוּן דְּאָמַר לִי לְמַלְחָמָה הִלְךְ וְלֹא חִזַּר תְּנַסִּיב בְּדַדְמִי וְלֹא מְהִימֵן וְהָא דְּאָמַר רַבְּנֵי מִים שְׂאִין לְהֶם סוּף ה"מ לְכַתְּחִילָה אֲבָל אִם נְסִיבַת לֹא מִפְּקִינֵן לֵה מִינֵי הֵתָם בְּמִים שְׂאֵל"ס אָמְרִינֵן בְּבָבָא בְּתָרָא ג) רֹב הַסְּפִינּוֹת לְאִיבוּד וְכ"ש בְּמִקּוּם שְׁרָאִינוּהוּ טוֹבֵעַ וְסִמְכִינֵן בְּדִיעֵבַד אַרְנָבָא לְהַקֵּל אֲבָל רֹב אָדָם בְּמַלְחָמָה אִינּוּ נְהַרְגִין הִילְכָה מוֹקְמִינֵן לִי מְסַפִּיקָא אַחְזַקְתּוּ חֻזְקַת חַי וְאִם נִשְׂאֵת תַּצָּא מִיְהוּ בִּירוּשְׁלָמָא שְׂרִי לִי בְּדִיעֵבַד וּמְסַתְּבַר נְמִי אִי אָמַר אַחַר שְׁחִזַּר מִהַמְּלַחְמָה מְצִאתִיו חָלַל נוֹפֵל בְּשַׁעַת נְאָמְנָת לְהַעֲיֵד עֲלָיו אִי מְעִידָה עַל פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחֻטִּים דְּוָמִיָּא דְּהִהוּא מְעַשָּׂה דַב' ת"ח שְׁהִי בָּאִים עִם אָבָא יוֹסִי וְטַבְּעוּ הַב' וְהִשְׂיֵאוּ נִשְׁוֹתֵיהֶם ע"פ נְשִׁים אַע"פ דְּמִים שְׂאִין לְהֶם סוּף אִשְׁתּוּ אֲסוּרָה כְּגוֹן דְּקָאֲמַר אֲסַקוּנוּהוּ וְחֻזְנוּהוּ לְאַלְתֵּר וְקָאֲמַרִי סִימְנִין יְרוּשְׁלָמָא עַד א' מְהוּ שְׂיֵהָא נְאָמֵן נְשַׁמְעִינָה מִן הֵדָא חַד בַּר נִשׁ אֲתָא בְּיוֹמֵי דר' אָמְרִין הֵן הָהוּא פְּלֵן אָמַר לֹון מִית אָמְרִי לִי הֵן הָהוּא פְּלֵן אָמַר לֹון מִית א"ל וְכֹוֹלֵן מִתִּים אָמַר לֹון אִילּוּ הָוּוּ בְּחִיִּין לֹא הָיוּ מְתִינֵן ר' חֲנִינָא א) בְּשׁוּם ר' חֲנִינָא מְעַשָּׂה כָּא לְפָנֵי רַב (וְאָמַר מֵאן דְּנִשְׂאֵת נִשְׂאֵת וּמֵאן דְּלֹא נִשְׂאֵת לֹא תִנְשָׂא אָמַר ר' אִיבּוּ בַר נַגְרָא בְּשַׁעַת מַלְחָמָה הִיְתָה הֵדָא אָמְרָה שְׁעַד א' נְאָמֵן בְּמַלְחָמָה סְבוּרֵי דְּגָרְסִינֵן שְׁעַד א' אִין נְאָמֵן בְּמַלְחָמָה א"נ נְאָמַר דְּבַרִּישָׁא הִיְתָה מַלְחָמָה בְּצַפּוֹן וּבִאֲתָ מִן הַדְּרוֹם וְהִיא אָמְרָה מִן הַצַּפּוֹן סְבוּרָה לְהַתִּיר עֲצָמָה פִּי אוּמְרַת מִן הַצַּפּוֹן בְּאֲתִי שְׁנִאָמֵין לֵה נְדָאִי רַגְלִים לְדַבֵּר שְׁנִהַרְגִי הִיא אוּמְרַת עַל מִטְּתוֹ מֵת וְאִינוּ אֲלֵא בְּמַלְחָמָה סְבוּרָה לְהַתִּיר עֲצָמָה פִּי מְשֻׁנָּה בְּדַבְּרוּרָה כְּדִי שְׁלֹא יֵאָרִיכוּ אָמְרָה בְּדַדְמִי וְכִמְזֻנְמָה דְּבַעֲי לְמִימַר בְּכָל עֲנִין שְׁנוּדַע לְנוּ שְׂבָאֵת מְמָקוּם שְׁלוֹם וְאִילּוּ הִיְתָה אוּמְרַת הַדְּבָרִים כְּהַנִּיחֵן הִיְתָה נְאָמְנָת עַכְשָׁיו שְׂאוּמְרַת שְׂמִמְקוּם שְׁלוֹם בְּאֲתִי אִינָה נְאָמְנָת דְּאָמְרִינֵן מְדָהָא לִיתָא הָא נְמִי לִיתָא כְּהָ עוֹנָשׁוּ שְׁל בְּדָאִי וְכ"ש כְּשְׂאוּמְרַת עַל מִטְּתוֹ מֵת וְנוּדַע לְנוּ שְׂבַמְלַחְמָה הִלְךְ וְלֹא חִזַּר דְּאִינָה נְאָמְנָת אַע"פ דְּאִקִּילוּ בִי רַבְּנֵן בְּעֵדוּת אִשָּׁה לְהַשְׂיָאָה ע"פ אִשָּׁה וְעַד מִפִּי עַד ה"מ כְּשְׁמַעֲיֵדִין עֲלָיו עֵדוּת בְּרוּרָה שְׂמַת אֲבָל אִין מְעִידִין עֵדוּת בְּרוּרָה כִּינּוּן דְּהוּא בְּחֻזְקַת חַי תְּלִינֵן לְחַיִּים בְּכָל מֵאִי דְּמַצִּינֵן לְמִיתְלִי דְּגָרְסִינֵן בִּירוּשְׁלָמִי רָאוּהוּ מְגִיֵּד וְכו' עַד תְּרוּמָה אַעֲדוּת קַרְמִית מְשׁוּם דְּבַעֲינֵן עֵדוּת בְּרוּרָה לְהוֹצִיא מְחֻזְקַתִּי שְׁהִי קוֹדֵם שְׂעִיד מְתִי וְהִיא דְּמַקְלִין בְּבַת קוֹל הַב"ק מְעִיד עֵדוּת בְּרוּרָה וּבְעֵדִים הַמְּעִידִין מַקְלִין לְגַבִּי מַלְחָמָה בְּעוֹלָם נְמִי תְּלִינֵן לְחוּמְרָא בְּאַלְפְּסִי פְּסַק מַלְחָמָה בְּעוֹלָם אִפִּי ב' עֵדִים אָמְרִי בְּדַדְמִי וּמְדַמִּי מִים שְׂאֵל"ס לְמַלְחָמָה בְּעוֹלָם וּבִפ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹם ב) מוֹכַח דְּמַשְׁל"ס אִפִּי רָאוּהוּ מֵאָה טוֹבֵעַ בְּמִים אִין מְשִׂאִין אֵת אִשְׁתּוּ אִף אִין הִלְשׁוֹן מְשַׁמַּע כְּדַבְּרֵיו דְּקָאֲמַר וְהָא מִים דְּכִי מַלְחָמָה דְּמוּ וּמֵאָה נְשִׁים כְּעַד א' דְּמִין וְקָאֲמַר הִשְׂיֵאוּ ר' נִשְׁוֹתֵיהֶן ע"פ נְשִׁים וּבְעִי לְמַפְשֵׁט מִהֵתָם עַד א'

במלחמה נאמן ואי אית לה למימר דלאו דוקא קא בעי עד א' אי אמר בדדמי אלא ה"ה שנים מה לי למידק ומאז נשים כעד א' דמא אפי' יהיו חשובין כק' עדים אפ"ה פשיט לי' שפיר וקא דחי לי' מסברא משל"ס נינהו ומשל"ס אשתו אסורה אפי' בב' עדים פשרים פלומר ולא דמי מלחמה למים של"ס דמשל"ס אין מעידין על מיתתו אלא על טביעתו אבל מלחמה מעידין על מיתתו איכא למימר דלא אמר בדדמי אבל אמרו ראינוהו חוזר למלחמה ולא חזר הי' דמי למים של"ס ומסתברא דב' עדים נאמנין במלחמה דתרי דבאי להעיד דייקו ומסדהו דאי חד מינהו אמר בדדמי חבנ' מחזירו דאפי' אשה קמיבעיא לי' אי מהימנא במקום מה לי לשקר ואין לה מה לי לשקר במקום עדים דעדים מהימני טפי הקלף כל היכא דאיכא תרי סהדי מחזקינן להו בעדות במקום שמעידין שראוהו שמת או הרוג אבל העידו עליו משוקע בים או יוצא להרג אין חילוק בין עד א' לב' עדים וכל היכא דאיכא עדות ברורה דמעידין על מיתתו סמכינן אפי' אעדות ע"א פגמרא דינן יבמות ג) מוקמינן הא דמשיאין ע"פ בת קול שראו לו דמות אדם דחזו לי' בבואה דבבואה וירושלמי א"ר אחא בר חנינא בשם ר' חנינא הדא דתימר בשדה אבל בעיר אפי' לא ראו בבואה של אדם ומפרש א' ד אבין המזיקין מצויין בפורות פדרה שמצוין בשדה ותו פריה התם המסית זה הדיוט כיצד עושין להעיד עליו מכמינן לו ב' עדים בבית הפנימי ומושיבין אותו בבית החיצון ומדליקין נר על גביו כדי שיהיו רואין אותו ושומעין קולו ובה איתמר אע"פ שאין רואין אותו ומפירין אותו רק שראו לו דמות אדם ובבואה דבבואה סגי בהכי והכא בעינן שראו אותו ומפירין אותו ומפרק שנייא היא דאמר אני פ' בן פ' מעיד שאיש פ' בן פ' מת אומר אף הכי אני שלא ילה לו לו ונסית א"ע ונסית אחרים פי' שלא ירגיש בדבר ויברח שמעינן מינה שאין משיאין ע"פ ב"ק אם לא שיאמר אני פ' מעיד שמת פ' קטטה בינו לבינה ושלום בעולם באה ואמרה מת בעלי אינה נאמנת ומפ' בגמרא ה"ד קטטה ומסיק באומרת גירשתני בפני פ' ופ' ושיילינה ואמרי להד"מ משמע דוקא קטטה שמזפרת גירושין וגלתה בדעתה שאינה חפפה בו אבל שאר מיני קטטות מסתבר דנאמנת דהרבה נשים בקטטות עם בעליהן ואעפ"כ לא היו חפצת בגירושין כדאמר פ' הבע"י א) ר' חנינא הוי מצערא לי' דביתהו רב הוי מצערא לי' דביתהו אע"ג דא"ל לר' חנינא א"ל אם קביל כף אביה קדושין דאומרת שהיתה חפצה לעקור הקדושין מפ' התם פ"ק דקדושין משום צער דידי' דאמ' הכי הא לא"ה אע"ג דהיא מצערא לי' בירו' גרסינן רבא בשם ר"ח בר אשי לא קדשתני ולא גרשתני ולא הייתי אשתה מימי אין זו קטטה קדשתני אלא לא נתת לי כתובתי הרי זו קטטה א"ר אבא קומי דר"ח בר בא א"ל לאו הכי אלא אפילו היא תובעת כתובתה להתגרש ומסתבר דגרע קטטה ממלחמה בעולם מדקא בעי עד א' בקטטה מהו ולא בעי עד א' בקטטה בינו לבינה מהו פגון שהלכו למדינת הים והי' שלום בינו לבינה ובאת ואמרה קטטה בינו לבינה ומת בעלה משמע דס"ל דטעמא דקטטה משום דמשקרא בכנונה פגון דהות מצערא לי' ומכוננא למיסר נפשה עלי' פשיטא דלא אמרה מה לי לשקר ודאי משקרא דהא אמרה גרשני בעלי ואשתכח שקרא ולא שנא אנגיל הוא קטטה או ארגלא היא קטטה משקרא כר' חנינא אבל לרב שימי דטעמא דקטטה משום דאמרה בדדמי הוי מצי למיבעי החזיקה היא קטטה וכגון דארגיל הוא צער אחר בקטטה מסקינן נמי בתיקו ועבדינן לחומרי עכ"ל רבנו שמחה ועוד הוסיף אלא שלא הוצרכנו להאריך ושאלת אם עדותן עדות שמא

מחמת שהיו אנוסים באותה שעה שאלה זו אני משיב עלי' הפל לפי מה שהם עדים אם הוחזקו העדים בב"ד שהיו נוהגים פדת משה בהצנע ולא נחשדו על עבירות שאנסום ע"א לעבך עליהם מדעתם ובינם לבין עצמם היו יראי השם ובוכים ומצטערים על אונסם ומבקשים מחילה כגון אלו האנשים יש לקבל עדותן ועדותן פשר ואם הוחזקו מןפקרים בעבירות שלא אנסום אע"פ שחזרו בהן לאחר זמן תשובה הוגנת בכל לבכם ובכל נפשם ובכל מאנדם אינן נאמנים להעיד עכשיו מה שראו באותן הימים דתניא ב) היו יודע בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו פשר זה הפלל כל שתחילתו וסופו בכשרות פשר תחילתו או סופו בפסלות פסול וקעדים הללו הרי תחילתו בפסלות ע"כ תשובת רבנו שלמה בר יצחק ועתה רבותי שיח' התבוננו בתשובת רש"י שזעלקמן ויהונתן נפסלו בהעדת עדים ובהודאת עצמם לקבל תשובה ומה שכ' להכשיר אותו העד אע"פ שאין להם מפירין יש להם לרבותי להתבונן בדברי רבנו שמחה דבעי שיאמר אני פ' מעיד שאיש פ' בן פ' מת ואומר אף הכא אני שלא ילך לו ויסית עצמו ויסית אחרים פ' שלא ירגיש בדבר ויברח שמעינו מינה שאין משיאין ע"פ ב"ק [אם לא שיאמר] אני פ' מעיד שמת פ' הרי עיניכם רואות שהוא דבעי שיכירוהו פן יסית א"ע ואחרים עמו ומה שכ' דשריא לאינסובי ונביא פתובתה דמספר פתובתה נלמוד היינה דוקא היכא דלא תבעה פתובתה רק התרה ואפוטרופוס של בתו טען הפתובה בב"ד יותר מזה אז"ל האשה שפאת לב"ד ואמרה התירוני לינשא וחדר תנו לי פתובה מתירין אותה לינשא ומגבין פתובתה ע"פ עצמה עכ"ל מעשה ב"ד לא פד אמר רב נחמן פ' האשה שלום ג) באת לב"ד ואמרה מת בעלי התירוני לינשא מתירין אותה לינשא ונותנין לה פתובה תנו לי פתובתי אף לינשא אין מתירין מ"ט אדעתא דכתובה אתיא ופי' רש"י דאפוקי ממונא סהדי בעי וזהו לשון אביאסף אבעיא להו התירוני לינשא ותנו מהו תנו לי פתובתי והתירוני לאחרני מהו וסלקא בתיקו ואסורה לינשא ואם נשאת לא תצא ולגב' פתובה לא נביא מספק ועתה אל תזיחוני ותזיחוני עם הארץ הדין בקרקע לפני גדולים מרי ורבי הר' עזריאל והר' ידיד' אשר שמי בקרבו והר' שלמה הלוי והתבוננו בכל פתבי הפתובים פנים ואחור על דין יתום בן טובים שלא מצא אביו צדיק וישר קורת רוח פאשתו שלא תשיב נחלתו לזרים נכרים ולא טובים והרבה דברים מה שיש בתשובתי מה שלא נכתב בטענות פי שניתם לנו ב"ז שמיביא ראי' סותר את הדין פמתניתין דזה בורר ומתחילה לא ידענו דיהונתן פסול אף עתה שפא לפנינו וראינוהו באמת שהוא בן אחות מה"ר עקיבא מרישבורג הלא אח עשו ליצקב ועבור עד א' במלחמה ועד א' בקטטה נכתוב לכם פל האורף לשון רבנו שמחה לא כן לא הצרכתם אחרישנפסלו מן התורה והשלישי בעי היפרא כמו שהוכיח רבנו שמחה ועשו כאילו דיוקן עני זקן שטוח לפניכם פמוני ולא מפני קורבה דברתי פי אפילו רביעי אינני עם היתום אכן בבגידת הזמן שנספכו דמים רבים ויראתי שעונש עוות הדין גדול ונחילה לי לחשוד אתכם פנקב מחט סדקית פי ידעתי שפל ז' מדות שפחר יתרו בכם נתקיימו ושלום וברכה וחיים לרבותי ולתורתם ולקהלם פנפש העלוב ידיד' בן הר' ישראל ז"ל שמואל ביה יהודה הלוי שיח' נא התבונן בכל התשובות שכתבתי פי ראי' פסל אם אינו בכשרות מתחילה ועד סוף לעדות אשה פאשר תראה בתשובתי ותדקדק בלשון רבנו שמחה פכל הצורה וגם בלשון המורים סותרים את דבריהם שכתבו פסול מעיד לפי תומו נאמן אע"פ כתבו שדרשו

ונחקרו עדותו להתיר ואמר פ' בתרא [דיבמות א] דנתפנון להעיד פסול וכל פמינה פל זה
אפילו תמירנה לינשא אחרי שתבע פתובתה הפסידה פתובתה פדמוכח פ' האשה שלום
(ב) ומן האבעיות מלשון האביאסף אסורה לינשא ואם נישאת לא תצא ולגבי פתובה לא
גבי פתובתה מספק ואני מבקש להחזיק יתום בנכסי אביו ולא להוציא ועל דבר זה לא
ענו המורים אותי דבר גם לשון ירושלמי שהביא רבנו לא הבינו ואתה תעמוד לימין
היתום ותזכור האהבה לעולם ועד ושלום חיים ברכה אמה ותורתה והר' נתן וכל הקהל
ידידי תלמידך העלוב בן הר' ישראל ו"ל: ו"ל הר' אשר ו"ל פבר קנימתי דברי מרי
הר' עזריאל ועוד ביהודה ועוד לקרא נ"ל אחר שהמירו שוב לא הי' להם עת מלחמה
נידע ידיעת מתון וברורה ולא אמר בדרךמי ורא' מפ' האשה שלום ג) אבעיא להו החזיקה
היא מלחמה בעולם מהו מי אמרינו מה לה לשקר או דילמא פינו דהחזיקה דאמרה בדרךמי
לאו מה לי לשקר ומרע לחזיקתה ת"ש נפלו עלינו גייס נפלו עלינו ליסטים הוא מת ואני
נצילתי נאמנת התם כדר' אידי דא"ר אידי אשה פלי זינה עלי' אלמא דבמלחמה קטנה
דאשה אינה יראה ואינה בורחת לא אמרה בדרךמי אלא עומדת שם וממתנת עד שיודעת
וכן דינם אחרי שהמירו אינם יראים ואומרים האמת ולא אמרי בדרךמי ואף אם העדים
נשתהו בין הע"א ואכלו לתאבון ודאי על מה שראו באותה שעה פסולין להעיד אבל
הדבר ידוע שבשעת הזעף ביום הרג רב או אח"כ מיראה ומאונס המירו ועדיין לא פקרו
לילה בחוקות ע"א וכשרין להעיד על מה שראו דהוי תחילתן וסופן בכשרות פהיה דפ'
יש בוחלין ד) הוי יודע לו עדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו דכשר
לעדות ועוד העיד עד א' לפי תומו ואף אם הי' פסול לא גרע מע"א מסל"ת דכשר לעדות
אשה ומשום ההוא ריגון בעי לאפוקי אשה מבעלה ומה שמביא מרי ההיא דר' נחמן ותנו
לי פתובתי אף לינשא מתירין אותה אין ענינו לכאן כלל דהתם מיירי דאין לה עד פדמוכח
לישא לגבות פתובתה ולא דייק מפני שבסופה ולהכי לא מהימנא אבל הנשאת בעד א'
לא גרע פחה משום תביעת פתובתה ועוד זאת האשה פבר הותרה בב"ד ותחילת בואה
לפני ב"ד תבעה הותרה ולא תבעה פתובה ושוב הלכה לפני ב"ד אחר במקום נכסי
בעלה לתבוע פתובתה מפנסיו וזה שמדקדק מורי מתוך ר' שמחה דבעי בעדות אשה
שיפירוהו פן יסית עצמו ואחרים נ"ל דאגב שיטפי לא דק דדוקא במסית דבעי הפירא
דהא ע"פ ב"ק משיאין והכי איתא בירושלמא ואמר אף תמן אני שלא יברח וילך לו שלא
ילך ויסית א"ע ויסית אחרים עמו וכן כ' מורי בעצמו בשם ר' שמחה שמעינו מינה שאין
משיאין ע"פ ב"ק אם לא שיאמר אני פ' מעיד שמת פ' בן פ' עכ"ל אלמא לא בעינו אלא
שיפיר שמו אע"פ שלא הפירוהו וכ"ש בנדון זה שראו אותו אע"פ שלא הפירוהו ומ"ש
מרי אחרי שלא הפירוהו שמא הוא מאותם שהמירו ואכלו לתאבון שאל"כ האיך ניצול
הא ליתא דאין לפסלם מספק פי רוב אותם שהמירו לא אכלו גבלות לתאבון אלא מיראת
מות המירו ומאותה יראה הוצרכו לילך בחוקותם שלא יהרגום והכל קרוי אונס פדאיתא
בכתובות (ב) והא קא ממטיין להו נהמא מחמת יראה והא משלחין להו גירא מחמת יראה
ומעט מזעיר מהם שהם בין ע"א בטר דמצו למזיל מנפשיהו אלא שחרב ה' שוטטה
וטמאה וליהטה אש השם סביבותיהם ואמרו בגוים לא יוסיף עוד לתת פליטה לארץ
אשכנז לשונאינו לכן לא ידעו אנה ואנה עד אשר שמעו אשר פקד ה' את עמו לתת להם
שאר כמעט אז חשו ומיהרו ליראת ה' ויששנשפתהו לש"ש להציל זרעם וא' מהם לא

נתפקר לאכול גבלות לתיאבון דאי לתיאבון עשו למה חזרו וישבו מתאנותם ומרי כ' שיש לו עדים שאכלו גבלות לתאבון ועדיין לא שמענו ולא ראינו ומי יוכל להעיד ע"ז וכי בתוונה דליכי יתבי שיוכלו להעיד שלתאבון עשו גם אני אע"פ שלא הייתי שמה יכול להעיד שאכלו גבלות ושהלכו בחקות ע"א וזה הוצרכו לעשות מחמת יראה והפל נקרא אונס כמ"ש אבל ליפא אינש שיוכל להעיד שלתאבון עשו וכל זה אינו צריך כ"א לסתור דברי מורי כי כבר, כתבתי לעיל שביום הרג רב או יומים הדבר ידוע שמחמת יראה עשו ועדיין לא אכלו גבלות לתיאבון נמצא תחילתו וסופן בכשרות וגם ליפא מאן דפליג על מה שכתב מרי ר' עזריאל דהא דבעינו מת וקברתיו בעד א' במלחמה היינה דוקא כשאינו מעיד עדות ברורה אבל הכא דמעיד עדות ברורה ראיתיו מת אחר שפסק המלחמה בעדות הללו שראוהו מת מוטל לפנייהם אחרי אשר נהרגו עם ה' ופסקה המלחמה ולהם ה' שלום ליפא מאן דפליג דמהימן כי באלפסי כ' דאפי' בב' עדים בעי דאמר מת וקברתיו וכי תעלה על דעתך דב' עדים המעידין עדות ברורה דלא מהימני אלא ודאי מעידין שראוהו בקשרי המלחמה בתוך השונאים וא' מני אלה לא ניצול וכן משמע מלשון הרמב"ן ו"ל וזה לשונו עד אהך אומר ראיתיו מת במלחמה או ראיתיו שנפלה עליו מפולת או ראיתו שטבע בים הגדול וכי יצא בדברים אם אמר קברתיו הרי זה נאמן ותנשא ע"פ עכ"ל אלמא מדמה אותו למפולת או לטובע בים הגדול אלמא משמע דאינו מעיד עדות ברורה על מיתתו והאי דקאמר קברתיו מלתא דפסיקא נקט וכ"ש בנדון זה שלא הי' לממירים עת מלחמה רק עת שלום והשקט הי' להם ולבם הי' לשמים וכיוונו להפיר הקדושים כדי להתיר אלמנותיהם וכן מביא מורי לשון ר' שמחה דהיכא דאיפא עדות ברורה דמעידין על מיתתו סמכינן אעדות פל דהוא פללא דמלתא יש כמו ג' עדויות שעל פל א' מהם יכולה לינשא וליטול כתובתה אלא שמורי ננעץ במחט להוציא אשה מתחת בעלה הנשאת ע"פ עדים בהתיר ואני ננעץ בתריס מגן גבורים חכמי התלמוד והגאונים אשר מאד מאד ביותר הקילו בעדות נשים משום עיגונם והחזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי אשה ואשה מפי אשה ומפי עבד ומפי שפחה וכל פסולי עדות דרבנן כשרים לעדות אשה ואף פסולי דאורייתא וע"א כשרין אם מסל"ת ואפ"י ששמע מן התינוקות אומרין אנו הולכין לספוד ולקבור איש פ' משיאין ומעידין לאור הדר וקאור הלבנה ומשיאין ע"פ ב"ק ומעשה' בא' שעמד על ראש ההר ואמר פ' בן פ' מת והלכו ולא מצאו שום אדם והשיאו את אשתו ושוב מעשה בצלמון בא' שאמר אני פ' בן פ' במקום פ' נשכני נחש ולא הפירוהו והתירו את אשתו ופריה בגמ' א) ודילמא צרה הנאי תנא דבי ר' ישמעאל במקום ספנה כותבין ונותנין אע"פ שאין מפירין ובירושלתא איפא מצאו כתוב בפטר איש פ' מת או נהרג משיאין ין את אשתו ובתשובת רגמ"ה והיא כתובה בס' אבי העזרי כ' שבשעת המלחמה של מלך פראנציעי שאנשי חיל שוללים כל הנמצא בדרך ונהרג יהודי שמה וכו' דאם יש ע"א מסל"ת דאשתו מותרת וכן כ' שם תשובת ר' אליעזר ממיץ שהתיר אשת ר' שלמה מנירונא שנטבע בספינה א' ולא בא שום אדם עדות עליו אף מחמת סברות ואומדות התירה וכתב שהדבר תלוי באומד לפי ראות ת"ח ויראי השם שבכל דור ודור ומצאתי בתשובות הגאונים תשובה א' שהשיב ר' משולם בן קלונימוס ראובן שהי' רגיל לילה בסחורה מהלך יום א' ומעכב שם פעמים חדש ופעמים ג' ופעמים ה' הן חסר הן יתר פעם א' הלה לשם ולא חזר ונשמע שנהרג

לְשֵׁם וְלֹא בָּא אִפְּי' ע"א מסל"ת אָנִי רְאִיתִיו הֵרוּג אוֹ אָנִי הֵייתִי עִם הוֹרְגִיו עַל שְׁמוּעָה זֹאת יְכוּלָה אֲשֶׁתּוֹ לִינְשָׂא וְלִיטָוֶל כְּתוֹבֶתָהּ אַע"פ שֶׁלֹּא בָּא ע"א וְאָמַר אָנִי רְאִיתִיו הֵרוּג אוֹ אָנִי הֵייתִי עִם הוֹרְגִיו כִּינּוֹן שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּי ע"א שֶׁנֶּהְרַג מִכִּינּוֹן שֶׁלֹּא נִשְׁמַע עָלָיו שֶׁהוּא קָיָים סוֹמְכִין עַל דְּבָרֵי ע"א וּמְשִׂיאִין אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשׁוּם תִּקְנַת עֲגוּנוֹת וְשֵׁנו חֲכָמִים מְעִידִין לְאוֹר הַיָּר וְלְאוֹר הַלְבָנָה וּמְשִׂיאִין ע"פ ב"ק וּמַעֲשֶׂה בֵּא' שֶׁעָלָה עַל רֹאשׁ הַהָר וְאָמַר אִישׁ פ' בֶּן פ' מִמְּקוֹם פ' מֵת וְהִלְכוּ וְלֹא מָצְאוּ שׁוּם אָדָם וְהִשְׂיִאוּ אֶת אֲשֶׁתּוֹ וְכו' כְּדַמְפָּרֵשׁ בַּגִּמ' וּמִתּוֹךְ שֶׁמִּתְרַת לִינְשָׂא נוֹטֶלֶת כָּל מָה שֶׁכָּתַב לָהּ בַּעֲלָהּ שֶׁכָּף כָּתַב לָהּ לְכַשְׁתַּנְשָׂאֵי לְאַחַר תִּטְלִי מָה שֶׁכָּתוּב לִיכִי עַכ"ל הַתְּשׁוּבָה אֶלְמָא חִזִּינוּ לְגֵאוֹן דְּקוּל הַבְּרָה בְּעֵלְמָא שֶׁנִּשְׁמַע שֶׁנֶּהְרַג וְלֹא נִשְׁמַע עָלָיו שֶׁהוּא קָיָים וְאֵע"פ שֶׁלֹּא בָּא מֵעוֹלָם אִפְּי' ע"א מסל"ת הַתִּירָה לִינְשָׂא וּגְבַתָּה כְּתוֹבֶתָהּ וְלֹא מְצִינוּ שֶׁהִתְמִירוּ חֲכָמִים בְּהַתְּרַת נָשִׁים רַק בַּמְשַׁל"ס מִשׁוּם הִנְהוּ עוֹבְדֵי דַר' עֶקִיבָא וְר' מְאִיר שֶׁטְבַעָה סְפִינְתָם בֵּינָם הַגְּדוֹל וְנִצְוִלוּ וּבְאַתְרֵי דְשְׂכִיחֵי גְלִי כְּמוֹ בָּיִם שֶׁהֶאֱחָד עוֹזֵר לְחֻבְרֵי עַד שֶׁמְקִיאֻו לִינְשָׂה אָבֵל בְּמִים הַנְּקוּיִם בְּמִקוֹם א' וְלֹא שְׂכִיחֵי גְלִי אִף בְּמִים שֶׁל"ס אֲשֶׁתּוֹ מְוַתֶּרֶת כְּדֵאִתָּא פ' בְּתָרָא דִּיבְמוֹת א) הַהוּא גְבָרָא דְטַבַּע בְּאַגְמֵי וְכו' דְמִפְּנֵלָם נִלְמוּד אִי לִיכָא גְלִי דְמְוַתֶּרֶת סוּף דְבָר נ"ל דְאִיִּתָּתָא שְׂרִיָּא וּגְבִיָּא כְּתוֹבֶתָהּ וְאֵע"פ שֶׁנִּשְׂאֵת כְּבָר מִגְּבִין אוֹתָהּ כְּתוֹבֶתָהּ אִפְּי' מִיִּתְמֵי דְהָא דָּאִין נִיזְקָקִין לְנִכְסֵי יְתוּמִים הֵינָה דְחִיִּישִׁינוּ לְצָרְרֵי כְּרַב הוּנָא בְרִי' דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא כַר"פ דְאָמַר מִשׁוּם פְּרִיעַת בַּע"ח מְצָנָה וְיִתְמֵי לָאו בְּנֵי מְיַעֲבַד מְצָנָה נִינְהוּ וְכו' פ' תִּלְמוּדָא בַּפ' גִּט פְּשׁוּט ב) שֶׁלְחוּ מִתָּם הִיכָא דְשִׁמְתִי' וּמִית בְּשִׁמְתִי' וְהִלְכְתָא כַר' הוּנָא בְרִי' דַר' יְהוֹשֻׁעַ וְכָל הִיכָא דְאִיכָא לְמִיחַשׁ לְצָרְרֵי לֹא גְבִי מִיִּתְמֵי רַק לְכְתוֹבֶת אֲשֶׁה מִשׁוּם חִינָא וְאִף לְדְבָרֵי רַמְבַּ"ם ז"ל וְלִפִּי סֵפֶר הַמְצוֹת שֶׁפִּי טַעְמָא דְחִינָא כְּדִי שִׁיָּהָא לָהּ בְּמָה שֶׁתִּנְשָׂא וְאִם קִפְצָה וְנִשְׂאֵת דָּאִין נִזְקָקִין שִׁיגְדִילוּ הֵיִתוּמִים הֵינָה דְנִקָּא הִיכָא דְאִיכָא לְמִיחַשׁ לְצָרְרֵי אָבֵל הָאִיִּדְנָא שֶׁאֲנוּ מִגְּבִין כְּתוֹבּוֹת לְכָל הָאֶלְמָנוֹת שֶׁקִּדְשׁוּ בַּעֲלֵיהֶן לֹא חִיִּישִׁינוּ לְצָרְרֵי וְאֲנוּ סוֹמְכִינוּ עַל תִּירוּץ הַר' שֶׁמְעוֹן מִיִּנְבִילָא שֶׁתִּירֵץ דְהִיכָא דְמֵת פְּתָאוּם וְלֹא צָנָה לְבֵיתוֹ לֹא חִיִּישִׁינוּ לְצָרְרֵי וְכו' הֵינָה דֵן רַבְּנָא מְאִיר זְצו"ל וְהִי נוֹתֵן סַעַד לְדְבָרֵי לְסַמּוֹךְ עַל אוֹתוֹ תִי' וְכִינוּן דְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְצָרְרֵי לֹא גָרַע גְּבִיָּת הָאֶלְמָנָה מִגְּבִיָּת שְׂאָר חוֹבוֹת דְמִגְּבִינוּ מִיִּתְמֵי כָּל הִיכָא דְלִיכָא לְמִיחַשׁ לְצָרְרֵי וְעוֹד שֶׁזֹּאת הָאֲשֶׁה כְּבָר הַגְּבוּהָ ב"ד כְּתוֹבֶתָהּ וְלֹא הִסְפִּיקָה לְגְבוּהָ עַד שֶׁנִּשְׂאֵת הִילְכָף מִגְּבִין לָהּ ב"ד אֶת הַשְּׂאָר הִילְכָף זֹאת הָאֲשֶׁה מְוַתֶּרֶת לִינְשָׂא וּגְבִיָּה כְּתוֹבֶתָהּ וְזַעֲלָקְמֵן עֲלָקְמֵן וְיִהוֹנְתָן אֵינָן פְּסוּלִים אַא"כ יְדַעוּ עֲדִים כְּשָׂרִים וְיַעֲדוּ שְׂרָאוּ שֶׁאֲכָלוּ נְבִלוֹת לְתִיאָבוֹן כְּמִטְמוּנֵיֹת קוֹדֶם הַשְּׁעָה שֶׁהִעִידוּ עָלֵיהֶם שְׂרָאוּ אוֹתוֹ מֵת בְּיוֹם הַרְגָּ רַכ וְאִף אִם יִפְסְלוּ עַדִּין הַשְּׁלִישִׁי מַסְל"ת וְכָשֶׁר שְׁהָרִי לֹא פְסְלוּהוּ וְאִף אִם יִפְסְלוּ כִּינּוֹן שֶׁהִגִּיד לְפִי תְּנִמוֹ כְּשֶׁר לְהַעֲיֵד וְכו' כ' הָאֶלְפָסִי ז"ל וּמִסְתַּבֵּר לָן דְּפְסוּל מִדְּבָרֵי תוֹרָה מַסְל"ת מְשִׂיאִין ע"פ דְלֹא גָרַע מְנוּי עַכ"ל וְכו' כ' הַר"ם וְאִף אִם רַפְּיָא בִּיד ר' אֱלִיעֶזֶר הַלְוִי הָרִי כָּתַב ר' יוֹאֵל אָבִיו זְצ"ל בְּתְשׁוּבָה א' דְּבָכָל פְּלוּגְתָא דְהַתְּרַת נָשִׁים וְאַחֲרֵי שֶׁחֲכָמֵי הַתְּלִמוּד וְהַגְּאוּנִים הִקְלוּ מִשׁוּם תִּקְנַת עֲגוּנוֹת אִתָּהּ לְמַד לְחֲכָמֵי הַדוֹר הַשְּׁפֵל הֵינָה לְצִאָת בְּעַקְבוֹתֵיהֶם כִּי גְלוּי וּמְבֹאָר בִּידִיעָה בְּרוּרָה שֶׁלֹּא נוֹתְרָה פְּלִיטָה בְּיוֹם הַרְגָּ רַב מְכָל אוֹתָם שֶׁהִי בְּמִקוֹם הַגְּזוּרוֹת וְזוּלָתָם הִמְמִירִין וְאוֹתָן יְדוּעִין וְלֹא יוֹרוּ לְהוֹצִיא מִבַּעֲלֵיהֶן נָשִׁים שֶׁנִּשְׂאוּ בְּעֵדוֹת בְּרוּרָה בְּהַתְּרַתָּנוּ וְשִׁלוּם לְכָל רְבוֹת כְּנַפְשׁ תְּלִמִּידְכֶם אֲשֶׁר בֶּן הַר' יְחִיאֵל זְצו"ל: כְּבָר יִצְא הַדְּבָר בְּהַתִּיר מִפִּי רְבוֹתֵינוּ וְהִסְכַּמְנוּ עַל יְדֵיהֶם כ"ש עֲתָה שְׁמוֹרֵי הַר'

אֲשֶׁר הוֹסִיף לְכַתּוֹב וּלְהַבִּיא כַּמָּה רְאִיּוֹת בְּרוּרוֹת וּצְחוּרוֹת וּמְחַוְּרוֹת וְהַדְּבָר פְּשוּט דָּלָא
גָּרְעוּ הַעֲדִים אֵלּוּ מֵאִשָּׁה וְעָבַד וְע"א מסל"ת ומֵאֵד הַקְּלוּ חֲכָמִים גְּבִי עֲדוֹת אִשָּׁה מְשׁוּם
חֹמֶר שֶׁהַחֲמִרָה עָלֶיהָ בְּסוּפָה וְהָאִשָּׁה מְוַתֵּרֶת לִיְנִשְׂא וְתַגְבָּה פְּתוּבָתָה אִפִּי מִיְתָמִי וְאִין
לְפַקְפֵק פִּי אִפִּי מוֹרְנוּ הֵר' עֲצָמוּ נִמְנָה עֲמָנוּ לְהַתִּיר הָאִשָּׁה לִיְנִשְׂא ע"י עֲדוֹת בְּעָלֵי תְּשׁוּבוֹת
וְשְׁלוֹם עַל דִּינֵי יִשְׂרָאֵל יִצְחָק בֶּן הֵר' מֵאִיר נב"ע הַעֲלוּב יִצְחָק ב"ר יְהוּדָה זִלְה"ה: אָנִי
גָּרְשׁוֹם ב"ר יְהוּדָה הַחֲתוּם לְמַטָּה נִשְׂאָלָה [שְׂאָלָה] זֶה לְפָנַי רְאוּבֵן הִיָּה רְגִיל לְלַכֵּת
לְמִקְוֹמוֹת הַרְבֵּה וּלְכַרְכִּין הַרְבֵּה קְרוּבִין לְעִיר פְּרָתָא מִהַלְף יוֹם אוֹ יוֹמִים וְנִדְרְכוּ לְמַפְנֵךְ
וּלְקִנּוּת וּלְמִשְׁפָּן מִשָּׁל הַשָּׂרִים וּמִשָּׁלוֹ וּלְקִנּוּת הַשָּׁלָל שֶׁהֵיוּ שׁוֹלְלִים מִן הָאוֹיְבִים וְהִי' לֵב
הָאוֹיְבִים עָלָיו בְּעֵבוֹר שֶׁהִי' מְזוּנָן לְקִנּוּת שְׁלָלָם וּפְעָמִים שֶׁלְקַחְהוּ וּשְׁמוּהוּ בְּשֵׁק וּנְיָצוּל
וּבִסְפָנָה הִיָּה עַד שֶׁבָּא מְלָךְ פְּרָאנְצָא וְחִיָּלוֹתָיו וְחִיָּלֵי פוֹרְגוּנְיָא עֲמוֹ לְסַעֲיִתוֹ וְיִשָּׁב בְּמַצוֹר
קְרוּב לְעִירוֹ מִהַלְף חֲצִי יוֹם וּרְגִילִין בְּגִי עִירוֹ לְלַכֵּת שְׂמָה תוֹף הַחִיל וּלְמַפְנֵךְ לָהֶם הוֹצֵאָה
וּלְקִנּוּת מִהֶם הַשָּׁלָל וְזֶה רְאוּבֵן הַלְף שְׂמָה בְּמַחוּז הַהוּא קוֹנֵדָם לְכֹן פְּמַנְהָגוּ וְעִיכַב שְׂמָה
הַחִיל ג' חֲדָשִׁים וְאֲנָשִׁי הַחִיל שׁוֹלְלִים וְיֹתֵר מִן הַשָּׂרִים הָאֵלָה הַשׁוֹלְלִים הֵיוּ שׁוֹנְאִים שָׁל
רְאוּבֵן וְקוֹנֵדָם חֲזַרְת הַשָּׂרִים יִצָּא שָׁם בְּעִיר שְׂרָאוּבֵן מְצָאוּהוּ אוֹיְבָיו וְהוֹלִיכוּהוּ וַיֵּשׁ
אוֹמְרִים פִּי נִשְׁבָּה לְמִקּוֹם רְחוֹק וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שְׁנֵהֲרַג וְלֹא ח"כ בָּאִין אֲנָשִׁים וְאוֹמְרִים
לְקְרוּבֵי אָנִי יְדַעְתִּי הַמִּקּוֹם שְׁנֵהֲרַג רְאוּבֵן בְּרוּ לָכֶם אִישׁ וַיִּרַד אֵלָי וְתָנוּ לִי שָׂכָר וְאָנִי
אֲרָאָהוּ הֵרוּג וַיֵּשׁ אוֹמְרִים כָּל מָה שְׂזָה אוֹמֵר הוּא מְשַׁקֵּר וְאִינוּ אֵלָא לְהוֹצִיא מִכֶּם מְמוֹן
וְכַמָּה שְׁלוּחִים שָׁלְחוּ ע"ז וְלֹא נִרְאָה מִמָּנוּ סִימָן וְעוֹד ב' אֲנָשִׁים מְקְרוּבֵי הַלְכוּ וּבִקְשׁוּהוּ
וּבָאוּ בְּשִׁמוּעוֹת הָאֵלוּ כְּשֶׁעוֹר שְׂנָה תְּמִימָה עַד שֶׁבָּא שְׁמַעוֹן וְקִפֵּץ עַל אִשְׁתּוֹ וְאָרְסָה וְשָׁם
זְמַן מוּעֵט לְנִשְׂוֹאִין וְעָתָה אִין יְדוּעַ בְּמִי נִשְׁעַן מִכָּל שְׁמוּעוֹת הַלְלוּ וַיֵּשׁ מִי שְׁמִסּוּפֵק אִם
הִיא מְוַתֵּרֶת לִיְנִשְׂא בְּעֵנִין הִנֵּה הוֹאִיל וְלֹא נִשְׁמַע הַדְּבָר בְּרוּר וְלֹא נִרְאָה סִימָן מִמָּנוּ בְּעֲדִים
אִפִּי ע"א מסל"ת וְלֹא נִשְׁמַע אִפִּי לְרֹאֵי' בְּעוֹלָם וְכֹף דַּעְתִּי נוֹטָה מִמָּה שֶׁלְמַדוּנִי רְבוּתִי
שֶׁבְּדָבָר הַזֶּה הַקְּלוּ חֲכָמִים מְשׁוּם תְּקִנּוּת וְשִׁלָּא תַצְאָנָה לְתַרְבוּת רְעָה מְשׁוּם דְּמִיתָה
שְׁכִיחָא וְהוֹחֲזָקוּ לְהִיּוֹת מְשִׁיאִין ע"פ עַד א' וְעַד מִפִּי עַד וּמִפִּי אִשָּׁה וְאִשָּׁה מִפִּי אִשָּׁה וְאִפִּי'
עָבַד וְאִפִּי' שֶׁפָּחָה וְאִפִּי' מִפִּי ע"א מסל"ת וְלַעֲנִין מַעֲשֵׂה זֶה אִילוּ ע"א א' מסל"ת אָמַר אִישׁ
פ' נִהְרַג תְּנִשְׂא אִשְׁתּוֹ דְּתַנָּן א) עַד א' אוֹמֵר מֵת וְנִשְׂאָת וּבָא עַד א' אוֹמֵר לֹא מֵת לֹא תַצָּא
וְהִינֵן בָּהּ טַעֲמָא דְנִשְׂאָת הָא לֹא נִיִּשְׂאָת לֹא תַנִּשְׂאָת וְהָא אָמַר עֲנֹלָא כָּל מְקוֹם שֶׁהָאֲמִינָה
תוֹרָה עַד א' הָרִי פֶּאן שְׁנַיִם וְאִין דְּבָרִים שָׁל א' בְּמִקּוֹם ב' וּמִשְׁנֵינֵן עַד א' אוֹמֵר מֵת
וְהַתִּירוּהָ לְהַנִּשְׂא וּבָא אַחַר וְאָמַר לֹא מֵת לֹא תַצָּא מִהַתִּירָה הֵרָאשׁוֹן וְאִם ע"א אָמַר מסל"ת
אִישׁ פ' נִהְרַג וּב' ע"א אָמְרוּ לֹא נִהְרַג אַע"פ שְׁנִיִּשְׂאָת תַצָּא דְּתַנָּן ב) עַד א' אוֹמֵר מֵת וּב'
אוֹמְרִים לֹא מֵת לֹא תַנִּשְׂאָת וְאָמְרִין פְּשִׁיטָא וְאָמַר לֹא צְרִיכָא אֵלָא בְּפִסּוּלֵי עֲדוֹת וְכִדְר'
נְחֻמִּי' דְּתַנָּן ג) ר' נְחֻמִּי' אוֹמֵר כָּל מְקוֹם שֶׁהָאֲמִינָה [תוֹרָה] עַד א' הַלְף אַחַר רֹב דַּעוֹת
וְעָשׂוּ ב' נָשִׁים בְּאִשָּׁה אַחַת כִּב' אֲנָשִׁים בְּאִישׁ א' וְאִין דְּבָרֵינוּ שָׁל אַחַד בְּמִקּוֹם ב' [אָבֵל ב'
נָשִׁים בְּאִישׁ א' כִּי פִלְגָא וּפִלְגָא דְמוּ וְאִם ב' עֲדִים אוֹמְרִים נִהְרַג אִישׁ פ' וְא' אוֹמֵר לֹא
נִהְרַג תַנִּשְׂאָת לְכַתְּחִילָה וְאָמְרִין מֵאִי קמ"ל בְּפִסּוּלֵי עֲדוֹת דְּאֲזַלִּין בְּתַר רֹב דַּעוֹת לְחֻמְרָא
אָבֵל לְקוֹלָא לֹא הִינֵינָה הֵךְ דְּתַנָּן ד) ב' אוֹמְרִים מֵת וּב' אוֹמְרִים לֹא מֵת ב' אוֹמְרִים נִתְגַּרְשָׁה
וּב' אוֹמְרִים לֹא נִתְגַּרְשָׁה לֹא תַנִּשְׂאָת וְאִם נִשְׂאָת לֹא תַצָּא ר' מְנַחֵם ב"ר יוֹסִי אוֹמֵר אִם
נִשְׂאָת תַצָּא וְאָמְרִין מְכַדִּי תְרִי וְתְרִי נִינְהוּ הַבָּא עָלֵי' בְּאִשָּׁם תְּלוּי קָאִי וּמִשְׁנֵי ר"ש בְּנִשְׂאָת

לא מעידיה היא גופא באשם תלוי קאי באומרת ברי לי והכא פיון שהנושא אינו עד והיא אין הדבר בריא לה תרנויהו באשם תלוי קיימא הילקף לא אפשר להנשא עד שיתברר הדבר אבל תוכלו לברור דברי הע"א המסל"ת שאין מכחישין זה את זה פגון שזה אומר שנשבה או נחפש בא בשבת וזה אומר שנהרג בשני בשבת שיש לומר מאחר שנשבה או נחפש התירוה לינשא ובלבד שלא יתפוננו להתיר האשה להנשא ולא להעיד אלא במסל"ת וכן הדין גרשום ב"ר יהודה: ועוד מצאתי תשובה אחרת ונ"ל שלמה יתן שלום ליראיו ולחשבי שמו אשר בנינם ברא רב טובו הצפון לעד עמו והם ראויים לעמוד בהיכל מלך מפני קדושתם וחקמתם שחלק בהם להראות פנים לכל דבר לאסור או להתיר אנשי השם רבותי קהלות הקודש שברינזו ושבקולוניא אני הצעיר עבדכם באתי להראות דברי רבותי לפניכם וזה העתיק הר' אליעזר מוורונא שהוא מרא דעובדא רואה אני מדקאמרין (א) משל"ס אשתו אסורה ולא קאמר לעולם ש"מ דלאו לעולם קאמר והדבר תלוי בעיון יראי השם כי על כל עובדא אתינא הכי הוי עתה ז' שנים בין פסח לעצרת שטבעה ספינה בים סמוך לעיר פיזרו ודיאנני שתי קהלות בפחות ממקלה יום ובערב שבת נסעה הספינה שהי' בה ר' שלמה ויהודי א' מקהל פאנו ובליל שבת בא רוח וכל הספינות שבאותו יום באו ליבשה כי הדיחם הרוח לצד ישוב הקהלות ושמענו כי יותר מס' ספינות נשברו באותו לילה וגם ספינה אחרת שהיו בה יהודים אחרים מאותן מקומות נשברה בשבת וחרו לביתם, למ"ש הנה חזקה שאם היו בחיים איך הי' עומדים ז' שנים חוץ לביתם בני אותה ספינה שם זמן גדול כזה ואותו ר' שלמה מוורונא ומצאו משברי הספינה והפלים של שמן שהי' בה על הים והפירתם אשתו של אותו ר' שלמה והחזירום לה ע"א שמצאום ואותו ר' שלמה שאנו מסתפקין להתיר אשתו הנה בחור ואשתו בחורה והנה לו בן ובת ממנה ואביו בחיים ועשיר ושלח אביו שלוחים לספרד ולא מצאוהו והנה חזקה שאינו עובר על כבוד אביו ועוד חזקה שאין עובר על שאר פסות ועונה ועוד שרחמי האב על בניו הקטנים ועוד שתפס קנן אדעתה דשבועה לחזור שעל כל אלה החזקות יש לומר נסמכם ארובה דספינות שנטבעות למיתה ואפי' לר' מאיר דחייש למיעוטא הו"ל מעוטא דמיעוטא וע"כ לא אמר התלמוד משל"ס אשתו אסורה לעולם כי הפל לפי ראות ת"ח ע"כ הי' נראה בעיני שאשתו מתרת לינשא לכתחילה וכל ת"ח יש לו לדקדק להתירה וללכת בתר חזקה כי הגוים שהיו באותה הספינה לא נראה א' מהם לעולם ולא הספנים וכל מה שכתבנו למעלה הוא לסמוך חזקה לרובא והי' בדעתי להאריך לפי מיעוט שפלי בראיות ולדון לפני רבותי כי נ"ל שייזפה לשמים כל חכם שיכול להראות פנים להתיר כי האשה הגונה ויושבת עגונה כ"כ שנים רבות והרבה חשו רבותינו בענין בנות ישראל ועמה יראו רבותי והנראה בעיניהם יכתבו להסכים עמי ועם חבירי ושלומכם ושלום תורתכם ירבה לעד אליעזר ב"ר שמואל זלה"ה: **א"ה מצאתי אלו התשובות בכ"י וראיתי להעתיקם פה ולחברם עם הספר להיות אחד כי איידי דזוטרי מרכסי אשר ע"כ אמרתי להציגם פה.

(* **) תשובת רש"י ז"ל הנני החתום משיב לשואלני על קדושי העלמה שנתקדשה ושניהם אנוסים היו לעבור על דברי תורה ע"י ע"א וגם העדים היו פיוצא בהם רואה אני שצריכה גט שאף ישראל משומד לדעתו שקדש קדושו קדושינן שנתא חטא ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא וכל האנוסים לבם לשמים ונהרי אלו הוכיח סופן על תחילתן

שִׁיבְּאוּ וְחִזְרוּ כְּשִׁמְצָאוּ הַצֵּלָה וְאָרְף אִם הָעֵדִים נִהְנוּ הַפֶּקֶר בְּעֶצְמָם בְּעוֹדָם בֵּין הַע"א לַיְחִשָּׁד בְּעֵבְרִיּוֹת בְּנֵי אֵל נִכְר אֵין עֲדוּתָן בְּטֵלָה בְּכַף דְּקִי"ל הַחֲשׂוֹד עַל הָעֲרִיּוֹת כְּשֶׁר לַעֲדוּת וּמוֹדָה רַב נִחְמָן לַעֲדוּת אִשָּׁה שֶׁהוּא פָּסוּל וְהַ"מ לְאַפּוּקָה אָבֵל לַעֲיּוּלָא מְהִימְנֵי וְשִׁלּוּם שְׁלֵמָה ב"ר יִצְחָק זֶלָה"ה: פְּתָבוּ בְּשֵׁם הַר' יִצְחָק מְקוֹרְבִיל ז"ל שְׂאֵם לֹא הוֹסֵר הַקְרוּם שְׁעַל דַּק הַחֲזָה וְנִמְלַח הַבְּשָׂר שֶׁא"צ אֵלָא קְלִיפָה אַחַר שֶׁהוֹסֵר כָּל חֶלֶב הַדְּבִיק עָלָיו: אָמְרוּ חַז"ל כִּי א"א ע"ה קִיָּים כָּל הַתּוֹרָה וְסִמְכוּ דְבָר זֶה דְּכִתִּיב עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוּלֵי וְאָמְרוּ בֶן ג' שָׁנִים הִפִּיר אַבְרָהָם אֶת בּוֹרְאוֹ כְּמִנְּן עֵקֶב וְדָרְשׁוּ בְּמִלַת תּוֹרוֹתֵי תּוֹרָה שֶׁבְּכֹתֵב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה א"כ לָמָּה לֹא קִיָּים מִצְוַת מִילָה עַד שֶׁנִּצְטַטְוָה עָלָיָא וּמִתְרַצִּים כִּי אַבְרָהָם נִבְיָא הִי דְּכִתִּיב הָשֵׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ כִּי נִבְיָא הוּא וְיָדַע שֶׁהַקַּב"ה עָתִיד לְצוּוֹת עַל הַמִּילָה וּבַעֲבוּר זֶה לֹא רָצָה לְמוּל א"ע עַד שֶׁצִּינְוָהוּ הַשֵּׁם כִּי גָדוֹל הַמִּצְוָה וְעוֹשֶׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה וְאִינוּ מִצְוָה כִּי יִצָּר הָרַע מְקַטְרֵג יוֹתֵר לְמִצְוָה מִמִּי שֶׁאִינוּ מִצְוָה וְיֵשׁ מִתְרַצִּים כִּי שָׂאֵר הַמִּצְוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ מְשֻׁנָּים מִמַּעֲשֵׂה הַשֵּׁם בְּבְרִיאת הָאָדָם הִי מְקִיָּים אָבֵל הַמִּילָה שֶׁהִי כְּאִילוּ מִתְקַן מַעֲשֵׂה ה' כְּדָרְךָ כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמְנוּ אֵין לְגָרוֹעַ לֹא רָצָה לַעֲשׂוֹתָהּ עַד שֶׁנִּצְטַטְוָה עָלֶיהָ: פְּתָב הַר' דָּוִד פֶּהָן שֶׁכָּל מִי שֶׁבָּא עַל הַפְּנוּיָה אִם הִיא נִדְּהָ חַיִּיב כְּרַת אִם אֵינָה נִדְּהָ וּבָא עָלֶיהָ עוֹבֵר עַל גְּזֵירַת חֲכָמִים שֶׁאֶסְרוּ לְהַתְיַחֵד עִם הַפְּנוּיָה וְכֵן הוּא אוֹמֵר נִוְאָף אִשָּׁה חֲסֵר לֵב מִשְׁחִית נִפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂהָ וְאִם בָּא עַל ע"א אוֹ יִשְׁמַעְעָלִית אוֹ אַחַת מִשְׂאָר אֲנוּמוֹת ה"ז מְטַמֵּא עֲצָמוֹ וּמַחֲלֵל בְּרִיתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה שֶׁנֶּאֱמַר כִּי חָלַל יְהוּדָה קֹדֶשׁ הַשֵּׁם אֲשֶׁר אָהָב וּבְעַל בַּת אֵל נִכְר וְעָנְשׁוּ גָדוֹל מְאֹד וַיּוֹרֵד לְגִיחֵהֶם וְאִינוּ עוֹלָה אִם אִינוּ חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה כִּי אֵין לָהּ דְּבָר שֶׁעוֹמֵד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁב וּרְפָא לוֹ: עוֹד רְאִיתִי שֶׁכ' עַל מִי שֶׁבָּא עַל הַפְּנוּיָה אָמַר הַקַּב"ה לֹא א"א ע"ה וְאִתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר כְּלוּמַר הַבְּרִית הַזֶּה שֶׁנִּתְּנִי לָהּ קְדוּשָׁה הוּא וְהוּא שֶׁתִּקְנֵנוּ חַז"ל בְּבְרִית הַמִּילָה וְצִאָצְאִיו חֲתָם בְּאוֹת בְּרִית קוֹדֶשׁ א"כ תִּשְׁמֹר אוֹתוֹ וְלֹא תַחֲלֵלְהוּ וְלֹא תִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אֵלָא בְּמִקוֹם קְדוּשָׁה וְהוּא בְּאִשָּׁה כְּשֶׁרָה שֶׁנִּשְׂאָת בְּקְדוּשִׁין וּבְחֻנּוּפָה וּבִז' בְּרִכּוֹת וּבְכֹתוּבָה נִלְמוּד מִזֶּה שֶׁאֵין אָדָם מִוֹתֵר בְּאִשָּׁה אַחֲרַת אֵלָא בְּאִשָּׁתוֹ בְּלִבְד כְּשֶׁהִיא טְהוֹרָה הֵנָּה לְמִדְּנוּ שֶׁהָאִשָּׁה אֶסוּרָה לְאִישׁ אִם לֹא נִשְׂאָת כְּדָת וְכִהְלָכָה: עוֹד רְאִיתִי כְּתוּב עַל שְׁמוֹ אֶסוּר לְהַסְתַּכֵּל בְּעֲרִיּוֹת כְּגוֹן א"א אוֹ אַחוֹתוֹ אוֹ בַתּוֹ אוֹ פִלְתוֹ וְה"ה ע"א אוֹ יִשְׁמַעְעָלִית וְהַסְתַּכֵּל בְּהֵן עָנְשׁוּ גָדוֹל וְהוּא מִן הַדְּבָרִים הַמְעַפְּבִין אֶת הַתְּשׁוּבָה וְאִפְּלִי בְּאִשָּׁה פְּנוּיָה אֶסוּר לְהַסְתַּכֵּל וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּרִית כְּרַתִּי לַעֲיָנִי וּמָה אֶתְבוֹנֵן עַל בְּתוּלָה: שְׂאֵלָה לְהַרְא"ש ז"ל אִם לַעֲנוֹשׁ עַל עֲנִין עֲבָרוֹת בְּעַד א' אִם לֹא הַדְּבָר פְּשׁוּט כִּי מִדִּין תּוֹרָה אֵין לָהֶם חֲטָא מְנוֹת אָבֵל מ"מ כִּינּוּן שֶׁהַשְּׁעָה צְרִיכָה לְכַף מִכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַדִּין וְלֹא לַעֲבֹר עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה אֵלָא לַעֲשׂוֹת סִיג לְתוֹרָה וְכ"ש אִם הָאִשָּׁה שֶׁאֶמְרָתָּ יִצָּא עָלָיָא קוּל זְנוּת קוֹדֶם לְכֵן שִׁישׁ לְהַעֲנִישׁ אוֹתָהּ בְּקֵלָא דְלֹא פְּסִיק וְלֹא הוֹצִיאָוּהוּ אוֹיְבִים וְכ"ש כְּשִׁישׁ עַד א' שְׁמִסִּיעַ לְקוּל הַהוּא וְהָרִי מְצִינּוּ שְׁקוּל כְּרוּר כְּעַד א' א"כ הָרִי כָּאֵן שָׁנִים וּמִן הַדִּין הוּא לְהַלְקוֹת עַד שֶׁתִּצָּא נִפְשָׁה אוֹלִי מִתּוֹךְ כָּף יִתְבָּרְרוּ דְבָרֵי הָעַד וְעֹאכּוּ"ב שֶׁמִּזְמָן רַב נוֹהֲגִין בְּטוֹלִיטוּלָה לְהַלְקוֹת וּלְהַכּוֹת שֶׁלֹּא מִן הַדִּין לַעֲשׂוֹת סִיג לְתוֹרָה לְבַעַר הָרַע וְהַדִּין וְהַמְשַׁפֵּט אֶחָד לְנוֹאֵף וּלְנוֹאֶפֶת לְיִסֵּר בְּגוּפָם בְּקֵלָא דְאִיתְחַזַּק כ"ש כְּשֶׁעַד אֶחָד מְסִיעַ לְקוּל הַהוּא שִׁישׁ מִן הַדִּין לְבַעַר הָרַע מְקַרְבָּה כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי לָהּ בְּתִשׁוּבָה הָאַחֲרַת: מַה"ה הָרַב ר' אַבְרָהָם אַבּוּהַב ז"ל מְעַנֵּן קִנְיִת הַלְוָאת חֲבִירוֹ בְּפִירוֹת אִם אֶפְשָׁר אִם לֹא תוֹסַפְתָּא הַלּוֹקַח

מקח מתבירו ע"מ ליתן לו דמים מפאן ועד י"ב חודש רשאי שיאמר לו תן לי מיד בפחות ואינו חושש משום רבית ירושלמי לוקח אדם ושטרן של תבירו והלואת תבירו בפחות ואינו חושש משום רבית אף פי נראה כמו רבית: המלנה לתבירו לא ידור בתצרו חנם ולא ישפור הימנו בפחות מפני שהוא רבית וכו' וכיון דחזינו דאפי' דלא קיימא לאגרא וגבא דלא עביד למיגר אסור המלנה לדור בתצור הלנה א"כ המלנה צריף ליהדר הרבה שלא יקבל שום טובת הנאה מן הלנה אפי' דברים שהי' עושה לו בלא הלנאה ואפי' בדבר שאין הלנה חסר פלוס וי"ל דלא אמר הקא אלא דברים של פרהסי' לדור בתצרו ולהשתמש בעבדו דאוןשא מלתא טובא אבל להשאילו פליו ובהמתו מותר פיון דבלא"ה הי' משאילו ודיקא נמי דנקט תצרו ולא נקט לא ישפיר לו פליו או בהמתו בפחות אי נמי היכא דידוע דקודם ההלנאה היו אוהבין זה לזה כ"כ שהיו משאילין חצר זה לזה אם היו צריכין מותר להשאיל גם אחר ההלנאה ומתניתין בסתם בני אדם שאין רגילות שעושה לנה למלנה אותה הנאה בלא הלנאה דומיא דהקדמת שלום למי שאינו רגיל להקדים לו תחילה ומיהו בעושה שלא מדעת תבירו אסור בלא שכר אפי' בדבר שלא הי' מתחייב ליתן לו שכר אם לא הי' חייב לו כגון המשמש בתצרו ובעבדיו דלא קיימא לאגרא דכיון, דשלא ברשות עושה נראה פעושה בשביל מלנה שלו שסומך עלי' שבשבילה יסבלו הבועלים: .

, אמר רבא א) שרי לי לאינש למימר לחברין' הילך ד' זוזי ואימא לי' לפלגיא דלזנפן זוזי מ"ט שכר אמירה הוא דשקיל ר' אבא מר ברי' דר' פפא הוי שקיל אגרא דקירא מן קיראי [וא"ל] לאבוה אופינהו זוזי פ' חלות שענה מן תגרי שענה י"מ דוקא בנו גדול שאינו סמוך על שולחנו אבל בנו קטן המוטל עליו לפרנסו לא פדחזינו לקמן בפ' הפועלים ב) גבי סירוס דבנו קטן כגופו דמי וכ"נ דאל"כ כל אדם יערים וילנה מעותיו פדי ליתן לבני ביתו רבית פללא דרבית נ"ל פדבר נחמן כל אגר נטר לי' אסור: תשובה להר' נחמיה זלה"ה פאשר טלטלני הזמן טלטלה גבר שאלוני רבותי הר' יעקב ואחיו הר' יהודה בני הרב הגדול מורי הר' אשר ז"ל קהל שעושים תקנה ביניהם בחרם ובאלה לפרוע כ"א מהם דבר קצוב מן הזין ומן הפשר ומשאר דברים שישא ויתן בהם כמו שנהגו במלכות ספרד עיר ועיר כמנהגה והוא נקרא אלביאלה אם יכולין הקהל לחייב הת"ח בעניינים הנזכרים וכן אם המלך הטיל מס על הקהל אם הת"ח בכלל ואת"ל שאין הת"ח בכלל לפום דינא דאורייתא אם הטילו הקהל חרם על העניינים הנז' וכללו הת"ח בחרם ולא הוציאו בפירוש אם הת"ח נכללים בכלל החרם וכן את"ל שאין פח ביד הקהל לחייבם על הדברים הנז' מן הדין אם בא שום אדם לנגוש אותם ולמשכנם על זה אם הוא בר גדי ושמטא אחר דעבר אדאורייתא ואדנביאי ואדכתובי ועוד דמבזי רבנן ונקרא אפיקורוס ומאן דמכוי רבנן בר גדי הוא וצורפא מרבנן עביד דינא לנפש' במאי דפסיקא לי' ע"כ השאלה ואני השבתי להם לפי ענ"ד מה שנראה לי ואם הם רבותי וקטנם עבה ממתני העותי פני והשבתי פי שערי תשובה לא ננעלו: תחילה מה ששאלוני אם הם חייבים לפרוע משלהם במקס הנקרא אלקעבלא א"א מאחר שלא תקנו לפרוע המקס אלא לפרוע מס המלך וארנוניות אין הת"ח חייבין דרבנן לא יהבי פרגא פדאמר בפ' השותפין א) רב נחמן בר חסדא רמא פרגא ארבנן א"ל רנב"י עבר מר אדאורייתא ואדנביאי ואדכתובי וכו' וכ"ש שהם פטורין כשהמלך מטיל מס על הקהל וזה פשוט

בכמה מקומות בתלמוד אספרם מחול ירבינו וכן אמרנו בנדרים (ב) שרי לי לצורבא מרבנן לומר עבדא דבי נורא אנא לא יהיבנא אפרגא אלמא מידי דאית לי למעביד עביד על דלא יהיב אפרגא ועוד אפי' פי' המלה ואמר שת"ח יפרעו חלקם במס יש מן הדין על הקהל אשר הת"ח שוכן בתוכו לפרוע חלקו דהא פספס גולגלתא אקרסקתא דגברי מנח אפ"ה אמרנו בפ' השותפין שהם פטורין ואם [פני] הדור כפני הכלב ויעזו פניהם ולא ירצו להבריח מידי דמלכא יכול הת"ח לנדותם ולשמתם על זה וא"ת דינא דמלכותא דינא ומלכא אמר דליפרע צורבא מרבנן הא ליתא שפבר פתבו הראשונים דכל מידי דלאו דינא ומלכא אמר דליעבדו דלא מתקרי דינא דמלכותא אלא חמסונתא דמלכא שלא אמרו דינא דמלכא אלא דינא דמלכותא ואפי' דינא דמלכותא לא אמרו אלא בחוקי מלכות כדאיתא בפ' הגזל ג) דוק ותשפח ואפי' בחוקים נמי דוקא שיעשה בהורקנא דכולא מלכותא ושיהי' שוים לכל כדאיתא בנדרים (ד) גבי נודרין לתרמים ולמוכסין וכו' ואפי' אם יאמר המלה לכל הקהלות שבמלכותו תנו לי פה וכה או תצאו מן המלכות ועמדו הקהלות ופדו עצמם בממון רב הת"ח פטורין לפי שאין פורעניות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ כדאמרנו בבבבא (ה) גבי ההיא דמי פליא וכ"ש כשפדו עצמן על ענינים אחרים פגון על עניני שטרות שהת"ח פטורין שאין זה אלא כמבריח ארי מנכסי חבירו דפטור ואין צריף לומר כשהמלה מטיל מס סתם שהם פטורין ואפי' החרימו סתם וכללו התלמידים בכלל החרם אין החרם חל דאמר בו שבועה ואין נשבעין לבטל את המצוה והרי זה כאותה ששנינו גבי שבועה שלא אתן נשבע לבטל את המצות ואפילו הכריחוהו לקבל את החרם הרי זה כנודרין לתרמין וכמעשה דר' עקיבא גבי ההיא מטרינתא וא"ת אחר שהתנו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר יכולין להסיע על קצתן דהפקר ב"ד הפקר הא ליתא שלא אמרו זה אלא גבי מצות אינמי בשב ואל תעשה בזמן הזה אבל לאפוקי ממונא שלא פדין לאו כל כמינ' וכן מוכח בגיטין פ' השולח ו) ואם תק' לדברינו מההיא דפ' זה בורר ז) קם בר חמי נשקי' לכרעי' וקבל עלי' כרגא דכולי' שניא אלמא צורבא מרבנן יהבי כרגא תי' רבנו מאיר ז"ל דהתם שלא פדין היו מטילין וכעובדא דבעי ע"ה למירמא דמי פליא ארבנן פשקבל ההוא מרבנן כרגא דבר חמא ולא חש לשחדא דאינו אלא כמבריח ארי מנכסי חבירו ואפילו הת"ח מלנה ברבית אין מחייבין אותו בשום דבר שלא הותר הרבית אלא לצורבא מרבנן כדאיתא פ' א"נ ח) ולע"ה פדי חיי' דכל זמן שתורתו עיקר אע"פ שיש לו מלאכה אחרת הוא פטור שהרי רבותינו שבתלמוד רובם היו בעלי מלאכה אלא שהיתה טפילה לתורתם כ"ש כשאיין לו שום מלאכה אלא שהוא מלנה לע"ה מעותיו ברבית שהוא פטור כמ"ש שהוא האנפנות הנאה לת"ח והמעמיד תורתו מיהא בענין שיהיה הת"ח בעל מעשים וחסיד כדכתיב כל קדושי' בידך אבל אם הוא צורבא מרבנן וסאני שומעני' הרי הוא כע"ה וגרוע ממנו כדאיתא ביומא דוק ותשפח אבל כ"ז שהוא בעל מעשים ותורתו עיקר הרי הוא פטור כמ"ש וכן הי' דן ר"י הגזן והר' יוסף הלוי תלמידו וכן הר"מ הלוי ז"ל וכן כל הגאונים ואנשי מעשה ואם בדורות הראשונים שהיו הת"ח מצויים לאלפים ולרבבות כ"ש עתה שנתמעטה תורה דלומדיה הם פטורין ע"כ נחמיה בר יצחק ב"ר נחמיה ז"ל: שאלה להרמ"ה ז"ל ונדשאלתין צבורא דגזרי גזירתא דמאן דלא יהיב מאי דפסקו עליהו דליהוי פתו פת פותי ויינו יין נסוד ואיכא חד דעבר על האי גזירתא מי שרי למזבון מחמרי' או

לא הכי חזינו דכל גזירה דגזרי רוב צבור ברשות אדם חשוב דאית בהון לית בה מידי שלא פדין אלא דקנסי לי' למאן דלא עביד ולא יתיב מאי דמחייב מדינא למעבד או למיהב מחייב צבורא לקיומא נאי לא מקיימי לי' עליהם הכתוב אומר במארה נארים וכו' אבל ודאי כי גזרו על אינש למיהב מאי דלא מחייב בגיני' או טפי ממאי דמחייב בגיני' לא חזישינו לגזירה דידהו ועליהם הכתוב אומר לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר וכו' ולא עוד אלא שהוא בכלל קללת חנם.

שבח לאל:**) ע"ה תשובת שאלה גרסינו בפ"ק א) דע"ז ב) תני ר' אבהו קמיה דר"י המינין והמסורות ואפיקורסין מורידין ולא מעלין פ"י מורידין אותם לבור לאבדם בידים היכי דמי מסור המוסר גוף או ממונו בידי ע"א לא מיבעי הנמסר שהוא מותר להציל עצמו להורגו למוסר אלא אפי' כל אדם מישראל השומע מגזם ומתרה בו ואינו מקבל ההתראה חייב להרגו כדאמרין בקמא בהגוזל בתרא ג) שהוא גברא דקא מחוי אתיבנא דחבריה אתא לקמי' דרב א"ל לא תחוי א"ל אין מחוינא ומחוינא הנה יתיב רב פהנא קמי' קם שמטי' לקועי קרי עלי' בנייך עלפו שקבו בראש כל חוצות פתא מכמר מה תא זה פיון שנקנס למכמר אין מרחמין עליו אף ממונם של ישראל פיון שנפל לידי א"ה אין מרחמין עליו שהשוו המוסר לרודף אחר חבירו להרגו דכיון שאין א"ה מרחמין על ממונו נוטלין היום מקצתו ולמחר מקצתו ולכסוף מיסרין אותו והורגין אותו אולי יודה שיש לו ממון וכי היכי דרודף אחר חבירו להרגו נותן להצילו בנפשו פן המוסר נותן להצילו בנפשו ומש"ה כתב הרא"ש ז"ל בכלל י"ז סי' א' שהורגין אותו אפי' בזמן הזה דאע"ג שבטלו ד' מיתות מיום שגלו סנהדרין היינה דוקא שאין לדון האדם לחייב מיתה על א' מן העבירות שחייבין עלי' מיתה דכיון שאין סנהדרין במקומן אין רשאים לדון האדם למיתה אבל אלו דקחשיב בפ' בן סורר ד) שמצילין אותן בנפשם שאין נהרגין לשעבר אלא להבא כדי להציל הנרדף ממות או מפגע אותם לא בטלו דאין מיתתם תלויה לא בעדה ולא בעדים ולא בהתראה אלא בראיית כל אדם שראוה אותם שחייב הרג [ע"כ] וכן כ' הרמב"ם ז"ל שמעשים בכל יום בערי המערב להרוג המוסרים שהחזקו למסור ממון של ישראל ולמסור המוסרים בידי ע"א להורגם ולהכותם ולמסורם בידי רשע ע"כ וכ"א א"ה הרא"ש ז"ל שם סי' ג' ששאלוהו על מי שהחזיק במסירות אם מותר למסרו בידי ע"א להרגו והשיב שיכולין שקבל מרבו הר' מאיר ז"ל שאחר שעשה המוסר מסירתו אין להרגו בידיים אבל ע"י ע"א מותר פיון שהחזיק במסירות ע"כ והחזקה זו אינה בעדות אלא באמתלאות וקול שיצא עליו שרגיל בכך פי ההיא דגרסינו בפ' בתרא דקדושין ה) מלקין על החזקות כדא"ר יהודה החזקה נדה בשכנומי' בעלה לוקה עלי' משום נדה וסוקלין על החזקות ושורפין על החזקות כדברה בר ר' הונא דא' איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית נסקלין ונשרפין זה על זה אמר ר"ש בן לוי משום בר קפרא מעשה באשה אחת שבאת לירושלים ותינוק מורכב על כתפה והגדילתו ובא עלי' והביאוהו לב"ד וסקלוהו לא מפני שהוא בנה ודאי אלא מפני שהוא פרוץ אחרי' ע"כ הרי נתברר שהחזקה אינה בעדות אלא בקול או באמתלאה ואע"ג דמדינא דגמרא אין נראה להרגו אחר מעשה היינה דוקא למי שלא החזיק בכך וכ"כ הרמב"ם עשה המוסר אשר זמם נ"ל שאסור להורגו א"כ החזקה למסור ה"ז יהרג שמא ימסור אחרים ע"כ כל מי שהחזיק בל שעה ושעה היא לו כשעת מעשה דכיון ששינה ושלש באולתו

נעשה לו פהיתר ולא יסור ממנה ומותר להורגו וכ"ש אם יעשה הדבר ע"י ע"א שהוא
מותר אפי' אינו בשעת מעשה בהדיא דמורידין ולא מעלין וכן פתב הרא"ש ז"ל בתשובה
(ו) וז"ל אע"ג דפי' ר"ת ז' שאין הורגין אותן בידים אלא מורידין אותם לבור ולא יוכלו
לעלות משם וימותו מעצמם מה שאומרים לע"א להורגו הינה כמו הורדה לבור דאינו
עושה מעשה וכן ראיתי בתשובה דמסור אפי' שלא בשעת מעשה מותר לשפור עליו
ע"א להורגו עכ"ל ואפי' לא התרו בו כגון שהוא מוחזק מסור א"צ התראה שאין טעם
התראה במסור כטעם התראה במיתות בעלמא דטעם התראה בעלמא לר"י ב"ר יהודה
(ח) כדי להבחין בין שוגג למזיד ומש"ה קאמר דחבר אינו צריך התראה ולענין שלא
ימסור ממון ישראל ביד ע"א כל ישראל חברים הם ודאי מזיד הוא ולרבנן דפליגו עלי'
דר"י ב"ר יהודה ואמרו דחבר צריך התראה יליף לה מקרא יומת המת שצריך שקבל
עליו התראה ולהתיר עצמו למיתה וזה לא שייך אלא במי שמחוייב אחר עשיית העבירה
ומתירין בו שלא יעשנה אבל מסור אחר שעשה מעשה אינו נהרג עליו לא שייך ב' התראה
מהוא טעמא אלא ודאי טעם התראה לגבי מסור הוא שמנזם למסור ממון חבירו הוא
משום דנזום ולא עביד הילכך כשמתרה בו שלא יעשה ועודנו עומד במרדו ובהגזמתו
ודאי שיעשה מחשבתו ומאז הותר דמו לכל ישראל וכל הקודם להורגו זכה ומטעם זה
המחזק במסור א"צ התראה דלא שייך למימר ב' עביד אינש דגזים ולא עביד ועוד
שאין ראין להתרות בו ויראין ממנו כיון שהוא רשע ומחזק בכך מזה הטעם כ' הרא"ש
ז"ל דאפי' שלא בשעת מעשה כשדנין עליו להורגו אין צריך לקבל עדות בפניו כי הדבר
ידוע שמי שהוא מוסר או מלשין הע"א מקרבין אותו להנאתו ואילו הי' צריך לקבל
העדות בפניו ולחקור ולדרוש בדינו לעולם לא יעשו ממנו דין כי ינצל ביד ע"א כי אפי'
כשאינו ספנה הוא מוסר יחידים ורבים וכ"ש כשראה עצמו כספנת גופו שימסור ויגלה
סתרי רבים ויספן לכל ישראל ואין לומר כיון שלא התרו בו שמה עשה תשובה פה היא
דפ' האיש מקדש א) ע"מ שאני צדיק אפי' שהוא רשע גמור מקודשת שמה הרהר תשובה
בלבו התם משום חומרא דא"א אמרינן הכי אבל בעלמא לא תלינן שעשה תשובה וראי'
מההיא דג'טין פ' השולח ב) ההוא גברא דזבין נפש' ללודאי אתא לקמ' דר' אמי א"ל
פרקן א"ל תנו המוכר את עצמו ואת בניו לע"א אין פודין אותו אלא הבנים משום
קלקולא וכ"ש היכא דאיכא קטלא אמרי לי רבנן לר' אמי והא ישראל משונמד הוא דקא
חזו לי דאכל נבלות א"ל אימר לתאבון הוא אוכל והא זימנין דאיכא דאיסורא והתירא
קמי' ושביק התירא ואכל איסורא א"ל זיל לא שבקי לי דליפרקננה הרי (זה) שנה הנה
רגיל בכך מדקאמרינן זימנין ואפ"ה לא תלינן שעשה תשובה ואע"פ שלא הנה רע
לבריות רק לשמים ולא הנה עושה בחטאתו תועלת לגופו לא תלינן שעשה תשובה
ואע"פ שלא הנה רע לבריות כ"ש המחזק מסור שהוא רע לשמים ולבריות וגומל תועלת
ברשעתו לגופו שאין לנו לתלות שעשה תשובה אדרבא מקילינן בגופו להחמיר ולהציל
נפשות אביונים נקיים מספק וכ"כ ר' מאיר מרוטנבורג ז"ל הילכך בנדון זה של יוסף בן
שמואל ששאלו עליו אשר היום כמה שנים המחזק מסור למסור יחידים ורבים בכלל
ובפרט כל הקודם להורגו זכה ולא מטעם דרודף את חבירו להורגו שכל אדם חייב להציל
הנרדף מיד הרודף אלא כל אדם חשבינן לי לגבי דידי' כנרדף ממנו כמו שהחזיק
ליחידים ורבים ובכל שעתא ושעתא חשבינן לי כרודף אחריו להורגו אפי' ביה"כ שחל

להיות בשבת ולא עוד אלא מי שיכולת בידו להרגו ואינו הורגו נענש על כל מה שיעשה כאילו עשאו הוא וכן שמענו שסקל ר"י הלוי בן מיגש למסור אחד באליסנה ביוה"כ שחל להיות בשבת בשעת נעילה וכ"ש שמחדש פשדנו על בנו קנס ונדוי על שחילל יו"ט גיזם שיעשה שיפרעו לכל זהוב אלה זהובים והביא שופט העיר לפייס הזקנים על בנו ולאחר שדנו הקנס והנדוי ונתפייס השופט התחיל לזעוק יוסף זה ולומר לשופט לא עשו בעבורך פלום ואינך חשוב בעיניהם כל זה להבאיש ריחם בעיניו והוא גדול בעיר שיכול להרוג לקהל ועוד אמרו לנו שהוסיף למסור להפיר פרוש א' את יהודי בעל חובו עד שלקחו ולא הי' לו מה לפרוע והלקוהו במלקות ותלוהו פדי לפרו ואף כי הי' היהודי חייב לע"א מ"מ לא יצא בשביל זה מפלל מסור הרי עמד כמה ימים בעיר ולא תבעו כי לא הפירו ולא הי' תובעו אלא זה שמסרו ביד ע"א ועוד כי הוא הפרש אדם וינסרו ולא כמשפט יביאנו וכפשע הי' בינו ובין המנות ועוד כי הוגד לנו כי בחיי הרא"ש ז"ל הסכים עם גדולי העיר להרגו אלא שנטרפה השעה ועוד אח"כ הסכימו כל זקני העיר להרגו בעבור עדיות רבות ממסרנות ומלשינות שיצאו עליו ונשאר הדבר שהי' המלך יר"ה או קטן בשנים ותנן בפ"ק דמכות ג) כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו משפט מנות מעידין אנו באיש פ' שנגמר דינו בב"ד פ' ופ' ופ' עדיו הרי זה יהרג הילכך מכל אלו הטעמים יראה שיש לאיש הזה משפט מנות וכל המליץ עליו ומדבר בזכותו אסור לספר הימנו וכל המשתדל בהריגתו הרי זה מבער עושי רשעה ועליו תבא ברפת טוב החותמין יוסף ו' קרישפין יעקב בן הרא"ש ז"ל יוסף בר יוסף ס"ט ו' נחמיש משה ב"ר אברהם ס"ט נחמיש: